

OVERSIGT
OVER
DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKABS
FORHANDLINGER

JUNI 1923—MAJ 1924

MED 4 PORTRÆTER

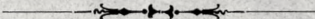

BULLETIN
DE
L'ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK, COPENHAGUE

JUIN 1923—MAI 1924

AVEC 4 PORTRAITS

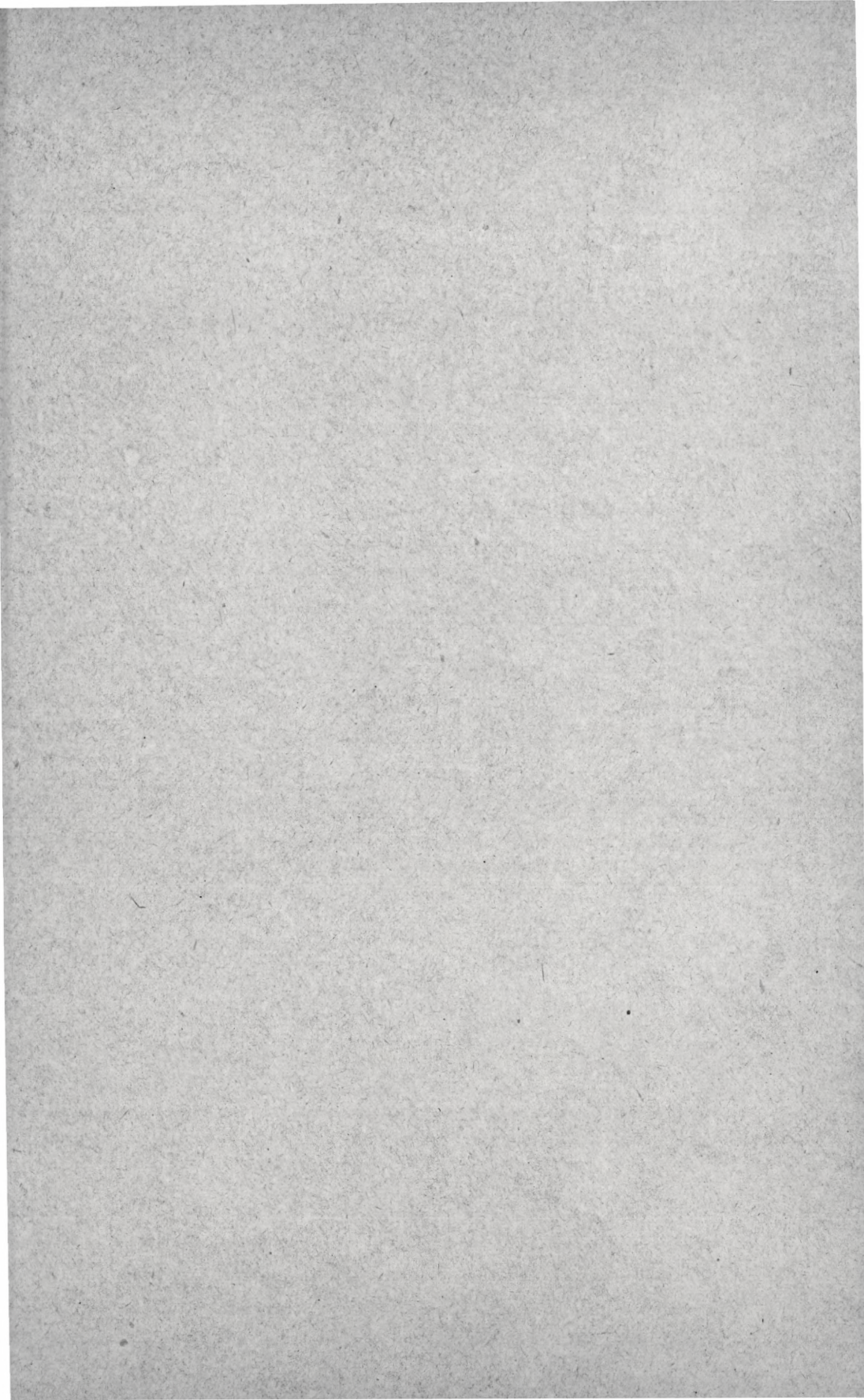

KØBENHAVN
HOVEDKOMMISSIONÆR: **ANDR. FRED. HØST & SØN, KGL. HOF-BOGHANDEL**
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1924

Pris: 4 Kr.

OVERSIGT

OVER

DET KONGELIGE DANSKE

VIDENSKABERNES SELSKABS

FORHANDLINGER

JUNI 1923—MAJ 1924

MED 4 PORTRÆTER

BULLETIN

DE

L'ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES

DE DANEMARK. COPENHAGUE

JUIN 1923—MAI 1924

AVEC 4 PORTRAITS

KØBENHAVN

HOVEDKOMMISSIONÆR: **ANDR. FRED. HØST & SØN**, KGL. HOF-BOGHANDEL

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1924

Færdig fra Trykkeriet den 31. Juli 1924.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Fortegnelse over Selskabets Medlemmer Maj 1924	1— 16
Selskabets Tillidshverv og Indehavernes Funktionstider	17— 20
Beretning om Møderne	21— 37
Referater af Foredrag paa Møderne:	
WILLIAM THALBITZER: The Ammassalik Eskimo.....	38— 46
Mindeord over afdøde Medlemmer:	
HERMAN MØLLER: Af HOLGER PEDERSEN	47— 90
HERLUF WINGE: Af TH. MORTENSEN.....	91—104
A. C. CHRISTENSEN: Af NIELS BJERRUM.....	105—110
EUG. WARMING: Af L. KOLDERUP ROSENVINGE	111—126
Regnskab for 1923	127—130
Budget for 1924.....	131—133
Prisopgaver:	
1. Bedømmelse af en indkommen Besvarelse	134
2. Opgaver for 1924.....	135—140
Beretninger og Betænkninger:	
1. Kommissionen for Registrering af litterære Kilder til dansk Historie. Beretning for 1923	141—142
2. Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie. Beretning om Virksomheden i 1923	143—146
3. Carlsbergfondets Direktions Beretning for 1922—23	147—186
4. Udvalget for Forsendelse af videnskabelig Litteratur til fremmede Biblioteker. Beretning for 1923—24.....	187—188
Fortegnelse over Publikationer udgivne af Selskabet fra Juli 1923 til Juni 1924	189—191

EXTRAITS DE PROCÈS-VERBAUX DES SÉANCES

Aperçu des travaux de l'Académie	195—200
Questions mises au concours	201—205

Sag- og Navnefortegnelse	206—212
--------------------------------	---------

DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKAB

PROTEKTOR:
HANS MAJESTÆT KONGEN

SELSKABETS MEDLEMMER

MAJ 1924

Præsident: VILH. THOMSEN.

Formand for den hist.-filos. Kl.: FR. BUHL.

Formand for den naturv.-mathem. Kl.: S. P. L. SØRENSEN.

Sekretær: MARTIN KNUDSEN.

Redaktør: DINES ANDERSEN.

Kasserer: W. L. JOHANSEN.

A. INDENLANDSKE MEDLEMMER

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

THOMSEN, VILH. L. P., (f. ²⁵/₁ 42), Hans Excellence, Dr. phil., fh. Professor i sammenlignende Sprogvidenskab ved Københavns Universitet, R. af E., Stk. af Dbg., Dbmd., Fortjenst-Med. 1. — Selskabets Præsident. — St. Knudsvej 36¹, Kbhvn. V. (⁸/₁₂ 76.)

STEENSTRUP, JOH. C. H. R., (f. ⁵/₁₂ 44), Dr. juris & phil., fh. Professor Rostgardianus i Historie ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Svanemosegaardsvej 12, Kbh. V. (⁸/₁₂ 82.)

GERTZ, M. CL., (f. ¹⁴/₁₂ 44), Dr. phil., fh. Professor i klassisk Filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Maglekildevej 14¹, Kbh. V. (¹³/₄ 83.)

- HEIBERG, J. L., (f. $^{27/11}$ 54), Dr. phil., litt., sc. & med., Professor i klassisk Filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Classensgade 13², Kbh. Ø. ($^{7/12}$ 83.)
- HØFFDING, H., (f. $^{11/3}$ 43), Dr. phil., jur., sc. & litt., fh. Professor i Filosofi ved Københavns Universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. Carlsberg, Kbh. Valby. ($^{12/12}$ 84.)
- KROMAN, K. F. V., (f. $^{29/3}$ 46), Dr. phil., fh. Professor i Filosofi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Holsteinsgade 7³, Kbh. Ø. ($^{12/12}$ 84.)
- ERSLEV, KR. S. A., (f. $^{28/12}$ 52), Dr. phil., fh. Rigsarkivar, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Dantes Plads 35, Kbh. B. ($^{18/5}$ 88.)
- JÓNSSON, FINNUR, (f. $^{29/5}$ 58), Dr. phil. & litt. isl., Professor i nordisk Filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd., I. F. 2. Nyvej 4², Kbh. V. ($^{15/4}$ 98.)
- MÜLLER, SOPHUS O., (f. $^{24/5}$ 46), Dr. phil., fh. Direktør for Nationalmuseets første Afdeling, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Frederiksberg Allé 23, St., Kbh. V. ($^{15/4}$ 98.)
- JESPERSEN, J. OTTO H., (f. $^{16/7}$ 60), Dr. phil. & litt., Professor i engelsk Sprog og Litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Ermelundsvej 119, Gentofte. ($^{21/4}$ 99.)
- NYROP, KRISTOFFER, (f. $^{11/1}$ 58), Dr. phil., Professor i romansk Sprog og Litteratur ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. St. Kannikestræde 11¹, Kbh. K. ($^{21/4}$ 99.)
- BUHL, FRANTS P. W., (f. $^{6/9}$ 50), Dr. phil. & theol., fh. Professor i semitisk-østerlandsk Filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. — Formand for den histor. filos. Klasse. — Holmegaardsvej, Hillerød. ($^{6/4}$ 00.)
- DRACHMANN, A. B., (f. $^{27/2}$ 60), Dr. phil., Professor i klassisk Filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Dbmd. Ellinorsvej 38, Charlottenlund. ($^{3/4}$ 03.)
- HUDE, KARL, (f. $^{22/8}$ 60), Dr. phil., Rektor ved Metropolitan-skolen, R. af Dbg. Kanslergade 10³, Kbh. Ø. ($^{3/4}$ 03.)
- PEDERSEN, HOLGER, (f. $^{7/4}$ 67), Dr. phil., Professor i sammenlignende Sprogvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Ellinorsvej 8, Charlottenlund. ($^{7/4}$ 05.)

- LANGE, H. O., (f. $^{13}/_{10}$ 63), Dr. phil., fh. Overbibliotekar ved det kongelige Bibliotek i København, Lektor i Ægyptologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Jahnsensvej 11, Gentofte. ($^{6}/_{4}$ 06.)
- ANDERSEN, DINES, (f. $^{26}/_{12}$ 61), Dr. phil., Professor i indisk-østerlandsk Filologi ved Københavns Universitet. — Selskabets Redaktør.—Strandvej 3³, Kbh. Str. ($^{3}/_{4}$ 08.)
- BLINKENBERG, CHR. S., (f. $^{15}/_{2}$ 63), Dr. phil., Professor i Arkæologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Kathrinevej 29, Hellerup. ($^{11}/_{4}$ 13.)
- VEDEL, VALDEMAR, (f. $^{9}/_{11}$ 65), Dr. phil., Professor i alm. Litteraturvidenskab ved Københavns Universitet. Nøjsomhedsvej 17⁴, Kbh. Ø. ($^{11}/_{4}$ 13.)
- SANDELD, KR., (f. $^{17}/_{1}$ 73), Dr. phil., Professor extraord. i romanske Sprog ved Københavns Universitet. Villa Vatra, Holte. ($^{17}/_{4}$ 14.)
- SARAUW, CHRISTIAN P. E., (f. $^{19}/_{9}$ 65), Dr. phil., Professor i tysk Sprog og Litteratur ved Københavns Universitet. Jagtvej 201⁴, Kbh. Str. ($^{17}/_{4}$ 14.)
- CHRISTENSEN, ARTHUR, (f. $^{9}/_{1}$ 75), Dr. phil., Professor extraord. i iransk Filologi. Raadhusvej 51, Charlottenlund. ($^{3}/_{5}$ 18.)
- GRØNBECH, VILHELM P., (f. $^{14}/_{6}$ 73), Dr. phil. & theol., Professor extraord. i Religionshistorie ved Københavns Universitet. Brogaardsvej 6, Gentofte. ($^{3}/_{5}$ 18.)
- FRIIS, AAGE, (f. $^{16}/_{8}$ 70), Dr. phil., Professor Rostgardianus i nordisk Historie ved Københavns Universitet. Sol-sortvej 62, Kbh. F. ($^{9}/_{4}$ 20.)
- POULSEN, FREDERIK, (f. $^{7}/_{3}$ 76), Dr. phil., Inspektør ved Ny Carlsberg Glyptotek. Madvigs Allé 10, Kbh. V. ($^{9}/_{4}$ 20.)
- ANDERSEN, VILHELM, (f. $^{16}/_{10}$ 64) Dr. phil., Professor i nordisk Litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. St. Annæ Plads 19. ($^{6}/_{4}$ 23.)

- THALBITZER, WILLIAM, (f. $\frac{5}{2}$ 73) Docent i grønlandsk (eski-moisk) Sprog og Kultur ved Københavns Universitet. Birkerød. ($\frac{6}{4}$ 23.)
- BECKETT, FRANCIS, (f. $\frac{26}{3}$ 68), Dr. phil., Docent i Kunst-historie ved Københavns Universitet, Direktør for den kgl. Afstøbnings-samling. Ræveskovsvej 8, Gentofte. ($\frac{11}{4}$ 24.)
- PEDERSEN, JOHS. P. E., (f. $\frac{7}{11}$ 83), Dr. phil., & theol., Pro-fessor i semitisk-østerlandsk Filologi ved Københavns Universitet. Strandboulevard 112, Kbh. Ø. ($\frac{11}{4}$ 24.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATHEMATISKE
KLASSE

- TOPSØE, HALDOR F. A., (f. $\frac{29}{4}$ 42), Dr. phil., fh. Direktør for Arbejds- og Fabrikstilsynet, Kmd. af Dbg.², Dbmd., Fortjenst-Med. 1. Frederiksberg Allé 12¹, Kbh. V. ($\frac{21}{12}$ 77.)
- MÜLLER, P. E., (f. $\frac{25}{10}$ 40), Dr. phil., Kammerherre, Hof-jægermester, fh. Overførster, Stk. af Dbg., Dbmd., Guldb. Erindr. Tegn, Fr. VIII Minde Tegn, Minde Med. 8. April ¹⁸¹⁸/₁₉₁₈. Vestervoldgade 109², Kbh. B. ($\frac{12}{12}$ 84.)
- BOAS, J. E. V., (f. $\frac{2}{7}$ 55), Dr. phil., Professor i Zoologi ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg., Dbmd. Øverød, Holte. ($\frac{3}{4}$ 91.)
- PETERSEN, O. G., (f. $\frac{26}{3}$ 47), Dr. phil., fh. Professor i Botanik ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg., Dbmd. Martensens Allé 3², Kbh. V. ($\frac{3}{4}$ 91.)
- PRYTZ, P. K., (f. $\frac{26}{3}$ 51), fh. Professor i Fysik ved den Poly-tekniske Læreanstalt, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Hejlsminde-vej 1, Charlottenlund. ($\frac{3}{4}$ 91.)
- SALOMONSEN, C. J., (f. $\frac{6}{12}$ 47), Dr. med. & sc., fh. Professor i Pathologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Østerbrogade 136, Kbh. Ø. ($\frac{3}{4}$ 91.)
- BERGH, RUDOLPH S., (f. $\frac{22}{9}$ 59), Dr. phil., fh. Docent i His-tologi ved Københavns Universitet. J. E. Ohlsensgade 10², Kbh. Ø. ($\frac{15}{4}$ 98.)

- JOHANNSEN, WILHELM LUDV., (f. $\frac{3}{2}$ 57), Dr. med., phil. & bot. et zool., Professor i Plantefysiologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. — Selskabets Kasserer. — Gothersgade 140, Kbh. K. ($\frac{15}{4}$ 98.)
- BANG, BERNHARD L. F., (f. $\frac{7}{6}$ 48), Dr. med., fh. Veterinærfysikus, fh. Professor ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Stk. af Dbg., Dbmd. Ceresvej 12, Kbh. V. ($\frac{21}{4}$ 99.)
- JUEL, CHRISTIAN S., (f. $\frac{25}{1}$ 55), Dr. phil., Professor i Matematik ved den Polytekniske Lærestalt, R. af Dbg., Dbmd. Willemoesgade 54¹, Kbh. Ø. ($\frac{21}{4}$ 99.)
- ROSENINGE, J. LAURITZ A. KOLDERUP, (f. $\frac{7}{11}$ 58), Dr. phil., Professor i Botanik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Odensegade 11⁴, Kbh. Ø. ($\frac{6}{4}$ 00.)
- DREYER, J. L. E., (f. $\frac{13}{2}$ 52), Dr. phil., & sc., fh. Director of the Armagh Observatory, R. af Dbg. Oxford. ($\frac{12}{4}$ 01.)
- RAUNKJÆR, CHRISTEN, (f. $\frac{29}{3}$ 60), fh. Professor i Botanik ved Københavns Universitet. Joakim Larsens Vej 8, Kbh. F. ($\frac{4}{4}$ 02.)
- HENRIQUES, VALD., (f. $\frac{19}{4}$ 64), Dr. med., Professor i Fysiologi ved Københavns Universitet. Bredgade 62, Kbh. K. ($\frac{3}{4}$ 03.)
- JENSEN, CARL O., (f. $\frac{18}{3}$ 64), Dr. med. & med. vet., Professor, Forstander for den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Serumlaboratorium, Veterinærfysikus, Kmd. af Dbg.², Dbmd., I. F. 2. Bülowvej 27¹, Kbh. V. ($\frac{3}{4}$ 03.)
- SØRENSEN, S. P. L., (f. $\frac{9}{1}$ 68), Dr. phil. & med., Professor, Direktør for Carlsberglaboratoriets kemiske Afdeling, R. af Dbg., Dbmd. — Formand for den naturv.-math. Klasse. — Carlsbergvej 10, Kbh. Valby. ($\frac{6}{4}$ 06.)
- JENSEN, J. L. W. V., (f. $\frac{8}{5}$ 59), Dr. phil., fh. Overingeniør, R. af Dbg., Dbmd. Amicisvej 16, Kbh. V. ($\frac{5}{4}$ 07.)
- KNUDSEN, MARTIN, (f. $\frac{15}{2}$ 71), Dr. phil., Professor i Fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. —

Selskabets Sekretær. — Polyteknisk Lærestalt, Kbh. K. ($^{14/5}$ 09.)

MADSEN, TH., (f. $^{18/2}$ 70), Dr. med., Direktør for Statens Seruminstitut, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Statens Serum-institut, Kbh. C. ($^{15/4}$ 10.)

BOCK, JOHANNES C., (f. $^{2/10}$ 67), Dr. med., Professor i Farmakologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.², Dbmd. Juliane Maries Vej 20, Kbh. Ø. ($^{17/4}$ 14.)

BRØNSTED, JOHANNES N., (f. $^{22/2}$ 79), Dr. phil., Professor i Kemi ved Københavns Universitet. Willemoesgade 46¹, Kbh. Ø. ($^{17/4}$ 14.)

HJELMSLEV, JOHANNES T., (f. $^{7/4}$ 73), Dr. phil., Professor i Matematik ved Københavns Universitet. Sigridsvej 11, Hellerup. ($^{17/4}$ 14.)

NIELSEN, NIELS, (f. $^{2/12}$ 65), Dr. phil., Professor i Matematik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. St. Hans Torv 32³, Kbh. N. ($^{17/4}$ 14.)

PETERSEN, C. G. JOHANNES, (f. $^{24/10}$ 60), Dr. phil. & jur. & sc., Direktør for Dansk biologisk Station, R. af Dbg., Dbmd. Strandagervej 27, Hellerup. ($^{17/4}$ 14.)

POULSEN, VALDEMAR, (f. $^{23/11}$ 69), Dr. phil., Ingeniør, Fortjenst-Med. 1. m. Kr., Kmd. af Dbg.². Maltegaardsvej 6, Gentofte. ($^{17/4}$ 14.)

BJERRUM, NIELS, (f. $^{11/3}$ 79), Dr. phil., Professor i Kemi ved den kgl. Veterinær og Landbohøjskole, R. af Dbg. Vendersgade 28², Kbh. K. ($^{28/4}$ 16.)

FIBIGER, JOHANNES, (f. $^{23/4}$ 67), Dr. med., Professor i pathologisk Anatomi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Frederik V. s Vej 11, Kbh. Ø. ($^{28/4}$ 16.)

KROGH, AUGUST, (f. $^{15/11}$ 74), Dr. phil. & jur., Professor i Dyrefysiologi ved Københavns Universitet. Ny Vestergade 11¹, Kbh. B. ($^{28/4}$ 16.)

NØRLUND, NIELS ERIK, (f. $^{26/10}$ 85), Dr. phil., Professor i Matematik ved Københavns Universitet, Direktør for Gradmaalingen. Strandvejen 201, Hellerup. ($^{28/4}$ 16.)

- OSTENFELD, CARL E. HANSEN, (f. $\frac{3}{8}$ 73), Dr. phil., Professor i Botanik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Gothersgade 140, Kbh. K. ($\frac{28}{4}$ 16.)
- BOHR, NIELS, (f. $\frac{7}{10}$ 85), Dr. phil. & sc., Professor i theoretisk Fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Blegdamsvej 15¹, Kbh. Ø. ($\frac{27}{4}$ 17.)
- PEDERSEN, P. O., (f. $\frac{19}{6}$ 74), Professor i Elektroteknik ved og Direktør for den Polytekniske Læreanstalt, R. af Dbg., Dbmd., Fortjenst-Med. 1. Amalievej 1, Kbh. V. ($\frac{27}{4}$ 17.)
- BOHR, HARALD, (f. $\frac{22}{4}$ 87), Dr. phil., Professor i Matematik ved den Polytekniske Læreanstalt. St. Hans Torv 32³, Kbh. N. ($\frac{3}{5}$ 18.)
- SCHMIDT, JOHANNES, (f. $\frac{2}{7}$ 77), Dr. phil., Direktør for Carlsberglaboratoriets fysiologiske Afdeling, R. af Dbg., Dbmd. Carlsbergvej 10, Kbh. Valby. ($\frac{3}{5}$ 18.)
- WESENBERG-LUND, CARL, (f. $\frac{22}{12}$ 67), Dr. phil., Professor extraord. i Ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet, Leder af Universitetets ferskvandsbiologiske Laboratorium. Bankbygningen, Hillerød. ($\frac{3}{5}$ 18.)
- BØGGILD, O. B., (f. $\frac{16}{5}$ 72), Professor i Mineralogi ved Københavns Universitet. Østervoldgade 7, Kbh. K. ($\frac{25}{4}$ 19.)
- HERTZSPRUNG, EJNAR, (f. $\frac{8}{10}$ 73), Dr. math. et phys., Professor, Underdirektør ved Observatoriet i Leiden. ($\frac{25}{4}$ 19.)
- ELLERMANN, VILH., (f. $\frac{28}{12}$ 71), Dr. med., Professor i Retsmedicin ved Københavns Universitet. Sortedamsdossering 99³, Kbh. Ø. ($\frac{9}{4}$ 20.)
- MORTENSEN, THEODOR, (f. $\frac{22}{2}$ 68), Dr. phil., Inspektør ved Universitetets Zoologiske Museum. Sortedamsdossering 65 A². ($\frac{9}{4}$ 20.)
-

B. UDENLANDSKE MEDLEMMER

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

- SIEVERS, E., Dr. phil., Professor i germansk Filologi ved Universitetet i Leipzig. ($\frac{1}{6}$ 88.)
- TEGNÉR, ESAIAS H. V., Dr. phil. & theol., fh. Professor i østerlandske Sprog ved Universitetet i Lund. ($\frac{8}{4}$ 92.)
- COMPARETTI, DOMENICO, fh. Professor i Græsk. Firenze. ($\frac{7}{4}$ 93.)
- SÖDERWALL, K. F., Dr. phil., fh. Professor i nordiske Sprog ved Universitetet i Lund. ($\frac{13}{4}$ 94.)
- DÖRPFELD, WILH., Professor, Dr. phil., fh. første Sekretær ved det tyske arkæologiske Institut i Athen. Jena. ($\frac{13}{4}$ 94.)
- WILAMOWITZ-MOELLENDORFF, U. v., Dr. phil., fh. Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i Berlin. ($\frac{9}{4}$ 97.)
- KOCK, AXEL, Dr. phil., fh. Professor i de nordiske Sprog ved Universitetet i Lund, Kmd. af Dbg.². ($\frac{8}{4}$ 03.)
- NOREEN, ADOLF G., Dr. phil., fh. Professor i de nordiske Sprog ved Universitetet i Uppsala. ($\frac{3}{4}$ 03.)
- MEYER, EDUARD, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Berlin. ($\frac{8}{4}$ 04.)
- AMIRA, KARL K. F. M. v., Dr. phil., Professor i tysk Ret og Retshistorie ved Universitetet i München. ($\frac{5}{4}$ 07.)
- OMONT, HENRI-AUGUSTE, Konservator ved Manuskript-Departementet i Bibliothèque Nationale i Paris. ($\frac{3}{4}$ 08.)
- SCHÜCK, J. HENRIK E., Dr. phil., fh. Professor i Æsthetik samt Litteratur- og Kunsthistorie ved Universitetet i Upsala. ($\frac{14}{5}$ 09.)
- TARANGER, ABSALON, Dr. jur., Professor i Retsvidenskab ved Universitetet i Kristiania. ($\frac{14}{5}$ 09.)
- VINOGRADOV, PAUL, Corpus Professor i Retsvidenskab ved Universitetet i Oxford. ($\frac{14}{5}$ 09.)

- CEDERSCHIÖLD, G., Dr. phil., fh. Professor i de nordiske Sprog ved Göteborgs Højskole. (¹⁵/₄ 10.)
- ERMAN, A., Dr. phil., Professor i Ægyptologi og Direktør for det Ægyptiske Museum i Berlin. (¹⁵/₄ 10.)
- GRIFFITH, FRANCIS LL., Reader i Ægyptologi ved Universitetet i Oxford. (¹²/₄ 12.)
- HUNT, ARTHUR S., Professor i Papyrologi ved Universitetet i Oxford. (¹²/₄ 12.)
- BÉDIER, JOSEPH, Professor i fransk Sprog og Litteratur ved Collège de France i Paris. (¹¹/₄ 13.)
- BERGSON, HENRI, Professor i Filosofi ved Collège de France i Paris, Medlem af det franske Akademi. (¹¹/₄ 13.)
- CUMONT, FRANZ, Dr. phil., Religionshistoriker. Rom. (¹¹/₄ 13.)
- SCHÄFER, DIETRICH, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Berlin, Kmd. af Dbg.². (¹¹/₄ 13.)
- WARD, JAMES, Professor i Filosofi ved Universitetet i Cambridge (England). (¹¹/₄ 13.)
- MACDONELL, A. A., Professor i Sanskrit ved Universitetet i Oxford. (¹⁷/₄ 14.)
- SCHUCHARDT, H., Dr. phil., fh. Professor i romanske Sprog ved Universitetet i Graz. (¹⁷/₄ 14.)
- SCHWARTZ, E., Dr. phil., Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i München. (¹⁷/₄ 14.)
- SETÄLÄ, E. N., Dr. phil., fh. Senator, Professor i finsk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Helsingfors. (¹⁷/₄ 14.)
- HÆGSTAD, MARIUS, Professor i det norske Landsmaal og dets Dialekter ved Universitetet i Kristiania. (²⁸/₄ 16.)
- NILSSON, MARTIN P., Dr. phil., Professor i klassisk forn-kunskap och antikens historia ved Universitetet i Lund. (²⁸/₄ 16.)
- OLSEN, MAGNUS B., Dr. phil., Professor i oldnorsk og islandsk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Kristiania. (²⁸/₄ 16.)

- FALK, HJALMAR S., Dr. phil., Professor i germansk Filologi ved Universitetet i Kristiania. ($^{27/4}$ 17.)
- LUNDELL, J. A., fh. Professor i de slaviske Sprog ved Universitetet i Uppsala. ($^{27/4}$ 17.)
- DANIELSSON, OLOF AUGUST, Dr. phil., fh. Professor i græsk Sprog og Litteratur ved Universitetet i Uppsala. ($^{3/5}$ 18.)
- ANDREAS, FR. C., Dr. phil., Professor i orientalsk Filologi ved Universitetet i Göttingen. ($^{9/4}$ 20.)
- ARNIM, HANS v., Dr. phil., Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i Wien ($^{9/4}$ 20.)
- BRUNOT, FERDINAND-EUGÈNE, Professor i fransk Sprog ved Sorbonne i Paris. ($^{9/4}$ 20.)
- GRIERSON, SIR GEORGE A., Dr. phil., Orientalist. Rathforham, Camberley, Surrey. ($^{9/4}$ 20.)
- HANOTAUX, GABRIEL, fh. fransk Udenrigsminister, Medlem af det franske Akademi, Historiker. Paris. ($^{9/4}$ 20.)
- JANET, PIERRE, Professor i Psykologi ved Collège de France i Paris. ($^{9/4}$ 20.)
- LINDSAY, WALLACE M., Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i St. Andrews. ($^{9/4}$ 20.)
- MAIER, HEINRICH, Dr. phil., Professor i Filosofi ved Universitetet i Heidelberg. ($^{9/4}$ 20.)
- MEILLET, ANTOINE, Professor i sammenlignende Sprogvidenskab ved Collège de France i Paris. ($^{9/4}$ 20.)
- PIRENNE, HENRI, Professor i Historie ved Universitetet i Gand. ($^{9/4}$ 20.)
- RAJNA, PIO, Professor i romansk Filologi ved R. Istituto di Studi superiori i Firenze. ($^{9/4}$ 20.)
- THOMAS, ANTOINE, Professor i romansk Filologi ved Sorbonne og Directeur d'études ved École pratique des Hautes Études i Paris, Medlem af det franske Institut. ($^{9/4}$ 20.)
- VITELLI, GIROLAMO, Professor i klassisk Filologi ved R. Istituto di Studi superiori i Firenze. ($^{9/4}$ 20.)

- BRADLEY, FRANCIS HERBERT, Dr., Fellow of Merton College, Oxford. (¹⁵/₄ 21.)
- CUNY, ALBERT, Professor i latinsk Sprog og sammenliggende Sprogvidenskab ved Universitetet i Bordeaux. (¹⁵/₄ 21.)
- EVANS, SIR ARTHUR J., Professor i Arkæologi ved Universitetet i Oxford. (¹⁵/₄ 21.)
- MEINECKE, FRIEDRICH, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Berlin. (¹⁵/₄ 21.)
- MÜLLER, F. W. K., Professor, Dr. phil., Afdelingsdirektør ved Museum für Völkerkunde, Berlin. (¹⁵/₄ 21.)
- POTTIER, EDMOND, Konservator ved Musée du Louvre, Paris. (¹⁵/₄ 21.)
- HEUSLER, ANDREAS, Dr. phil. & jur., Professor i germansk Filologi ved Universitetet i Basel. (⁷/₄ 22.)
- KOHT, HALVDAN, Dr. phil., Professor i Historie ved Universitetet i Kristiania. (⁷/₄ 22.)
- SNOUCK HURGRONJE, CHRISTIAAN, Dr., Professor i arabisk Sprog og Islam ved Universitetet i Leiden. (⁷/₄ 22.)
- V. LE COQ, ALBERT, Professor, Dr. phil., Kustos ved Museum für Völkerkunde, Berlin. (⁶/₄ 23.)
- BROWNE, EDWARD G., Professor i Arabisk ved Universitetet i Cambridge. (¹¹/₄ 24.)
- GARDINER, ALAN H., Dr., Ægyptolog. London. (¹¹/₄ 24.)
- JAEGER, W. W., Dr. phil., Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i Berlin. (¹¹/₄ 24.)
- STERN, ALFRED, Professor i almindelig Historie ved Eidgenössische Technische Hochschule i Zürich. (¹¹/₄ 24.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATHEMATISKE
KLASSE

- LEFFLER, G. MITTAG-, Dr. phil., fh. Professor i Mathematik ved Højskolen i Stockholm, Kmd. af Dbg.¹, Fortjenst-Med. 1. m. Kr. Djursholm, Stockholm. (⁵/₄ 89.)
- SARS, GEORG OSS., Dr. phil., Professor i Zoologi ved Universitetet i Kristiania. (¹¹/₄ 90.)
- BREFELD, OSCAR, Dr. phil., Professor i Botanik, Direktør for det botaniske Institut i Breslau. (³/₄ 91.)
- BRØGGER, W. C., Professor i Mineralogi og Geologi ved Universitetet i Kristiania, R. af Dbg. (⁸/₄ 92.)
- HAMMARSTEN, OLOF, Dr. med. & phil., fh. Professor i medicinsk og fysiologisk Kemi ved Universitetet i Uppsala. (⁸/₄ 92.)
- KLEIN, FELIX, Dr. phil., Professor i Matematik ved Universitetet i Göttingen. (⁸/₄ 92.)
- PICARD, CH.-ÉMILE, Medlem af det franske Institut, Professor i højere Algebra ved Faculté des Sciences, Paris. (²¹/₄ 99.)
- VRIES, HUGO DE, Dr. phil., fh. Professor i Botanik ved Universitetet i Amsterdam. (⁶/₄ 00.)
- PETTERSSON, OTTO, Dr. phil., fh. Professor i Kemi ved Stockholms Højskole, Kmd. af Dbg.². (¹²/₄ 01.)
- ENGLER, ADOLPH, Dr. phil., Professor i Botanik ved Universitetet i Berlin. (¹²/₄ 01.)
- GOEBEL, KARL, Dr. phil., Professor i Botanik ved Universitetet i München. (¹²/₄ 01.)
- PAVLOV, IVAN PETROVIČ, Professor i Fysiologi ved det militær-medicinske Akademi i Petrograd. (⁴/₄ 02.)
- ARRHENIUS, SVANTE, Dr. phil., fh. Professor i Fysik ved Stockholms Högskola, Direktør for Nobelinstitutets Afdeling for fysikalsk Kemi, Kmd. af Dbg.². (³/₄ 03.)
- HILDEBRANDSSON, H. H., fh. Professor i Meteorologi og Geografi ved Universitetet i Uppsala, Kmd. af Dbg.¹. (⁸/₄ 04.)

- VOGT, J. H. L., Professor i Mineralogi og Geologi ved Norges Tekniske Højskole i Trondhjem. ($\frac{7}{4}$ 05.)
- THÉEL, HJALMAR, Dr. phil., fh. Professor og Intendant ved Rigmuseets Evertebrataafdeling i Stockholm. ($\frac{6}{4}$ 06.)
- HILBERT, DAVID, Dr. phil., Professor i Matematik ved Universitetet i Göttingen. ($\frac{6}{4}$ 06.)
- OSTWALD, FR. WILH., Dr. phil., fh. Professor i Kemi ved Universitetet i Leipzig. Grossbothen, Sachsen. ($\frac{6}{4}$ 06.)
- WIDMAN, OSKAR, Dr. phil., Professor i Kemi ved Universitetet i Uppsala. ($\frac{6}{4}$ 07.)
- PENCK, ALBRECHT, Dr. phil., Professor i Geografi ved Universitetet i Berlin. ($\frac{6}{4}$ 07.)
- SEGRE, CORRADO, Dr. phil., Professor i højere Geometri ved Universitetet i Turin. ($\frac{5}{4}$ 07.)
- ERIKSSON, JAKOB, Dr. phil., Professor, fh. Forstander ved Landbruks-Akademiens Experimentalfält ved Stockholm. ($\frac{3}{4}$ 08.)
- HIORTDAHL, THORSTEIN HALLAGER, Dr. phil., Professor i Kemi ved Universitetet i Kristiania. ($\frac{3}{4}$ 08.)
- LANGLEY, J. N., Dr., Professor i Fysiologi ved Universitetet i Cambridge (England). ($\frac{3}{4}$ 08.)
- DREYER, GEORGES, Dr. med., Professor i Pathologi ved Universitetet i Oxford. ($\frac{14}{5}$ 09.)
- KOSSEL, ALBRECHT, Dr. med., Professor i Fysiologi ved Universitetet i Heidelberg. ($\frac{14}{5}$ 09.)
- GEIKIE, SIR ARCHIBALD, Geolog og Mineralog. London. ($\frac{15}{4}$ 10.)
- BERTRAND, GABRIEL, Professor i biologisk Kemi ved Sorbonne og Direktør for det biologiske Laboratorium ved Institut Pasteur i Paris. ($\frac{7}{4}$ 11.)
- HALLER, ALBIN, Medlem af det franske Institut, Professor i organisk Kemi ved Sorbonne i Paris. ($\frac{7}{4}$ 11.)
- NERNST, WALTER, Dr. phil., Professor i fysisk Kemi og Direktør for det fysisk-kemiske Institut ved Universitetet i Berlin. ($\frac{7}{4}$ 11.)

- SCOTT, DUNKINFIELD H., Præsident for Linnean Society of London og for Microscopical Society of London. East Oakley House, Oakley, Hants. ($^{12}/_4$ 12.)
- WARBURG, EMIL, Dr. phil., Professor, Præsident for den fysisk-tekniske Rigsanstalt, Charlottenburg, Berlin. ($^{12}/_4$ 12.)
- HADAMARD, JACQUES, Dr. phil., Professor i analytisk og kosmisk Mekanik ved Collège de France i Paris. ($^{11}/_4$ 13.)
- LORENTZ, H. A., Dr. phil., Professor i Fysik ved Universitetet i Leiden og Kurator for det fysiske Laboratorium ved Teylers Stiftelse i Haarlem. ($^{17}/_4$ 14.)
- SHERRINGTON, CHARLES S., Professor i Fysiologi ved Universitetet i Oxford. ($^{17}/_4$ 14.)
- DE GEER, GERARD JAKOB, Friherre, Dr. phil., Professor i Geologi ved Stockholms Högskola. ($^{25}/_4$ 19.)
- BIRKHOFF, GEORGE A., Professor i Matematik ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^9/_4$ 20.)
- BORDET, JULES, Dr. phil., Direktør for Institut Pasteur i Bruxelles. ($^9/_4$ 20.)
- CURIE, MARIE, f. SKLODOWSKA, Dr. phil., Professor i Fysik ved Sorbonne i Paris. ($^9/_4$ 20.)
- EINSTEIN, ALBERT, Dr. phil., Professor i theoretisk Fysik ved Kaiser-Willhelm-Institutet i Berlin. ($^9/_4$ 20.)
- KAMERLINGH ONNES, HEIKE, Dr. phil., Professor i Fysik ved Universitetet i Leiden. ($^9/_4$ 20.)
- LACROIX, ALFRED, Professor i Mineralogi ved Muséum d'histoire naturelle i Paris. ($^9/_4$ 20.)
- LEBESGUE, HENRI, Professor i Matematik ved Collège de France i Paris. ($^9/_4$ 20.)
- MEYER, HANS, Dr. med., Professor i Farmakologi ved Universitetet i Wien. ($^9/_4$ 20.)
- PLANCK, MAX, Dr. phil., Professor i theoretisk Fysik ved Universitetet i Berlin. ($^9/_4$ 20.)
- RICHARDS, THEODORE WILL., Professor i Kemi ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^9/_4$ 20.)

- ROUX, ÉMILE, Dr. phil., Direktør for Institut Pasteur i Paris, Stk. af Dbg. ($\frac{9}{4}$ 20.)
- RUTHERFORD, Sir ERNEST, Professor i Fysik ved Universitetet i Cambridge, England. ($\frac{9}{4}$ 20.)
- THOMSON, Sir JOSEPH JOHN, fh. Professor i Fysik ved Universitetet i Cambridge. London. ($\frac{9}{4}$ 20.)
- WIEDEMANN, E., Dr. phil., Professor i Fysik ved Universitetet i Erlangen. ($\frac{9}{4}$ 20.)
- WILLSTÄTTER, RICHARD M., Dr. phil., Professor i Kemi ved Universitetet i München. ($\frac{9}{4}$ 20.)
- LINDELÖF, ERNST, Dr. phil., Professor i Matematik ved Universitetet i Helsingfors. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- NILSSON-EHLE, HERMAN, Dr. phil. & med., Professor i Arvelighedslære ved Universitetet i Lund. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- ALLEN, EDGAR JOHNSON, Dr., Direktør for »Marine Biological Association«'s Laboratorium i Plymouth. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- BARCROFT, JOSEPH, Lecturer i Fysiologi ved Universitetet i Cambridge, England. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- BATESON, WILLIAM, Professor, Direktør for »John Innes Horticultural Institution«, Merton Park, London. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- BAYLISS, WILLIAM MADDOCK, Professor i alm. Fysiologi ved University College, London. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- BEIJERINCK, MARTINUS WILLEM, Dr., Professor i Mikrobiologi ved Technische Hoogeschool i Delft. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- BRAGG, Sir WILLIAM HENRY, Professor i Fysik ved University College, London. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- DAVIS, WILLIAM MORRIS, Dr., Professor i Geologi og Geografi ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- HAMBURGER, HARTOG JACOB, Professor i Fysiologi ved Universitetet i Groningen. ($\frac{15}{4}$ 21.)
- LANDAU, EDMUND, Dr. phil., Professor i Matematik ved Universitetet i Göttingen. ($\frac{15}{4}$ 21.)

- MORGAN, THOMAS HUNT, Dr., Professor i Zoologi ved Columbia University i New York. ($^{15}/_4$ 21.)
- MORGENROTH, JULIUS, Professor, Dr., Afdelingsdirektør ved Institut »Robert Koch« i Berlin. ($^{15}/_4$ 21.)
- SMITH, THEOBALD, Dr., Chef for Department of Animal Pathology ved Rockefeller Institute for Medical Research i Princeton, U. S. A. ($^{15}/_4$ 21.)
- THAXTER, ROLAND, Dr., fh. Professor i Botanik ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^{15}/_4$ 21.)
- VOLTERRA, VITO, Senator, Professor i theoretisk Astronomi og matematisk Fysik ved Universitetet i Rom. ($^{15}/_4$ 21.)
- WASSERMANN, AUGUST v., Professor, Dr., Leder af Kaiser Wilhelm-Institut für experimentelle Therapie ved Berlin. ($^{15}/_4$ 21.)
- WEBER, MAX, Professor, Direktør for Zoologisk Museum i Amsterdam. ($^{15}/_4$ 21.)
- WINKLER, HANS, Professor, Direktør for Botanisk Have i Hamburg. ($^{15}/_4$ 21.)
- APPELL, PAUL, Professor i analytisk og kosmisk Mekanik ved Sorbonne i Paris. ($^{7}/_4$ 22.)
- HERTWIG, RICHARD, Dr., Professor i Zoologi ved Universitetet i München. ($^{7}/_4$ 22.)
- CHARLIER, C. V. L., Professor i Astronomi ved Universitetet i Lund. ($^{6}/_4$ 23.)
- FÖRSSMAN, JOHN, Dr. med., Professor i almindelig Pathologi ved Universitetet i Lund. ($^{6}/_4$ 23.)
- FÜRST, CARL M., fh. Professor i Anatomi ved Universitetet i Lund. ($^{6}/_4$ 23.)
- BATHER, F. A., Dr., British Museum of Natural History, London. ($^{6}/_4$ 23.)
- BOWER, FREDERICK ORPEN, Professor i Botanik ved Universitetet i Glasgow. ($^{6}/_4$ 23.)
- HARDY, G. H., Professor i Matematik ved Universitetet i Oxford. ($^{11}/_4$ 24.)
-

SELSKABETS TILLIDSHVERV
OG
INDEHAVERNES FUNKTIONSTIDER

Præsident:

VILH. THOMSEN, valgt 19. Marts 1909, genvalgt 1914,
1919 og 1924, Valget gælder til April . . . 1929

Klasseformænd:

FR. BUHL, for den historisk-filosofiske Klasse, valgt 27.
April 1917, genvalgt 1920 og 1923,
Valget gælder til April 1926

S. P. L. SØRENSEN, for den naturvidenskabelig-mathe-
matiske Klasse, valgt 14. Nov. 1913,
genvalgt 1917, 1920 og 1923, Valget
gælder til April 1926

Sekretær:

MARTIN KNUDSEN, valgt 11. Maj 1917, genvalgt 1922,
Valget gælder til April 1927

Redaktør:

DINES ANDERSEN, valgt 28. Nov. 1913, genvalgt 1919
og 1924, Valget gælder til April 1929

Kasserer:

W. L. JOHANSEN, valgt 24. Marts 1905, genvalgt 1910,
1915 og 1920, Valget gælder til April 1925

Kassekommissionen:

H. HØFFDING, indvalgt 1. Dec. 1905, genvalgt 1910,
1914, 1918 og 1922, Valget gælder til
April 1926

- KR. ERSLEV, indvalgt 3. Dec. 1915, genvalgt 1916,
1920 og 1924, Valget gælder til April 1928
- J. L. W. V. JENSEN (Formand), indvalgt 12. Maj 1916,
genvalgt 1917 og 1921, Valget gælder
til April 1925
- J. HJELMSLEV, indvalgt 2. Nov. 1917, genvalgt 1919 og
1923, Valget gælder til April 1927

Revisorer:

- C. HANSEN OSTENFELD, valgt 16. Nov. 1917, genvalgt
1919, 1921 og 1923, Valget gælder til
April 1925
- P. K. PRYTZ, valgt 25. April 1924, Valget gælder til
April 1926

*Kommissionen for Registrering af litterære Kilder
til dansk Historie:*

- J. STEENSTRUP, indvalgt 18. Maj 1906.
- H. O. LANGE (Formand), indvalgt 18. Maj 1906.
- KR. ERSLEV, indvalgt 7. Febr. 1913.

*Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje
bevarede Kilder til dansk Historie:*

- J. STEENSTRUP, indvalgt 1. Dec. 1922.
- KR. ERSLEV, indvalgt 1. Dec. 1922.
- H. O. LANGE, indvalgt 1. Dec. 1922.
- AAGE FRIIS (Formand), indvalgt 1. Dec. 1922.

Union Académique Internationale Udvalget:

- J. L. HEIBERG (Formand), indvalgt 9. Febr. 1923.
- OTTO JESPERSEN, indvalgt 9. Febr. 1923.
- CHR. BLINKENBERG, indvalgt 9. Febr. 1923.

*Komitéer for de af Selskabet tiltraadte Unioner under
Conseil International de Recherches:
Union Astronomique Internationale.*

J. L. E. DREYER	}	Valgte 9. Maj 1924.
N. E. NØRLUND		
EJNAR HERTZSPRUNG		
samt E. STRØMGREN, Pro- fessor i Astronomi ved Universitetet.		

Union Internationale de Physique pure et appliquée.

P. K. PRYTZ	}	Valgte 9. Maj 1924.
MARTIN KNUDSEN (Form.)		
VALD. POULSEN (Sekretær)		
P. O. PEDERSEN		

Union Géodésique et Géophysique Internationale.

MARTIN KNUDSEN (Sekretær)	}	Valgte 11. April 1924.
N. E. NØRLUND (Formand)		
C. H. OSTENFELD		
JOHS. SCHMIDT		
samt D. LA COUR, Direktør for Meteorologisk Institut		

*Udvalg for den internationale Katalog over naturviden-
skabelige Arbejder:*

L. KOLDERUP ROSENVINGE, indvalgt 24. Jan. 1902.
V. HENRIQUES, indvalgt 1911.
S. P. L. SØRENSEN, indvalgt 15. Maj 1914.
MARTIN KNUDSEN (Formand), indvalgt 8. Marts 1918.
J. HJELMSLEV, indvalgt 8. Marts 1918.
TH. MORTENSEN, indvalgt 18. Marts 1921.

Vulkanologisk Udvalg:

P. K. PRYTZ, indvalgt 28. Nov. 1913.

S. P. L. SØRENSEN, indvalgt 28. Nov. 1913.

MARTIN KNUDSEN, indvalgt 28. Nov. 1913.

O. B. BØGGILD, indvalgt 17. Nov. 1922.

Carlsbergfondets Direktion:

KR. ERSLEV (Formand), valgt 30. April 1909, genvalgt 1918, Valget gælder til 25. September 1928	1928
A. B. DRACHMANN, valgt 31. Okt. 1913, genvalgt 1922, Valget gælder til 25. September	1932
V. HENRIQUES, valgt 13. April 1917, genvalgt 1924, Valget gælder til 25. September	1934
J. HJELMSLEV, valgt 11. Jan. 1918, genvalgt 1920, Valget gælder til 25. September	1930
C. H. OSTENFELD, valgt 18. Februar 1921, Valget gælder til 25. September	1926

Medlem af Frederiksborg-Museets Bestyrelse:

KR. ERSLEV, valgt 31. Oktober 1913, genvalgt 1918, Valget gælder til 25. September	1928
--	------

Tilforordnet til Carlsberglaboratoriets Bestyrelse:

R. KOEFOED, Direktør, valgt 4. Maj 1906, genvalgt 1911, 1916 og 1921, Valget gælder til 25. September	1926
---	------

Medlemmer af Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse, valgte af Selskabet:

O. JESPERSEN } valgte 31. Okt. 1919, genvalgte 1923.	
N. BJERRUM }	

BERETNING OM MØDERNE 1923—24

1. Mødet den 19de Oktober.

(Tilstede var 35 Medlemmer, nemlig: THOMSEN, *Præsident*, Warming, Gertz, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Prytz, Johannsen, Jespersen, Nyrop, Bang, Juul, Buhl, Rosenvinge, Drachmann, Hude, A. C. Christensen, Henriques, Lange, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Blinkenberg, Sarauw, Nielsen, Bjerrum, Nørlund, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Mortensen, Vilh. Andersen, Thalbitzer, *Sekretæren*, Arthur Christensen. — Desuden som Gæster Direktør, Dr. R. PARIBENI, Rom og Professor, Dr. med. HOLGER MYGIND.)

Præsidenten bød Medlemmerne Velkommen og meddelte, at Selskabet i Sommerens Løb havde mistet et indenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. HERMANN MØLLER, fhv. Professor i germansk Filologi ved Københavns Universitet, optaget i den historisk-filosofiske Klasse $\frac{8}{4}$ 92, død den 5. Oktober 1923. Der vilde i et senere Møde blive talt Mindeord over den Afdøde.

W. JOHANNSSEN forelagde 4. Udgave af sin Bog: *Arvelighed i historisk og experimental Belysning*.

CHR. BLINKENBERG gav en Meddelelse: Om en særlig Gorgontype.

Som Selskabets Repræsentanter i Bestyrelsen for *Rask-Ørsted Fondet* genvalgtes OTTO JESPERSEN og N. BJERRUM for de kommende 4 Aar.

Det vedtoges at sende samtlige Serier af Selskabets »Meddelelser« til *Sächsische Landesbibliothek*, Dresden.

Det vedtoges i Selskabets »Hist.-filol. Medd.« at optage en af Lektor V. ØSTERBERG indsendt Afhandling: *Prince Hamlet's Age* (trykt i Bd. VIII, Nr. 4).

---

2. Mødet den 2^{den} November.

(Tilstede var 35 Medlemmer, nemlig: THOMSEN, *Præsident*, Warming, Steenstrup, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Prytz, Salomonsen, Jónsson, Jespersen, Nyrop, Juel, Rosenvinge, Hude, A. C. Christensen, Henriques, H. Pedersen, Lange, Sørensen, Dines Andersen, Sandfeld, Brønsted, Nielsen, Vald. Poulsen, Bjerrum, Ostenfeld, Arth. Christensen, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, *Sekretæren*. — Desuden som Gæster Selskabets udenlandske Medlem, Prof. C. M. FÜRST, Lund, samt Kommandør G. HOLM.)

NIELS NIELSEN forelagde: *Traité élémentaire des Nombres de Bernoulli*. Paris 1923.

WILLIAM THALBITZER forelagde: *The Ammasalik Eskimo. Second Part*. Et Referat af Foredraget ved Forelæggelsen er trykt S. 38—46.

Til Selskabets Delegerede ved Mødet i *Union Internationale de Physique pure et appliquée* i Paris December 1923 valgtes MARTIN KNUDSEN og VALD. POULSEN.

Selskabet vedtog at sende WILLIAM THALBITZER som Delegeret til den 21. internationale Amerikanistkongres i Haag og Gøteborg 12.—16. og 20.—25. August 1924.

Sekretæren meddelte, at der rettidig var indkommet en Besvarelse af den for 1921 stillede astronomiske Prisopgave.

Det vedtoges i Selskabets »Biologiske Medd.« at optage en af Professor, Dr. med. J. LINDHARD indsendt Afhandling: *On the Function of Motor End Plates in Skeletal Muscles* (trykt i Bd. IV, Nr. 3) og i »Math.-fys. Medd.« en af Professor, Dr. phil. H. M. HANSEN og cand. polyt.

S. WERNER indsendt Afhandling: *The Optical Spectrum of Hafnium* (trykt i Bd. V, Nr. 8), samt en af Apothekbestyrer, cand. pharm. J. K. GJALDBÆK indsendt Afhandling: *Über das Potential zwischen der 0.1n und 3.5n Kalomelektrode* (trykt i Bd. V, Nr. 9).

Det vedtoges at sende *Science Museum*, South Kensington, Selskabets naturvidenskabelige Publikationer.

3. Mødet den 16de November.

(Tilstede var 28 Medlemmer, nemlig: SØRENSEN, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Prytz, Jónsson, Johannsen, Rosenvinge, Drachmann, Hude, Henriques, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Hjelmslev, Nielsen, Bjerrum, Fibiger, Ostenfeld, Nørlund, Arth. Christensen, H. Bohr, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, *Sekretæren*, Krogh. — Desuden som Gæster Selskabets udenlandske Medlemmer Professorene KOCK, Lund og SVANTE ARRHENIUS, Stockholm.)

Sekretæren meddelte, at Selskabet siden sidste Møde havde mistet et indenlandsk Medlem, nemlig Viceinspector ved Zoologisk Museum, mag. sc. HERLUF WINGE, optaget i den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse ¹⁵/₄ 10, død den 10. November 1924. Der vilde i et senere Møde blive talt Mindeord over den Afdøde.

N. E. NØRLUND forelagde en Afhandling af EJNAR HERTZSPRUNG: *Effective Wavelengths of Stars in the Pleiades from plates taken at Mount Wilson*. (Trykt i Skrifter, naturv.-math. Afd. 8. R. IV, 4.)

FR. POULSEN gav en Meddelelse: Platon fra Holkham Hall, samt forelagde en Afhandling: *Delphische Studien I*. (Trykt i »Hist.-filol. Medd.« Bd. VIII, Nr. 5.)

Til Selskabets Delegerede ved *Union Académique Internationale's* Møde i Bruxelles 12.—24. Maj 1924 valgtes J. L. HEIBERG og OTTO JESPERSEN.

Det vedtoges at optage i Selskabets »Math.-fys. Medd.« en Afhandling af Dr. techn. JUL. HARTMANN: *Undersøgelser over Gnisten ved en Kvægsølvstraalekommutator*. (Trykt i Bd. V, Nr. 10.)

---

4. Mødet den 30te November.

(Tilstede var 31 Medlemmer, nemlig: THOMSEN, *Præsident*, Warming, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Jónsson, Johannsen, Juel, Hude, C. O. Jensen, Lange, Sørensen, Blinkenberg, Nielsen, Vald. Poulsen, Bjerum, Ostenfeld, Nørlund, P. O. Pedersen, H. Bohr, Wesenberg-Lund, Mortensen, Thalbitzer, DINES ANDERSEN, *fung. Sekretær*, Steenstrup, Bang, Rosenvinge, Henriques, Krogh, Ellermann. — Desuden som Gæst Professor HELLAND-HANSEN, Bergen.)

En af J. L. W. V. JENSEN anmeldt Meddelelse blev ikke givet paa Grund af Foredragsholderens Sygdom.

C. H. OSTENFELD gav en Meddelelse: Plantevæksten paa Grønlands Nordkyst.

Det vedtoges at træde i Bytteforbindelse med det Ungarske Nationalmuseum (*Magyar Nemzeti Múzeum*).

---

5. Mødet den 14de December.

(Tilstede var 35 Medlemmer, nemlig: BUHL, *Leder af Mødet*, Warming, Steenstrup, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Jónsson, Johannsen, Juel, Drachmann, Hude, H. Pedersen, Lange, Sørensen, J. L. W. V. Jensen, Blinkenberg, Vedel, Sandfeld, Nielsen, Ostenfeld, Nørlund, P. O. Pedersen, Arth. Christensen, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, Vilh. Andersen, Thalbitzer, DINES ANDERSEN, *fung. Sekretær*, Rosenvinge, Henriques.)

Mødets Leder (BUHL) meddelte, at Selskabet siden sidste Møde havde mistet et indenlandsk Medlem, nemlig A. C. CHRISTENSEN, fh. Professor ved farmaceutisk Læreanstalt, indvalgt i den naturv.-mathematiske Klasse $\frac{3}{4}$ 03, død den 11. December 1923. Der vilde i et senere Møde blive talt Mindeord over den Afdøde.

Desuden meddeltes det, at Selskabet havde mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. ROBERT TIGERSTEDT, fh. Professor i Fysiologi ved Universitetet i Helsingfors, indvalgt i den naturv.-mathematiske Klasse $\frac{3}{4}$ 08, død den 2. December 1923.

HOLGER PEDERSEN talte Mindeord over HERMANN MØLLER. De er trykt S. 48—90.

NIELS NIELSEN forelagde en Afhandling: *Sur l'opération itérative des équations de Lagrange*. (Trykt i »Math.-fys. Medd.« Bd. VI, Nr. 1.)

Kr. SANDFELD forelagde sin Ordbog til Herman Weigeres »Rævebog«.

ARTHUR CHRISTENSEN forelagde: *Avesta, Zarathushtriernes hellige Skrifter i Udvalg*.

Det af *Kassekommissionen* forelagte Budget for 1924 vedtoges. Det er trykt S. 131—133.

Den *fungerende Sekretær* meddelte, at Rask-Ørsted Fondet havde bevilget Selskabet 10000 Kr. til Dækning af Udgifterne ved Selskabets internationale Forbindelser.

Det vedtoges med Tak at modtage et Tilbud fra *Ny Carlsbergfondets Direktion* om i Selskabets Lokaler at opstille en Afstøbning af den af Dr. FR. POULSEN fundne og i Mødet den 16. November omtalte Portrætbuste af PLATON.

Det vedtoges i Selskabets »Math.-fys. Medd.« at optage en Afhandling af Docent, Dr. phil. JAKOB NIELSEN: *Die Gruppe der dreidimensionalen Gitterformationen* (trykt i Bd. V Nr. 12) samt i Skrifter, naturv.-math. Afd. en Afhandling af Dr. phil. F. BØRGESEN: *Contributions to the knowledge of the Vegetation of the Canary Islands (Teneriffe and Gran Canaria). With an appendix: Lichenes Teneriffenses anno 1921 a F. Boergesen collecti, scripsit Edv. A. Wainio*. (Trykt i 8. R. VI, 3.)

---

6. Mødet den 18de Januar.

(Tilstede var 36 Medlemmer, nemlig: SØRENSEN, *Leder af Mødet*, Warming, Gertz, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Prytz, Jónsson, Johansen, Bang, Juel, Buhl, Rosenvinge, Hude, H. Pedersen, Lange, J. L. W. V. Jensen, Sarauw, Bock, Vald. Poulsen, Bjerrum, Ostefeld, Krøgh, Nørlund, Arth. Christensen, Grønbech, H. Bohr, Schmidt, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Mortensen, Thalbitzer, *Sekretæren*, Brønsted.)

Sekretæren meddelte, at Selskabet siden sidste Møde havde mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. H. J. HAMBURGER, Professor i Fysiologi ved Universitetet i Groningen, optaget i den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse 1³/₄ 21, død den 4. Januar 1924.

H. O. LANGE gav en Meddelelse: En ny gammel-ægyptisk Visdomsbog.

(De foreløbige Resultater af Undersøgelser over en hieratisk Papyrus fra det 22. Dynasti i British Museum, indeholdende Leveregler og Formaninger samt moralske og religiøse Betragtninger.)

(Vil blive trykt i Skrifter, hist.-filos. Afd.)

Martin Knudsen aflagde Beretning om Mødet i Paris i *Union Internationale de Physique pure et appliquée* 10.—15. December 1923, hvori han havde deltaget som Selskabets Delegerede.

Det vedtoges at overlade *Københavns Folkebibliotheker* et Eksemplar af Selskabets »Hist.-filol. Medd.«.

7. Mødet den 1ste Februar.

Selskabets Protektor Hs. MAJESTÆT KONGEN overværede Mødet.

(Tilstede var 39 Medlemmer, nemlig: BUHL, *Leder af Mødet*, Warming, Steenstrup, Gertz, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Jónsson, Johansen, Jespersen, Juel, Rosenvinge, Drachmann, Henriques, H. Pedersen, Lange, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Madsen, Blinkenberg,

Vedel, Brønsted, Nielsen, Bjerrum, Fibiger, Ostenfeld, Nørlund, N. Bohr, P. O. Pedersen, Arth. Christensen, H. Bohr, Wesenberg-Lund, Friis, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, Thalbitzer, *Sekretæren*.)

CHR. BLINKENBERG gav to Meddelelser:

1. Templet i Paphos. (Trykt i »Hist.-filol. Medd.« Bd. IX, Nr. 2.)

2. Om nogle af de mindre Oldsager, der er fundne ved Udgravningerne i Lindos. (Vil blive trykt i »Hist.-filol. Medd.«)

N. E. NØRLUND forelagde en Afhandling: *Stirlings Interpolationsrække*.

(En Undersøgelse af de vigtigste Interpolationsrækkers Egenskaber og Betingelserne for deres Konvergens.)

(Vil blive trykt i Skrifter, naturv.-math. Afd.)

Den *naturvidenskabelig-mathematisk* Klasse forelagde en Bedømmelse (trykt S. 134) af en Besvarelse af den af Selskabet for 1921 stillede astronomiske Prisopgave (om Dobbeltstjerner Bane), der var indsendt med Motto: *Jacta est alea*.

I Tilslutning til Indstilling fra Bedømmelsesudvalget (J. L. E. DREYER og N. E. NØRLUND [Affatter]) foreslog Klassen, at Besvarelsen ikke belønnedes med den udsatte Pris (Selskabets Guldmedaille). Dette vedtoges.

De af *Klasserne* stillede Forslag til nye *Prisopgaver* for 1924 vedtoges. De er trykte S. 135—140.

Der nedsattes et Udvalg bestaaende af Præsidenten, Sekretæren, Klasseformændene, Kassekommissionens Formand, Kr. Erslev og N. Bjerrum med den Opgave at drøfte de nu gældende Regler og Bestemmelser angaaende Selskabets *Prisopgaver*.

Det vedtoges at træde i Bytteforbindelse med *Universitetet* i Voronesh (Rusland).

8. Mødet den 15de Februar.

(Tilstede var 36 Medlemmer, nemlig: BUHL, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Heiberg, Høffding, Erslev, Prytz, Salomonsen, Jónsson, Johannsen, Jespersen, Drachmann, Hude, Henriques, H. Pedersen, Sørensen, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Bock, Nielsen, Vald. Poulsen, Bjerrum, Fibiger, Ostenfeld, Arth. Christensen, H. Bohr, Wesenberg-Lund, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, Thalbitzer, *Sekretæren*, P. E. Müller, Juel, Rosenvinge, C. O. Jensen, Friis. — Desuden som Gæster, Fru Professorinde Cathrine Heiberg med to Døtre.)

Sekretæren meddelte at Selskabet siden sidste Møde havde mistet et udenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. N. WILLE, Professor i Botanik ved Universitetet i Kristiania, optaget i den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse $\frac{7}{4}$ 05, død den 4. Februar 1924.

I Henhold til den af Selskabet vedtagne Indstilling fra den *historisk-filosofiske Klasse* overrakte FR. BUHL paa den fraværende Præsidents Vegne den *Madvigskke Æresmedaille* til J. L. HEIBERG, der takkede for Æresbevisningen.

J. L. HEIBERG gav en Meddelelse: Medicinske Glosser fra Oldtidens Slutning.

(I »Liber glossarum«, en Encyklopædi fra ca. 700, findes en Del græsk-latinske medicinske Glosser, som Udgiveren, Selskabets Medlem, Professor W. M. LINDSAY i St. Andrews har overladt Meddelelsen til Bearbejdelse; de har baade sproglig Interesse og Betydning som Vidnesbyrd om litterære Interesser hos Gøtherne og Longobarderne.)

(Trykt i »Hist.-filol. Medd.« Bd. IX, Nr. 1.)

J. L. W. V. JENSEN paabegyndte Meddelelsen af Resultaterne af nogle ældre, hidtil ikke trykte matematiske Undersøgelser:

1. Asymptotisk Bestemmelse af Nulpunkterne af den saakaldte Prym'ske Q-Funktion.

FR. POULSEN forelagde sin Bog: *Greek and Roman Portraits in English Country Houses*. Clarendon Press. Oxford 1923.

(Værket indeholder Resultaterne fra den Ekspedition, Forfatteren i Efteraaret 1919 paa Carlsbergfondets Bekostning foretog rundt til for-

skellige engelske Herresæder sammen med en engelsk Fotograf for at optage og beskrive Herresædernes antike Portrætstatuer og -buster.)

Det vedtoges at forhøje det til Porto for 1924 budgetterede Beløb med 650 Kr., for at Sekretariatet kunde paa tage sig at distribuere de Medlemmerne tilkommende Særtryk af deres Afhandlinger i Selskabets Publikationer.

Til Stedfortræder for TH. MADSEN, der paa Grund af Bortrejse ikke kunde fungere som Revisor, valgtes P. K. PRYTZ.

---

9. Mødet den 29de Februar.

(Tilstede var 40 Medlemmer, nemlig: SØRENSEN, *Leder af Mødet*, Warming, Steenstrup, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Boas, Prytz, Salomonsen, Jónsson, Johannsen, Drachmann, Hude, H. Pedersen, Lange, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Sandfeld, Sarauw, Bock, Brønsted, Nielsen, Bjerrum, Krogh, Nørlund, N. Bohr, P. O. Pedersen, Arth. Christensen, H. Bohr, Wesenberg-Lund, Bøggild, Ellermann, Mortensen, *Sekretæren*, Juel, Rosenvinge, Henriques, Madsen, Ostenfeld, Thalbitzer.)

J. E. V. BOAS forelagde den nye Udgave af sin Bog: *Dansk Forstzoologi*.

DINES ANDERSEN gav en kort Oversigt over V. TRENCKNERS Liv og Virksomhed i Anledning af Hundredaarsdagen for hans Fødsel den 26. Februar 1924 og forelagde Planen til et kritisk Palileksikon, han selv i Forening med Docent HELMER SMITH havde under Forberedelse paa Grundlag af TRENCKNERS efterladte Materialsamlinger.

N. BOHR forelagde en Afhandling af Dr. H. C. UREY: *On the Effect of perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum*.

---

10. Mødet den 14de Marts.

(Tilstede var 35 Medlemmer, nemlig: BUHL, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Heiberg, Høffding, P. E. Müller, Erslev, Jónsson, Johannsen, Jespersen, Juel, Rosenvinge, Drachmann, Hude, Henriques, H. Pedersen, Lange, Sørensen, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Vedel, Sandfeld, Hjelmlev, Nielsen, Bjerrum, Nørlund, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Mortensen, Thalbitzer, *Sekretæren*, Madsen, Krogh, N. Bohr, Arth. Christensen. Desuden som Gæst Professor BOREL, Paris.)

TH. MØRTENSEN talte Mindeord over HERLUF WINGE. De er trykt S. 91—104.

H. HØFFDING forelagde: *Platons Bøger om Staten. Analyse og Karakteristik.*

(Værkets filosofiske Enhed søges hævdet. Det paavises, at Platons Betoning af Forholdet mellem Individ og Stat som blot Analogi er et Skridt henimod Individualisme og derved en Videreførelse af det sokratiske Personlighedsprincip. — Der fremhæves, at Platon i 6. og 7. Bog har bestemt Filosofiens Begreb som Erkendelsesteori paa en med den moderne Opfattelse beslægtet Maade.)

(Trykt i »Filos. Medd.« Bd. I, Nr. 5.)

N. BJERRUM forelagde en Afhandling: *Die Dissoziationskonstante von Methylalkohol* (udarbejdet i Forening med Augusta Unmack og L. Zechmeister).

(I Afhandlingen paavises, at Methylalkohol er reversibelt dissocieret efter Ligningen $\text{CH}_3\text{OH} = \text{CH}_3\text{O}^- + \text{H}^+$, og Dissociationskonstanten bestemmes ved flere Temperaturer og Jonkoncentrationer).

(Trykt i »Math.-fys. Medd.« Bd. V, Nr. 11.)

Kommissionen for Registrering af litterære Kilder til Dansk Historie afgav Beretning om Virksomheden i 1923. Beretningen ledsagedes af Aarsregnskab. (Trykt S. 141—142).

Det vedtoges at optage den af Dr. H. C. UREY indsendte og af N. BOHR i forrige Møde forelagte Afhandling: *On the Effect of perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum* i »Math.-fysiske Medd.« (Trykt i Bd. VI, Nr. 2.)

Efter en af Kassekommissionen tiltraadt Indstilling fra det vulkanologiske Udvalg, vedtoges det i Skrifter, naturv.-math. Afd., at trykke en af Selskabets afdøde Medlem, TH. THORODDSEN efterladt Afhandling.

II. Mødet den 28de Marts.

(Tilstede var 32 Medlemmer, nemlig: SØRENSEN, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Heiberg, Erslev, Jónsson, Johannsen, Rosenvinge, Drachmann, Hude, Henriques, Lange, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Nielsen, Bjerrum, Ostenfeld, Nørlund, N. Bohr, P. O. Pedersen, Arth. Christensen, Grønbech, H. Bohr, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, Thalbitzer, *Sekretæren*, P. E. Müller, Fibiger. — Desuden som Gæst Dr. NEUGEBAUER, Göttingen.)

A. B. DRACHMANN forelagde en Udgave af ISAAC TZETZES'S Afhandling om Pindars Versemaal.

(Udgaven er gjort paa Grundlag af de kendte Haandskrifter af Afhandlingen, og saaledes, at der skelnes mellem Tzetzes's oprindelige Text og Triklinios's senere Bearbejdelse af den.)

(Vil blive trykt i »Hist.-filol. Medd.«.)

H. BOHR forelagde en Afhandling: Næsten-periodiske Funktioner.

(Almindelig Bestemmelse af den Klasse af Funktioner, der kan opløses i vilkaarlige (harmoniske eller uharmoniske) Svingninger. Undersøgelsen former sig til Dels som en Generalisation af Læren om de sædvanlige trigonometriske Rækker (hvor Talen kun er om harmoniske Svingninger), og det vises, hvorledes det er muligt paa en simpel Maade at give en fuldstændig Karakterisering af den omhandlede Funktionsklasse ved Hjælp af visse Almindeliggørelser af Begrebet »Periodicitet«.)

FR. POULSEN gav en Meddelelse: Portrætterne af Numiderkongerne Juba og Ptolemaios II.

(Et Hoved af Marmor, der fra Godsejer Paus's Samling er skænket Nationalgalleriet i Kristiania, kan bestemmes som et Portræt af Kong Ptolemaios II af Mauretania og giver Anledning til Sondring mellem hans og hans Fader Juba's Portræthoveder.)

Kassekommissionen forelagde det reviderede Regnskab for 1923. En Oversigt over dette er trykt S. 127—130.

Det vedtoges at supplere det i Mødet den 1. Februar 1924 nedsatte *Prisopgaveudvalg* med AUG. KRØGH og at overdrage Udvalget den Opgave tillige at drøfte Spørgsmaalet om eventuelle Ændringer i de nu gældende Regler for Indvalg af indenlandske Medlemmer.

Til Selskabets Delegerede ved *Lord Kelvin Centenary*, der fejres i London den 10.—11. Juli 1924 valgtes P. O. PEDERSEN.

Til Selskabets Delegerede ved *Société Mathématique de France's* 50 Aars Jubilæum, der fejres i Paris 25. Maj 1924, valgtes N. E. NØRLUND.

---

12. Mødet den 11te April.

(Tilstede var 43 Medlemmer, nemlig: BUHL, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Gertz, Heiberg, P. E. Müller, Erslev, Boas, Prytz, Jónsson, Johannsen, Jespersen, Juel, Rosenvinge, Drachmann, Hude, H. Pedersen, Lange, Sørensen, J. L. W. V. Jensen, Dines Andersen, Sandfeld, Bock, Brønsted, Hjelmlev, Nielsen, C. G. Joh. Petersen, Vald. Poulsen, Bjerrum, Fibiger, Ostenfeld, Nørlund, N. Bohr, P. O. Pedersen, Arth. Christensen, Wesenberg-Lund, Bøggild, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, *Sekretæren*, Krogh, Grønbech, Friis.)

Sekretæren meddelte, at Selskabet siden sidste Møde havde mistet et indenlandsk Medlem, nemlig Dr. phil. & sc. EUG. WARMING, fh. Professor i Botanik ved Københavns Universitet, optaget i den naturvidenskabelig-mathematiske Klasse ²¹/₁₂ 77, død den 2. April 1924, Der vilde i et senere Møde blive talt Mindeord over den Afdøde.

N. BJERRUM talte Mindeord over A. C. CHRISTENSEN. De er trykt S. 105—110.

J. E. V. BOAS gav en Meddelelse om Troldkrabbens (Lithodes') Slægtskabsforhold med nogle indledende historiske Bemærkninger om sit ældre Arbejde over Decapodernes Slægtskabsforhold. (Vil blive trykt i »Biol. Medd.«)

P. O. PEDERSEN forelagde: Om elektriske Gnister II og III.

(I II gives Resultaterne af en eksperimentel Undersøgelse over Gnistforsinkelse og Gnistdannelse under forskellige Forhold. I III vises, at

den hidtidige Opfattelse af Gnistens Dannelsesmaade paa afgørende Punkter staar i Modstrid med Erfaringen og navnlig med de i Elektriske Gnister I og II meddelte Forsøgsresultater. Grundtrækkene af en ny Gnisteteori skitseres.)

(Vil blive trykt i »Math.-fys. Medd.«; II er trykt i Bd. VI, Nr. 4.)

Fra *Undervisningsministeriet* var kommet Meddelelse om, at der paa Finansloven for 1924—25 under § 19, B. IV, Tilskud til Kunst og Videnskab, var bevilget Selskabet et overordentligt Tilskud paa 36000 Kr. foruden det faste Tilskud paa 3000 Kr.

Det vedtoges, at Selskabet tiltræder *Union Géodésique et Géophysique Internationale*. Som Comité national valgtes: MARTIN KNUDSEN, N. E. NØRLUND, C. H. OSTENFELD, JOHS. SCHMIDT samt Direktør for Meteorologisk Institut D. LA COUR.

Der foretoges Afstemning over de fra Klasserne indbragte Forslag til Optagelse af nye Medlemmer. Valgte blev:

I den *historisk-filosofiske Klasse* som indenlandske Medlemmer: FRANCIS BECKETT, Dr. phil., Docent i Kunsthistorie ved Universitetet i København, JOHS. PEDERSEN, Dr. phil., Professor i semitisk-østerlandsk Filologi ved Universitetet i København, og som udenlandske Medlemmer: EDWARD G. BROWNE, Professor i Arabisk ved Universitetet i Cambridge, DR. ALAN H. GARDINER, Ægyptolog, London, WERNER W. JAEGER, Professor i klassisk Filologi ved Universitetet i Berlin. ALFRED STERN, Professor i almindelig Historie i Zürich.

I den *naturvidenskabelig-mathematiske Klasse* som udenlandsk Medlem: G. H. HARDY, Professor i Matematik ved Universitetet i Oxford.

13. Mødet den 25de April.

(Tilstede var 37 Medlemmer, nemlig: SØRENSEN, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Heiberg, P. E. Müller, Erslev, Prytz, Jónsson, Johannsen, Juel, Buhl, Rosenvinge, Drachmann, Hude, Henriques, H. Pedersen, Lange, Dines Andersen, Sandfeld, Sarauw, Hjelslev, Nielsen, Bjerrum, Ostfeld, Nørlund, Arth. Christensen, H. Bohr, Wesenberg-Lund, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Ellermann, Mortensen, Beckett, Johs. Pedersen, *Sekretæren*, Jespersen, Krogh.)

C. JUEL gav en Meddelelse: Om Flader med Maximalindex.

(En Flade af n te Orden har Maximalindex, naar den af enhver ret Linie mindst skæres i $(n-2)$ Punkter, hvorved det kun drejer sig om reelle Elementer. Af irreduktible vindskæve Flader med M. I. findes kun to Arter; den ene har en $(n-1)$ dobbelt, den anden en $(n-2)$ dobbelt Ledelinie. For Fladerne af fjerde Orden bestemmes tillige alle de reduktible og de irreduktible, der ikke er vindskæve.)

(Trykt i »Math.-fys. Medd.« Bd. VI, Nr. 6.)

L. KOLDERUP-ROSENVINGE forelagde: *The Marine Algae of Denmark. III. Ceramiales.*

(De danske Arter af denne Orden, Bidrag til deres Morfologi og Udviklingshistorie, deres Fruktifikation og Forekomst i de danske Farvande.)

(Trykt i Skrifter, naturv.-math., Afd. 7, R. VII, 3.)

CHR. SARAUW forelagde: *Niederdeutsche Forschungen II.*

(En udførlig Fremstilling af Flexionerne i Middelnedertysk.)

(Vil blive trykt i »Hist.-filol. Medd.«)

NIELS NIELSEN forelagde: *Sur une équation de Lagrange.*

(Afhandlingen generaliserer den af Cayley betragtede ligning (Crelle 53), idet parametren 4 erstattes med en vilkaarlig primtalpotens. Der angives nødvendige og tilstrækkelige betingelser for, at denne almindelige ligning kan løses, og formler, hvorved man umiddelbart kan løse visse ligninger svarende til parametren 4 eller vise, at disse ligninger er uløselige.)

(Trykt i »Math.-fys. Medd.« Bd. VI, Nr. 6.)

Der foretoges følgende Valg:

1. Som Selskabets *Præsident* genvalgtes VILH. THOMSEN for de kommende 5 Aar.

2. Som Selskabets *Redaktør* genvalgtes DINES ANDERSEN for de kommende 5 Aar.

3. Som Medlem af *Kassekommissionen* genvalgtes KR. ERSLEV for de kommende 4 Aar.

4. Til *Revisor* valgtes P. K. PRYTZ for de kommende 2 Aar.

Den i forrige Møde nedsatte Comité national for *Union Géodésique et Géophysique Internationale* havde meddelt, at den havde konstitueret sig med N. E. NØRLUND som Formand og MARTIN KNUDSEN som Sekretær. Til Selskabets Delegerede ved nysnævnte Unions Møde i Madrid 20. Septb.—12. Oktb. 1924 valgtes N. E. NØRLUND og D. LA COUR.

---

14. Mødet den 9de Maj.

(Tilstede var 38 Medlemmer, nemlig: BUHL, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Gertz, P. E. Müller, Erslev, Boas, Prytz, Jónsson, Johannsen, Nyrop, Juel, Rosenvinge, Raunkiær, Drachmann, Hude, Henriques, H. Pedersen, Sørensen, Dines Andersen, Sandfeld, Brønsted, Hjelmlev, Nielsen, Fibiger, Ostenfeld, Krogh, Nørlund, Arth. Christensen, Grønbech, H. Bohr, Weisenberg-Lund, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Mortensen, Beckett, Johs. Pedersen, *Sekretæren*.)

L. KOLDERUP ROSENVINGE talte Mindeord over EUG. WARMING. De er trykte S. 111—126.

KR. NYROP forelagde to Afhandlinger:

1. Une rime de J. M. de Heredia.
2. Pronoms allocutoires.

(I den første af disse Studier vises, hvoledes Hensyn til Rimet har paairket moderne franske Digtere med Hensyn til Ordvalg, Ordstilling og Bøjning, i den anden gøres der Rede for Tiltaleformerne i de romanske Sprog, særlig Fransk.)

(Vil blive trykt i »Hist.-filol. Medd.«)

J. N. BRØNSTED forelagde en Afhandling af Professor G. HEVESY: *Recherches sur les propriétés du Hafnium*.

Carlsbergfondets Direktion forelagde Beretning om Fondets Virksomhed i Regnskabsaaret 1922—22. Den er trykt S. 147—186.

Som Medlem af *Carlsbergfondets Direktion* genvalgtes V. HENRIQUES for de kommende 10 Aar.

Det af Selskabet nedsatte *Udvalg vedrørende det internationale videnskabelige Samarbejde* havde meddelt, at det betragtede sit Arbejde som endt og derfor havde besluttet at opløse sig. Beslutningen godkendtes.

Efter Indstilling fra Selskabets *fysisk-mathematiske Gruppe* valgtes som Comité national for *Union Astronomique Internationale*: J. L. E. DREYER, N. E. NØRLUND, EJNAR HERTZSPRUNG samt Professor, Dr. ELIS STRÖMGREN — og for *Union Internationale de Physique pure et appliquée*: P. K. PRYTZ, MARTIN KNUDSEN, VALD. POULSEN og P. O. PEDERSEN.

Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie havde udsendt Beretning om sin Virksomhed i Aaret 1923. Den er trykt S. 143—146.

Efter Indstilling fra *Kassekommissionen* og den *historisk-filosofiske Klasse* vedtoges det, at Selskabet udgiver »*A critical Pāli Dictionary, begun by V. TRENCKNER, ed. by D. ANDERSEN and HELMER SMITH*« som et særligt Værk udenfor Selskabets sædvanlige Serier.

Det vedtoges i Skrifter, naturv.-math. Afd. at optage et efterladt Arbejde af Selskabets afdøde Medlem G. LEVINSSEN: *Bryozoen i de danske Kridtformationer*.

---

15. Mødet den 23de Maj.

(Tilstede var 31 Medlemmer, nemlig: SØRENSEN, *Leder af Mødet*, Steenstrup, Heiberg, P. E. Müller, Erslev, Prytz, Jónsson, Johannsen, Jespersen, Bang, Rosenvinge, Drachmann, Hude, Henriques, H. Pedersen, Lange, Dines Andersen, Sandfeld, Sarauw, Nielsen, Vald. Poulsen, Ostfeld, Grønbech, Bøggild, Friis, Fr. Poulsen, Mortensen, Villh. Andersen, *Sekretæren*, P. O. Pedersen, Arth. Christensen. — Desuden som Gæst Selskabets udenlandske Medlem, Professor MARTIN P. NILSSON fra Lund.)

JOH. STEENSTRUP gav en Meddelelse: *Historieskrivningen i Hertugdømmet Normandie; de normanniske Hertugers ægteskabelige Forhold.* (Vil blive trykt i Skrifter, hist.-filos. Afd.)

J. L. HEIBERG forelagde 2. Bind af sin Udgave af *Paulus Aegineta*.

O. JESPERSEN forelagde sin Bog: *The Philosophy of Grammar*.

(En systematisk gennemgang av de forskellige naturlige og logiske forhold, der finder udtryk i de grammatiske kategorier for dærigennem at nå til en ny betragtningssmåde av sammenlignende syntax.)

Selskabets Delegerede (J. L. HEIBERG og OTTO JESPERSEN) ved *Union Académique Internationale's* Møde i Bruxelles 12.—14. Maj 1924 aflagde Beretning.

Paa Forslag af *Kassekommissionen* vedtoges det at forhøje det paa Selskabets Budget under Udgiftskonto 2 (Selskabets Forlagsskrifter) budgetterede Beløb med 24000 Kr.

Det vedtoges i Selskabets »Math.-fys. Medd.« at optage den af Prof. G. HEVESY indsendte og i forrige Møde af J. N. BRØNSTED forelagte Afhandling: *Recherches sur les propriétés du Hafnium*.

REFERATER AF FOREDRAG
PAA MØDERNE

The Ammassalik Eskimo.

Contributions to the ethnology of the East Greenland natives.

Second Part.

ved

William Thalbitzer.

(Meddelelse ved bogens forelæggelse i Selskabet d. 2. November 1923.)

Dette værk optager 39. og 40. bind av Meddelelser om Grønland. Hovedindholdet ses av følgende oversigt.

(39. bind =) First Part, indeholder de etnologiske og antropologiske resultater av tre expeditioner til Østgrønland, nemlig Gustav Holm's i 1883—85, G. Amdrup's i 1898—1900 og W. Thalbitzer's i 1905—6 (»Ethnographical Collections from East Greenland«). Udkom 1914.

(40. bind =) Second Part, hvori der er samlet prøver av Ammassalikeskimoernes åndelige kultur, indeholder indtil videre tre avhandlinger, nemlig

- no. 1, Hjalmar Thuren: On the Eskimo Music in Greenland,
- no. 2, W. Thalbitzer and Hj. Thuren: Melodies from East Greenland,
- no. 3, William Thalbitzer: Language and Folklore.

Avhandlingerne nr. 1—2 i anden del forelå færdigtrykt allerede for 12 år siden; de var resultat av et samarbejde med musikhistorikeren HJALMAR THUREN († 1912). Han gjorde rede for den eskimoiske musiks rytmiske og tonale karakter, på grundlag av det av mig hjembragte materiale, og han bestemte dens art og plads indenfor de primitive

folks musik. Mit bidrag bestod især i tolkningen og klassificeringen av de eskimoiske sangtexter, efterat vi i fællesskab havde gennemgået mit på en fonograf i Østgrønland optagne materiale og optegnet ord og toner. Idet hver text blev henført til sin kunstart — børnesange for sig, episk-lyriske digte for sig, trommesange for sig, signalsange, dansesange, trylleformularer osv. for sig, — fik derved også de tilhørende melodier eller melodilignende recitationsformer deres plads i tilsvarende grupper.

Materialet var helt igennem upåvirket av Evropærkulturen, øst umiddelbart fra den for 20 år tilbage opdagede og endnu næsten ganske hedenske Eskimostamme ved Ammassalik. Senere (to år efter Thurens død) hentede jeg supplerende materiale fra indvandrede østgrønlændere i Kap Farvel-distriktet, hvor hedensk og kristen kultur mødes og brydes (jvfr. supplementet i 3dje avhandling).

Det lykkedes os at påvise, at de eskimoiske sange, hvis melodier høres som »primitiv« musik, i virkeligheden omfatter flere forskellige sangtyper, ligesom dette folks digtekunst (eller uskrevne litteratur i bunden stil), der ikke før har været grundigt undersøgt, i dette materiale fra Østgrønland viste sig at indeholde mange forskellige digtarter. Både i melodierne og i mange av digtene viste der sig at herske en forbausende teknik med tydelige regler for komposition og rytme.

I den skriftlige fremstilling av texterne, der helt igennem er trykt i originalsproget ved siden av den engelske oversættelse¹, har jeg anvendt det samme fonetiske princip som i min tidligere samling av folklore fra Vestgrønland. Den østgrønlandske dialekt avviger betydeligt fra

¹ En dansk oversættelse av en stor del av materialet findes i min grønlandske anthologi (»Eskimoiske digte fra Østgrønland«, 1921).

Vestgrønlændernes og forstås kun med vanskelighed, eller slet ikke, av disse. Fonetisk er materialet dog omtrent ens begge steder. Jeg har behandlet fonetikken og grammatikken i en indledning til textmaterialet. Exempelvis skal jeg her anføre nogle former for at vise forskellen mellem øst- og vestkystens dialekter.

øgr. *it^wtin* 'du' = vgr. *il^wlit* (sædv. stavet *ivdlit*).

» *o'a* (el. *oa*) 'jeg' = » *uwaja* (sjældent i ø.-gr).

I 1. person ental ender verbet i reglen i øgr. på *-oa* (el. *-oa*), hvor vgr. har *-oja* (*-uja*), og i flertal på *-on* (vgr. *-ugut*). I den intransitive participiumsform er 1. personendelsen endnu stærkere forandret i øgr., idet den oftest er *-liwa* istedenfor *-loa* (der dog forekommer), svarende til vgr. *-soja*. Ligeledes øgr. *-tiwa* (*-niartiwa*) = vgr. *-loja* (*niarloja* 'jeg el. mig — villende'). I den transitive grundform (verb. finit.) er endelsen for 'han — mig' i øgr. *-ara*, i vgr. *-aja*. To nye relativ-pronominer optræder i øgr. nemlig *naleq* (også *nater*), 'hvilken (av flere)' og *kiseq* (*kiser*) 'hvad' foruden *kia* 'hvem'; sidstnævnte svarer til vgr. *kina* 'hvem'. Vgr. *suna* 'hvad' bruges også i øgr. (*cuna*). Det øgr. *naleq*, der ikke findes i vgr., findes både i Labrador og i Alaska. Ja og nej hedder på øgr. *e* og *erqe*, på vgr. *a'p* og *na'xa*.

Her findes nu prøver på de allerfleste eskimoiske (grønlandske) digtarter. Et nærmere kendskab til andre egne folklore, fx. Alaskaeskimoernes, vilde sandsynligvis vise en noget anden og snarest endnu videreført specialisering (Sec. Part s. 169). Dette er den første eskimoiske anthologi med engelsk oversættelse og kommentarer til hver enkelt digt eller fortælling. Vi finder en bevidst poetisk stil ud-

viklet i disse åndsprodukter, en primitiv kunstpoesi, hvori sprogets mest malende udtryk, ofte gammeldags ord og vendinger er taget i brug. Enkelte gamle digte havde næsten ræmsens karakter, tildels uforståelige for de indfødte selv. Også tabuhensyn i sproget virkede ofte til omskrivninger, der hyllede tanken i mystik. Først gennem mange års ihærdigt studium lykkedes det at nå til en relativt avsluttende forståelse av de vanskeligste partier. Den første opgave var at udskille hvert digt og henføre det til sin textart efter form og indhold: altså at opdage arterne og disses karaktertegn.

En almindelig redegørelse for de forskellige digtformer og nogle av de digteriske virkemidler er forsøgt i indledningen til hele textavsnittet (og tildels i indledningerne til hvert underavsnit). Der er en østgrønlandsk poetik, en eskimoisk *ars poetica* (l. c. s. 160—179). — Nogle av digtarterne har dog været kendt og beskrevet tidligere, især dyrefablerne, fuglerimene og de juridiske trommesange (cf. H. C. Glahn, Lytzen, Rink, Holm, Kn. Rasmussen). Men nye, først nu som digtarter erkendt og beskrevet¹, er følgende grupper:

Kælesange, børnesange, episk-lyriske digte (exkl. dyrefablerne), signalsange for kajakmænd og bærplukkere, danse (*tivaleq*)- og rollesange (*uaajeertoq*), religiøse eller kultiske sange (udført av angakokken). Dertil kommer trylleformularerne, hvorav der tidligere har været givet nogle få prøver (C. Kruise og C. Rosing). »Trommesange« har ofte været omtalt, men uden klar forståelse av at det er et begreb, der omfatter flere arter (*tivaleq*, *uaajeertoq* og kultiske sange) foruden den særlige syd- og østgrøn-

¹ Bortset fra beskrivelser og prøver, jeg tidligere har givet av disse arter i mindre artikler om Eskimoerne.

landske form for juridiske trommesange, der sædvanligvis betegnes som »trommestriddssange« (sangkampe). Av disse sidste har der oftere været givet prøver i den danske litteratur, allerede fra Hans Egedes dage¹, men iøvrigt ikke mange, før Rink i supplementet til sine »Eskimoiske Eventyr og Sagn« (1871) gengav en del i dansk oversættelse (derav to med grønlandsk text). Disse prøver gav allerede et mærkeligt indblik i den eskimoiske kulturs og litteraturs hidtil tillukkede verden. Men billedet var ensidigt, fordi prøverne var altfor tilfældige, løsrevne fra det åndelige miljø, hvor de hørte hjemme. Først på baggrund av helheden får hvert enkelt led av den gamle traditionsverden sin rigtige belysning; først ud fra de samlede traditionsformationers naturgrund forstår vi hvert enkelt produkt som det frø, kim eller skud, det er, av en gammel sammensat kulturverden. At Grønlændernes uskrevne, kun mundtligt overleverede litteratur har været så omfattende og sammensat, som det fremgår av mit materiale, har ikke før været påvist. Hovedinteressen har vel været samlet om de episke prosaiske overleveringer, sagn, æventyr og fortællinger, samt altså trommestriddsangene. Men folkesjælen har haft mange andre udtryksformer — disse nye digtformer, hvorav min bog gir en mængde prøver, viser det klart — og de udtrykker endda kun, efter hvad jeg forstår, en brøkdelen av disse åndskulturens former, nemlig kun dem, der tilfældigvis, ifølge traditionernes historie, har fået »litterære« udtryk. Eskimoernes sociale kultur gav sig selvfølgelig også udslag i ganske andre retninger, som jeg ikke her skal dvæle ved — men som en fortsættelse av bogen forhåbentlig engang skal fortælle om.

¹ Se Festschrift Vilhelm Thomsen (1912) s. 111.

Om prosatexterne — av hvilke jeg gengir 25 av ialt ca. 110 optegnede — skal jeg kun bemærke, at også de falder i forskellige klasser efter deres art og indhold: myter; folke- og heltesagn; historier eller fabler (æventyr); beretninger om nyere oplevelser; selvoplevelser. Der kan påvises en (måske i didaktisk hensigt) omformet rest i Grønland av en vestpå langt videre udført, storladet og dybsindig myte om eskimosamfundets og menneskekulturens genesis — en myte, der er særlig kendt fra vestkysten av Alaska, fra egnene om Yukonflodens munding. I Alaskavarianten kaldes »det første menneske« *Cupuluk* 'den (som et blad) grønne'; i Nordvestgrønland (Kap York) *Avovav* 'edderfuglen'; i Østgrønland *Navagialq* eller *Nivaagialq* 'havdyret (sæl eller hval) der slår med halen, idet det går ned'. Der er, trods forskellighederne, en kontinuitet i mytens indhold fra Beringsstrædet til Østgrønland. Flere andre av Grønlændernes mytiske sagn viser sig at ha den samme vide udbredelse. Også en del av »folkesagnene« (om Erqilikkerne, de frygtede indlandsboer) peger langt ud over Grønlands grænser og røber ved mange bevarede enkelttræk deres udspring fra sammenstød mellem de vestlige Indianere i Nordkanada (Alaska) og de Eskimostammer, hvis landområder ligger som en bræmme om fastlandets nordvestlige kyster.

Til slut vender jeg tilbage til de grønlandske digte for at gi nogle eksempler på den sproglige teknik, der som jeg nævnte lægger sig for dagen i deres form, ikke mindst i de lange omkvæd, der omgir hver strofe. Før har man kun haft vage forestillinger om trommesangenes omkvæd; man kaldte disse sange *aja*-sange efter det hyppigst forekommende ord i omkvædet. Det viser sig, at omkvædene (som indtar den største plads i alle disse sange) har en

bestemt struktur, at de er formede i faste perioder, bundne til strofen og særegne indenfor hvert digt, i hvilke *aja* varieres til andre lignende lyd og kombineres med andre ord med betydning av en retning (øst, nord, syd, vest, op, ned, ud osv.); *aja* selv synes ikke at betyde noget, men er kun bærer av melodiens på tre, fire eller fem toner skiftende former.

Sangen er altså inddelt i fastbyggede strofer, bestående av en enkelt meningslinje (øgr. ent. *ta'ia*, flt. *ta'rnät* 'digtet; nævnet; digtets indhold') og to eller flere omkvædslinjer (*tima* 'dens legeme'). Indenfor hver sang følges en fast periodeinndeling, ens gentaget for hvergang sangen gentas. For hvert nyt meningsord gentas hele omkvædsperioden, dels som præludium (en el. to linjer), dels som efterspil. Meningsordet (linjen) ligger som en kerne midt inde i verset; fra strofe til strofe er de fleste linjer ens, kun meningslinjen varierer og fører sangens indhold videre.

Den første strofe i no. 192 ser således ud:

Omkvæd	Rytmsk skema.
A_1 <i>a:ja' ja'ja sä^wna:ja je'</i>	— — — ∪ ∪ — × —
A_2 <i>ha:ja' ja'ja sä^wna:ja' je'</i>	— — — ∪ ∪ — — —
B_1 (+ nævnet) <i>a:ja' kaka:juwana'i</i>	— — ∪ — ∪ ∪ —
C <i>hä:ja' ja'ja sä^wna:ja' je'</i>	— — — ∪ ∪ — — —

Omkvædet gentas altså omtrent ens i de to første linjer og indleder den tredje, men avbrydes dær av digtets første meningsbærende ord (nævn), der synges ind i samme melodi som omkvædslinjernes. Melodien er væsentlig den samme for hver linje, dog med en lille variation enten ved indgangen eller udgangen. Bortset fra det stadig vekslede »nævn« (her i tredje linje) er stroferne ganske ens. Da

strofernes antal når op til 30 (eller mere) og sangens tempo er sindigt, kan gennemsyngningen maaske vare det meste av en halv time. I reglen havde disse sange dog ikke over 20 vers og kunde synges igennem på 10—15 minutter. Der kunde være flere eller færre omkvædslinjer. I »kajakmandens sang om sin kone« (no. 38) er der 6 omkvædslinjer foruden »nævnets« linje, som både indledes og endes med et kort omkvædsord (*ajä* og *he'e*), svarende til det indledende *a'ja* i ovenstående strofes 3dje linje.

Som udfyldning til omkvædets *aja* (med varianter) tjener ca. 20 ord af lignende form som *sä^wna'ja*, hvilket er sammensat av *sä^wn'a* 'dernede i øst' (ud imod havet), og det (nu) meningsløse *aja*. Det er afledninger av demonstrative småord, der betegner retninger eller som *man'a'ja* 'dette eller denne her' (»min modstander«?). Et av dem har en mere almen betydning: *im'aqa'ja* 'så begynd! eller hør nu!' Sådanne periodede omkvæd hørte til i alle slags trommesange samt i de signalsange, der lød fra kajakmænd på havet eller bærplukkerne i fjældet. Men små tilløb til omkvæd kendes også fra alle de andre digtformer, både fra dem, der er bestemt til at synges, og dem, der blot reciteres med et fast musikalsk tonefald, fx. kælesange og børneræmser. Disse omkvæd smelter ofte sammen med det foregående ord, idet de ligesom blot tjener til at udfylde rytmen, fx. i den følgende børnevis, hvor linje 4 består av omkvædsord uden mening, og hvor slutningen av l. 1 ender på det samme omkvæd, smeltet sammen med *kim'akik'ake*:

1	<i>aki^wk'akä</i>	<i>kim'akik'ake rqa'jai</i>	De små (elendige) snipper (på min
2	<i>aki^wk'a</i>		anorak), som jeg med besvær havde tygget myge,
3	<i>kim'akik'a</i>		mine tyggede (snipper)
4	<i>ja'ja qa'ja</i>		[Omkvæd]

Egentlige rim er sjældne, men fremkaldes let på grund av sprogets suffixale karakter. Tilstræbt assonans synes ret almindelig. Begge dele ses i følgende eksempler (sammenhængende linjer) fra texterne:

no. 8
puč'e-poq
tāč'e-poq

no. 10
am'uka
puč'uka

no. 14
it'ip'at'a
qaŋ'erpat'a
parp'āt'a

no 169
at'ame iāre'wa
ut'ume iāre'wa

RÖNNÖV & HANSEN FOT.

FOTOTYPI PACTH & CRONES EFTF.

H. Möller

MINDEORD

over afdøde Medlemmer.

I.

Herman Møller.

(13. januar 1850—5. oktober 1923.)

Av **Holger Pedersen.**

(Tale i Videnskabernes selskabs møde d. 14. desember 1923. Med et tillæg: Herman Møllers afskedstale d. 16. desember 1921 og fortegnelse over hans trykte arbejder.)

(Martin Thomas) Herman¹ Møller stammede på fædrene side fra en gammel dansk-slesvigsk slægt, der var indflyttet til Flensborg fra Sundeved. Familieoverleveringen har bevaret forskellige enkeltheder om, hvorledes denne slægt efterhånden antog by-skik. Således véd man, at Herman Møllers tipoldefader, som egentlig bar navnet Jörgensen, men var kendt under tilnavnet møller, var den første, der antog familienavnet Møller. Herman Møllers bedstefader Martin Møller var førstelærer i Lyksborg; om ham berettes det, at han talte dansk med sine søstre, men tysk med sin hustru.

På mødrene side nedstammede Herman Møller fra den grevelige slægt Knuth, som forbigående havde fået tilknytning til Sønderjylland, idet Herman Møllers bedstefader en tid var overførster på Sandvig ved Lyksborg. Martin Møller

¹ Den avdøde skrev oprindelig sit fornavn: Hermann; men senest fra år 1910 av stavede han det på dansk med kun ét *-n*. På tysk beholdt han bestandig *-nn*, enten fordi han har anset dette for den rigtigste tyske stavemåde, eller fordi han har frygtet for at volde forvirring ved at forandre den navneform, under hvilken han var bleven kendt i udlandet.

var lærer for nogle av grev Knuths börn. Senere vendte grev Knuth tilbage til København.

Martin Møllers sön, Herman Møllers fader, Jens Georg Marius Møller var sognepræst i Hjerpsted i Tønder amt. Men det blev ikke denne dansktalende egn, som blev bestemmende for Herman Møllers barndomsindtryk. Allerede 1851, da Herman Møller var ét år gammel, blev faderen nemlig forflyttet til Kejtum på Sild. Her voksede drengen op omgivet av fire forskellige sprog: øens frisiske folkesprog, rigssproget dansk (som jo også var hans moders sprog) og de to sydfra indtrængende sprog plattysk og höjtysk. Herman Møller har i sin avskedsforelæsning på universitetet morsomt fortalt om de barnlige iagttagelser av lydovergange, som disse indbyrdes beslægtede sprog gav ham anledning til, hvorved han begik den samme fejl, som i den sammenlignende sprogvidenskabs barndom også modne forskere nu og da har begået: at tro, at de lydovergange, man havde iagttaget på ét sprogområde, uden videre kunde anvendes til forklaring av fænomener på helt andre sprogområder. Således lykkedes det drengen ved hjælp av sine fire sprog at lave en etymologisk tydning av et par avestiske ord, han stødte på i Böttigers verdenshistorie. Forklaringen var ligeså sindrig som (selvfølgelig) splittergal.

Det var Herman Møllers moder, som lærte ham at læse, og det allerede, da drengen kun var tre år gammel. Hun lærte ham først at læse tysk, senere dansk med benyttelse av H. C. Andersens eventyr.

5 år gammel kom han i skole, i almueskolen. Han betragtede det selv altid som en lykke, at han havde gået i denne skole; undervisningen var fortrinlig.

Da han var 8 år gammel, begyndte hans fader at lære ham latin og engelsk; senere fulgte græsk, hebraisk og fransk

efter. Således kunde han 14 år gammel indtræde i næstøverste klasse i latinskolen i Flensborg, hvorfra han blev student 1867.

Sin universitetsuddannelse fik Herman Møller i Tyskland: Kiel, Leipzig, München og Berlin. De fag, han havde kastet sig over, var klassisk filologi og historie, men i Leipzig vakte hans rent lingvistiske interesse gennem Georg Curtius's forelæsninger. Under disse studieår foretog Herman Møller tillige rejser til Italien, til Prag og til Budapest¹.

1872 avbrød han sine universitetsstudier og tog ophold hjemme i sin faders præstegård med den plan at skrive en nordfrisisk grammatik. Dette førte ham imidlertid ind på grundige studier av alle de andre germanske sprog, studier, som han først drev på egen hånd og senere fortsatte ved universitetet i Breslau 1874—75.

1875 blev Herman Møller doktor i Leipzig, og 1878 habiliterede han sig efter professor Pischels tilskyndelse i Kiel. Æmnet såvel for dissertasjonen som for habilitations-skriftet var germanistisk, men set fra den sammenlignende indoeuropæiske sprogvidenskabs synspunkt. Og hans opgave som privat-dosent i Kiel blev den dobbelte: sammenlignende sprogvidenskab og germanske sprog. Herman Møller holdt da bl. a. i vinteren 1878—79 en forelæsning over latinsk historisk grammatik (hvori han bl. a. tog afstand fra den endnu den dag idag meget udbredte, men sikkert urigtige lære om, at aksenten i latin engang har ligget på første stavelse). Vinteren 1880—81 læste han over slavisk

¹ Sin tyske værnepligt måtte Herman Møller avtjene 1870; heldigvis kom han ikke til at deltage i krigen, og takket være Einjährig-Freiwilliger-systemet kom værnepligten overhovedet ikke til at tynde ham. Han kunde vedblive at bo privat og havde ovenikøbet en oppasser. Den militære uddannelse voldte ikke den sportsdygtige unge mand mange bryderier. I den første svømmetime tog han et så højt udspring, at yderligere svømmeøvelser blev anset for ufornødne.

historisk grammatik og foredrog ved den lejlighed den rigtige anskuelse om udviklingen av *s* til *ch* i slavisk (f. eks. i *jucha* 'suppe', lat. *jus*). At en overgang fra *s* til *ch* har fundet sted i slavisk, har Rask allerede udtalt i sit prisskrift (17 år senere foredrager Bopp det samme med opdagerglæde); men den nøjagtige regel for overgangen vedblev længe at være gådefuld. Herman Møller offentliggjorde ikke sin opdagelse, og først i 1895 blev den genopdagede regel fremstillet på tryk fra anden side. Under alt dette glemte Herman Møller ikke sit kære frisisk; han foretog bl. a. i 1881 en studierejse til Vestfrisland og England.

Da i 1883 dosenturen i germansk filologi ved Københavns universitet blev ledig, søgte Herman Møller posten. Blandt de andre æmner til posten var dr. Edwin Jessen, der imidlertid ikke kunde komme i betragtning, da han av princip ikke vilde være embedsmand eller avlægge embedsed; fremdeles C. A. Nissen og endelig Hoffory. Herman Møller blev den foretrukne. (Hermed gav han avkald på sine udsigter i Kiel, hvor han vidste, at man påtænkte at gøre ham til professor extraordinarius, vel at mærke med lön: 3000 mark; forøvrigt havde han allerede tidligere avslået et tilbud om ansættelse i Dorpat).

Det følgende år holdt han bryllup med Sophie Mylord, datter av godsejer Josias Wilh. Mylord på Årtoft ved Åbenrå¹

¹ Årtoft ligger i Kliplev sogn, lige på den militære alfarvej. Og i godsejerens familie fortæller man en lille munter historie fra 1848. Slesvigholstenerne havde indkvarteret sig på godset, havde beslaglagt to tønder ærter og havde allerede fået dem kogt, da Rye nærmede sig. De måtte nu lade ærterne i stikken, og godsejeren var i det heldige tilfælde at kunne traktere de danske soldater med det færdige måltid. Da han bagefter hørte, at soldaternes næste ophold havde været ved Bov (9. april), glædede han sig meget over, at de havde fået ærterne som en hjærtestyrkning för dysten.

og hans hustru, f. komtesse Knuth. Det unge par kom til at bo Mathildevej 2, lige ved Frederiksberg have. Her blev Herman Møller boende lige til sin død, kun måtte han efter mange års forløb til sin store fortrydelse flytte fra stuen op på første sal.

1888 blev Herman Møller udnævnt til professor og avslog derefter i begyndelsen av 90'erne et tilbud om ansættelse i Göteborg.

I sine forelæsninger og øvelser ved vort universitet har Herman Møller holdt sig strengt til den germanske sprogklasse og ganske særlig til tysk og gotisk. I firserne, medens Stephens var professor i engelsk, har Herman Møller læst over historisk engelsk lydlære; dette faldt naturligvis senere bort. Men havde Herman Møller således strengt begrænset sit æmnevalg, så var han til gengæld ikke bange for at drage den sammenlignende indoeuropæiske sprogvidenskab ind i behandlingen av de valgte æmner. Hans forelæsning over gotisk grammatik var, således som jeg har hørt den i slutningen av firserne, en hel indledning til indoeuropæisk sprogsammenligning. Hvad særlig tysk angår, har Herman Møller, navnlig i begyndelsen av sin embedsvirk-somhed, ydet praktisk vejledning ved avholdelse av stil-øvelser, men iøvrigt var det den sproghistoriske side og de ældre sprogtrin, han særlig plejede. Ved sin udnævnelse havde han straks begyndt at udarbejde sine forelæsninger på dansk, men efter en henstilling, der blev udtalt til ham av professor Stephens, besluttede han sig til at holde dem på tysk.

Herman Møller var medlem av vort Selskab fra 1892 av. 1894 blev han medlem av videnskabernes selskab i Göttingen, 1908 av akademiet i Bologna. 1896 blev han ridder av Dannebrog.

For de studerende, som havde særligt sprogvidenskabelige anlæg, var Herman Møllers undervisning overordentlig interessevækkende. Andre har vistnok følt sig tyngede af det stærke sprogvidenskabelige element i hans forelæsninger. Men alle som én følte hans elever en stor hengivenhed for deres lærer. Dette har de gentagne gange givet udtryk for. Ved hans 25-års-jubilæum som professor overrakte de ham (med Ernst Kaper, Gudmund Schütte og Carl Roos som ordførere) en sølvforyldt svær vase med indskrift, fyldt med roser. Og da han d. 16. desember 1921 skulde holde sin sidste forelæsning, var en skare av hans ældre og yngre elever mødt op i hans lille avditorium for at hædre ham. Herman Møller lod da de oldhøjtyske øvelser, der stod på dagsordenen, bortfalde og holdt i stedet derfor en afskedstale¹, hvori han meddelte en række barndoms- og ungdomserindringer, en blanding av små pudsige træk og vigtige avtobiografiske oplysninger. Til ordfører på forsamlingsvegne havde professor Roźniecki som én av Herman Møllers trofasteste elever været udset; men han var kort i forvejen bleven kastet på det sygeleje, som skulde blive hans sidste; det blev da dr. Kaper og stud. mag. Olaf Waage, som tog ordet for at takke Herman Møller og tilsige ham en afskedsgave, der av fysiske grunde ikke godt kunde overrækkes: det bindstærke »A New English Dictionary« (pris 800 kroner), som Herman Møller havde god brug for ved sine frisiske studier. I den påfølgende februar måned (efter sin embedsfratrædelse) modtog Herman Møller en særskilt gave fra tidligere islandske tilhørere: en meget

¹) Herman Møller nedskrev den bagefter, og den gengives nedenfor efter hans efterladte manuskript med bibeholdelse av manuskriptets ortografi (Herman Møller har iøvrigt benyttet forskellige danske retskrivninger; i nogle breve til mig skriver han *å*, i andre *aa*; i nogle bruger han store begyndelsesbogstaver i navneordene, i andre små).

smuk papirkniv av elfenben med indskrift på en guldplade. Den lå i et mahognietyi og ledsagedes av et stavrimende nysislandsk digt i 6 fornyrdislagsstrofer. Disse hengivenhedsbeviser var en stor glæde for Herman Møller, som bag sit stille og tilsyneladende indesluttede væsen gemte en levende og trofast interesse for sine tilhørere.

Men iøvrigt hjem søgtes Herman Møller i sine sidste år av tunge prøvelser. D. 14. april 1916 havde han det uheld at blive overkørt av en syklist på Rådhuspladsen. Han kom så alvorligt til skade, at han aldrig genvandt sin fulde førlighed, selv om det lykkedes ham efterhånden at få de forhadte to krykker ombyttet først med en krykke og en stok, så med to stokke og tilsidst med én stok. Han vedblev dog at holde sine forelæsninger og øvelser og blev sikkert netop holdt oppe av sin embedsvirksomhed; i 1921 søgte han sin afsked i henhold til den ved lov fastsatte aldersgrænse (avskeden indtrådte fra 1. februar 1922). Efterat han i august 1922 havde overstået et anfald av livsfarlig tarmslyng, forløb vinteren 1922—1923 ikke uden besværligheder, men sommeren bragte bedring, så at han kunde færdes ude. Endnu så sent som den 21. september 1923 var han ude. Men den 29. september blev han efter en tilkaldt læges ordre indlagt på Frederiksberg hospital. Der indtrådte bækkenbetændelse, og den 5. oktober 1923 avgik Herman Møller ved døden.

Herman Møllers videnskabelige virksomhed bevæger sig på flere forskellige områder, og jeg må straks sige, at jeg ikke er sagkyndig på dem alle.

En av hans hovedinteresser var studiet av det engelske og det tyske folkeepos, især med hensyn til højere kritik og metrik. Denne hans interesse har givet sig udslag i to

bøger: »Das altenglische volksepos« 1883, og »Zur althochdeutschen alliterationspoesie« 1888. Nogen selvstændig vurdering av disse arbejder kan jeg ikke give. Jeg skal nøjes med rent refererende at sige, at fagfællerne her har anerkendt de sædvanlige Herman Møller'ske egenskaber: hans store lærdom og grundighed og hans store skarpsindighed og kombinasjonsevne. For metrikkens vedkommende stod Herman Møller i et ret udpræget modsætningsforhold til sin berømte tyske kollega og jævnaldrende Eduard Sievers; herom har han selv udtalt sig i *Anzeiger für deutsches Altertum* 39, 118, hvor han betegner sin egen metrik i modsætning til den Sievers'ske som musikalsk¹. Hvor stærk Herman Møllers interesse for folkeeposet var, derom vidner en senere udtalelse av ham om, at han i begyndelsen av 90'erne, misfornøjet med den retning, som sprogvidenskaben syntes at tage, omgikkes med den tanke at vende sprogvidenskaben ryggen og helt at hellige sig kritikken av det engelske, tyske og græske folkeepos (*Semitisch und Indogermanisch* s. VIII).

Jeg skal heller ikke gå ind på den egentlig filologiske virksomhed, som Herman Møller har udøvet, især med hensyn til tysk: hans bidrag til forståelsen eller tekstkritikken av forskellige sprogmindesmærker og hans virksomhed som udgiver (sml. den nedenfor følgende bibliografi nr. 1, 2, 23, 31, 42, 45 samt 20 og 25). Herom er der kun godt at sige, men dette er en ret underordnet side i Herman Møllers produksjon.

En hovedinteresse ved siden av folkeeposet var derimod for Herman Møller de germanske stammers oldtidshistorie. Noget samlet arbejde på dette område foreligger ikke fra

¹ Herman Møller var musikalsk. Han har oversat et antal danske salmer til tysk, men altid under indtryk av melodien.

hans hånd, men det var et yndlingstema, hvortil han stadig vendte tilbage i sine forelæsninger, bl. a. den flere gange gentagne forelæsning over det gamle Germaniens etnografi og Tacitus's *Germania*. Av hans litterære produksjon hører hid forskjellige anmeldelser (f. eks. av Erdmann, *Über die Heimat und den Namen der Angeln*) og mindre avhandlinger (f. eks. »Zu cap. 28 der *Germania*«, »*Chatti und Hessen*«, bibliografien nr. 19 og 22) foruden længere udviklinger i »*Das altenglische Volksepos*«. På dette vanskelige område, hvor endnu ofte anskuelse står mod anskuelse, er jeg ikke i besiddelse av sagkundskab, men jeg mener at referere korrekt, når jeg siger, at Herman Møllers forskning indenfor den samlede hidhørende forskning indtager en agtet plads.

Men den vigtigste side av Herman Møllers virksomhed er utvivlsomt den, der bevæger sig på det rent sprogvidenskabelige område. Hans udgangsspunkt er de germanske sprog, hvor han har sit faste stede i et solidt kendskab til de overleverede ældre sprogtrin såvelsom til de moderne dialekter. Herfra retter han blikket tilbage så langt, som det overhovedet kan nå. De germanske fænomener ses i den indoeuropæiske sprogsammenlignings lys, og han er fra første færd av i kontakt med de store problemer indenfor den indoeuropæiske sprogvidenskab. Dette ytrer sig allerede i æmnevalget for hans doktoravhandling 1875 (*Die palatalreihe der indogermanischen grundsprache im germanischen*) og hans habilitasjonsskrift 1878 (*Epenthese vor k-lauten im germanischen als wirkung des velaren oder palatalen charakters des wurzelauslauts*). Man må her erindre, at det første skridt, der førte fra den ældre metodisk uklare periode i sprogsammenligningen over mod den nye periodes klarhed, var Ascolis undersøgelser om de indo-

evropæiske *k*-lyd 1870. Efter Ascolis rigtige opstilling av tre indoevropæiske *k*-rækker var i 1873 fulgt et mærkeligt skrift av Fick, hvor han ikke blot satte tallet to istedenfor tallet tre, men ovenikøbet kun vilde lade toheden gælde som oprindelig ved den stemmeløse lyd (*k*), ikke ved de stemte lyd (*g*, *gh*). Mod denne sidste utrolige vildfarelse protesterede Herman Møller i sin doktoravhandling meget energisk; men iøvrigt forblev det som bekendt i halvfjærserne og firserne ved Ficks tohed istedenfor Ascolis trehed. Man antog altså to oprindelige *k*-rækker, av hvilke den ene (sansk. *ka-s* lat. *quis*) viste sine mest fremtrædende ejendommeligheder i de vestlige sprog, medens den andens oprindelige særegenhed tydeligst røbedes av de østlige sprog (*ε-κατόν* sanskr. *çata-m*). Det er ejendommeligt for Herman Møllers stræben efter at følge et spor så langt, som det overhovedet fører, at han satte sig som opgave at bevise den anden rækkes palatale karakter også ved hjælp av de vestlige sprog. Hans hovedtese i avhandlingerne fra 1875 og 1878 om spor i germansk av den indoevropæiske palatale udtale er nu ganske vist uantagelig og har overhovedet kun kunnet fremsættes, fordi den nye tid dengang endnu ikke havde nået sit fulde gennembrud. Men derfor var tanken ikke ufrugtbar. Herman Møller har andensteds (Paul og Braune's Beiträçe VII 502¹, se bibliografien nr. 7) overført den til græsk, og her har han ganske sikkert ret, skönt hans bemærkninger hidtil er forblevne næsten ganske upåagtede: det græske *i* i *ἵππος*, *ἰχθύς* er avhængigt av de samme egenskaber ved *k*-lyden, som har betinget udviklingen i sanskr. *açva-s* 'hest' eller litavisk *žuvis* 'fisk'. — I forbigående skal jeg her minde om, at Fick's indlæg i *k*-spørgsmaalet stod i forbindelse med drøftelsen av de indoevropæiske sprogs slægtskabsforhold, striden om Schlei-

chers stamtræ og Joh. Schmidts bølgeteori. Herman Møller, som havde en så udpræget interesse for etnografiske forhold, og som allerede i sit arbejde fra 1875 havde opstillet den rigtige, fra Ficks meget avvigende, inddeling av de germanske sprog, hvorved gotisk kom i nærmest forbindelse med skandinavisk, og frisisk-engelsk fik anvist sin rette plads som en hovedafdeling av vestgermansk, kunde naturligvis ikke forblive ligegyldig overfor denne diskusjon. Han skrev om dette problem en udførlig avhandling »Vermittlungstheorie oder spaltungstheorie«, hvorav et uddrag benyttedes som habilitasjonsforelæsning i Kiel; denne avhandling er imidlertid aldrig bleven trykt.

Herman Møllers habilitasjonsskrift (Epenthese o. s. v.) udmærker sig ved stor lærdom i nordisk, frisisk og alle germanske dialekter (jødetyisk medindbefattet), i slavisk, romansk (selv et sprog som rumænsk ikke undtaget), i finsk o. s. v.; den viser ham desuden som en meget kyndig fonetiker. Og er end skriftets hovedtese forfejlet og avhandlingen derfor nu i sin helhed forældet, så indeholder den dog (s. 518 ff.) nogle højst vigtige bemærkninger om den indoeuropæiske avlyd, der med rette kan siges at indvarsle en helt ny periode i erkendelsen. Medens man hidtil i avlydsrækker som

<i>πέιθομαι</i>	<i>πέποιθα</i>	<i>ἐπιθόμην</i>
<i>ἐλεύσομαι</i>	<i>εἰλήλουθα</i>	<i>ἤλυθον</i>

havde betragtet det svageste trin (*i*, *u*) som grundtrin og forklaret de fyldigere trin som »stigninger« (»Steigerungen«), påviste Herman Møller nu, at den historiske sammenhæng var den modsatte; de fyldigere trin var de ældste, og det svagere trin beroede på en reduksjon⁶ (denne opdagelse havde Herman Møller gjort 1877). Dette var nu ganske

vist en erkendelse, som på den tid lå i luften, som ikke kunde udeblive, og som også, uafhængigt av Herman Møller, blev fremsat av andre. Men ingen har fremstillet den nye erkendelse så klart og med så gode beviser som Herman Møller. Og hermed har vi fået fat i en linje i Herman Møllers sprogvidenskabelige tænkning, som fortsætter sig lige til hans sidste arbejder.

Efter Herman Møllers opdagelse var det klart, at der bestod en fuldstændig parallelisme mellem de anførte rækker og rækker som

πέτομαι   πεπότημαι   ἐπιτόμηγ;

hertil måtte fremdeles føjes rækker med de av Brugmann for det indoeuropæiske grundsprog påviste lyd *η* og *ι*, altså:

<i>en</i>	<i>on</i>	<i>η</i>
oldn. <i>finna</i>	<i>fann</i>	<i>fundum</i>
<i>er</i>	<i>or</i>	<i>ι</i>
oldn. <i>verða</i>	<i>varð</i>	<i>urðum</i>
sansk. <i>varṭē</i>	<i>vavarta</i>	<i>vavṛtimá.</i>

Og endelig påviste den geniale Schweizer F. de Saussure, at parallelismen også strakte sig til rækker som

ῥήγνυμι   ἔρρωγα   ἐρράγγην,

idet *ē* og *ō* her måtte forklares av *e* og *o* + det element, som i frigjort form førte til *a* i gr. *ἐρράγγην*.

Her greb Herman Møller nu atter ind, idet han 1879 (Englische Studien III 151 fodnote) og 1880 (Paul og Braune's Beiträge VII 492²) søgte at påvise, av hvad art dette element oprindeligt havde været. Han kom til det resultat, som Saussure ialfald i sine senere år også synes at have anerkendt (sml. Bulletin de la Société de Linguistique nr. 35 s. CXVIII, Publications scientifiques s. 603), at det på-

gældende element havde været en strubelyd. Hermed var man nået til en ensartet opfattelse av alle indoeuropæiske avlydsrækker: overalt er det svageste trin opstået ved bortfald av den vokal, der i de fyldigere trin optræder som *e* eller *o*, og som ved sammensmeltning med en efterfølgende strubelyd kunde blive til $\bar{e}$, $\bar{o}$.

Imidlertid stod det klart, at grundsprogets lange vokaler som $\bar{e}$ og $\bar{o}$ ikke altid var opstået av en kort vokal + en strubelyd, men at de i nogle tilfælde var en simpel forlængelse av en kort vokal (lat. *pēs*, genitiv *ped-is*; *honōs*, *honestus*; sanskr. *a-rāikṣam* 'jeg forlod' av **e-lēik^u-s-m* til gr. *λείπω* o. s. v.). Reglerne for denne forlængelse formulerede Herman Møller 1880 (Paul og Braune's Beiträge VII 498) ud fra den grundtanke, at forlængelsen var en erstatning for et vokalbortfald efter den pågældende stavelse. Den samme grundtanke har senere (1894) Wilhelm Streitberg udviklet udførligt i en lang avhandling med titelen »Die Entstehung der Dehnstufe«. I det enkelte er Streitbergs formulering forskellig fra Herman Møllers, men gentagen prøvelse har givet mig den overbevisning, at Herman Møllers formulering er den, som bedst forklarer fænomenerne.

Herman Møllers bemærkninger om forlængelsestrinet fremkom i en avhandling, hvis formål var et andet: forklaringen av avlyden *e:o* (i de foregående eksempler og i lat. *tegō* : *loga* o. s. v.). Forklaringen av dette skifte søgte han i visse betoningsforhold. Andre har forsøgt andre forklaringer, som må opgives¹. Herman Møllers forklarings-

¹ Jeg selv har en tidlang været tilhænger av en anden forklaring ud fra de påfølgende konsonanters klangfarve, idet jeg lod mig lede av visse analogier i slavisk. De slaviske forhold er imidlertid kun en haltende analogi, og der kan til støtte for Herman Møllers forklaringsprincip anføres langt bedre analogier fra historiske sprogperioder og levende sprog. — Det må være mig tilladt her at fremsætte en personlig be-

prinsip blev i 1916 igen optaget av Hermann Güntert i en lang avhandling, hvori han i det enkelte går andre veje end Herman Møller. Men selv om han havde ret i sine avvigelser (hvad der forekommer mig meget tvivlsomt), vilde naturligvis alligevel æren for opdagelsen være Herman Møllers og ikke hans.

Hele den af Herman Møller og Saussure udarbejdede avlydsteori viser os det indoeuropæiske selvlydssystem i et helt nyt lys. Schleicher kunde i 1861 endnu med tilsyneladende ret påstå, at der i røddernes form bestod en uforsonlig modsætning mellem indoeuropæisk og semitisk. I semitisk rødder av form som arab. *ḵatala* (tre stavelser av meget simpel og ensformig bygning), i indoeuropæisk enstavelsesrødder av stærkt varierende og tildels meget sammensat form (lat. *ī-re*, *stā-re*, *lub-et*, *vert-ō*, *ed-ō*). Men dette kan slet ikke mere påstås nutildags. Efterat vi har erkendt, at de fyldigere avlydstrin er de ældste, er det for bestandig ude med teorien om de indoeuropæiske rødders oprindelige enstavelsesform. I *djēu-s 'himmel', gen. *diw-os (*Ζεύς*, *Διός*), *deiwo-s 'gud' (gl. lat. *deiuos*, klass. lat. *dīvus*) antager vi ingenlunde en rod **diw-*, men en rod, der indeholder alle de selvlyd, som i de forskellige former viser sig foran eller efter *j* og *w*, altså **dejewe-*, eller (da *e* fra først av har været en meget åben lyd) **dājāwā-*. I oldsaks. *herta* 'hjerte', sanskr. *ḥrad-dadhāmi* 'jeg tror', lat. *crēdō* søger vi ikke en enstavelsesrod **kerd-*, men en trestavelsesrod **ḵārādā-*. Sådanne rødder ligner særdeles godt de semitiske. Og når mange andre indoeuropæiske rødder kun er to mærkning om mit eget forhold til Herman Møllers avlydssystem: som ung student greb jeg det med begejstring, som selvstændig sprogforsker arbejdede jeg mig efterhånden på flere punkter et godt stykke bort derfra, som universitetslærer førtes jeg efterhånden atter tilbage dertil (fuldstændigt fra 1914 av).

stavelser, må man huske på, at heller ikke alle semitiske rødder fra første færd har været trillitterale.

At den formelle mulighed for en sammenligning med semitisk således er tilstede, så Herman Møller klart allerede 1877 (»Epenthese. « s. 520). Og at foretage denne sammenligning var fra da av en av de ting, som han satte sig som mål. Under opholdet i Kiel drøftede han herhenhørende spørgsmål med sin kollega semitisten Friedrich Balthgen. Men først efter næsten 30 års forløb nåede han så vidt, at han kunde skride til fremlæggelsen av sine resultater. Efterat han i forårssemestret 1905 i den anledning havde haft forelæsningsfrihed, fremkom endelig hans bog »Semitisch und Indogermanisch. Erster Teil. Konsonanten« bærende årstallet 1906, men i virkeligheden først færdigtrykt i begyndelsen av 1907 (derfor 1907 på omslaget).

Denne bog er hovedværket i spørgsmålet (mindre vigtigt er, hvad han senere har skrevet om samme æmne; dog er naturligvis hans »Vergleichendes indogermanisch-semitisches Wörterbuch« en meget værdifuld materialsamling for eventuelle senere forskere). Da den prinsipielle mulighed for en sammenligning mellem de to sprogætter var givet, måtte det naturligvis være den vigtigste opgave at finde ud av, hvorledes de to ætters ved første øjekast så forskellige medlydssystemer svarede til hinanden etymologisk. Og Herman Møllers storslåede forsøg må siges at være lykkedes. Han har virkelig påvist en fælles kerne i det sentrale ordforråd og påvist de lydlove, hvorefter ordene svarer til hinanden. Men en medforsker eller efterfølger kunde han indtil sin død næppe siges at have fundet.

Naturligvis gives der også fra Herman Møllers hånd sprogvidenskabelige arbejder, som efter æmnets natur ikke når tilbage til den indoeuropæiske eller en endnu fjærnere

horisont. Jeg skal således minde om hans meget interessante undersøgelse om oprindelsen til det tyske ord *ganz* (bibliografien nr. 12). Dette fra først av spesielt höjtyske¹ ord, der ved lån har bredt sig videre, bl. a. til dansk, beror ifølge Herman Møller selv på lån fra slavisk, en forklaring, der altid vil være sandsynligere end de både för og senere fra anden side fremsatte indoeuropæiske tydninger av ordet (men det er kuriøst, at Herman Møller selv, Semitisch und Indogermanisch s. 98, ikke har kunnet avholde sig fra at antyde, hvorledes ordet skulde indordnes i den indoeuropæisk-semitiske sammenhæng, hvis hans modstandere havde ret — et udslag av hans her lidt for vidt drevne tilbøjelighed til at tage hensyn til alle muligheder). Omtale fortjener også hans anmeldelse av Højberg Christensens disputats (bibliografien nr. 40); her påviser Herman Møller bl. a., at der består en skarp modsætning mellem plattysk i Holsten og plattysk nord for Dannevirke i de tidligere danske og frisiske egne; der går en sproggrænse endnu den dag idag dér, hvor den gamle grænse mellem dansk og tysk var.

Sin frisiske grammatik nåede Herman Møller ikke at få fuldendt. Om det udkast, han har efterladt sig, vil kunne udarbejdes færdigt av andre, kan jeg ikke sige.

Av anmeldelser har Herman Møller ikke skrevet noget særligt stort tal, men adskillige av dem er meget udførlige. Det er hændt, at en sådan anmeldelse har fremkaldt en indsigelse fra den anmeldte (Indogermanische Forschungen V 231 ff.); men et offentligt gensvar fra Herman Møllers side udeblev; dertil var han altfor lidet polemisk

¹ Den tilknytning i engelsk, som Bernhard Schmidt, Indogermanische Forschungen 33, 320 ff. mener at have fundet, er idetmindste meget tvivlsom.

anlagt¹. Kun i ét tilfælde har en av hans anmeldelser givet anledning til en længere polemik: anmeldelsen av Wimmers skrift »Sønderjyllands historiske runemindesmærker« (s. bibliografien nr. 15—17). Grunden hertil var den, at et gensvar på grund av de ydre omstændigheder var uundgåeligt, da Wimmer havde valgt at lade sin indsigelse fremkomme i Videnskabernes selskabs Oversigt efter forudgående mundtlig forelæggelse. Hvis man siger, at striden mellem Wimmer og Herman Møller drejede sig om dateringen av Vedelspangstenene og om den grad av tiltro, man i det enkelte skulde skænke Adam av Bremen, vor hovedkilde til den historiske forståelse av disse stenes indskrifter, er det utvivlsomt Wimmer, som har beholdt ret. Herman Møllers altfor gode tro til Adam av Bremen, der søgte at forlige Adam med de andre historiske kilder ved at antage to konger av navnet Gnupa, var en større fejl end Wimmers altfor store mistro, der ikke veg tilbage for over stok og sten at tyde Adam av Bremens »Hardegon filius Suein« som »Haraldus pater Suein«; og Vedelspangstenenes tid må antages at være den, som Wimmer holdt på. Men kærnen i diskussionen var i virkeligheden spørgsmålet om betydningen av runen *q* i de to indskrifter. Den svenske indskrift lyder efter Wimmers tydning: »Asfrid gjorde dette mindesmærke efter (*qft*) Sigtrygg, søn sin, på Gnupas vi (*qui:knubu*)«; den danske: »Vi-Asfrid gjorde dette mindesmærke, Odinkars datter, efter (*qft*) Sigtrygg konge, søn sin og Gnupas (*auk:knubu*)«. I praksis opfattede Wimmer *q* i *qft* simpelthen som en fejl for *a* og

¹ Derimod var Herman Møller altid meget villig til privat at udtale sig om videnskabelige spørgsmål. Han undlod aldrig at besvare en tilsendelse, og han kunde få en hel lille avhandling til at rummes på et brevkort. Det sidste brev av denne art skrev han til Gudmund Schütte d. 21. september 1923.

daterede indskrifterne derefter. Men da han med rette eller med urette¹ vilde avvise den bl. a. av Bugge billigede formodning, at *qui:knubu* i den svenske indskrift var = *auk:knubu* i den danske, og derfor ønskede at hævde, at den runerister, som havde ristet *q* i *qft*, ikke også kunde riste *q* i et ord som *auk*, løb der ham det uheldige argument i pennen, at *q* i *qft* var et famlende forsøg på at betegne en lyd, som runeristerne havde vanskelighed ved at opfatte nøjagtigt (Wimmers ord i Sønderjyllands historiske runemindesmærker s. 23, at »*qft*, *qftir* også kan findes i en tid, da de to tegn og lyd endnu holdes nøje ud fra hinanden«, er, hvad Herman Møller til sin egen skade for sent opdagede, ikke en erfaringsætning, men et postulat, som ikke kan støttes med nogen kendsgerning). Efter denne teori var *q* i *qft* altså ikke en fejl for *a*. Valget mellem Wimmers praksis og Wimmers teori vilde sikkert ikke have været tvivlsomt for nogen av Wimmers elever. Men uheldigvis valgte Herman Møller teorien og drog de logiske slutninger derav. Wimmer avviste disse slutninger, men vilde, hvor meget han end blev holdt til ilden av Herman Møller, ikke tilbagekaldte sin teori eller blot udtale sig klart om den (da der var bleven stilhed efter striden, tog han den tilbage; se De danske runemindesmærker I 2 s. 60). Derfor var diskusjonen håbløs, og derfor kunde den gøre

¹ Måske snarest med urette. Grunden til, at Asfrid lod hugge to gravskrifter over sin søn, kan jo netop have været den, at der var indløbet for mange fejl i den første (den svenske): der var to fejl i *qui*, som skulde være *auk*, ordet 'konge' var glemt, og der var en fejl i *qft* (som ganske vist også slap ind i den danske indskrift). Usandsynlig er under alle omstændigheder Wimmers formodning (De danske runemindesmærker I 2 s. 68—70), at de to indskrifter er bestemt for og deres indhold avpasset efter to forskellige kredse av læsere (svenske og danske). Enhver svensk eller dansk runekyndig kunde med samme lethed læse dem begge; kun et kenderøje kunde opdage sprogforskellen.

det indtryk, som fremgår av et brev fra Verner til mig (trykt i Verners Afhandlinger og breve s. 358 ff., men med udeladelse av den her fremhævede passus), hvori han om »den hidsige sproglig-runologisk-historiske duel imellem Wimmer og Møller« siger: »For at følge med i denne sidste holmgangs angreb, parader og finter måtte man déls være lidt sagkyndig, déls passe svært nøje på. Gamle Fausbøll var efter hver omgang fuldt overbevist om, at den sidste ærede taler havde overtaget. Med fortvivlede sidespring søgte W. stadigt, mistænkeligt fortiter in modo, at argumentere sig uden om hovedpunkterne«. Verners sidste bemærkning er naturligvis kun rigtig, hvis man ser diskusjonens hovedpunkt i spørgsmålet om *q* som »famlende forsøg . . . «; men dette var netop i høj grad hovedpunktet for Verners »kollega, kære ven og nabo Herm. Møller«, og uden dette punkt vilde diskusjonen overhovedet ikke være opkommen; havde Wimmer straks ved en åben tilbagekaldelse taget det ud av diskusjonen, vilde denne have været til ende med det samme.

Videnskabelig værdi har polemikken mellem Wimmer og Herman Møller ikke. Men den er meget karakteristisk for begge forskere. Den viser skarpt modsætningen mellem Wimmers evne til at trække de store linjer klart op uden at lade sig hindre av de for hovedsagen uvæsentlige enkeltheder, som han enten ignorerer eller hugger igennem på må og få, og på den anden side Herman Møllers samvittighedsfulde fordybelse i alle enkeltheder, hans nøjagtige gennemprøvelse av alle muligheder. Og det er næsten forfriskende at se, hvor mange velrettede stød den fredelige Herman Møller i sin uvante rolle som polemiker har ført imod sin modstander, om end ikke uden en i polemisk henseende skadelig, men i menneskelig henseende tiltalende

tilbøjelighed til selv at tage den værste bråd av dem (derfor hindrede polemikken heller ikke et fremtidigt godt forhold mellem de to forskere; at det var Herman Møller, som hidførte forsoningen, er næsten selvfølgelig).

Det er ejendommeligt for Herman Møller som forsker og som universitetslærer, at han altid havde sit blik rettet mod videnskabens store mål og dog ikke vægrede sig ved at optage undersøgelsen av nogensomhelst nok så lille enkelthed, der lå på hans vej. Herpå og på hans læres personlige og selvvundne præg beroede den store indflydelse, han havde på de unge, som med opladt sind satte sig ved hans lærestol.

Han stammede fra de egne, hvor dansk og tysk sprog brydes. Sin gymnasieundervisning havde han fået i den tyske tid, og hele sin universitetsuddannelse havde han hentet i Tyskland¹. Han bevarede bestandig sin sympati for de gode sider ved det tyske universitetsliv, og jeg tvivler ikke om, at han overhovedet stod overfor det tyske folk med fuld forståelse og sympati. Men han tilhørte os, ikke blot ved sin avstamning, men også ved sit eget frie valg. Det er vor opvoksende ungdom, der har lyttet til hans ord, og det er for dens skæbne, hans hjærte har banket. For os har han virket, og hos os skal hans minde holdes i ære.

¹ Betydningen herav må iøvrigt ikke overvurderes. Hos enhver betydelig videnskabsmand vejer personligheden mere end skolen. Og det er ligefrem påfaldende, hvor dårligt Herman Møller holder fodslag med den tyske sprogvidenskab. Han forkaster anskuelser, som næsten er trosartikler i Tyskland (f. eks. om den fordums betoning av første stavelse i latin), og hans egne resultater modtages med en vis træghed i Tyskland. Skal man nævne en enkelt sprogforsker som den, der har haft størst betydning for Herman Møller, bliver det ikke nogen Tysker, men den franske Schweizer Saussure.

Herman Møllers afskedstale d. 16. desember 1921.

Jeg er født i en dansk og dansktalende Egn, der nu igen hører til Danmark. Min Familie på fædrene Side stammer fra Flensborg, hvortil den ifølge en Familietradition skal være indvandret fra Sundeved. Min Oldefaders Fader, der efter sin Faders Fornavn (Jørgen) hed Jørgensen, men efter sit Kald på dansk og plattysk blev kaldt Møller, var den første i Familien, der antog dette Navn som Familienavn. Hans Sønnesøn, min Bedstefader Martin Møller var Organist, Degn og Lærer i Lyksborg, Kong Christian IX har sagt mig, at han havde kendt min Bedstefader, og de Medlemmer af hans Familie, der blev i Lyksborg, har sikkert kendt ham endnu bedre. Han var en udmærket Organist og Musiker og stod i Forbindelse med mange af sin Tids betydelige Mænd.

Da jeg var 1 Aar gammel, blev min Fader Præst i en nordfrisisk Egn. Som Følge deraf har jeg lige fra Begyndelsen samtidig hørt 4 germanske Idiomer, og jeg husker ingen Tid, hvor jeg ikke har forstået og mere eller mindre kunnet tale disse 4 Idiomer (Højtysk, Plattysk, en frisisk Dialekt og Dansk), hvad der gav mig tidlig Anledning til Sprogsammenligning. Hvad Dansk angår, var det ikke en dansk Dialekt, som jeg hørte (som jeg senere hørte den på Als), da en sådan ikke var bekendt på Egnen, men det var det dannede danske Omgangssprog: min Moder var fra Sælland¹, og vi havde bl. a. Omgang med en dansk Postmesters Familie, hvorved der bestandig blev talt Dansk².

¹ Gennem hende nedstammer jeg (ligesom også min Hustru gør det) fra danske Konger fra Gorm den Gamle til Erik Klipping og fra Chr. I til Fr. II.

² Jeg har aldrig, hverken senere som bevidst Sprogforsker, eller inden jeg blev det, været tilbøjelig til at opgive tilvante, i mine Øjne om end

Da jeg var 3 Aar gammel, lærte min Moder mig at læse, først tysk efter en historisk Bog med mange Billeder; dette husker jeg i Grunden heller ikke: jeg husker kun et eneste Punkt, nemlig det Øjeblik, hvor jeg første Gang læste Byen Roms Navn: jeg misforstod det først aldeles, idet jeg tænkte paa Fløde, tysk Rahm, som vi kaldte Röm (med dialektisk langt *ō*, som man dengang gjorde det i Holsten og Sydslesvig), til min Moder sagde mig, at det var Navnet på en By. Senere har min Moder også lært mig at læse Dansk efter Andersens Eventyr.

Da jeg var 5 Aar gammel og altså allerede kunde læse, kom jeg i Skole, og jeg fortryder ikke, at jeg har været i en Almueskole. Det var en udmærket Skole: Friserne er meget opvakte, de er gennemgående meget dygtige Regnemestre, mange af dem har været betydelige Mathematikere, og Friserne interesserer sig i høj Grad for Geografi¹. Skolens

kun lokalt berettigede Sprogformer til Fordel for andre, altså på Højtysk at opgive det tilvante *s* i *stén*, *sprechen* til Fordel for *st.*., eller på Dansk at søge at tilegne mig det i Mellemslesvig ikke brugte Stød. Men Friserne bruger i stor Udstrækning *šibbōlet'*er: jeg er mange Gange som Dreng bleven opfordret til at sige *hýn'*, *pýn'*, *klýn'* med interdentalt *n'* (af oprindeligt *nd*), hvilket dengang kun de ældste endnu brugte, medens det nu hos alle fuldstændig er faldet sammen med det ellers brugte supradentale *n*.

¹ Friserne bruger som bekendt aldrig eller dog kun meget sjældent Udtrykkene 'højre' og 'venstre', medens de under alle Omstændigheder nøjagtig ved Besked med de forskellige Himmelsretninger. En Friser kan meget godt i Stedet for 'mit højre Ben' og 'mit venstre Ben' under Omstændigheder sige 'mit nordøstlige Ben' og 'mit sydvestlige Ben' (Sild: *min nūr-úast bīn* og *min syr-wāest bīn*).

En Undtagelse er det, når et Barn giver venstre Hånd og der så forlanges (Sild) »*di rōzl hun'*!«, hvad Barnet sikkert opfatter som 'den rigtige Hånd'. Jeg kunde selv som Barn kun skelne mellem højre og venstre ved den Omstændighed, at jeg som lille Barn engang omtrent havde klippet den venstre Tommelfinger af med en Saks, hvoraf der blev et Mærke: jeg har senere til den Dag idag aldrig kunnet fjerne min venstre Tommelfinger så langt fra de 4 andre Fingre som den højre.

Hovedlærer var den nordfrisiske Skribent, Chronist og Sagnfortæller C. P. Hansen (hvem jeg nærmere omtaler i min Bog 'Das altenglische Volksepos' i Afsnittet Finn). Da jeg første Gang indfandt mig i Skolen i nederste Klasse, stod Børnene omkring langs med Væggene, hvert Barn under sit Nummer. Da jeg endnu ikke havde noget Nummer, sagde Læreren til mig: »Setz dich!« Da jeg endnu aldrig havde siddet på en Skolebænk og aldrig havde set en Skolebænk, klatrede jeg op og satte mig på Bordet, idet jeg benyttede Bænken som Skammel, så at hele Klassen brast i Latter.

Da jeg var 6 Aar, mødte mig første Gang, ialtfald første Gang jeg husker, et sprogvidenskabeligt Problem. Jeg læste dengang og slugte al Læsning, som jeg kunde få fat på, og læste bl. a. en kort Verdenshistorie på 1 Bind af Böttiger, hvor der henimod Slutningen af første Ark var Tale om Zaruštra, som der kaldtes Zoroaster. Her læste jeg en Glose, der i høj Grad interesserede mig: *zeruane akerene*. Der stod, at det betød 'Zeit ohne Grenzen'. Da jeg kun kendte de nævnte germanske Sprog, var jeg selvfølgelig i Virkeligheden fuldstændig ude af Stand til at løse Gåden; at *a-* er = det græske *α* privativum = lat. *in-*, tysk *un-*, nordisk *u-*, og at det sidste Ord består af dette *a-* og *karana* 'Grænse, finis' og det hele betyder 'tempus infinitum' kunde jeg ikke vide; men jeg husker endnu aldeles tydeligt, hvad jeg dengang tænkte mig, og hvorledes jeg lagde Sagen tilrette for mig. Jeg mente, at det sidste *-ne* måtte være en efterfølgende Artikel, som i dansk *Grænser-ne*, og at *-er-* i *akerene* måtte være en Flertalsendelse, som i dansk *Grænser*. Hvad *e'*et imellem *-er* og *-ne* angår, kunde jeg muligvis have tænkt mig, at det var noget lignende som det, man nu kalder for en Svarabhaktivokal, men i Virkeligheden

var Sagen sikkert den, at jeg straks mente, at *-er-ne* var = *-erne* i dansk *Grænserne*, at jeg derfor straks læste *-erne*, idet jeg slet ikke så det midterste *e*. Først mange Aar senere har jeg konstateret, at der stod *-erene*, ikke *-erne*. *ak* mente jeg altså måtte betyde 'Grænse': dette var det eneste, jeg mente jeg ikke kunde forklare med mine Midler, men at et exotisk Sprog til Dels havde exotiske Gloser, var jo ikke så mærkeligt: dette havde jeg også tidligere undertiden konstateret. Det foregående *-uane* mente jeg måtte svare til tysk *ohne*: jeg havde bemærket, at den frisiske Dialekt, jeg kunde (Øen Silds), i mange Tilfælde har *ua*, hvor Tysk har *ō*, som i *Bohne*, dansk *Bønne* = fris. *buane* (at dette *ua* kun findes foran Dentaler, og kun hvor tysk *ō* er opstået af *au* = dansk *ø*, og at *ō*'et i nyhøjtysk *ohne* historisk er et helt andet *ō*, opstået af *ā* foran Nasal, kunde jeg ikke vide). *Zer* mente jeg altså betød 'Tid', tysk 'Zeit': at *z*'et er stemt *s*, kunde jeg ikke vide; jeg mente, *z* (som jeg læste = *ts*) var det højtyske *z* i *Zeit*; det sidste *-r* i *Zer* forbavsede mig ikke, da den nordfrisiske Dialekt, jeg kunde, også har *-r* i *tir* 'Tid, tempus' (i denne Dialekt er hvert *d* i Ind- og Udlyd blevet til *r*). Jeg læste altså som 3 Ord *Zer uane ákerne*. Det hele var fuldstændig galt, det var nonsense, men jeg mener, der var dog en Smule Methode deri.

Da jeg var 8 Aar, begyndte jeg at læse Latin og Engelsk hos min Fader, og senere har han undervist mig i Græsk, Hebraisk og Fransk.

Da jeg var 14 Aar, blev jeg midt i Semestret optaget i Sekunda i Flensborgs Latinskole; i Sekunda var jeg i 1½ Semester, derefter i Prima. Skolens Leder var dr. theol. & phil. Fr. Lübker, Grundlæggeren af »Lübkers Reallexikon des klassischen Altertums«, der jo hos Teubner er udkommen i mange Oplag og endnu bestandig bruges. Lübker døde i

mit sidste Semester i Flensborg. Da jeg havde taget Studenterexamen (på Tysk kaldt Abiturientenexamen) og besøgte mine Lærere, sagde flere af dem til mig, jeg skulde studere Lingvistik. Dette var fuldstændig rigtig iagttaget, men uheldigvis vidste jeg endnu slet ikke, hvad Lingvistik var. Jeg vidste jo nok, at det betød 'Sprogvidenskab', men jeg kendte dengang endnu slet ikke Forskellen imellem Filologi og Sprogvidenskab.

Jeg vilde dengang helst studere Historie, men min Fader ønskede, at jeg skulde studere klassisk Filologi. Min Fader vilde i sin Tid helst have studeret klassisk Filologi¹, og han havde meget gode Kundskaber på dette Område, men havde studeret Theologi, fordi hans Fader ønskede det. Min Fader foreslog så, at jeg foreløbig skulde forbinde klassisk Filologi med Historie og så senere vælge, hvad der interesserede mig mest. Som Følge heraf har jeg i mine første 7 Semestre studeret Historie og klassisk Filologi.

Jeg tog til Kiel. I Kiel var der dengang endnu slet ikke Tale om Lingvistik. Min Lærer i Historie² var Alfred v. Gutschmid, der læste over Tiden efter Alexanders Død og tilsidst meget udførlig behandlede det indobaktriske Rige. Hos Germanisten Weinhold hørte jeg, da jeg endnu slet ikke var Germanist, kun et Publicum, 1 Time ugentlig, over Goethe. I klassisk Filologi hørte jeg Ribbeck, der læste over Catull, en ganske udmærket Forelæsning. Jeg har nok senere en Del beskæftiget mig med Catull, men jeg husker siden dette mit første Semester mange af Catulls Digte udenad³.

¹ ligesom hans ældre Broder havde gjort (der døde som Konrektor i Plön i den unge Alder af 40 Aar, Bedstefader til den i Aar, 1921, i en ung Alder i Upsala afdøde Ægyptolog, Prof. Georg Møller).

² Filosofikum, som ældre (som i sin Tid Uhland i Tübingen) endnu har taget, er som bekendt nu overalt afskaffet i Tyskland.

³ Derfor kunde det ske, at det mange Aar senere, her i København, da jeg på en Spadseretur i Tankerne, således som jeg mange Gange havde

Ved Siden af Ribbeck var der i Kiel endnu en anden klassisk Filolog, Peter Forchhammer, den såkaldte »grosse Wassermann«, der havde opstillet en mythologisk Vandtheori. Da Forchhammer (ikke i dette mit første Semester, men senere, da jeg var Docent i Kiel) blev 70 og i den Anledning fejredes, holdt Theologen Prof. Aug. Klostermann en meget vittig og humoristisk, men persiflerende Skåltale, hvori han, i Forbindelse med Thales fra Milet, omtalte »Forchhammer von Tondern« som den store Vandfilosof og skildrede hans Vandtheori på en sådan Måde, at Forchhammer så sig foranlediget til at råbe til ham: »Sie müssen sich einen Paraplüie anschaffen!« Jeg hørte i mit første Semester Forchhammers Forelæsninger og antog uheldigvis alle hans vandagtige Etymologier for gode Varer, hvad der kunde have haft de allerværste Følger for hele min videnskabelige Udvikling, men heldigvis blev Forchhammer endnu i samme Semester valgt til Universitetets Repræsentant i Herrehuset i Berlin, og vi fik vore Kollegiepenge tilbage. Måske har man valgt ham, fordi man mente, at han var den, der bedst kunde undværes.

Jeg blev i Kiel kun det ene Semester, fordi jeg var bleven Medlem af en Studenterforbindelse (hvori jeg, bortset fra nogle af de »ældre Herrere«, var eneste Filolog blandt lutter Medicinere) og ikke godt kunde finde mig i Indskrænk-

gjort, deklamerede Catulls *Lugete, o Veneres Cupidinesque* for mig selv, på én Gang faldt mig ind, at *Veneres Cupidinesque* var en elliptisk Pluralis af samme Art som *Aiarte* = Ajas og Teukros, *Castores* (i *templum, stellae Castorum*) = Castor og hans Brøder, *Cereres* (i *sacerdos Cererum*) = Ceres og hendes Datter, hvad jeg så offentliggjorde i min Artikel »Frōno (nhd. *frohn*) als elliptischer Plural« i Kluges Ztschr. für deutsche Wortforschung, Bd. 4 (*frōno* = 'deorum', Gen. pl. af oht. Ziu, Wuotan, Frō = Tacitus' Mars, Mercurius, Hercules). (Den samme Forklaring af *Veneres Cupidinesque* er selvstændig funden af E. Schwyzer i Zürich og kort derefter offentliggjort i Indogerm. Forschungen Bd. 14).

ningen af den personlige Frihed og Indskrænkningen af den Tid, som jeg helst vilde have benyttet til andre Ting. 2 Aftener om Ugen »officielle Kneipe«, alle andre Aftener ikke-officiel »Kneipe«, mange Gange også om Formiddagen »officieller Frühschoppen«; hver Dag Kl. 5—6 »Paukboden« (dette sidste var nu ikke det værste; det kunde være en meget gavnlig legemlig Øvelse). Jeg fandt det just heller ikke behageligt at stå under en »Fuchsmajors« Kommando, der hvert Øjeblik kommanderede: »Silentium für Fühse und Fuchsmajor! Fühse und Fuchsmajor trinken einen halben«. (Undlod han det, blev der sunget: »Fuchsmajor, Fuchsmajor! du kommst den Fühsen gar nichts vor«). Vor Fuchsmajor var en dansktalende Nordslesviger, Jonas Jonsen. Da han engang hos mig fandt Ingemanns Erik Menveds Barndom og læste i den, udbrød han: »Dänisch lesen ist famos!« og gentog en Sætning, som han lige havde læst, hvor der var Tale om Ranes »Hanekyllingerøst«. Han var, efter kun at have været ét Semester i Prima i Flensborg, ét Semester før mig og min Medrus kommen til Kiel, hvor han havde ladet sig »keile« (til at indtræde i Forbindelsen), idet man sagde til ham, at man ikke for at lade sig immatrikulere behøvede at have taget Studentereksamen. Dette var rigtigt, men man sagde ikke til ham, at man nok kunde lade sig immatrikulere, men ikke senere tage Afgangsexamen fra Universitetet uden at have tage Studentereksamen. Hvad der senere er blevet af ham, er mig ikke bekendt.

I Stedet for at tage anden Gang til Kiel tog jeg til Leipzig. Her kom jeg til den rigtige Mand, Georg Curtius. Ved hans Forelæsninger lærte jeg Forskellen imellem Filologi og Sprogvidenskab at kende, og han gjorde mig til Lingvist. Jeg hørte i 2 Semestre hans sammenlignende la-

tinske og hans sammenlignende græske Grammatik. Jeg hørte også hans Antagonist, Prof. Ritschl, der læste over Plautus. Jeg hørte ham gentagne Gange gøre den mod den sammenlignende Sprogvidenskab rettede Bemærkning, at et Sprog måtte have Lov til selv at bestemme sin Udvikling, uden at der spørges til højre eller venstre. Sanskrit hørte jeg hos Brockhaus, tysk Grammatik hos Zarncke (hvis Famulus Edu. Sievers dengang var). En meget betydelig Historiker fandtes dengang ikke i Leipzig. Jeg hørte som Historiker Roschers »Geschichte der politischen Theorien«. Roscher havde den Methode at diktere sine Forelæsninger, således at jeg har denne Forelæsning sort på hvidt med hans egne Ord. Men denne Methode at diktere er ikke heldig: Tilhøreren opfatter mindre af Indholdet, når han skriver mekanisk efter Diktat, end når han ser sig nødsaget til selv at gengive det hørte i kortere Sætninger.

Fra Leipzig rejste jeg 2 Gange i Ferien til Riesengebirge. Første Gang, i Ferien imellem de 2 Semestre, rejste jeg fra Schlesien videre til Prag for at studere Čechisk og for at se denne Europas (ifølge A. v. Humboldt) efter Konstantinopel, Neapel og Lissabon skønneste By; derefter på Tilbagerejsen til Leipzig 14 Dages Ophold i Dresden.

Efter et Ophold i Jylland (i min nuværende Hustrus Hjem) rejste jeg fra Frederits til Slesvig sammen med H. C. Andersen (den 26. Sept. 1869). Fra Frederits var der først mange i Kupeen; H. C. Andersen bød noget af sit Smørrebrød til nogle Børn, hvis Forældre sagde: »Det kan i godt tage; det er den Mand, der skriver de Eventyr . . . « Fra Vamdrup helt igennem Slesvig var Andersen og jeg helt alene i Kupeen. Vi talte bestandig sammen, i Begyndelsen på Tysk, derefter, da Andersen ønskede at høre mit Dansk, udelukkende på Dansk (hans Tysk var sikkert dår-

ligere end mit Dansk). Han bad mig hilse min danske Moder. (I samme Tog rejste Franskmanden Nic. Martin, der rejste på første Classe: vi så ham derfor kun i Vamdrup og under Opholdet ved Sporskiftet ved Flensborg, hvor han talte med Andersen).

Efter en Rhinrejse fra Düsseldorf til det endnu franske, men i stor Udstrækning tysktalende¹ Strassburg tog jeg over Stuttgart og Augsburg til München. Min Lærer i Historie i München var Giesebrecht. I klassisk Filologi hørte jeg hovedsagelig Wilh. Christ og desuden bl. a. Halm. Den af Halm brugte (ifølge Bajerns tidligere Forbindelse med Grækenland i sin Tid til Dels indførte) nygræske Udtale, endogså af Homer, forstyrrede mig i Begyndelsen en Del, især da den hos Halm ikke var virkelig nygræsk, men tysknygræsk. F. Ex. da Halm i en af de første Timer sagde: »Der Zweck der Beredsamkeit ist *to bītin*«, varede det en Stund, til jeg erkendte, at der mentes *τὸ περίθειν*. Med Christ, der hovedsagelig læste over Horats, og med hvem jeg i metrisk Henseende godt kunde stemme overens (sml. min Bemærkning i Anz. f. d. Altert. 39, 118), men som også undertiden holdt sprogvidenskabelige Kolloquier, kom jeg i disse sidste af og til i Konflikt, fordi han på dette Område var Elev af Benfey, medens jeg nærrede Curtius'ske Anskuelser. F. Ex., da der engang var Tale om lat. *rēx*, *rēg-is*, og jeg benægtede, at der var kommet et Suffix til, sagde han: »Was sollte denn das heissen? die nackte Wurzel?«. Han mente, at Participialendelsen måtte være kommen til, hvis *-nt-* ifølge Benfey kunde blive til alt muligt og også falde fuldstændig bort.

Da jeg i Midten af Vintersemestrets sidste Måned Fe-

¹ Det interesserede mig bl. a. at høre en lille Skolepige sige til sin Veninde: »Ich hab kalt«.

bruar sagde til Christ (der i Pausen mellem 2 Forelæsninger plejede at promenerere i Korridoren og samtale med Tilhørerne), at jeg i Ferien agtede at rejse til Italien, sagde han: »Dann reisen Sie lieber heute als morgen, bleiben Sie keinen Tag länger als nötig: dort lernen Sie als klassischer Philologe sehr viel mehr, als Sie jemals hier lernen«. Jeg rejste derfor, såsnart jeg kunde, og var i Italien fra Februar til Maj.

Efter et kort Ophold i Verona traf jeg der sammen med Ludw. Jeep, hvem jeg havde lært at kende i Leipzig, hvor han var Curtius' Famulus (senere Professor i klassisk Filologi i Königsberg). Med ham var jeg 14 Dage sammen i Venedig og 14 i Florens (bortset fra mindre Ophold i Padova, Bologna og Pisa), og jeg rejste sammen med ham til Rom. Hans Bror var Præst ved det preussiske Gesandtskab i Rom og boede som sådan på Capitol, i Paladset til højre for Hovedopgangen. I Rom, hvor dengang Vatikankonciliet holdtes, var jeg en Måned; det var i Påsketiden. Derefter var jeg endnu 14 Dage i Neapel. Mit sydligste Punkt var Pæstum.

En Herre, som jeg havde lært at kende i Rom, og som jeg også var sammen med i Neapel, indbød mig til at rejse med ham over Athen til Konstantinopel. Havde jeg vidst, at jeg om få Uger, i Pinsedagene, som det skete, vilde finde mig i Budapest, kunde jeg omtrent ligesågodt være rejst derhen fra Neapel over Athen og Konstantinopel som over München, Salzburg og Wien. Men jeg mente, at jeg for Forelæsningsernes Skyld måtte tilbage til München: jeg vidste ikke, at Studiet i dette Semester ikke vilde blive til ret meget, og ingen kunde forudse, at det vilde få en for tidlig Afslutning ved Krigen.

Til Vintersemestret tog jeg til Berlin, stadig endnu som

klassisk Filolog og Historiker. Min Lærer i Historie i Berlin var den allerbetydeligste, Theodor Mommsen. Desuden hørte jeg Droysen. I klassisk Filologi hørte jeg Moritz Haupt, Ernst Curtius, der læste over Juvenal, og Hübner. Jeg hørte også, ikke som Germanist, da jeg endnu slet ikke var Germanist, men som Historiker og klassisk Filolog, Müllenhoffs Forelæsning over Tacitus' *Germania*, men jeg havde dengang ikke stort Udbytte deraf. Heldigvis er Müllenhoffs Forelæsninger senere efter hans Død bleven trykt, således at jeg nu har sort på hvidt, hvad han dengang har sagt.

Efter Berlin filistrerede jeg i flere Semestre hjemme. Jeg vilde skrive en nordfrisisk Grammatik: jeg mente, at en klassisk Filolog sagtens måtte kunne gøre det. Men jeg erkendte dog snart, at dertil var germanistiske Kundskaber nødvendige, som jeg endnu slet ikke havde. Jeg læste derfor helt på egen Hånd, uden Lærer, Gotisk, Oldhøjtysk, Angelsaksisk (Beowulf og den angelsaksiske Genesis), Oldfrisisk, Oldsaksisk og Oldnordisk, og dette Arbejde har gjort mig til Germanist. Man havde dengang endnu ikke så gode Hjælpemidler som nutildags; de vigtigste grammatiske Hjælpemidler var dengang Adolf Holtzmann og Moritz Heyne. Jeg måtte derefter også undersøge samtlige 12—14 nordfrisiske Underdialekter. Jeg erkendte meget snart, at der slet ikke kan være Tale om ét nordfrisisk Sprog, men at det, som kaldes Nordfrisisk, er 2 forskellige Sprog, hvert med flere Underdialekter. Det østlige, talt på Fastlandet, på Halligerne og tidligere også på Nordstrand og i den af Nordstranderne efter Stormfloden i 1634 grundlagte by Wik på Før. Dette Sprog er virkelig frisisk, nærbeslægtet med det Sydfrisiske, og de, som taler dette Sprog (i 8-9 Underdialekter), kalder deres Sprog frisisk¹. Det andet, vestligere

¹ Jeg har kendt Pastor Frerks, der som Dreng endnu havde talt Frisisk i Wik med sin Moder, og som endnu kendte Sproget.

Sprog, talt i 4 eller 5 Underdialekter på Øerne Sild, Før (undtagen Wik), Amrom og Helgoland, er langt nærmere beslægtet med Angelsaksisk og Engelsk. De, som taler Sproget, har nu nok i den nyeste Tid fået at vide, at deres Sprog betegnes som Frisisk, men de betegner selv deres Sprog aldrig som Frisisk, men med Adjektiver dannet af deres Øers Navn, og hvor begge Sprog taltes, således som tidligere på Før, skelnede man: »*Wi snåki* (vi taler) *fērēŋ*, *bi de Wik snåki-s* (ved Vigen taler de) *frēsk*«. Indvandrere fra det frisiske Fastland har på Øerne i en Del Tilfælde fået Familienavnet *Frīs*.

Af min Grammatik blev jeg dengang færdig med Vokalismen.

(Da det ved mine nordfrisiske Studier tildels kom an på om muligt at fastslå, hvilke Former det ældste Fællesnordfrisiske og det ældste Ønordfrisiske måtte have haft, hvorved disse Dialekter var forskellige fra Oldøst- og Vestfrisisk, mente jeg, det vilde være hensigtsmæssigt at øve mig i at rekonstruere et andet Sprog, som vel var bekendt, men som jeg endnu ikke kendte, således at jeg bagefter kunde fastslå, hvorvidt jeg havde fundet det rigtige. Dertil valgte jeg Oldfransk, som man kender, men som jeg endnu ikke kendte. Jeg søgte altså at udfinde, hvilke Former det ældste Fransk måtte have haft imellem klassisk Latin og Vulgærlatin på den ene Side og det nuværende Fransk på den anden. Jeg fandt ved denne Operation også i det store og hele de oldfranske Former, som jeg derefter kunde konstatere det oldfranske Sprog virkelig havde haft, og kunde, som det også viste sig at være rigtigt, konstatere, at der i oldfransk Tid måtte have været forskellige ved Siden af hinanden bestående Dialektformer, af hvilke i det nuværende franske

Skrift- og Omgangssprog tildels den ene, tildels den anden havde sejret).

Efter dette Ophold tog jeg, nu som Germanist, til Breslau, hvor jeg kun blev ét Semester. Jeg hørte der hovedsagelig Heinrich Rückert, Søn af Digteren Friedrich Rückert. Også med ham kom jeg i hans grammatiske Kolloquier undertiden i Konflikt. Jeg hørte i Breslau også endnu hos den klassiske Filolog Reifferscheid. Mest Betydning for mig havde i Breslau Kölblings angelsaksiske, middelengelske og oldnordiske Øvelser. I Breslau skrev jeg som Student en første lille Afhandling »Zum Fjølsvinnsmál«. Da vi læste dette Eddadigt hos Kölbing, mente jeg, at den oprindelige Versefølge måtte have været en anden end den i Cod. reg. og i Bugges Udgave. Da jeg meddelte Kölbing dette, bad han mig skrive det ned og sende det med en anbefaling fra ham til Karl Bartsch, der så optog det i 20. Bind af sit Tidsskrift Germania.

I Breslau, hvor man, ligesom overalt i Preussen, endnu disputerede for Doktorgraden (idet Kammerater af Doktoranden fungerede som Opponenten) kunde jeg med Lethed have taget Doktorgraden. Man sagde mig, jeg kunde tage min nordfrisiske Vokalisme, eller også kun Vokalen *a*, men det vilde jeg ikke. Jeg foretrak at tage til Leipzig for at tage Doktorgraden der. I Leipzig var jeg ikke mere immatrikuleret. Jeg skrev først en lang Afhandling, der drejede sig om den ældre Stamtrætheori og Johannes Schmidts Bølgetheori, og som jeg gav Titelen »Vermittlungstheorie oder Spaltungstheorie?« Jeg forespurgte hos Johannes Schmidts Forlægger Böhlau i Weimar, om han vilde tage den, men han vilde ikke, hvad der ikke var så mærkeligt, da jeg jo var aldeles ubekendt. Som Grund anførte han, at han havde haft Tab ved den sprogvidenskabelige Lite-

ratur, også specielt ved Johannes Schmidts Bøger. Derefter skrev jeg in no time på 14 Dage en kort Afhandling, der drejede sig om den af Ascoli kort iforvejen fundne Palatalrække, med Titelen »Die Palatalreihe der indogermanischen Grundsprache im Germanischen«. I en Indledning måtte jeg opponere mod Ficks Indvendinger mod Ascoli. Jeg påviste også i denne Afhandling, som det endnu ikke tidligere var sket, Forskellen imellem Engelsk og Frisisk på den ene Side og Nedertysk og Højtysk på den anden. Denne Afhandling lod jeg selv trykke og indleverede den trykt (når man gjorde det, behøvede man kun at indlevere 6 Exemplarer; dog sendte jeg på egen Hånd Exemplarer til andre Universitetslærere i Leipzig, Leskien, Hübschmann, Osthoff, Braune og til mange andre Videnskabsmænd). Afhandlingen blev antaget (privat dadlede Zarncke i høj Grad min Orthografi, *f* i Stedet for *v* og lignende). Derefter skulde jeg endnu tage Doktorexamen. 3 Bedømmere af min Afhandling skulde examinere mig, hver i c. 3 Kvarter (med c. 1 Kvarters Pause imellem hver to Examinationer). Først examinerede Curtius mig i sammenlignende Sprogvidenskab, derefter Zarncke i et Eddadigt. Hvad jeg havde læst eller ikke læst, var jeg ikke i Forvejen bleven spurgt om; heldigvis havde jeg læst Digtet. Dog var Wülker så venlig Dagen før Examinationen, da jeg besøgte ham, at spørge mig: »Was darf ich Ihnen vorlegen?« hvorpå jeg svarede: »Sie können mir den Zupitza vorlegen« (= Zupitzas Alt- und mittelenglisches Übungsbuch, som vi havde læst hos Kölbing). Wülker forelagde mig så en middelengelsk Text i kentisk Dialekt. Som Ordfører for Examinatorerne erklærede G. Curtius mig derefter for bestået, hvorved han specielt roste den Sikkerhed, hvormed jeg havde besvaret Spørgsmålene. Derefter fik jeg uden videre Formalitet mit

Diplom tilsendt. Foruden selve Diplomet med Seglet og Originalunderskrifterne får man i Tyskland mange Aftryk, der om fornødent kan benyttes som Beviser. Desuden får (eller fik) hver fast ansat Universitetslærer et Aftryk af Diplomet (som Følge deraf har jeg tit fået Sendelser fra tyske Kolleger, indsvøbt i sådanne Diplomer). Da jeg for at habilitere mig i Kiel skulde indsende mit Diplom, sendte jeg Originalen (hvad ingen der har bemærket), da jeg mente jeg skulde det (som jeg altså slet ikke mere har, men som beror i Kiel).

Derefter filistrerede jeg igen i 2 Aar hjemme. Min Fader var nu igen bleven Præst i en dansk Egn, i Ketting på Als. Jeg fortsatte mine germanistiske Studier og skrev videre på min nordfrisiske Grammatik, og skrev tilsidst en meget lang Afhandling »Epenthese vor *k*-Lauten« (der fyldte et helt Hefte af Bind 24 af Zs. f. vergl. Sprachforschung; af denne Afhandling har kun enkelte af de petittrykte Exkurser endnu nogen Værdi).

Efter de 2 Aars Forløb fik jeg et meget vigtigt Brev fra Professor Pischel. Pischel, hvem jeg havde lært at kende i Breslau, hvor han var Privatdocent, var bleven den første Professor i sammenlignende Sprogvidenskab og Sanskrit, som Kiel har haft. Pischel forespurgte, om jeg så snart som muligt kunde habilitere mig i Kiel. Weinhold, der var født Schlesier, var bleven H. Rückerts Efterfølger i Breslau (Rückert døde kort efter, at jeg havde forladt Breslau). Pischel meddelte, at Weinholds Efterfølger Friedr. Pfeiffer bestandig var syg og næsten aldrig læste, og at det derfor var aldeles nødvendigt, at en Germanist snarest muligt habiliterede sig i Kiel.

Jeg tog så til Kiel. Som Habitationsskrift indleverede jeg i Manuskript min Afhandling »Epenthese vor *k*-Lauten«.

Prof. Pischel, der skulde bedømme Afhandlingen, sagde til mig: »Sie revolutionieren zu fürchterlich« (idet jeg nemlig i sidste Exkurs søgte at vise, at Diftongerne (skr. $\bar{e}$ og $\bar{o}$) er ældre end de korte »Rodvokaler« i og u , hvad der nu er almindelig anerkendt). Derefter skulde jeg holde et Foredrag på c. 3 Kvarter for det samlede (filosofisk-naturvidenskabelige) Fakultet. Jeg benyttede dertil den i Leipzig skrevne Afhandling »Vermittlungstheorie oder Spaltungstheorie«, men måtte, da den var altfor lang, nøjes med enkelte Afsnit, som jeg foredrog under Titelen »Über die Entstehung von Dialekten und Mundarten«. Derefter skulde principielt ethvert Medlem af Fakultetet have Lov til at afholde et Kolloquium med den, der vilde habilitere sig. Professor Pischel spurgte mig så om enkelte sprogvidenskabelige Punkter og derefter holdt Theodor Möbius Kolloquium med mig angående nogle Punkter vedrørende den oldnordiske Literatur.

Jeg havde ikke, som Professor Pischel havde ønsket det, udelukkende habiliteret mig som Germanist, men valgt som mit Fag »Vergleichende Grammatik mit besonderer Berücksichtigung des Germanischen«. Professor Pischel og jeg delte nu det indoeuropæiske Område på den Måde, at han tog Indisk, Avestisk og Græsk, medens jeg overtog Resten. Jeg havde altså i Kiel et større Område end senere her i København. Som Følge deraf har jeg i Kiel også holdt Forelæsninger over sammenlignende latinsk Grammatik og sammenlignende slavisk Grammatik. I sådanne Forelæsninger gik jeg altid, ligesom i de germanske, så grundig, som jeg kunde, også ind på de ethnografiske Forhold. Hvad angår det Germanske, kunde jeg naturligvis ikke læse over Nordisk, da vi dertil havde Theodor Möbius, men en Professor specielt i Engelsk fandtes i Kiel ikke, idet Professor Stimming

(senere Professor i Göttingen), der skulde repræsentere Faget, var mere Romanist. Som Følge deraf har jeg i Kiel, ligesom historisk tysk Grammatik, også læst historisk engelsk Grammatik, læst over Beowulf, holdt old- og middelengelske Øvelser. Desuden har jeg foredraget frisisk Grammatik og holdt oldfrisiske Øvelser. I et Semester, hvor jeg tog Orlov, rejste jeg til de sydligere frisiske Egne, til Ny Wangeroge ved Varel, til Saterlandet, til det nederlandske Frisland, hvor jeg undersøgte Dialekterne, desuden videre til Holland, særlig til Universiteterne Groningen, Utrecht, Leiden og videre til England. Fra Leiden rejste jeg til England over Rotterdam sammen med Grækeren *Λόσιος* fra Janina (der havde skrevet noget i Bind 6 af Bezzenbergers Beitræge). Han talte flydende Tysk og Fransk, men kunde ikke et Ord Engelsk; jeg måtte derfor sålænge jeg var sammen med ham, på Skibet og i London være hans Tolk.

I mine 2 sidste Aar i Kiel nød jeg et Stipendium, som Professor Pischel skaffede mig, uden at jeg med et eneste Ord havde bedt ham derom.

I mine Drengear havde jeg anlagt mig en ikke ubetydelig Samling af Petrefakter, at hvilke jeg selv havde fundet langt de fleste. Da jeg senere ikke kunde fortsætte Samlingen, forærede jeg den til Latinskolen i Flensborg. Da jeg i Kiel fortalte dette til min Kollega, Privatdocent i Palæontologi Dr. Gottsche (hvis Fader i Altona var Medlem af det danske Videnskabernes Selskab), undersøgte han min Samling ved et Besøg i Flensborg og fandt den så værdifuld og tildels indeholdende så sjældne og smukke Exemplarer, at han foreslog Skolens Direktør at overlade ham min Petrefaktsamling (der i Flensborg henstod fuldstændig ubenyttet) til Museet i Kiel mod i Stedet for at få en god Mineraliesamling. Dette skete, og Gottsche

udspurgte mig derefter i Kiel om mange af de sjældnere og værdifuldere Exemplarer, hvor jeg havde fundet dem. Disse blev så i Kiel forsynet med Sedler, der meddelte, hvor og af hvem de var fundet.

Da Professor Oppermann i København døde og hans Plads blev opslået ledig, søgte jeg den (som Slesviger født før 64 havde jeg dansk Indfødsret). Jeg vilde utvivlsomt ikke have søgt Pladsen, hvis jeg havde vidst, at Hoffory vilde søge den. Hoffory havde jeg lært at kende i Kiel, hvor han besøgte Theodor Möbius. Hvad der her i København skete i Fakultetet, fik jeg nøjagtig Efterretning om, idet Wimmer skrev det til Theodor Möbius og Möbius derefter meddelte mig det¹. Wimmer skrev først, at Fakultetet havde udtalt sig mod en Konkurrence, fordi de to mest kompetente Ansøgere, hvormed man mente Hoffory og mig, næppe vilde kunne møde. I et senere Brev meddelte Wimmer, at Fakultetets Flertal stemte for Hoffory og havde indstillet ham: af meget begribelige Grunde, fordi de kendte Hoffory personlig, men ikke kendte mig, og fordi Hoffory havde fået sin Uddannelse ved Københavns Universitet, jeg ikke. Professor Stephens har senere her i København sagt mig, at han var gået op til Ministeren, J. Scavenius, og søgt at vise ham, at det var aldeles nødvendigt, at den, der her blev Docent i Tysk, skulde holde sine Forelæsninger på Tysk, ligesom Stephens holdt sine Forelæsninger på Engelsk, fordi, sagde han, der var a million of things, som den, der ikke bestandig havde talt Sproget, aldrig fik fat på. Ved mit første Besøg hos Stephens sagde han også til mig, at jeg skulde holde alle mine Fore-

¹ Wimmer spurgte Möbius, hvordan mine Forelæsninger var. Möbius svarede, at mine Tilhørere sagde, at de var »nicht glänzend, aber klar« (hvad jeg håber var rigtigt).

læsninger på Tysk, hvad jeg ikke i Forvejen havde tænkt mig: han sagde, det var nødvendigt for Tilhørernes Skyld, at de bestandig hørte Sproget og ved Øvelser var nødt til at tale Sproget. Jeg mener nu, at, hvis dette virkelig var absolut nødvendigt, vilde også Hoffory med Lethed have kunnet gøre det, da han jo også i Berlin selvfølgelig har holdt alle sine Forelæsninger på Tysk. Når Scavenius gik mod Fakultetet og foretrak mig, skete det sikkert ikke af den af Stephens anførte Grund, men, som han har sagt til en Morbror af mig, der var Expeditionssekretær i Finansministeriet, fordi han på ingen Måde vilde have Hoffory¹. Hvorfor Scavenius ikke vilde have Hoffory, har jeg nok hørt noget om, men jeg véd ikke, om det, jeg har hørt, var rigtigt, og har også glemt, hvad jeg dengang hørte, og jeg skulde, selv om jeg vidste Besked, her selvfølgelig ikke komme ind derpå. Wimmer skrev til Th. Möbius, at det var en stor Skuffelse for Hoffory, at han ikke fik Pladsen, men Hoffory har skrevet til mig, og også sagt mig, at det ikke var rigtigt, at han tværtimod var godt tilfreds med Resultatet og var tilfreds med, at han kunde blive i Berlin, hvor han, der var en af de mest trofaste Tilhængere af Müllenhoff, snart derefter blev Professor, og Hoffory og jeg har været gode Venner til hans Død.

Jeg blev altså normeret Docent i tysk Sprog og Litteratur i København. Jeg har lagt Mærke til, at mange nultildags slet ikke mere véd, hvad endnu for 35 og 34 Aar siden en normeret Docent ved Københavns Universitet var. Jeg har læst i en Avis, at jeg har været Docent i København ligesom tidligere i Kiel, som om det var det samme; medens i Virkeligheden en Docent i Kiel var en Privat-

¹ Hvis jeg ikke havde søgt Pladsen, vilde Scavenius vistnok have taget en af de andre Ansøgere, rimeligvis Oppermanns Elev, Læreren ved Søofficersskolen, senere Dr. og Professor C. A. Nissen.

docent, uden Indtægt og uden fast Ansættelse, medens en normeret Docent her var en fast ansat Universitetslærer. Ligesom jeg i Tysk, var Thor Sundby dengang normeret Docent i fransk Sprog og Literatur, og ligesom han stod også jeg i mine første Aar til min store Forbavselse i Lektionskatalogen ejendommeligt foran de i hele den videnskabelige Verden bekendte Størrelser, Wimmer, V. Thomsen, Verner og Julius Lange, idet vi var normerede, altså ordinære Docenter, medens de nævnte alle 4 dengang var ekstraordinære Docenter, Wimmer, til han som Gislasons Efterfølger blev Professor, de andre, til de efterhånden, ligesom også Sundby og jeg, blev Professorer, V. Thomsen i 1887.

Et Aar senere i 1888 blev jeg Professor i germansk Filologi. Af Samtaler med Professor Wimmer og med Departementschef Asmussen, der angående dette Punkt havde konfereret med Wimmer, forstod jeg, at Germansk ikke skulde opfattes således, som jeg forstår det, men som Professor Wimmer forstod det, der ikke regnede Gotisk som nærmere beslægtet med Nordisk end med Vestgermansk, og regnede Gotisk med til Germansk, men Nordisk ikke. I Praxis havde det jo nu slet ingen Betydning for mig, idet jeg jo dog ikke kunde læse over Nordisk, da vi jo dertil havde Professor Wimmer og andre Mænd. Som Professor i germansk Filologi har jeg altså her haft et noget større Område end tidligere som Docent i tysk Sprog og Literatur, men et snævrere Område end det, jeg havde haft i Kiel. Da Engelsk hørte med til mit Område, har jeg i Professor Stephens' Tid også læst historisk engelsk Lydlære. Da jeg i Forvejen talte med Professor Stephens derom, sagde han, at det var »Excellent, excellent!« Jeg har også sammen med Professor Stephens været Opponent ved Disputatser med engelsk Æmne, og jeg har også allerede

tidligere som Docent assisteret Professor Stephens, og senere efter Professor Stephens' Afgang assisteret Professor Jespersen, så længe han var eneste Repræsentant for Engelsk, ved Bedømmelsen af Prisopgaver i Engelsk. Da Universitetslærere her i langt større Grad, end det sker i Tyskland, ved deres Forelæsninger må tage Hensyn til Examensforordningerne, har jeg ikke her kunnet læse over Frisisk, som jeg gjorde det i Kiel, og heller ikke over Hollandsk, fordi Hollandsk og Frisisk ikke er Examensfag. Men selvfølgelig må det frisiske Sprogs Hovedcharacteristika anføres i enhver videnskabelig Behandling af Vestgermansk, og ligeledes må den nederlandske Dialekts Ejendommeligheder i Modsætning til de i snævrere Forstand såkaldte tyske Dialekter anføres i enhver historisk tysk Grammatik.

Da jeg nu står ved Afslutningen af min akademiske Virksomhed, vil jeg slutte med de bedste Ønsker for vort Land, for Københavns Universitet og for et andet dansk Universitet til, der efter min Mening helst ikke må oprettes i en urolig By som Aarhus, men helst i en rolig og hyggelig By som Viborg. Jeg vil kun med ét Ord minde om den overordentlig store Betydning, som i Tyskland, som enhver Literaturkender véd, endog Universiteter i mindre Byer har haft, Universitetet i Jena, i Göttingen, også i Tübingen, en Betydning, der forholdsvis er langt større end Universiteternes i Storbyer.

Og jeg vil slutte med en hjertelig Tak til alle mine tidligere og nuværende Kolleger og alle mine tidligere og nuværende Tilhørere, hos hvem jeg altid kun har mødt Velvilje.

Fortegnelse over Herman Møllers trykte arbejder.

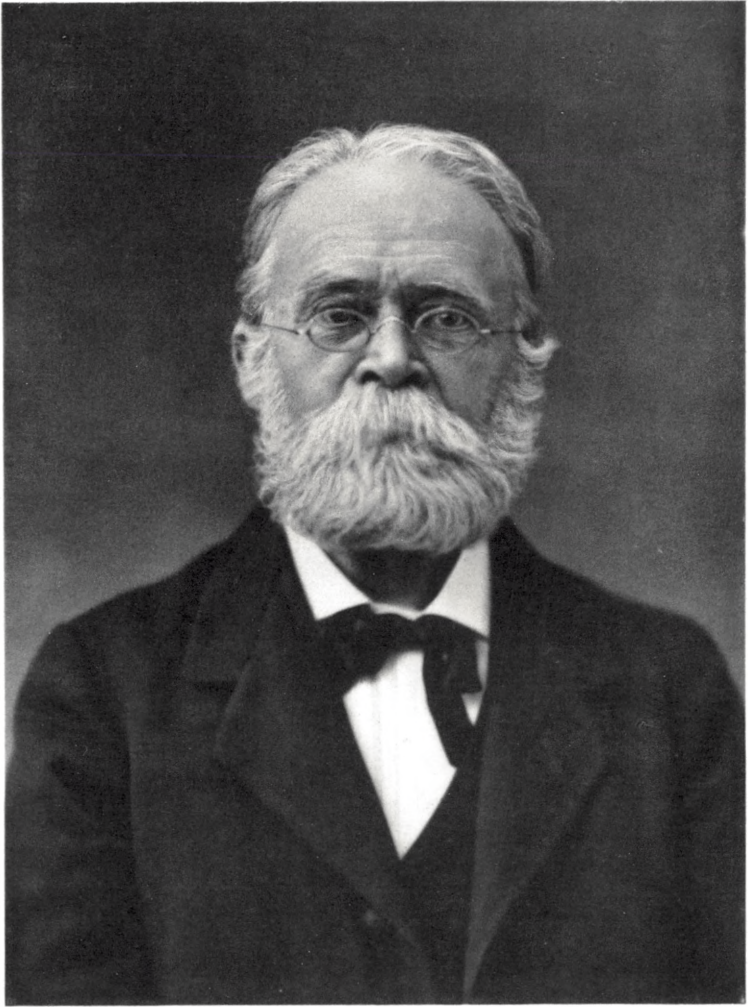
1. Über einen auf Föhr gefundenen Topf mit niederdeutscher Inschrift. Schleswiger Nachrichten avgust 1873 (gik derfra over i andre blade; påvisning av, at indskriften ikke, som man havde antaget, var frisisk).
2. Zum Fjølsvinnsmål. Bartsch's Germania 20, 356—360, 1875.
3. Die palatalreihe der indogermanischen grundsprache im germanischen. Leipzig 1875 (titelbladet bærer foroven betegnelsen Separatabdruck, og bogens paginering er 17—66; foran var indlagt et løst blad; resten er ikke udkommet).
4. Epenhese vor *k*-lauten im germanischen als wirkung des velaren oder palatalen charakters des wurzelauslauts. Zs. f. vergl. sprachforschung 24, 427—522, 1878.
5. Anmeldelse av Michelsen, Von vorchristlichen Cultusstätten. Lit. Centralblatt 1878, 303—305.
6. Anmeldelse av Kluge, Beiträge zur Geschichte der germanischen Conjugation. Englische Studien 3, 148—164, 1879.
7. Zur conjugation, og Zur declination, med ekskurs: Die entstehung des *o*. Paul og Braune's Beiträge zur geschichte der deutschen sprache und lit. 7, 457—547, 1880.
8. Das altenglische volksepos in der ursprünglichen strophischen form, I—II. Kiel 1883.
9. Ein guter Hirte. Theologisches Literaturblatt 1886 nr. 46 (om betydningen av *ein*).
10. Zur althochdeutschen alliterationspoesie, Kiel og Leipzig 1888.
11. Anmeldelse av B. ten Brink, Beowulf. Englische Studien 13, 247—315. 1889.
12. Ganz. Zs. f. deutsches altert. und deutsche litt. 36, 326—356, 1892.
13. Anmeldelse av Jespersen, Studier over engelske kasus. Nord. tidsskrift f. filologi, ny række, 10, 292—317, 1892.
14. Anmeldelse av Bechtel, Die Hauptprobleme der indogermanischen Lautlehre seit Schleicher. Zs. f. deutsche philologie 25, 366—394, 1893.
15. Anmeldelse av Wimmer, Sønderjyllands historiske runemindesmærker. Anzeiger f. deutsches altert. u. deutsche litt. 19, 11—32, 1893.
16. Bemærkninger om Vedelspang-Stenenes Tid og de to Gnupaer. Vid. Selsk. Oversigt 1893, 205—273.
17. Bemærkninger til Prof. Wimmers Afsluttende Bemærkninger om Vedelspang-Stenenes Tid. Vid. Selsk. Oversigt 1893, 370—403.
18. Anmeldelse av Streitberg, Zur germanischen Sprachgeschichte. Anzeiger f. deutsches altert. 20, 116—140, 1894.
19. Zu cap. 28 der Germania. Zs. f. deutsches altert. 38, 22—27, 1894.

20. Das Doberaner Anthyrlied nach der Haseldorfer Handschrift. Abh. d. Ges. d. Wiss. Göttingen 1895.
21. Anmeldelse av Erdmann, Heimat der Angeln. Anz. f. deutsches altert. 22, 129—164, 1896.
22. Chatti und Hessen. Zs. f. deutsches altert. 43, 172—180, 1899.
23. Zum gotischen epigramm. Anzeiger f. deutsches altert. 25, 103—104, 1899.
24. Anmeldelse av Noreen, Abriss der urgermanischen Lautlehre. Anzeiger f. deutsches altert. 25, 113—123, 1899.
25. Ein hochdeutsches und zwei niederdeutsche Lieder aus dem siebenjährigen nordischen Kriege. Mit einem Anhang: Deutsche Lieder aus der Grafenfehde. Abh. d. Ges. d. Wiss. Göttingen 1902.
26. Ahd. *frôno* als elliptischer Plural. Kluges Zs. f. deutsche Wortforschung IV 95—124, 1903.
27. Semitisch und Indogermanisch. Erster Teil. Konsonanten. København 1906 (1907).
28. Die gemein-indogermanisch-semitischen Worttypen der zwei- und dreikonsonantigen Wurzel und die indogermanisch-semitischen vokalischen Entsprechungen. Zs. f. vergl. Sprachforsch. 42, 174—191, 1908.
29. Indoeuropæisk-semitisk sammenlignende Glossarium. Københavns Universitets Festskrift, oktober 1909.
30. Vergleichendes indogermanisch-semitisches Wörterbuch. Göttingen 1911.
31. Zu Walther. Zs. f. deutsches altert. 54, 196—199, 1913.
32. Anmeldelse av Kluge, Urgermanisch. IF Anz. 33, 52—59, 1914.
33. Der indogermanisch-semitische Name der Plejaden. Orientalistische Literaturzeitung 17, 62—65, 1914.
34. Indoeuropæisk-semitiske Misceller. Vor Tid I, oktober 1914.
35. Sul problema della parentela delle lingue. Memorie della R. Accademia delle Scienze dell' Istituto di Bologna, Cl. di Scienze Morali, Sezione storico-filologica, Serie I, Tomo IX 3—7, 1915.
36. La preposizione tedesca *gegen*. Memorie . . . Bologna, Serie I, Tomo IX 9—15, 1915.
37. Brev til N. van Wijk om ordet for 'myre'. IF (Indogermanische Forschungen) 35, 347, 1915.
38. Die semitischen *p*-Laute. Zs. d. deutschen morgenländischen Gesellschaft 70, 145—163, 1916.
39. Die semitisch-vorindogermanischen laryngalen Konsonanten. Vid. Selsk. Skrifter, 7. Række, hist.-fil. Afd. IV, 1, 1917.
40. Anmeldelse av Højberg Christensen, Studier over Lybæks Kancellisprog. Nordisk tidsskrift f. filologi, 4. række VIII 57—68, 1919.
41. Anmeldelse av Bonnichsen, Metriske Studier. Anzeiger f. deutsches altert. 39. 118—129, 1920 (undertegnet 1915).

42. Zu Walther. Anzeiger f. deutsches altert. 39, 175, 1920.
  43. Zur Vorgeschichte des indogermanischen Genitivs sing. Zs. f. vergl. Sprachforsch. 49, 219—229, 1920 (undertegnet 1916).
  44. *Dann* und *wann*. Zs. f. vergl. Sprachforsch. 49, 230—232, 1920 (undertegnet 1916).
  45. Ein niederdeutscher spruch. Zum Memento mori. Anzeiger f. deutsches altert. 41, 111, 1921.
  46. Hochtou nach Auftakt. IF 40, 169—185, 1922 (skrevet 1917).
  47. Nachträge zu IF 40, 169 ff. IF 41, 422, 1923.
-

LAURBERG & GAD FOT.

FOTOTYPI PACTH & CRONES EFTF.

Hervuf Winge.

II.

Herluf Winge.

(19. Marts 1857—9. November 1923.)

Af Th. Mortensen.

(Tale i Videnskabernes Selskabs Møde den 14. Marts 1924.)

Herluf Winge blev født 19. Marts 1857 som Søn af Fuldmægtig i Marineministeriet C. G. Winge og Hustru f. Mønster.

Allerede fra Dreng af var han, sammen med sin 2 År ældre Broder Oluf, stærkt interesseret i Zoologi, særlig Pattedyr og Fugle, og navnlig i Osteologien, anlagde Samlinger af alle Slags Knogler og øvede sig i Bestemmelsen deraf og i at kunne kende og tyde rigtigt alle mulige Brudstykker af Knogler og Tænder, noget der fik den største Betydning for hans Manddomsgerning. Han blev Student (fra Borgerdydskolen) i 1874 og kastede sig da naturligvis straks med Iver over et mere indgaaende Studium af Zoologien.

I 1881 tog han Magisterconferens i Zoologi, fra 1883—1885 var han Medhjælper ved Zoologisk Museum, i 1885 ansattes han som Assistent ved Museets I. Afdeling; i 1892 udnævntes han til Vice-Inspector ved denne Afdeling, og i denne Stilling forblev han lige til sin Død. Han døde 9. November 1923, uden nogen forudgående Sygdom. Han var dog i de senere År temmelig stærkt ældet, navnlig

efter at han i Vinteren 1922 havde haft det Uheld ved et Fald at brække sin ene Arm. Men han var åndeligt i fuld Vigeur lige til sin sidste Dag og fuldt optaget af et stort Arbejde, hvori det var hans Agt at sammenfatte Resultaterne af alle sine Studier over Pattedyrene, de der havde udgjort den største Del af hans Livsgerning. Måske var det snarest Overanstrengelse med dette Arbejde, der voldte hans Død.

Winge's Liv formede sig overordentlig regelmæssigt, uden større Begivenheder — bortset fra den store Sorg han havde, da hans Broder Oluf døde i 1889. Altid havde han set op til denne Broder som sit Ideal, og til sin Død bevarede han Mindet om ham med største Pietet, erklærede, at han selv kun var en svag Afglans af Broderen. Winge var ugift og, i sine senere År i alt Fald, lidt af en Særling. Medens han i sine yngre År, sammen med Broderen, deltog ret ivrigt i de videnskabelige Møder i Naturhistorisk Forening og gentagne Gange holdt Foredrag der, trak han sig efter Broderens Død tilbage og levede for sig selv, omgikkes sine Colleger kun i Arbejdstiden på Museet, den han passede med minutøs Punktlighed. Aldrig var det muligt at få ham med til noget Møde, langt mindre nogen Festlighed. Han kunde ikke tænke sig at være borte fra sit Hjem nogen Aften. Heri må Grunden søges til, at Winge, der i 1910 indvalgtes som Medlem af Videnskabernes Selskab, aldrig har givet Møde i Selskabet, hvorfor han vel også vil være ret ukendt for alle dem, der ikke gennem deres Arbejde har haft Lejlighed til at komme i Berøring med ham. Men kom man til Winge i hans Hjem, i den smukke Villa ude paa Lemchesvej i Hellerup, var man sikker på at blive hjærtelig modtaget, og alle, der har haft Lejlighed til at komme ham på nærmere Hold — han var på ingen Måde meneskesky — priser ham som et af de

ædleste og mest uegennyttige Mennesker. Han var så lykkelig at være pekuniært velsitueret, så den ringe Lønning generede ikke ham; han havde Råd til at anskaffe sig et ypperligt Bibliothek og endog til selv at bekoste Illustrationerne til sine Afhandlinger, når Tidskriftet (Vid. Medd. fra Dansk Naturh. Forening) ikke godt kunde afholde Udgifterne dertil; han var så lykkelig at kunne leve alene for sin Videnskab — og andet brød han sig heller ikke om. Han var tilfreds med sin underordnede Stilling, stræbte ikke efter Magt og Ære og var helst fri for al officiel Anerkendelse i Form af Titler eller Rang, ønskede blot at leve så stille og ubemærket som muligt. Men hvor det gjaldt Sandhed og Ret holdt han sig ikke tilbage, og ved given Lejlighed tog han ikke i Betænkning at sætte sin Stilling ind på at hindre, hvad han anså for utilbørligt.

Umiddelbart efter Afslutningen af Magisterconferensen gjorde Winge en Tur til Italien og Schweiz, en Rejse han altid siden mindedes med dyb Glæde. Men siden har han vistnok aldrig været udenfor Danmarks Grænser. Udover de nødvendige Små-Rejser i Anledning af Undersøgelser over Affaldsdyngerne fra Stenalderen, i hvilke han deltog, har han i det hele kun rejst meget lidt. En enkelt Gang, i Anledning af Rambusch' Undersøgelser over Ringkøbing Fjord, har han været derovre og deltaget i Excursioner til Tipperne og Klægbanken. Ellers holdt han sig hjemme og gjorde kun Små-Udflugter i Københavns Omegn, tildels på Cycle. Det lyder helt underligt for den, der kendte Winge personlig, at høre, at han kørte på Cycle — og meget sportsmæssig tog han sig jo heller ikke ud i sin lange sorte Diplomat-Frakke og med den store sorte, bredskyggede Hat — den Dragt, han altid bar, på Museet såvel som på Excursioner.

Turen til Ringkøbing Fjord sammen med Dr. S. Rambusch og Winge, hører til mine herligste Minder. Det var første Gang jeg havde Lejlighed til at lære Winge nærmere at kende, og dybt var det Indtryk, jeg modtog ved at se hans Iver og hellige Glæde over det vidunderlig rige Fugleliv, som gør netop dette Sted til en af de skønneste Perler i vort Lands Natur. Han var ikke en Stuelærd, som man ved det første flygtige Indtryk kunde være tilbøjelig til at tro. Det var ikke blot de gamle Knogler, han kendte og kunde tyde, måske bedre end nogen anden i Verden, også den levende Natur kendte han til Bunds og elskede han, man tør næsten sige fanatisk. Især havde Fuglene og Små-Pattedyrene hans Kærlighed. Hjemme ved sin Villa havde han købt Nabogrunden for at lade den ligge hen som en »Ødemark« som Fristed for Fugle og Små-Pattedyr, og her, hvor aldrig nogen Hånd fik Lov at »bringe Orden«, men Ugræsset fik Lov at brede sig frit, kun adlydende Naturens Love, fandt han en stor Glæde i at iagttage det forbausende rige Dyreliv, som rørte sig på dette lille fredlyste Område midt i det tæt bebyggede Villakvarter. — Man vil forstå heraf, at Winge måtte være en glødende Forkæmper for al Naturfredning. Især bekæmpede han med Iver Jægenes sørgelig misforståede Udryddelseskrig mod alle Rovfuglene, som allerede hans Broder havde gjort det i sin ypperlige lille Bog »Jægenes skadelige Dyr«, af hvilken Herluf Winge bekostede en ny Udgave i 1911.

Et overordentlig smukt Udslag af Winge's Kærlighed til Naturen har vi i hans Testamente, hvori han har bestemt, at af hans efterladte Formue skal et særdeles betydeligt Beløb (70.000 Kr.) anvendes til Indkøb af en Naturpark her i Omegnen, hvor Dyrelivet skal være absolut fredlyst. Han har overdraget Universitetet denne Sag, som da

sikkert vil blive gennemført i nøje Overensstemmelse med hans Ønsker.

Noget af det, der gjorde mest Indtryk på os, som kendte Winge, var hans fænomenale Kendskab til Fuglenes Stemmer. Ikke alene at han kendte alle de forskellige Fugles Sang, men hver en Lyd, de kan frembringe, kendte han og vidste, hvad den betød — deres Kalden på hinanden, Tilkendegivelse af Frygt, Advarselstoner o. s. v. Winge forstod Fuglenes Sprog, men han forstod også den Kunst at lære andre at forstå det. En af de første Excursioner, som Naturhistorisk Forening afholdt — i 1903 — havde det Formål at lære Fuglestemmer at kende under Winge's Ledelse. Der vil sikkert være adskillige af os, der deltog i Excursionen, som med dyb Glæde mindes ham, da han stod derude i den nys udsprungne Bøgeskov i Ermelunden og lærte os at kende den grønne Løvsangers mærkelige Triller, — der minder om en raslende Sølv mønt. Han førte os da hen til Hvidegårds-Højen og fortalte om Troldmanden fra Broncealderen, hvis Grav var fundet der — han som havde fået med i Graven sin Læderæske med Tryllemidlerne, en Klo af Duehøg og forskellige Dyrelevninger og Småstene, uden Tvivl udtagne af Maven af Duehøgen, der sandsynligvis af Broncealderens Folk var anset for en hellig Fugl. Han fortalte videre om Fundet fra en Broncealder-Grav (Ålestrup Hede), hvor der sammen med Levningerne af et ungt, knap fuldvoksnet Menneske var fundet Levninger af Fugle, hvoraf fremgik, at 6 Par Vinger af Alliker og 2 Par af Krage eller Råge havde været lagt på Bålet sammen med den døde, sikkert i den Tanke, at disse sorte Vinger skulde bære Sjælen til det ukendte Land. — Et dybt poetisk Sind havde Winge, og få har vel mere end han forstået og glædet sig over Skønheden i Naturen, det være sig nu den rent

landskabelige Skønhed, der er f. Ex. over de store Engstrækninger ved Ringkøbing Fjord eller over den nys udprungne Bøgeskov, eller det være Fuglekoret i Forårstiden.

Sit første videnskabelige Arbejde publicerede Winge allerede som Student, kun 20 År gammel. Det er en meget omhyggelig sammenlignende osteologisk-anatomisk Beskrivelse af Cranierne af Muldvarp og Spidsmus, som dog endnu ikke i udpræget Grad viser os den vordende Forskers Ejendommeligheder. Derimod har vi allerede i hans næste Afhandling »Om græske Pattedyr« (»Vid. Medd.« 1881) Winge fuldt færdig, med alle hans ypperlige Egenskaber, hans Nøjagtighed i alle Detailler, hans omhyggelige Iagttagelse af de levende Dyrs Vaner, hans imponerende Viden, den meget nøje overvejede Fremstilling, de interessante Anmærkninger og, ikke mindst, hans udprægede Lamarckisme. Overordentlig interessant er især hans Påvisning her af den smukke Overensstemmelse mellem Levevis og morfologiske Ejendommeligheder i Tændernes, Craniets og hele Kroppens Bygning hos Markmusene, Ejendommeligheder, som efter Winge's Mening afgjort er fremkommet netop som Resultat af deres Levevis. Vi er her ved den Tankegang, der gaar som den røde Tråd gennem hele Winge's Livsværk, hans udprægede Lamarckisme. For ham var der ingen Tvivl om, at alle Dyrenes morfologiske og anatomiske Ejendommeligheder var fremkomne som direkte Virkning af deres Levevis — man får det Indtryk (jeg har ikke direkte talt med ham derom), at han endda mente, at Dyrene selv arbejdede bevidst på at udvikle sig videre hver i sin bestemte Retning. Et Par Citater vil vise dette. »For at kunne spejde og for at få lange Lemmer, der i Tide kunde bære dem bort fra deres Fjender, have Hovdyrene fra første Færd øvet sig i at rejse sig på Tåspidserne«. »Hvad der er sket på Vejen

fra Krybdyr til ægte Pattedyr, er, at der er fremkommet en Række Ændringer som Følge af virksommere Liv. Ædelyst har sat Udviklingen i Gang; egen Grådighed og Frygt for andres have bragt øgleformede Krybdyr til at bruge deres Evner med særlig Flid, og de have arbejdet sig frem til at blive Pattedyr«. Øvelsen og Brugen er det, der betinger Udviklingen. Den nødvendige Forudsætning er naturligvis de erhvervede Egenskabers Nedarvelse, og herom nærede Winge absolut ingen Tvivl. Det er jo for Tiden nok mere almindeligt at benægte de erhvervede Egenskabers Nedarvning som stridende mod vore Erfaringer. Problemet kan — efter min Mening — ingeniunde siges at være løst endnu. Der kan siges, og bliver også sagt, meget både for og imod. Jeg skal selvfølgelig ikke her komme nærmere ind på dette Spørgsmål, som er Fundamentet for al Lamarckisme. Men vel må det siges, at der næppe vil være mange, der helt kan dele Winge's Anskuelse herom.

Året efter, i 1882, publicerede Winge en Afhandling »Pattedyrenes Tandskifte, især med Hensyn til Tændernes Former«, som vel tør betegnes som et af de bedste Arbejder, der nogensinde er fremkommet om dette vigtige Emne. Om den var fremkommet på et Verdenssprog, vilde den med ét Slag have skaffet Winge Anerkendelse som en af de største Pattedyrforskere. Nu varede det jo adskillig Tid, inden den overhovedet blev bekendt blandt Udlandets Forskere. Men Winge holdt på, at han vilde tvinge Udlandets Forskere til at lære at læse Dansk, med det Resultat, at selv nu, efter et halvt Århundredes Forløb, er denne Afhandling kun delvis kendt — og delvis misforstået, på Grund af Sproget. Det er nu engang ikke givet, at alle Naturforskere nødvendigvis skal være Sprog-Genier, og man kan ikke forlange, at de skal ofre måske Halvdelen af deres

Liv på at lære alle mulige eller umulige Sprog, hvori der kan fremkomme videnskabelige Arbejder. Resultatet bliver kun, at sådanne Arbejder ignoreres, til Skade ikke alene for Forfatteren, men også ofte for Videnskaben. Dette var netop i høj Grad Tilfældet her.

Tandforholdene hos Pattedyrene og deres fylogenetiske Udvikling har været Genstand for indgående Studier fra mange Sider, og der er fremsat adskillige Theorier om den Sag. Den, der har vundet de fleste Tilhængere, er udarbejdet af de to amerikanske Palæontologer, Cope og Osborn, og bærer deres Navn. Den falder ialt væsenligt sammen med Winge's Theori, men udmærker sig ved en langt besværligere Terminologi. Var Winge's Afhandling fremkommet på et af Verdenssprogene, vilde utvivlsomt hans Theori og hans Navn have vundet den Anerkendelse, som nu blev Cope-Osborn tildel — og mangen en mere dybsindig end vellykket Theori til Forklaring af Tandforholdene vilde være overflødiggjort. Jeg skal forsøge med et Par Ord at give en Forestilling om, hvad Theorien går ud på. Hos Krybdyrene, hvorfra Pattedyrene stammer, bruges Tænderne ikke til at tygge med, blot til at gribe og fastholde Byttet, der sluges helt. Først Pattedyrene begyndte med at tygge Føden, og dette medførte en videre Udvikling, dels af Tyggemusklerne, dels af Tænderne. Af særlig Betydning er Fremkomsten hos Pattedyrene af en helt ny Muskel, Masseter, som ved sit Fæste noget fremme på Underkæben giver dennes Bevægelser forøget Kraft. Ved Tygning bevæges Underkæben ikke alene lige op og ned, men også lidt til Siderne og frem og tilbage. Dette betinger Tændernes videre Uddannelse. Medens de hos Krybdyrene er simpelt kegleformede, er de hos de ældste Pattedyr (bortset fra nogle aberrante Former) trespidsede. Den midterste Spids er den største og

den oprindelige, de to andre ny Tilvækst. Da Underkæben, som Arv fra Krybdyrene, er lidt smallere end Overkæben, kommer Tænderne i Underkæben til at glide langs Indersiden af Tænderne i Overkæben. Tygningen vil således komme til at virke mest på Ydersiden af Undertænderne og på Indersiden af Overtænderne. Ved den stadige Påvirkning stimuleres de til Dannelsen af nye Spidser, i Reglen to, der altså kommer frem på Undertændernes Yderside og på Overtændernes Inderside. Medens Undertænderne i Reglen ikke udvikles videre, kan der på Overtænderne komme endnu et Par Spidser til, stadig på Indersiden. Samtidig kan de oprindelige Spidser reduceres, idet de bruges mindre, og de kan tilsidst helt forsvinde. Idet de forskellige Spidser nu numereres efter deres ontogenetiske Rækkefølge, har vi her et Middel, hvorved vi kan erkende med fuld Sikkerhed, hvorledes de forskellige Spidser svarer til hinanden, og hvorledes de forskellige Tandformer har udviklet sig af hinanden. Ved det af Winge indførte Diagram, har man en overordentlig simpel, men absolut klar Metode til at angive enhver Tandforms morphologiske Værdi.

Det kan måske synes lidt overdrevent at tillægge denne Udredning af Tandforholdene så stor Værdi. Det er det dog på ingen Måde. Tænderne hos Pattedyrene afspejler i så høj Grad hele Dyrets Levevis og Organisation, at man fra en Kindtand alene så at sige kan slutte sig til hele Dyret. Tænderne afgiver det allervigtigste Grundlag for Erkendelsen af Slægtskabsforholdene. Dertil kommer, at Tænderne er særlig egnede til at bevares i fossil Tilstand; af de ældste Pattedyrformer kender man så at sige kun Tænderne, i det højeste nu og da en Stump Underkæbe. Det at have givet den rigtige Tydning af Pattedyr-Tænderne er derfor en videnskabelig Bedrift, som alene er nok til at

sikre Ophavsmanden uvisnelig Hæder. Men dette er ikke Winge's eneste Bedrift.

I 1888 udkom I. Bind af »E Museo Lundii«, det på Carlsberg-Fondets Bekostning udgivne store Værk over Dr. P. V. Lund's Samlinger af Knogler fra Brasiliens Kalkstenshuler. Til dette Bind har Herluf Winge bidraget med en stor Afhandling om »Jordfundne og nulevende Gnavere«. Denne er den første af en lang Række store Afhandlinger, hvori efterhånden er bearbejdet: Flagermus, Pungdyr, Aber, Rovdyr, Hovdyr og Gumlere; den sidste af disse Afhandlinger udkom i 1915. Medens I. Bind af Værket indeholder Bidrag også af Reinhardt, Lütken, Oluf Winge og Søren Hansen, er hele Værket iøvrigt udelukkende Herluf Winges Arbejde — i Sandhed et monumentalt Arbejde, der vil sikre Winge en Hædersplads mellem Palæontologer og Pattedyrforskere, udført, som det er, med den største Omhu og Nøjagtighed og med en umådelig Lærdom. Medens de fem første af disse Afhandlinger er ledsagede af et fransk Résumé er de to sidste og største udelukkende på Dansk.

Dette Værk alene måtte betegnes som et mægtigt Livsværk. Men Winge har præsteret langt, langt mere. Lad mig først nævne, at han fra 1891—1906 besørgede den årlige Beretning om Fuglene ved de danske Fyr. Fra først af startet i England 1879 blev der i Midten af Firserne, væsenlig ved Initiativ af Oluf Winge, og ved Hjælp af en lille årlig ministeriel Understøttelse, indført den Ordning, at alle de Fugle, der falder ved de danske Fyr, indsendes til Zoologisk Museum til videnskabelig Bestemmelse — en langt bedre Ordning end den engelske, hvor Fyrmestrene blot indsender en Beretning om de Fugle, der er fundet. Danmark har Æren af at være det eneste Land, hvor disse Undersøgelser gennemføres regelmæssig. De har givet meget vigtige Resultater,

især højst interessante Oplysninger om Trækfuglenes Vandringer. — I denne Sammenhæng vilde jeg gerne nævne, at Winge har, i Værket »Danmarks Natur« (»Frem« 1897—99) givet en overordentlig smuk og livfuld Skildring af Trækfuglenes Ankomst og Bortrejse, en Skildring, der med fuld Ret er blevet optaget i Skolelæsebøgerne.

I Tilslutning til disse Fugle-Beretninger skal jeg blot lige nævne hans Bearbejdelse af Grønlands Fugle og Pattedyr til »*Conspectus Faunæ Grønlandicæ*« og hans Bog om Pattedyrene i »*Danmarks Fauna*« — for så at gå over til et andet Hovedafsnit af Winge's Livsværk: hans Undersøgelser over Knogler og Knoglerester fra Stenalderens Afdalddynger, fra Broncealderens Grave, i det hele taget alt det af vore Arkæologer og Geologer indsamlede Materiale af Fugle- og Pattedyrlevninger fra forhistorisk Tid. Disse Undersøgelser var af overordentlig stor Betydning. Det var igennem Winge's Undersøgelser, man fik de første afgørende Beviser for, at Stenalderen omfatter to forskellige Perioder, den ældre og den yngre Stenalder, idet nemlig den ældre Stenalderes Folk var Jægere, den yngre Stenalderes Folk var bosiddende Jordbrugere, der holdt Husdyr. — Det er et aldeles kolossalt Materiale — Hundredtusender af Knoglerester — som Winge har gennemgået og bestemt med en aldeles fænomenal Sikkerhed, og man gribes uvilkårlig af Beundring for den Mand, der har kunnet gennemføre dette uhyre store og uhyre vanskelige Arbejde. Også vore Nabolande, både Sverige, Norge og Finland søgte Winges Hjælp til lignende Arbejde, og altid var han beredt til at yde sin Bistand. — Det er da ikke blot Zoologerne, men i lige så høj Grad Geologerne og Arkæologerne der har Grund til at mindes Winge i dybeste Taknemmelighed.

Efter Afslutningen af alle disse Arbejder: »E Museo

Lundii«, Fuglearbejderne og Undersøgelserne over Knogle-Levningerne fra den forhistoriske Tid, var det Winge's Hensigt at sammenfatte Resultaterne af sine Studier over Pattedyrene i en stor, samlet Oversigt over alle Pattedyrene og disses indbyrdes Slægtskabsforhold. Det var hans Hensigt, at dette Værk skulde være så at sige hans videnskabelige Testament. Det blev det desværre i en mere direkte Betydning, end han vel havde tænkt sig, idet han døde, før det forelå færdigt. I. Bind nåede han lige at få udsendt; II. Bind var under Trykning og det afsluttende III. Bind forelå heldigvis også så vidt færdigt fra hans Hånd, at det kan udgives ganske uforandret, helt i Overensstemmelse med hans Plan. Winge bekostede selv Udgivelsen og har også sørget for, at de fornødne Midler er disponible til Afholdelsen af de resterende Udgifter. Man må beklage, at Værket er skrevet på Dansk (uden noget Resumé på et fremmed Sprog); derved vil det være afskåret fra at få den Betydning i den internationale Videnskab, som det burde have — som den samlede Fremstilling af de Resultater, en af de ypperste Pattedyrforskere var nået til gennem et langt Livs utrættelige og til det yderste samvittighedsfulde Arbejde, gennem en enestående Kundskabsfylde og en skarpsindig Vurdering af alle Karakterer. I en Nekrolog over Winge i »Nature« (29. XII. 1923) betegnes dette Værk som »the finest, most comprehensive and most inspiring technical account of the class mammalia that has ever been written«.

Da jeg ikke er specialkyndig på Winge's Område, er det mig en stor Tilfredsstillelse at kunne forelægge også en Udtalelse fra en af Udlandets største Autoriteter på dette Område, nemlig fra vort Medlem, Professor Max Weber, Holland. Han skrev til mig, umiddelbart efter at jeg havde underrettet ham om Winge's Død, et Brev, som jeg gerne vilde have Lov at

at citere in extenso (i dansk Oversættelse): »Deres Brev har fyldt mig med Sorg ved den dybt sørgelige Efterretning om, at Winge pludselig er afgået ved Døden. Et Par Dage før Modtagelsen af Deres Brev havde jeg fra Winge selv modtaget I. Del af »Pattedyr-Slægter.« Jeg glædede mig meget derover, thi omend Bogen for en god Del er et Optryk af de sammenfattende Hovedstykker fra hans så yderst vigtige mammologiske Studier i »E Museo Lundii«, så er Hovedstykkerne dog bearbejdede til Dato, hvorved de er blevet af meget recent Betydning. Jeg stod just i Begreb med at takke Winge for hans Gave, så kom Deres Brev. Det giver mig i det mindste Håb om, at Materialet for de følgende Bind ligger færdigt. Det skulde glæde mig af Hjærte for Mammologien, om så var. Thi Kundskaben til Pattedyrene har overordentlig meget at takke Winge for. Ved sin originale Åand, sin udbredte Viden, sin skarpe Kritik, den logiske Udarbejdelse af sine Anskuelser, hørte han afgjort til vor Tids første Mammologer«.

»Som ung promoveret kom jeg gentagne Gange til Norge; jeg interesserede mig den Gang for Sars'ernes Skrifter, Fader og Søn, og lærte at læse Norsk. Da derigennem også den danske Zoologi lå åben for mig og jeg opdagede, hvor mange Skatte der lå skjult i dansk Klædning, blev jeg en Beundrer af det danske zoologiske Arbejde. Det var derfor en taknemmelig Følelse for mig, at jeg kunde drage H. Winge's »Om Pattedyrenes Tandskifte« fra 1882 frem af dets Ubekendthed i ikke-skandinaviske Kredse i det fulde Dagslys, som det fortjente, og pege på, at han er den virkelige Forløber for og Ophavsmand til Ideerne om Udviklingen af Pattedyrenes Tænder, således som de er fremstillet i den berømt blevne Cope-Osborn'ske Theori. Desværre blev heller ikke hans talrige senere Skrifter over

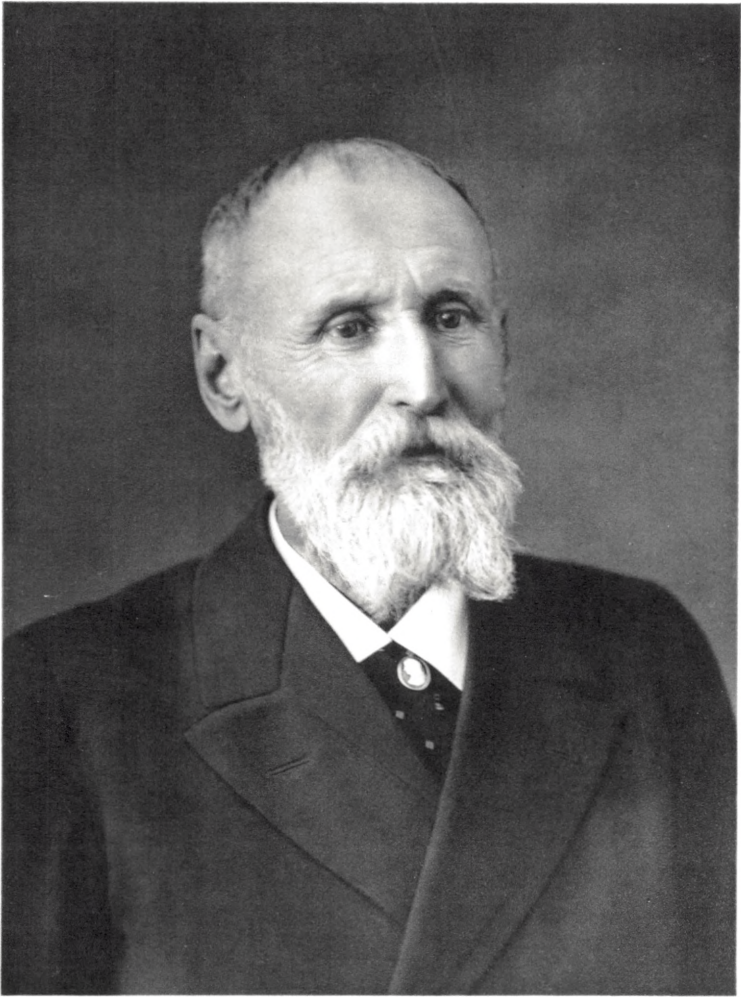
Pattedyrene så bekendte, som de fortjente. Jeg har altid kæmpet for at drage deres store Betydning frem i Lyset. Det danske Sprog var en Hindring for at gøre dem bekendt i videre Kredse, endsige for at optage dem i Mammologens daglige litterære Apparat, uden Tvivl til stor Skade for Videnskaben«.

»Da jeg havde den Forret at kende Winge personlig, kender jeg hans Uvilje mod at publicere i et andet Sprog end hans Modersmål. Jeg kan således også forestille mig, at der er etiske Vanskeligheder ved at oversætte hans »Pattedyr-Slægter«, der i Virkeligheden er et Slags videnskabeligt Testamente, til et andet Sprog. Men ellers vilde en Oversættelse af »Pattedyr-Slægter« være et »monumentum ære perennius« for den afdøde, som mange kunde beundre, og som vilde være mange til Gavn, medens det i dansk Klædebon er indskrænket til en lille Kreds af Beundrere«.

Jeg håber med disse Ord at have givet Dem et Indtryk dels af Winge's ædle Personlighed, dels af hans overordentlig store Indsats i Dansk Videnskab. På Zoologisk Museum, som han helligede sin Arbejdskraft fra sin første Ungdom til sin sidste Dag, vil han foreløbig være aldeles uerstattelig. Vi, hans Kolleger, vil aldrig kunne glemme ham, men også her i Videnskabernes Selskab, der havde den Ære at tælle ham blandt sine Medlemmer, vil vi bevare hans Minde.

LAURBERG & GAD FOT.

FOTOTYPI PACTH & CRONES EFTF.

A. Christensen

III.

A. C. Christensen.

(11. Maj 1852—12. December 1923.)

Af Niels Bjerrum.

(Tale i Videnskabernes Selskabs Møde den 11. April 1924.)

Den 12. Dec. 1923 havde Selskabet den Sorg at miste sit mangeaarige Medlem Professor A. Christensen.

Prof. Christensen havde i en længere Aarrække lidt af Sukkersyge uden dog deraf at lade sig hindre i sit Arbejde; men ret pludselig tog Sygdommen en alvorligere Vending, og i Løbet af faa Uger afgik han ved Døden efter et smertefuldt Sygeleje.

ANDERS CHRISTIAN CHRISTENSEN var født den 11. Maj 1852 i Hjerpsted i Nærheden af Tønder, hvor hans Fader var Sognepræst. Efter Krigen i 1864 flyttede Familien til Kongeriget. I 1868 blev Christensen Discipel paa Holbæk Apotek, og 1874 tog han sin farmaceutiske Kandidatexamen.

Bestemmende for Prof. Christensens videre Udvikling blev det, at han i 1876 ansattes som Assistent ved Landbohøjskolens kemiske Laboratorium under Professor BARFOED. Der kan næppe være Tvivl om, at det var Barfoed, som vakte hans Interesse for analytisk Kemi, og derved førte ham ind paa det Omraade, hvor de fleste af hans videnskabelige Arbejder senere kom til at ligge. Hos Barfoed

har Christensen ogsaa kunnet lære den Grundighed og Omhyggelighed med de smaa Enkeltheder, som karakteriserer hans Arbejder.

Det var let at faa Christensen til at fortælle om den Tid, da han arbejdede under Barfoed. Barfoed var jo en Original, om hvem der kunde fortælles mange Anekdoter. Ved saadanne Lejligheder kunde man aldrig undgaa at mærke den store Veneration Christensen nærede for sin gamle Chef og Lærer.

Paa Landbohøjskolen virkede Christensen som Assistent i 16 Aar (til 1892), dog med en længere Afbrydelse i Aarene 1880—1882, da han rejste i Udlandet paa det Cappelske Legat og studerede Analyse og Alkaloidkemi hos en Række fremragende Forskere (Dragendorff i Døpat, Flückiger i Strassbourg, Lunge i Zürich, Arthur Mayer i Marburg og Wurtz i Paris).

Fra sine Ungdomsaar paa Landbohøjskolen bevarede Christensen en varm Interesse for denne Højskole. Gennem hans Censorvirksomhed herude lærte jeg ham i de sidste Aar af hans Liv nærmere at kende, stiftede Bekendtskab med den Omhu, med hvilken han udførte sit Arbejde og lærte at sætte Pris paa hans retlinede Karakter.

I 1892 blev Christensen udnævnt til Docent ved den nyoprettede farmaceutiske Læreanstalt og i 1902 til Professor i Kemi sammesteds. I 1922 trak han sig tilbage fra denne Stilling. Efter Udsagn af hans gamle Elever var det et meget stort personligt Arbejde, Christensen lagde ind i sin Undervisning, og med Kendskab til hans Natur kunde man heller ikke vente sig andet.

I 1902 blev Christensen Medlem af den permanente Farmacopé-Kommission. Han udførte her et betydeligt Arbejde ved Udgivelsen af den nye danske Farmacopé af

1907. Gennem sit store Kendskab til farmaceutiske Præparater og deres Analyse var han særlig egnet til at varetage det kemiske Arbejde ved denne Udgivelse.

I 1912 var Christensen med til at stifte Danmarks farmaceutiske Selskab, i hvilket danske Farmaceutkredse samledes for at pleje videnskabelige Interesser, og lige til kort før sin Død var han dette Selskabs Formand.

Her i Selskabet blev Christensen indvalgt 1903, og han vedblev til det sidste at være en flittig Gæst ved vore Møder og med usvækket Interesse at følge Selskabets Sager og de videnskabelige Meddelelser, der fremlagdes.

Christensens første større Arbejde var en omhyggelig Undersøgelse af den Nøjagtighed, der kunde opnaas ved de foreliggende Metoder til kvantitativ Bestemmelse af Urinstof. For dette Arbejde fik han i 1884 Universitetets Guldmedalje.

Mere originalt var et Arbejde fra 1888, i hvilket han foreslog en ny Metode til Bestemmelse af Albumin i Urin. Denne Metode beroede paa, at Albuminet ved Tilsætning af Gummi og Garvesyre dannede en mælkeagtig Opslemning. Heri bestemtes Mængden af det opslemmede Bundfald ved at maale, hvormange Kubikcentimeter af Opslemningen der skulde tilsættes til noget Vand i et Glas for at plumre det saa meget, at man ikke kunde se et Mønster af sorte og hvide Streger under Glasset.

De fleste af Christensens analytiske Arbejder drejer sig om Bestemmelsen af Alkaloider. Han har navnlig beskæftiget sig med Kininet, men der foreligger ogsaa fra hans Haand en Række Notitser om andre Alkaloider.

I 1889 fik Christensen i Oversigt over Videnskabernes Selskabs Forhandlinger optaget et Arbejde om Bestemmelse

af fri Alkaloider ved jodometrisk Syretitrering. Faa Aar i Forvejen havde KJELDAHL fremdraget denne lidet kendte Titreringsmetode og anbefalet den til Bestemmelse af Ammoniak. Christensen paaviste, at den med Iagttagelse af visse Forsigtighedsregler kunde anvendes til Bestemmelse af alle sædvanlige Alkaloider.

Ved den sædvanlige jodometriske Syretitrering bestemmer man den Mængde Jod, som Syren frigør af en Blanding af Kaliumjodid og Kaliumjodat. Fosforsyre og Arsensyre frigør paa denne Maade lidt mere end en ækvivalent Mængde Jod. Foruden det 1. Brintatom virker nemlig i noget vekslende Grad ogsaa det 2. Man kan derfor ikke bestemme disse Syrer ved den sædvanlige Jodometri. Christensen fandt, at man ved at erstatte Jodat med Bromat meget nøje fik et Ækvivalent Jod udskilt af Fosforsyre og Arsensyre, og herpaa grundede han en interessant Metode til jodometrisk Bestemmelse af Fosfor i Gødningsstoffer som Benaske, Thomasslagge og Superfosfat.

Medens den sædvanlige Jodometri svarer til en Titring til Brintionexponenten 5 eller 6, svarer Christensens Jodometri øjensynlig til en Titring til Brintionexponenten ca. 4. Den sædvanlige Jodometri svarer altsaa nærmest til Anvendelsen af Metylørødt, og Christensens Modifikation til Anvendelsen af Metylorange som Indikator.

I 1902 begyndte Christensen at publicere den Række Undersøgelser over Kinaalkaloidernes Forhold overfor Klor og Brom, der blev hans videnskabelige Hovedværk. Ialt har han over dette Emne i Selskabets Skrifter publiceret seks større Afhandlinger. Hans Hensigt med disse Arbejder har sikkert været at søge at trænge ind i Kinaalkaloidernes Molekylstruktur, som dengang var ukendt. Det

blev dog Undersøgelser fra anden Side, som førte til Løsningen af Konstitutionsproblemet.

Christensens Undersøgelser over Halogenernes Forhold til Kinaalkaloiderne viser tydelig hans videnskabelige Evner ved den Grundighed og Omhyggelighed, med hvilken de ergennemførte. Christensen paaviser Dannelsen af en Mængde nye Forbindelser, hvis Egenskaber han nøje beskriver, og hvoraf flere frembyder karakteristiske Isomeriforhold.

Et interessant Resultat af disse Undersøgelser var Redegørelsen for S sammensætningen af det grønne Stof, paa hvis Dannelse den klassiske Reaktion til Paavisning af Kinin, den saakaldte Tallejokin-Reaktion, beror.

Christensens Alkaloidarbejder blev altfor lidt paaagtede i Udlandet. Han var en Mand, der gik sine egne Veje, og som personlig kun var lidet kendt. Derfor er hans Arbejder trods deres Værdi i altfor høj Grad forsvundne i den mægtige Litteratur over Alkaloidernes Kemi.

I sine sidste Leveaar var Christensen optaget af Arbejder af en ganske anden Karakter. Han søgte af fremstille frit Fluor ved Ophedning af nogle af Professor O. T. CHRISTENSEN fremstillede Manganiforbindelser. Ved disse Arbejder havde han Brug for Nutidens fortræffelige Hjælpemidler til Frembringelse af lave Temperaturer og lave Lufttryk og havde i den Anledning søgt Samarbejde med Professor KNUDSEN. Endnu havde han dog ikke naaet sikre positive Resultater. Saavidt jeg ved, søger hans Assistent, Cand. pharm. SCHOU nu sammen med Professor Knudsen at føre Arbejdet videre.

Christensen er en af de sidste Repræsentanter for den ældre Skole af Kemikere, for hvem fysiske og matematiske Teorier endnu ikke spillede nogen væsentlig Rolle.

Man er nu til Dags ofte tilbøjelig til at rynke lidt paa

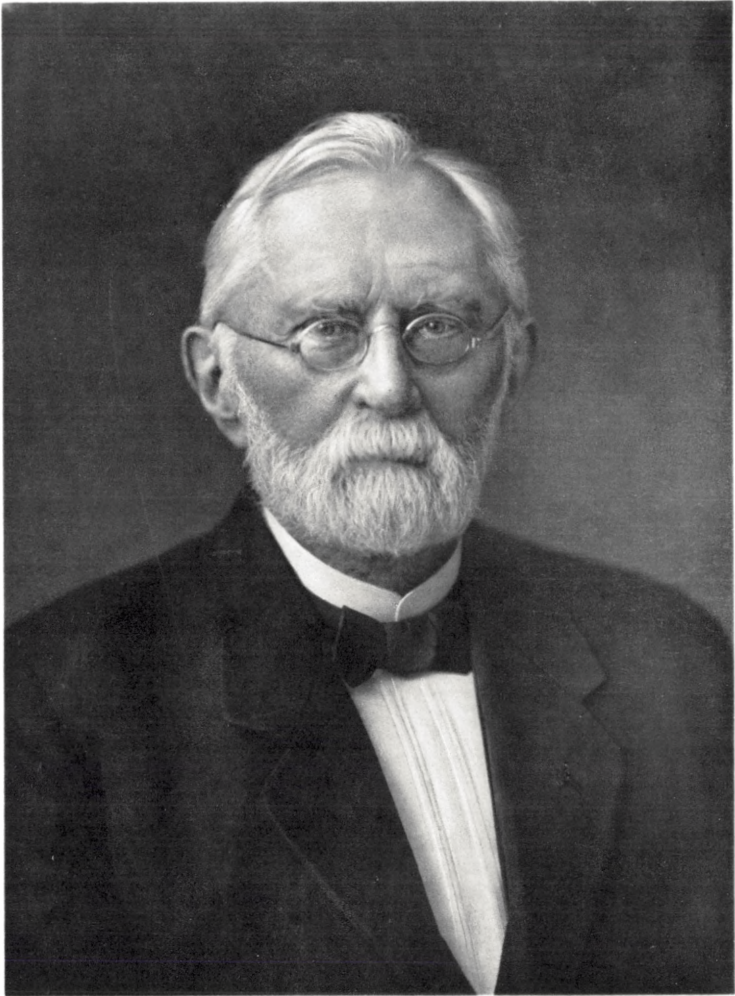
Næsen af de Forskere, der arbejder rent analytisk eller præparativt, og værdsætter fortrinsvis Forskere, der stræber efter at finde lovmæssig Sammenhæng mellem Fænomenerne, og helst vil man endda have Sammenhængen formuleret i en matematisk Formel. Arbejder af denne Art er saa at sige paa Moden, og jeg tillægger dem ogsaa selv den største Betydning. Men glemmes maa det ikke, at Kemien er opbygget paa analytisk og præparativt Arbejde. Det er de gamle Analytikere og Præparatører, der har skabt Kemien.

Professor A. Christensen har gennem sit lange Liv udført et solidt og godt videnskabeligt Arbejde, og han har bidraget til at højne Interessen for Videnskaben i de Kredse, hvor han færdedes. Derfor skylder Selskabet ham en varm Tak.

Ære være hans Minde.

LAURBERG & GAD FOT.

FOTOTYPI PACTH & CRONES EFF.

Eug. Warming

IV.

Eug. Warming.

(3. November 1841—2. April 1924.)

Af **L. Kolderup Rosenvinge.**

(Tale i Videnskabernes Selskabs Møde d. 9. Maj 1924.)

Den 2. April døde et af Selskabets ældste og mest virksomme Medlemmer, Professor emer. Johannes Eugenius Bülow Warming i en Alder af 82 Aar og 5 Maaneder, to Dage efter at have været underkastet en Operation. Han havde været Medlem af Videnskabernes Selskab i 47 Aar.

Warming var født d. 3. November 1841 paa Manø, hvor hans Fader Jens Warming var Præst. Faderen var Bondesøn fra Ribegnen; Moderen, Ane Marie født Bülow, var Datter af Ritmester Thomas Eugenius Bülow i Kolding og Johanne Wissing. Da Faderen døde allerede i 1844, flyttede Moderen med Sønnen, som var eneste Barn, til Nørup ved Vejle til en Broder, som var Landmand, og her gik Sønnen i Landsbyskolen, indtil Moderen i 1851 flyttede til Kolding, hvor han kom i Kolding lærde Skole. Ved dennes Nedlæggelse i 1856 flyttede Familien til Ribe, for at han kunde fortsætte sin Skolegang i Ribe lærde Skole, og herfra blev han Student i 1859.

Warmings Sans for Naturen og Naturhistorien synes tidlig at være bleven vakt under hans Færden i de jyske Hede- og Klitegne, og da han kom til København efter

at have taget Studentereksamen var han derfor paa det rene med, at han vilde studere Naturhistorie, og han tog da straks fat paa naturhistoriske Studier, specielt Botanik, med Magisterkonferens som Maal, idet han hørte Forelæsninger hos Forchhammer, Japetus Steenstrup og Ørsted og senere hos Vaupell, og han synes tidlig at have gjort sig bemærket ved sine ualmindelige Evner. Specielt syslede han med Danmarks Plantevækst og interesserede sig særlig for Hede- og Klitvegetationen i hans Hjemegn. Da indtraf en Begivenhed, som fik afgørende Betydning for hans fremtidige Forskning. Den berømte danske Videnskabsmand P. W. Lund, som i mange Aar havde været bosat i Landsbyen Lagoa Santa i Brasilien, havde i Efteraaret 1862 mistet sin Husfælle og Medhjælper, Nordmanden Brandt, og han ønskede da en ung Dansk, der kunde være ham til Medhjælp som Forelæser og paa anden Maade, helst en Botaniker, som vilde kunne finde rigelig Syssel-sættelse i sin Fritid. Gennem Ørsted blev Opfordringen om at modtage denne Plads rettet til Warming, og han modtog den uden Tøven. Med faa Maaneders Varsel afrejste han i Februar 1863 over Rio Janeiro til Lagoa Santa, hvortil han ankom i Juli samme Aar, og hvor han blev i næsten 3 Aar. Da der ikke havde været synderlig Tid til Forberedelse, stod han ved sin Ankomst fremmed overfor den overvældende tropiske Rigdom; men han fik en god Støtte i Lund, som havde botanisk Interesse og betydelige botaniske Kundskaber. Han satte sig det Maal »at studere Floraens Ejendommeligheder i det hele og de Naturforhold, hvoraf de betinges. Med dette for Øje anlagde jeg Samlinger af Egnens Planter«. Han siger selv i sin Selvbiografi (1871), hvoraf dette Citat er taget, at det næsten fulgte af sig selv, at han førtes ind paa denne

Forskningsretning. Paa sine daglige Ekursioner samlede han alle de Arter, han kunde finde i Lagoa Santas Omegn, og gjorde samtidig talrige Optegnelser om de enkelte Arters Livsforhold, deres Forekomst paa forskellige Voksepladser og deres Forhold til de ydre Kaar. Han samlede i det hele en meget stor Sum af Iagttagelser og Tegninger, som for en stor Del først vilde kunne udnyttes, efter at Floraens systematiske Bearbejdelse var blevet tilendebragt. Her var saaledes tydelig nok Udgangspunktet for den Forskningsretning, som han først langt senere genoptog, og i hvilken han blev en Fører. Men ogsaa paa andre Omraader gjorde han i Lagoa Santa Iagttagelser, som dannede Udgangspunkt for senere Arbejder, saaledes i morfologisk Retning. Overhovedet var dette Ophold i den rige tropiske Natur under Naturforhold, som var vidt forskellige fra de hjemlige, i Selskab med den fremragende Naturforsker Lund, af største Betydning for den unge Forskers videnskabelige Udvikling.

Efter Hjemkomsten i Oktober 1866 genoptog Warming sine afbrudte Examenstudier, som afsluttedes med Magisterkonferensen i 1868. Men samtidig fik han dog Tid til at paabegynde Bearbejdelsen af sine store brasilianske Samlinger. Efteraaret 1868 tilbragte han i München, hvor han besøgte Udgiveren af det store Folioværk *Flora brasiliensis*, Martius, og studerede i hans Herbarium, og samtidig hørte han Forelæsninger hos Nägeli og deltog i planteanatomiske Øvelser hos Radlkofer. Og Sommersemesteret 1871 studerede han hos Hanstein i Bonn og blev derved fortrolig med dennes Undersøgelsesteknik ved Studiet af Vækstpunkternes Bygning, hvad der kom ham til god Nytte ved de morfologiske og udviklingshistoriske Undersøgelser, som han netop nu var kommet ind paa. Ved Bestemmelsen af sine

brasilianske Cordiaceer, en lille Familie, som er nær beslægtet med Natskyggefamilien, var han bleven opmærksom paa nogle ejendommelige Forgreningsforhold hos disse Planter, hvorfra han førtes til en nærmere udviklingshistorisk Undersøgelse af lignende Forhold hos Solanaceen *Scopolia atropoides*. Hans Arbejde herover var det første i en lang Række Arbejder i lignende Retning, som navnlig i de første Aar optog ham stærkt. I 1871 kom hans Disputats om Koppen hos Vortemælken (*Euphorbia*), som han underkastede en udviklingshistorisk Undersøgelse. Han tyder denne Dannelse i Overensstemmelse med Rob. Brown o. a. som en Blomsterstand og de enkelte Støvdragere som stærkt reducerede Blomster, medens andre Forskere, ogsaa paa Grundlag af udviklingshistoriske Undersøgelser, tydede den som en Blomst. Han fremhæver forøvrigt stærkt, at Udviklingshistorien alene ikke er afgørende, men at man maa tage den komparative Methode til Hjælp. Støvdragerne betragter han dog, paa Grund af deres terminale Stilling, som Axedannelser, en Mening som han endnu forfægtede i et senere Arbejde »Über Pollen bildende Phyllome und Kaulome« (1873), men som han dog senere opgav, idet han her lod den komparative Methode være den afgørende. I 1872 kom et større Arbejde »Forgreningsforhold hos Fanerogamerne betragtede med særligt Hensyn til Kløvning af Vækstpunktet« (Vid. Selsk. Skr. 5. Rk. 10. Bd., med 11 Kobbertavler), der fremkom som en med Videnskabernes Selskabs Guldmedaille belønnet Besvarelse af en for Aaret 1870 udsat Prisopgave. Dette Arbejde, som gaar ud fra Hansteins Undersøgelser over Vækstpunktets Bygning, er et Vidnesbyrd om Warmings ualmindelige Arbejdsevne. Det indeholder en Fylde af Iagttagelser over en Mængde morfologiske Forhold, som det vil være for vidtløftigt at komme

ind paa. Bl. a. behandles igen udførligt Vortemælkens Blomsterstand, Sviklerne hos de Rubladede, extraaxillære Knopper m. m., og han kommer ogsaa lidt ind paa Udviklingen af Støvsække og Æg, Emner, som føres videre i andre Afhandlinger.

I det nævnte Arbejde om de pollendannende Organer fra 1873 viser han, at Støvsækkenes Udvikling foregaar paa ensartet Maade, anderledes end almindelig antaget, og at de pollendannende Celler er omgivet af et Lag, som han kalder Tapetlaget, og hvis histogenetiske Oprindelse han efterviser. Æggenes (Frøanlæggenes) Udvikling behandles endelig i et vigtigt Arbejde »de l'ovule« (1878). Han paaviste her, at der hos Angiospermerne er to Typer af Frøanlæg, en hos de helkronede, en anden hos de øvrige. Men endnu vigtigere var, at han under Udviklingen af Nucellus paa et tidligt Tidspunkt fandt en stor Celle, som senere deler sig ved ejendommelige tykke, kollenkymatiske vandrette Vægge i et ringe Antal, indtil 4 Celler, hvoraf den ene bliver til Kimsækken, medens de andre gaar til Grunde. Han var saaledes den første, der iagttog denne ejendommelige Cellerække, som nu er velkendt under Navn af den linære Tetrade, der fremgaar som Resultat af en Firdeling af en Sporemodercelle. Den rette Tydning kunde dog vanskelig gives paa dette Tidspunkt, og et Forsøg paa at tyde disse Celler ikke som Sporer, men som Sporemoderceller maatte opgives. Warmings morfologiske Arbejder vakte betydelig Opmærksomhed i Udlandet, og flere af hans Figurer blev hurtig optaget i Lærebøgerne, hvor de endnu gaar igen. Til denne Række Arbejder kan ogsaa regnes hans værdifulde Undersøgelser over Cycadeerne (Vid. Selsk. Overs. 1877 og 1879).

Kort efter sin Hjemkomst fra Brasilien blev Warming

Medarbejder ved og fra 1869 Medudgiver af det fortrinlige »Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben«. Han skrev her først en Række livlige Skildringer af Naturen i det tropiske Brasilien, en Slags Forløber for hans store Arbejde om Lagoa Santa, og senere en lang Række Artikler, Referater og Oversættelser. Han har derved udrettet et stort og nyttigt Arbejde, som ogsaa har været af Betydning for ham selv, idet det faldt i Traad med hans egen Trang til at følge med i sin Videnskabs Udvikling. I mange af disse Afhandlinger vil man finde Ytringer, der kaster Lys over ham selv og hans videnskabelige Standpunkt.

Da Professor botanices A. S. Ørsted døde i September 1872, blev Professoratet indtil videre ikke besat; men det blev overdraget Warming at lede anatomiske Øvelser og at holde Forelæsninger for videregaaende, og Aaret efter blev han Docent ved Polyteknisk Lærestanstalt. I 1875 blev Professoratet imidlertid besat med Didrichsen, mod Fakultetets Ønske, ved en egenmægtig Handling af den daværende Kultusminister. Dette var aabenbart en Uretfærdighed, da Warming paa det Tidspunkt havde vundet sig et anset Navn som Videnskabsmand og i Virkeligheden var selvskreven til at beklæde Professoratet, og han følte sig da ogsaa med Rette krænkede over denne Tilsidesættelse. Imidlertid fortsatte han sin Undervisning ved Universitetet, idet han i Slutningen af 1875 blev udnævnt til Docent for Farmaceuterne og i Planteanatomi, og udfoldede samtidig en frodig videnskabelig Produktion. I de nærmest følgende Aar udgav han ogsaa sine Lærebøger, som har faaet den aller største Betydning for det botaniske Studium i Danmark. Den systematiske Botanik udkom i 1879, den almindelige Botanik i 1880. De udmærkede sig begge ved en fortrinlig klar og livlig Fremstilling og var ført fuldt op

paa Højde med Videnskabens daværende Standpunkt. Navnlig var Morfologien behandlet med overlegen Dygtighed. Et Vidnesbyrd om deres fortræffelige Egenskaber haves i den Omstændighed, at de begge udkom i flere danske Udgaver og tillige blev oversat til flere fremmede Sprog (svensk, tysk, russisk, engelsk). Ved de senere Udgaver fik Warming Medarbejdere, for den systematiske Botaniks Vedkommende Wille og Rostrup ved Kryptogamerne, og for den almindelige Botanik W. Johannsen, som efterhaanden selvstændig overtog hele den fysiologiske Del. Da den sidste Udgave af den systematiske Botanik var udsolgt, blev Bogen delt, saaledes at Warming selv behandlede Blomsterplanterne i en særlig Bog »Frøplanterne« (1912), medens jeg behandlede Sporeplanterne i en anden Bog (1913).

I 1882 modtog Warming en Kaldelse som Professor ved den da nylig oprettede Stockholms Högskola. Da en væsentlig Forbedring af hans i økonomisk Henseende beskedne Stilling ikke kunde opnaas, modtog han Kaldelsen og tiltraadte Professoratet i Stockholm i September 1882. Han blev dog kun i lidt over 3 Aar i denne Stilling, idet han efter Didrichsens Afgang udnævntes til Professor ved Københavns Universitet og Direktør for Universitetets botaniske Have fra 1. Nov. 1885; men han blev dog i Stockholm indtil Februar 1886. Han var nu paa sin Udviklings fulde Højde og tog med sin vældige Energi og Begejstring fat paa de mange Opgaver, der frembød sig for ham som Forsker, som Lærer og i hans administrative Virksomhed, og fortsatte dermed med usvækket Kraft, indtil han med Udgangen af 1911 tog sin Afsked.

De hidtil omtalte Arbejder var væsentlig af morfologisk og udviklingshistorisk Art. I de ældre behandledes bl. a. Forholdet mellem de forskellige »Grundorganer« i Over-

ensstemmelse med den da herskende noget formalistiske Opfattelse; men efterhaanden blev hans morfologiske Standpunkt ændret, Descendenstheorien blev i væsentlig Grad en Ledetraad for ham, »og den komparative Methodes Fortrin fremfor andre Metoder, særlig den ontogenetiske, var bleven ham [mig] indlysende«. Det var navnlig Læren om Hensigtsmæssigheden hos Organismerne, der tiltalte ham, og efterhaanden levede han sig mere og mere ind i en lamarckistisk Opfattelse og i Troen paa en »direkte Tilpasning«. I 1877 paabegyndte han Udgivelsen af »smaa morfologiske og biologiske Bidrag« i Botanisk Tidsskrift. Som Titlen udsiger, meddeler han her ikke alene morfologiske Iagttagelser, men gør Rede for en Del enkelte, mest danske, Planters Livsforhold, deres Udvikling fra Frøet af, deres Skudbygning, Rizomdannelse m. m., tildels ogsaa deres Blomsterbiologi. Det var hans Tanke engang i Fremtiden at forene disse Studier i en samlet Fremstilling af vore indenlandske Blomsterplanters Naturhistorie, hvad han dog aldrig naaede til. Derimod gav han i et vigtigt Arbejde »Om Skudbygning, Overvintring og Foryngelse« (Naturh. Foren. Festskrift 1884) en Oversigt over Blomsterplanternes, særlig de nordiske urteagtige Planters »Livsformer«, idet han paa Basis af sine egne talrige Undersøgelser og Oplysninger i Litteraturen søgte at inddele og bringe Orden i den store Mangfoldighed efter Planternes Varighed, Skudbygning, Roddannelse, Vandringsevne, Overvintrings- og Foryngelsesmaade o. s. v. Senere kom han gentagne Gange tilbage til Emnet Plante- rigets Livsformer, saaledes i Universitetets Festskrift 1908, og i sit sidste Arbejde 1923.

Vi vender nu tilbage til Warmings Studier i Brasilien. Hans Samlinger var efterhaanden i Løbet af 27 Aar blevet bestemte dels af ham selv, dels af en stor Stab af mest

udenlandske Medarbejdere (Symbolæ ad flor. bras. centr. cognosc. Partic. I—XL. Nat. For. Vid. Medd. 1867—1893), og han kunde da endelig i 1892 udgive et af sine Hovedværker: »Lagoa Santa. Et Bidrag til den biologiske Plantegeografi« (Vid. Selsk. Skr. 6. R. 6). Den grundige floristiske Undersøgelse havde ført til det Resultat, at der var fundet c. 2600 Arter af Karplanter paa et Areal af c. 3 Kvadratmil. Paa Grundlag af sine flittige Iagttagelser og Optegnelser under sit knap 3-aarige Ophold i Lagoa Santa giver Warming i dette Værk efter en Oversigt over Jordbund og Klima en indgaaende og livfuld Skildring af Vegetationsformationerne med Redegørelse for deres Afhængighed af Kaarene og for biologisk Tilpasning i de forskellige Formationer. Dette Værk vil sikkert blive staaende som et Hovedværk i den plantegeografiske Litteratur ved sin omhyggelige Fremstilling af Vegetationsformationerne i et begrænset tropisk Omraade støttet paa et særlig grundigt Kendskab til Floraen og en Fylde af Iagttagelser.

Allerede nogle Aar før dette Værks Udgivelse havde Warming gjort Studier i lignende Retning paa et helt andet Sted af Jordkloden, idet han i 1884 foretog en Rejse til Vestgrønland med Orlogsskibet »Fylla«. Naar man tager i Betænkning, at Warming kun tilbragte c. 6 Uger i Land, maa man forbauses over, at han paa Grundlag af dette korte Besøg kunde skrive et saa vigtigt og grundlæggende Arbejde som det i 1888 udgivne »Om Grønlands Vegetation« (Meddel. om Grønland 12), og endda faa Tid til at gøre adskillige interessante blomsterbiologiske Iagttagelser, som offentliggjordes i særlige Afhandlinger. I det nævnte Arbejde gøres der, for første Gang for en nordisk Vegetation, Rede for Vegetationens forskellige Formationer og disses Afhængighed af Kaarene. I 1885 rejste han til Finmarken og Vinteren

1891—92 tilbragte han i Vestindien og Venezuela. Som Resultat af disse mange Rejser og Vegetationsstudier fremkom i 1895 hans Bog »Plantefund. Grundtræk af den økologiske Plantegeografi«. Dette er et grundlæggende Værk, idet der her anvendes et nyt Princip til Inddeling af Planterne og de af dem dannede Samfund. Den økologiske Plantegeografi — hvilken Betegnelse her anvendes for første Gang — har til Opgave at vise, hvorledes Planterne og deres Samfund »indretter deres Form og Husholdning efter den Mængde af Varme, Lys, Næring, Vand m. m., som staar til deres Raadighed«. Bogen giver først en Fremstilling af de økologiske Faktorer og deres Virkninger, derefter af Samliv mellem Planterne og endelig en systematisk Oversigt over Plantefundene, hvorved deres Forhold overfor Vandet anvendes som første Inddelingsmærke, og indenfor de derved dannede Klasser ordnes de forskellige Samfund efter andre økologiske Faktorer, og der gøres Rede for deres Livsformer og deres Afhængighed af Kaarene. Denne Bog, som var udarbejdet ikke alene paa Grundlag af Forfatterens egen rige Erfaring, men ogsaa paa Grundlag af et indgaaende Litteraturstudium, fik en overordentlig stor Betydning og blev snart oversat til flere Sprog og derved efterhaanden betydelig udvidet og omarbejdet, idet Klasseinddelingen blev ændret, og en Mængde nyt Stof blev indarbejdet. Der kom tre tyske Udgaver, en polsk, to russiske og en engelsk Udgave, den sidste i Samarbejde med Professor Vahl. Den sidste tyske Udgave, ved hvilken Professor Graebner var Medudgiver, var illustreret og over 1000 Sider stor (1914—1918). Denne Bog aabnede hos mange Blikket for de mange interessante Problemer, som Studiet af Plantefundene og Livsformerne frembyder, og har sikkert i væsentlig Grad været medvirkende til, at dette Studium

i nyere Tid er blevet saa ivrigt dyrket i mange Lande som Nordamerika, England, Schweiz, Sverrig o. s. v. Selv arbejdede Warming i den følgende Tid fortrinsvis med herhen hørende Emner som f. Ex. Halofyterne; Vadernes, Sandenes og Marskens Naturhistorie, sammen med Wesenberg-Lund o. a. I forskellige mindre Afhandlinger gav han, mest under Betegnelsen Botaniske Exkursioner, fortrinlige Beskrivelser af forskellige danske Plantesamfund, og disse førte til, at han i 1906 begyndte Udgivelsen af det stort anlagte Værk »Dansk Plantevækst«, af hvilket han dog kun naaede at faa udgivet 3 Bind, omhandlende Strandvegetationen, Klitterne og Skovene, tilsammen over 1200 Sider. I en livfuld Fremstilling illustreret med et stort Antal fortrinlige Fotografier og andre Afbildninger giver han her en meget udførlig Skildring af de paagældende Plantesamfund, baseret paa Optegnelser fra talløse Exkursioner og paa en med stor Flid foretagen Udnyttelse af de i Litteraturen foreliggende Oplysninger. Gennem de talrige Lokalitetsbeskrivelser faar man et levende Indtryk af Warmings store Kendskab og Kærlighed til den danske Natur.

Medens Warming havde den største Fortjeneste ved at have aabnet et nyt Felt for Forskningen, var han vel nok i mindre Grad egnet til at være Fører under denne Forskningsretnings videre Udvikling. Hans Bestræbelser gik navnlig ud paa at finde en bedre Ordning og Inddeling af Plantesamfundenes og Livsformernes brogede Mangfoldighed. Navnlig Livsformernes Inddeling, som han syslede med til det sidste, voldte ham øjensynlig betydelige Vanskeligheder. Han søgte overalt at finde Tilpasninger og at forklare dem i lamarkistisk Retning, men han havde mindre Interesse for de mere eksakte Metoder, der fra forskellig Side blev indført som Middel til yderligere Fremskridt paa dette Omraade.

Men selv om han saaledes ikke i alle Tilfælde har magtet de mange store Problemer, hvormed han tumlede indenfor den økologiske Plantegeografi, saa har han dog indlagt sig uvisnelig Fortjeneste som Banebryder paa et Omraade med mange nye Problemer, til hvis Besvarelse han ved sin Forskning har ydet overordentlig vigtige Bidrag.

Hvad jeg her har fremført, vil sikkert give et Indtryk af det overordentlige Omfang af Warmings videnskabelige Produktion, og dog er ikke alt taget med. Jeg skal endnu blot nævne hans værdifulde Arbejde over nogle ved Danmarks Kyster levende Bakterier (1875) og en Række Afhandlinger over den interessante tropiske Familie Podostemaceerne, der lever i stærkt strømmende Vand, og som havde tiltrukket sig hans Interesse ved deres mærkelige, tildels meget udviklede morfologiske Forhold, som han udredede paa mesterlig Maade, og ved deres ejendommelige Tilpasningsforhold.

Warming var den fødte Naturforsker. Han havde en fortrinlig Iagttagelsesevne, betydelig Færdighed i Tegning, en ualmindelig stor Arbejdsevne og en sjælden Virkelyst, dertil en livlig Aand og en skabende Fantasi. Han havde en fremtrædende Evne til at anskueliggøre, og formaaede at behandle et stort Stof. Han havde let ved at finde Udtryk for sine Tanker og skrev dem hurtigt ned. Han skrev overhovedet gerne og førte en stor Korrespondance. Han følte Trang til at meddele sig til andre om, hvad der optog ham, og hans talløse Breve giver et levende Billede af hans livlige Aand og hans impulsive Natur. Med stor Uforbeholdenhed kunde han i sine Breve udtale sig om Forhold og Personer. Det kan ikke undre, at Warming med sit livlige Sind, sin Aktivitet og Trang til at hævde sine Meninger let kom ind i Stridigheder, og han har da ogsaa deltaget i adskillige

Polemiker. Da han kom tilbage fra Brasilien, var der bitter Strid mellem Ørsted paa den ene Side og P. Heiberg o. a. Botanikere paa den anden. Den stod i Forbindelse med den gamle personlige Strid mellem Zoologerne og saaledes, at Ørsted stod paa Japetus Steenstrups Side. Warming sluttede sig til Ørsted; han stod altid Steenstrup nær.

Som Lærer var Warming fremragende ved sin Evne til anskuelig Fremstilling med flittig Brug af den sorte Tavle og sin overlegne Beherskelse af Stoffet. Hans store Kærlighed til sin Forskning virkede uvilkaarlig smittende paa Tilhørerne, og der foreligger mange Udtalelser saavel fra Naturhistorikere som fra Farmaceuter og Medicinere om, at hans Forelæsninger regnedes til de bedste og mest lærerige. Særlig Betydning havde vel hans Undervisning for Naturhistorikerne, for hvem den var i høj Grad vækkende. Han interesserede sig levende for sine Elever og var altid glad, naar han hos dem fandt en ægte videnskabelig Stræben. Jævnlig samlede han dem om Aftenen til Seminarøvelser, hvor der ofte stilledes de enkelte Elever Opgaver. For disse Studerende fik han skaffet Bevilling til større, med 3 Aars Mellemrum tilbagevendende Ekspeditioner til Jyllands Hede- og Klitegne, hvor han altid var i Spidsen og ofte imponerede de unge ved sin Udholdenhed.

Om Warming har haft nogen Andel i, at der i Halvfemserne var en ualmindelig stærk Tilgang til det botaniske Studium herhjemme, er vanskeligt at sige; men det har ialfald sin store Betydning, at han netop i denne Periode, som sikkert maa betegnes som hans Glansperiode som Professor, har været Lærer for en Række Mænd, som nu for en stor Del beklæder Lærerposter i Botanik ved de højere Læresteder.

For Botanikundervisningen i vore Skoler interesserede

Warming sig meget. Til Brug for Skoler og Seminarier udgav han i 1900 en mindre Bog, »Plantelivet«, hvori han søgte at reformere Undervisningen og gøre den mere tiltrækkende ved at optage mere fysiologisk og biologisk Stof. Den er udkommet i 6 danske Oplag, de tre sidste under Medarbejderskab af henholdsvis Prof. Raunkiær og cand. mag. Boye Petersen, og er blevet meget benyttet paa Seminarier. Den er bleven oversat til fremmede Sprog (russisk og engelsk). I Forening med Lektor V. Balslev har Warming udgivet en Samling Botaniske Vægtavler til Skolebrug,

Da Warming i 1886 vendte tilbage fra Stockholm, tog han med hele sin Energi fat paa de forskellige Opgaver, der ventede paa ham, saaledes ogsaa som Direktør for Botanisk Have. Han satte sig straks i Bevægelse for at faa den tidligere til Ministeriet indgivne Plan til Opførelse af et Botanisk Laboratorium taget under fornyet Overvejelse, og det lykkedes at gennemføre en Bevilling dertil i 1888, saa at Bygningen kunde tages i Brug i 1890. Nævnes kan det ogsaa, at Warming ved sin Tilbagekomst lod foretage en Oprydning af alle de mange Pakker med magasinerede Plantesamlinger, som henlaa paa Botanisk Museums Loft, og derved fremdrog mange højst værdifulde Samlinger fra Førglemmelse, bl. a. Lyngbyes Algeherbarium, Galathea-Expeditionens Planter og mange andre, som først nu blev underkastet en videnskabelig Bearbejdelse.

I 1889 indvalgte Warming i Carlsbergfondets Direktion, i hvilken han havde Sæde, indtil han i 1921 trak sig tilbage paa Grund af Alder og Tunghørhed. I sin Stilling som Universitetsprofessor, som Medlem af Carlsbergfondets Direktion og ved hele sin personlige Autoritet har Warming haft en overordentlig stor Indflydelse paa alle hjemlige Forhold, der vedrører Naturhistorien, særlig Botaniken. De unge

Botanikere hjalp han beredvilligt og interesseret med Raad og Daad. Overordentlig meget har han sat i Gang ved sit personlige Initiativ. Han har været Leder af den botaniske Undersøgelse af Grønland, siden han selv besøgte dette Land i 1884. Han har sat den botaniske Undersøgelse af Færøerne i Gang og forestaaet Udgivelsen af »The Botany of the Færøes« (1901—1908, c. 1100 Sider), og senere den botaniske Undersøgelse af Island, som nu er afsluttet, men hvis Resultaters Offentliggørelse endnu ikke er tilendebragt. Ogsaa for den botaniske Udforskning af de tidligere dansk-vestindiske Øer har han været virksom. Endelig maa nævnes, at han i 1886 tog Initiativ til Oprettelse af den Botaniske Rejsefond, som siden 1897 hvert Aar har uddelt Rejseunderstøttelser til botaniske Undersøgelsesrejser og derved været til stor Nytte.

Warming blev i 1871 gift med Johanne Margrethe Jespersen, Datter af Stiftsfysikus Jespersen i Aarhus, med hvem han førte et lykkeligt Samliv i deres religiøst prægede Hjem. Hans begavede og retsindige Hustru var ham en trofast Støtte gennem 50 Aar. Kort efter Guldbrylluppet, som fejredes ved en smuk Familiefest, døde hun pludselig. Den paafølgende Vinter 1921—22 var Warming meget alvorlig syg, men han rettede sig efterhaanden og kunde genoptage sin vante Syssel. Men selv under sin Sygdom var han optaget af sit videnskabelige Arbejde og af alt, hvad der foregik i den videnskabelige Kreds, hvortil han hørte. Han var lige til det sidste levende interesseret i Videnskabernes Selskabs Anliggender og forsømte ikke med sin gode Villie noget Møde.

Warmings Liv var i højeste Grad præget af hans store Kærlighed til Videnskaben. Arbejdet for den var i alt overvejende Grad hans Livs Indhold og hans største Glæde.

Han følte sig lykkelig ved at kunne udrette saa meget, som han gjorde, og hans Glæde blev sikkert forhøjet ved Følelsen af ved sit Arbejde at kunne virke til Gavn og Ære for sit Land; thi han elskede sit Fædreland og benyttede gerne en given Lejlighed til at lægge sit varme nationale Sindelag for Dagen.

En stor Mængde Æresbevisninger blev Warming til Del. Han blev Medlem af Videnskabernes Selskab i 1877 og var Medlem af de vigtigste udenlandske Akademier samt Æresdoctor ved flere udenlandske Universiteter. Paa sin 70 Aars Fødselsdag fik han overrakt et Festskrift fra Elever, og paa sin 80 Aars Fødselsdag et stort Album med Fotografier af en Mængde Botanikere i Ind- og Udland.

Warmings Indsats som Forsker og Lærer og ved hele hans initiativrige Virksomhed har været større end nogen anden dansk Botanikers. Hans Gerning har sat sig dybe Spor, som ikke vil udslettes. Hans Minde vil ogsaa her i Selskabet blive holdt i Ære.

UDDRAG AF REGNSKABET
FOR AARET 1923.

Indtægt.	Kr.	Øre	Kr.	Øre
1. Beholdning fra forrige Aars Regnskab:				
a. Kassebeholdning	93579	65		
b. 2 Guldmedailler	640	»		
c. 1 Sølvmedaille.....	12	50	94232	15
2. Renteindtægt m. m.:				
a. 125700 Kr. Husejer Kreditk. Oblig. à 3½ pCt.	4399	50		
89200 - Østift. Krditfr. Oblig. à 3½ -	3122	»		
131000 - do. do. à 4 pCt. .	5240	»		
43000 - Jydske Ld. Krdf. Oblig. à 3½ pCt.	1505	»		
11000 - Fynske Kreditf.-Oblig. à 3½ -	385	»		
b. 8000 - Prioritets Obligat. à 4 pCt.	320	»		
c. 600 - Nationalbankaktier, Udbytte....	60	»		
d. Rente af Indlaan i Bankerne	2892	77		
e. Kursdifference ved Indkøb af Obligationer til Erstatning for udtrukne	766	83	18691	10
3. Statstilskud for Finansaaret 1923—24.....	....	..	61000	»
4. Bidrag i Følge fundatsmæssig Bestemmelse:				
a. Til Præmier:				
fra det Classenske Fideikommiss.....	400	»		
Etatsraad Schou og Hustrus Legat.....	100	»		
b. Til videnskabelige Formaals Fremme:				
det Hjelmstjerne-Rosencroneske Bidrag for Aaret 1922	3137	01		
c. Fra Carlsbergfondet	10000	»		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Prof., Dr. med. & phil. Julius Thomsen: Rente 3½ pCt. af 120200 Kr. Østift. Krdf. Oblig.....	4207	»	17844	01
5. For Salg af Selskabets Skrifter.....	....	..	6025	65
6. Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale Forbindelser			10000	»
Samlet Indtægt...	....	..	207792	91

Udgift.		Kr.	Øre	Kr.	Øre
1. Selskabets Bestyrelse:					
a.	Løn til Embedsmænd, Assistent og Medhjælper, Pension m. m.	15880	86		
b.	Til Selskabets Møder	1442	91		
c.	Til Rengøring	1037	11		
d.	Kontorudgifter	4366	13		
e.	Porto	1116	37		
f.	Forsikring	371	68		
				24215	06
2. Selskabets Forlagsskrifter:					
a.	Oversigten	2594	12		
b.	Meddelelserne	15373	03		
c. Skrifterne:					
	Papir til Skrifterne	1520	»		
	Afhandlinger af Selskabets Medlemmer ...	11371	89		
	Afhandlinger af Ikke-Medlemmer	9638	24		
d.	Andre Udgifter til Oplaget af Selskabets Forlagsskrifter	456	»		
				40953	28
3. Anvist af Selskabets Præsident fra J. P. Suhr & Søns Legat					
		....	..	»	»
4. Understøttelse til Skrifers Udgivelse og videnskabelige Arbejder af Medlemmer eller andre:					
a. Af Selskabets Midler:					
	Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie	1000	»		
b. Af det Hjelmstjerne-Rosencroneske Bidrag:					
α. Til Registrering af literære Kilder til dansk Historie, 8. Bidrag af en 10-aarig Bevilling					
		1600	»		
β. Til Dansk historisk Forening					
		1000	»		
γ. Nina Bang. Til Udgivelse af Øresundstoldregnskaber for 1660—1800, nyt Bidrag					
		400	»		
				4000	»
Overføres...		....	..	69168	34

Udgift.		Kr.	Øre	Kr.	Øre
	Overført...	....	..	69168	34
5. Selskabets internationale Forbindelser:					
a.	Union Académique Internationale.....	595	»		
b.	International Research Council.....	87	25		
c.	Forskellige internationale Sammenslutninger	522	75		
d.	Rejser.....	1400	»		
e.	Corpus medicorum Græcorum.....	»	»		
				2605	»
6. Pengepræmier og Medailler:					
a.	Præmier af Legaterne.....	800	»		
b.	Af Selskabets Kasse.....	»	»	800	»
7. Tilfældige Udgifter:					
	Istandsættelser og Anskaffelser.....	....	..	872	50
8. Refusion til Statskassen.....					
				30000	00
9. Beholdning ved Aarets Slutning:					
a.	Kassebeholdning.....	103694	57		
b.	2 Guldmedailler.....	640	»		
c.	1 Sølvmedaille.....	12	50		
				104347	07
	Samlet Udgift...	....	..	207792	91

Øversigt over Selskabets Formue ultimo 1923.

1. Værdipapirer (efter Kurs den 31. December 1923):

389100	Kr. 3 ¹ / ₂ pCt. Kreditforenings Obligationer*)	.....	Kr. 295.961,75
131000	- 4 — — —	.....	- 109.815,00
8000	- 4 — Prioritets Obligation	.....	- 8.000,00
600	- Nationalbankaktier	.....	- 892,50
<hr/>			
528700	Kr. Paalydende af Værdipapirer til Kurs	.....	Kr. 414.669,25

2. Kassebeholdning:

Kontant og i Banker**)	.....	Kr. 103.694,57
Medailler	.....	- 652,50
		<hr/>
		Kr. 104.347,07

3. Tilgodehavende hos Carlsbergfondet d. 30/9 1923 Kr. 60.545,39

*) Deraf 120200 Kr. 3¹/₂ pCt. Kreditforenings Obligationer til Kurs Kr. 88.046,50
J. P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Prof., Dr. med. & phil. Julius Thomsen.

**) Deraf Restbeholdning af det Hjelmsstjerne-Rosencroneske Bidrag Kr. 1229,93.

BUDGET

FOR AARET 1924.

Indtægt.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1. Beholdning :				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
c. Sølvmedailler				
2. Renteindtægt m. m. :				
a. 125700 Kr. Husejer Kreditk. Oblig. à 3 ¹ / ₂ pCt.	4399	50		
89200 - Østifternes Krdf Oblig. à 3 ¹ / ₂ -	3122	»		
131000 - do. do. à 4 -	5240	»		
43000 - Jydske Land. Krdf. Oblig. à 3 ¹ / ₂ -	1505	»		
11000 - Fynske Kreditf. Oblig. à 3 ¹ / ₂ -	385	»		
b.*) 8000 - Prioritets Obligation à 2 -	160	»		
10000 - Krdf. Obligationer à 2 -	200	»		
c. 600 - Nationalbankaktier, Udbytte...	48	»		
d. Rente af Indskud i Bankerne og af Tilgodehavende hos Carlsbergfondet	4500	»		
e. Kursdifference ved Indkøb af Obligationer til Erstatning for udtrukne	»	»	19559	50
3. Forventet Statstilskud	....	..	44500	»
4. Bidrag i Følge statutmæssig Bestemmelse :				
a. Til Præmier :				
fra det Classenske Fideikommis	400	»		
Etatsraad Schou og Hustrus Legat	100	»		
b. Til videnskabelige FormaaIs Fremme :				
det Hjelmstjerne-Rosencroneske Bidrag for Aaret 1923	3100	»		
c. Fra Carlsbergfondet	10000	»		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Prof., Dr. med. & phil. Julius Thomsen: Rente 3 ¹ / ₂ pCt. af 120200 Kr. Østif. Krdf. Oblig.	4207	»	17807	»
5. For Salg af Selskabets Skrifter	....	..	2000	»
6. Saldo (ikke dækket ved Aarets Indtægt)	....	..	4378	50
Samlet Indtægt	....	..	88245	»

*) 8000 Kr. Prioritets Oblig. er opsagt til Udbetaling i Aarets Løb og paatænkes erstattet med 10000 Kr. 4 pCts. Krdf. Oblig.

Udgift.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1. Selskabets Bestyrelse:				
a. Løn til Embedsmænd, Assistent og Medhjælper, Pension m. m.	15950	»		
b. Til Selskabets Møder	3000	»		
c. Til Rengøring	1000	»		
d. Kontor og Oplag	5000	»		
e. Porto	2000	»		
f. Forsikring	400	»		
			27350	»
2. Selskabets Forlagsskrifter:				
a. Oversigten	4000	»		
b. Meddelelserne	18000	»		
c. Skrifterne	22000	»		
			44000	»
3. Til Raadighed for Selskabets Præsident fra J. P. Suhr & Søns Legat	....	..	1500	»
4. Understøttelse til Skrifters Udgivelse og videnskabelige Arbejder af Medlemmerne og andre:				
a. Af Selskabets Midler:				
Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie	1000	»		
b. Af det Hjelmsstjerne-Rosencroneske Bidrag:				
α. Til Registrering af litterære Kilder til dansk Historie, 9. Bidrag af en 10-aarig Bevilling	1600	»		
β. Til Dansk historisk Forening	1000	»		
γ. Nina Bang. Til Udgivelse af Øresundstoldregnskaber for 1660—1783, nyt Bidrag	400	»		
			4000	»
Overføres...	....	..	76850	»

Udgift.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
Overført.....	.....	..	76850	»
5. Selskabets internationale Forbindelser:				
a. Union Académique Internationale.....	1000	»		
b. International Research Council.....	100	»		
c. Forskellige internationale Sæmmenslutninger	1750	»		
d. Rejser.....	5000	»		
e. Til Udgivelse af Corpus medicorum Græcorum, som Bidrag af en Rest paa Kr. 6439,30 af Bevilling paa indtil Kr. 10000 (Maj 1907).	1000	»	8850	»
6. Pengepræmier og Medailler:				
a. Præmier af Legaterne:				
fra det Classenske Fideikommis.....	400	»		
Etatsraad Schou og Hustrus Legat.....	100	»		
b. Af Selskabets Kasse:				
Renten af det Thottske Legat.....	200	»		
1 Guldmedaille, 2 Sølvmedailler.....	345	»	1045	»
7. Tilfældige Udgifter:				
a. Istandsættelser og Anskaffelser.....	.....	..	1500	»
Samlet Udgift...	.....	..	88245	»

Af disse Udgifter er 1 a fast (naar undtages, at Pensionen kan variere efter Statens Regler), 1 b—f samt 2 a—c kalkulatoriske. De øvrige Bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig Bevilling af Selskabet.

Det Hjelmsstjerne-Roseneroneske Bidrag.

	Kr.	Ø.
Beholdning 1. Januar 1924 ca.....	1090	»
Bidraget for 1923 ca.....	3100	»
	4190	»
Budgetteret Udgift.....	3000	»
Beholdning ved Aarets Udgang ca.....	1190	»

PRISOPGAVER

I.

Bedømmelse af en indkommen Besvarelse.

Som Besvarelse af den af Selskabet i Aaret 1921 udsatte astronomiske Prisopgave er der indkommet en Afhandling med Titlen: »Sur l'exactitude dans le calcul des orbites relatives des étoiles doubles à mouvement faible« og med Motto: »Jacta est alea«. Efter Indleveringsfristens Udløb er der desuden indkommet et Tillæg til denne Afhandling. Forfatteren giver et Resumé af en af Villarceau fremsat Methode til Bestemmelse af Elementerne for en Dobbeltstjernes Bane. Idet der benyttes Udviklinger efter Potenser af Tiden, bestemmes de første Koefficienter i disse Udviklinger ved Hjælp af Cauchys Interpolationsmethode. Afhandlingen indeholder en numerisk Bestemmelse af disse Koefficienter for 25 observerede Dobbeltstjerner, og der opstilles en Mængde ganske elementære Formler for Vurdering af Usikkerheden i Elementerne.

Forfatteren har ikke givet noget Bidrag til Løsning af den stillede Opgave, han har behandlet et helt andet Problem end der er forlangt, og han har ikke tilendeført den Undersøgelse, han har paabegyndt. Vi kan derfor ikke indstille Afhandlingen til at belønnes med den udsatte Pris.

København og Oxford, December 1923.

J. L. E. DREYER.

N. E. NØRLUND,

Affatter.

II.

Opgaver for 1924.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

OPGAVE I NORDISK FILOLOGI

(PRIS: SELSKABETS GULDMEDEILLE)

Siden G. Vigfússon skrev sin dengang epokegørende Afhandling om Tidsregningen i de islandske Sagaer (1855), er der fremkommet meget angaaende Tidsregningen i den islandske og norske Historie i 9. og 10. Aarh. dels i Indledninger til de forskellige Udgaver af Sagaerne, dels i selvstændige Afhandlinger, samt i Undersøgelser af de gamle islandske Annaler. En samlet kritisk Undersøgelse af hele Spørgsmaalet er højst ønskelig, hvorved der selvfølgelig ogsaa maatte tages fuldt Hensyn til danske og svenske, samt ikke-nordiske Kilder.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab udsætter derfor følgende Prisopgave:

Der ønskes en alsidig kritisk Undersøgelse af Tidsregningen i Islands og Norges Historie i Tidsrummet 850—1050 tilligemed en Undersøgelse af de islandske Annalers Oprindelse og Tidsberegningen i dem for det nævnte Tidsrums Vedkommende.

Indleveringsfrist 31. Oktober 1925.

FILOSOFISK PRISOPGAVE

(PRIS: SELSKABETS GULDMEDEILLE)

Paa Logikens Omraade er der i de sidste 70 Aar foregaaet Udvidelser og Omdannelser, der stiller denne Disciplin i et væsentlig andet Forhold til de andre filosofiske Discipliner end i tidligere Tid. Den gamle Logik var væsentlig bygget paa Klassifikation, og den Slutningsmaade, den kunde begrunde, bestod i Indordningen af et Begreb under et Artsbegreb og af dette igen under et Slægtsbegreb. GEORGE BOOLE udviklede (1854) en Metode, efter hvilken den sædvanlige formelle Logik kunde opfattes som et specielt Tilfælde af Algebra. Denne Teori blev Grundlag for en logisk Algebra, der gjorde det muligt at udvikle en Lære om logiske Kombinationer af mere omfattende Art, end den gamle Logik formaaede at begrunde. Senere igen har der udviklet sig en Relationernes Logik, ved hvilken det blev muligt at inddrage andre Problemer under streng logisk Belysning end dem, der direkte hænger sammen med Forholdet mellem Subjekt og Prædikat. Den gamle Logik kom her til at staa som et specielt Tilfælde af Relationernes Logik.

Det vil være af erkendelsesteoretisk Interesse at faa en nærmere Undersøgelse af disse logiske Metoders historiske Udvikling og indbyrdes Forhold, saavel som af den Stilling, Logiken, naar den formuleres som Algebra eller som Relationslære, kommer til at staa i til Filosofi og til Matematik. Af særlig Betydning vil Paavisning af de nye Metoders Forudsætninger og Konsekvenser være.

Videnskabernes Selskab udsætter derfor følgende Opgave:

At undersøge de Hovedformer, almene logiske Teorier har antaget hos BOOLE og hans Efterfølgere, at paavise

deres historiske Udvikling og deres Forhold til den klassiske Logik og at angive den Stilling, Logiken ifølge disse Teorier kan komme til at staa i til Filosofi og til Matematik.

Indleveringsfrist 31. Oktober 1925.

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATHEMATISKE KLASSE.

MATEMATISK PRISOPGAVE

(PRIS: SELSKABETS GULDMEAILLE)

Ifølge Undersøgelser af HURWITZ, FUJIWARA m. fl. er det let af et givet reelt Polynomium, som ikke kan antage Værdien Nul for nogen reel Værdi af den variable, et saakaldt definit Polynomium, at udlede uendelig mange andre af samme Art. Derimod foreligger der, saavidt vides, ingen mere almindelige Undersøgelser over de nødvendige og tilstrækkelige Betingelser, som Koefficienterne i et saadant Polynomium maa opfylde. Det vil næppe være særlig vanskeligt at give en Løsning af dette Problem ved Hjælp af Determinantkriterier; men saadanne Løsninger vil sandsynligvis være uden Betydning for Anvendelser paa mere almindelige Klasser af Polynomier. Da en nogenlunde simpel Løsning af den nævnte Opgave kan føre til meget vigtige Anvendelser, udsætter Videnskabernes Selskab sin Guldmedaille for den bedste fyldestgørende Besvarelse af følgende Prisopgave:

Der ønskes en Udredelse af de nødvendige og tilstrækkelige Betingelser, som Koefficienterne i et reelt Polynomium maa opfylde, for at dette skal være definit. Løsningen maa være bragt paa en saadan Form, at man med relativ Lethed kan afgøre, om et

Polynomium, givet ved sine Koefficienter, er definit eller ikke, og navnlig maa det vises, at Løsningen kan gennemføres for Klasser af Polynomier, som opfylder givne Betingelser af en ikke for speciel Karakter.

Indleveringsfrist 31. Oktober 1925.

BOTANISK PRISOPGAVE
(PRIS: SELSKABETS GULDMEDEILLE)

Plantevæksten i de danske Vandløb har aldrig været Genstand for en almindelig og sammenlignende Behandling. I floristisk Henseende er Blomsterplanterne og Mosserne bedst kendte, medens Algerne, saavel Plankton som Benthos, er meget lidt undersøgte. Hvad Benthosalgerne angaar, har man kun et ufuldstændigt Kendskab til, hvilke Arter der forekommer, og veed endnu mindre om deres Udbredelse og Afhængighed af de ydre Kaar, saasom Vandets kemiske Sammensætning, Temperatur, Bevægelse etc.

Selskabet udsætter derfor sin Guldmedaille for et Arbejde, der giver en Oversigt over de i de danske Vandløb forekommende, til Sten, Klipper og andet fast Substrat som Molluskskaller, Træ o. a. knyttede Alger, og som bidrager til at oplyse deres Udbredelse og Afhængighed af Kaarene.

Besvarelsen maa være ledsaget af Præparater og Tegninger af de paagældende Arter.

Indleveringsfrist 31. Oktober 1926.

FOR DET CLASSENSKE LEGAT
(PRIS: 1200 Kr.)

Kryolitforekomsten ved Ivigtut har i Tidernes Løb været besøgt af mange Geologer, bl. a. af JOHNSTRUP, STEENSTRUP

og USSING, og der foreligger fra disse saavel Dagbogsop-
nelser som Samlinger. Imidlertid har hverken disse eller
andre naaet at faa udarbejdet nogen udførligere, samlet
Fremstilling af denne interessante Lokalitets geologiske
eller petrografiske Forhold, og en saadan savnes derfor
stadig og maa formodes at kunne give meget værdifulde
Resultater. De nævnte Dagbøger og Samlinger kan natur-
ligvis være til god Hjælp ved Arbejdet, men dette kan dog
kun faa sin fulde Værdi ved et fornyet Besøg paa Stedet,
tilmed da man kan formode, at de senere Tidens Brydning
kan have bragt en Del nye Forhold frem.

Videnskabernes Selskab udsætter derfor følgende Pris-
opgave:

En geologisk-petrografisk Undersøgelse af Kryolit-
forekomsten ved Ivigtut.

Indleveringsfrist 31. Oktober 1926.

Besvarelserne af Spørgsmaalene kan være affattede i det
danske, svenske, engelske, franske, latinske, eller tyske Sprog.
Afhandlerne betegnes ikke med Forfatterens Navn, men
med et Motto, og ledsages af en forsegleet Seddel, der inde-
holder Forfatterens Navn, Stand og Bopæl, og som bærer
samme Motto. Intet af Selskabets indenlandske Medlemmer
kan konkurrere til nogen af de udsatte Præmier. Belønningen
for den fyldestgørende Besvarelse af et af de fremsatte
Spørgsmaal, for hvilket ingen anden Pris er nævnt, er
Selskabets Guldmedaille af 320 Kroners Værdi.

Inden Udløbet af den for hver enkelt Opgave satte Frist indleveres Prisbesvarelserne til Selskabets Sekretariat, Ny Vestergade 23, København B. Bedømmelsen falder i den paafølgende Februar, hvorefter Forfatterne kan faa deres Besvarelser tilbage.

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen for Registrering af literære Kilder til dansk Historie.

Beretning for 1923.

Efter at Videnskabernes Selskab i December 1922 har nedsat en særlig Kommission til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie, overgaar det i forrige Beretning omtalte Registreringsarbejde paa danske Herregaarde til denne Kommission.

Kommissionen havde for 1923 planlagt en Undersøgelsesrejse til Berlin for at afslutte Brevregistreringen i Statsbiblioteket og til München for at paabegynde Registreringen i de derværende Biblioteker. Paa Grund af de vanskelige Forhold, der gennem hele Aaret har raadet i Tyskland, og de store Omkostninger, der nu vilde være forbundet med en saadan Rejse, har man imidlertid fundet det rigtigst at udsætte disse Undersøgelser indtil videre.

Det i forrige Aar i Weimar, Gotha og Jena indsamlede Materiale er blevet ordnet og forsynet med de fornødne Henvisninger, indlemmet i Kartoteket i det kgl. Bibliotek. Ved Gennemgangen af dette Materiale viste det sig, at et af de registrerede Manuskripter frembyder en særlig Interesse, nemlig et i Universitetsbiblioteket i Jena fundet, her-

hjemme ikke tidligere kendt egenhændigt Haandskrift af Gram, indeholdende en kritisk Oversigt over danske Historikere og deres Værker; bl. a. findes i denne Oversigt en Række værdifulde Betragtninger over Holbergs Betydning som Historiker. Manuskriptet har været laant her til Landet til Benyttelse for Frk. Dr. ELLEN JØRGENSEN. Afsnittene om Holberg vil blive offentliggjort i den kommende Aargang af Holberg-Aarbogen.

Regnskabet for 1923 stiller sig saaledes:

Indtægt:

Overført fra 1922	1.574 Kr. 86 Øre	
Bidrag for 1922	1.600 - 00 -	
Renter for 1923	70 - 28 -	
	<hr/>	3.245 Kr. 14 Øre.

Udgift:

Sekretærløn	400 Kr. 00 Øre	
	<hr/>	400 Kr. 00 Øre.
Rest at overføre		2.845 Kr. 14 Øre.

Februar 1924.

KR. ERSLEV.

H. O. LANGE.
Formand.

JOH. STEENSTRUP.

II.

Kommissionen til Undersøgelse af de i dansk Privateje bevarede Kilder til dansk Historie.

Beretning om Virksomheden i 1923.

Paa Initiativ af Professorerne Aage Friis og Johs. Steenstrup, Rigsarkivar Kr. Erslev og Overbibliotekar H. O. Lange blev der i Videnskabernes Selskabs Møde d. 1. December 1922 nedsat en Kommission, bestaaende af de 4 nævnte Herrer og med Formaalet ved en systematisk Gennemgang og Registrering af alle Privatarkiver og Privatbiblioteker, i første Række saadanne, som findes paa de forskellige Herregaarde, at skaffe den historiske Forskning Rede paa, i hvilken Udstrækning der dér er bevaret Kilder til vort Lands Historie, og saaledes bidrage til deres Bevaring og forhindre, at de ved Lensloven eller paa anden Maade fremkaldte Ændringer i Ejendomsforholdene skal føre til deres Ødelæggelse.

Kommissionens Medlemmer var paa Forhaand klar over, at det kun vilde være dem muligt paa fyldestgørende Maade at løse Opgaven, saafremt de mødte virksom Interesse og Støtte hos de danske Godsejere. De ønskede derfor at faa nedsat et Udvalg af interesserede Mænd rundt om i Landet, der vilde staa Kommissionen bi med Raad og Daad, overfor deres Standsfæller virke som en Garanti for, at deres sær-

lige Interesser blev varetagne, og desuden yde Bistand ved at bringe Kommissionen i Forbindelse med de forskellige Besiddere af Privatarkiver og Privatbiblioteker. I disse Bestræbelser har Kommissionen fra mange Sider mødt Imødekommenhed, ganske særlig fra Baron H. Berner-Schilden-Holsten, som fra første Færd har vist stor Interesse for Sagen og paa talrige Maader fremmet den. Gennem Forhandling med talrige af Landets Godsejere har Udvalget faaet sin endelige S sammensætning og er kommet til at bestaa af:

Hofjægermester Lensgreve F. Ahlefeldt-Laurvig (Tranekær),
Hofjægermester Baron H. Berner-Schilden-Holsten (Langesø),
Kammerherre Greve A. Brockenhuus-Schack (Gram),
Hofjægermester J. Bruun (Stenalt),
Kammerherre Hofjægermester Cederfeld de Simonsen (Erholm),
Godsejer F. Dahl (Moesgaard),
Baron H. Gyldenkrone, Charlottenlund,
Hofjægermester N. E. Hofman-Bang (Hofmansgave),
Kammerherre Hofjægermester N. Juel (Krabbesholm),
Fru Enkekammerherreinde E. Juel (Hverringe),
Kabinetssekretær Kammerherre A. Krieger, København,
Proprietær K. Røhr Lauritzen (Demstrupgaard),
Apoteker P. de Neergaard (Aunsbjerg),
Kammerherre Lensgreve F. C. C. Raben-Levetzau (Aalholm),
Kammerherre Lensbaron Otto Reedtz-Thott (Gaunø),
Kammerherre Lensbaron Hans Rosenkrantz (Rosenholm),
Godsejer Chr. Rottbøll (Børglum Kloster),
Godsejer cand. jur. S. Scavenius (Klintholm),
Amtmand Hofjægermester Lensgreve O. D. Schack (Schackenberg),

Hofjægermester Lensgreve Christen Scheel (Gl. Estrup),
Kammerherre Lensgreve C. G. J. W. Scheel-Plessen (Selsø),
Godsejer V. Steensen-Leth (Steensgaard),
Landsarkivar G. L. Wad, Odense,
Amtmand Kammerherre Axel Vedel, Næstved,
Kammerherre Baron J. Wedell-Neergaard (Svenstrup),
Hofjægermester Baron F. Zytphen-Adeler (Dragsholm).

Dette Udvalg afholdt konstituerende Møde Torsdag d. 13. December 1923 i Videnskabernes Selskabs Bygning. Til Stede var Kommissionens 4 Medlemmer samt 13 af Udvalgets Medlemmer. Paa Mødet førtes en almindelig Forhandling om Kommissionens Arbejde; det vedtoges at ned sætte et Arbejdsudvalg, med hvilket Kommissionen i paakommende Tilfælde kunde føre Forhandling. Dette Udvalg kom til at bestaa af:

Nationalbankdirektør Kammerherre Lensbaron Hans Rosenkrantz,
Hofjægermester Baron H. Berner-Schilden-Holsten og
Kammerherre Baron J. Wedell-Neergaard.

Kommissionen har som Sekretær antaget Raadstuearkivar, Magister Axel Linvald. Den har i Aaret 1923 kunnet raade over 1000 Kr., som Videnskabernes Selskab i sit Møde d. 15. December 1922 bevilgede til Bestridelse af dens Udgifter. Af dette Beløb er der i Aarets Løb bleven brugt 849 Kr. 95 Øre, deraf 500 Kr. som Honorar til Sekretæren.

Kommissionen har i 1923 væsentligt været optaget af at tilrettelægge Rammerne for sin Virksomhed samt ved Forhandling med de forskellige interesserede Parter at opstille Regler for sit Arbejde. Kommissionens Formand, Prof. Aage Friis har dog i Juni 1923 foretaget en Undersøgelse af Ar-

kivet paa Vilhelmsborg, som netop skulde skifte Ejer. Desuden har Kommissionen indhentet Oplysninger om en Række Arkiver og haft sin Opmærksomhed henvendt paa Ejerskifter, som kunde have Indflydelse paa Arkivers Skæbne.

AAGE FRIIS.   KR. ERSLEV.   H. O. LANGE.

JOHS. STEENSTRUP.

AXEL LINVALD.

II.

Carlsbergfondets Direktions Beretning for 1922—23.

I Henhold til det i Statutterne for Carlsbergfondet § XVIII indeholdte Paalæg skal Direktionen for dette Fond herved indsende til det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab Beretning om Virksomheden i Aaret 1922—1923.

I.

Hvad for det første **Carlsberg Laboratoriet** vedrører, skal følgende meddeles:

1. Laboratoriets Personale

er uforandret, se Beretningerne for 1919—20, 1920—21 og 1921—22.

Direktør for den kemiske Afdeling, Professor, Dr. S. P. L. SØRENSEN foretog i Foraaret 1923 en Rejse til Frankrig for at repræsentere Afdelingen ved Festerne i Anledning af 100-Aarsdagen for Pasteurs Fødsel.

Direktør for den fysiologiske Afdeling, Dr. phil. JOHS. SCHMIDT foretog Rejser til Frankrig og England, til Frankrig for i Maj 1923 at repræsentere Afdelingen ved Festerne i Anledning af 100-Aarsdagen for Pasteurs Fødsel, til England

i September 1923 for at deltage i Aarsmødet af »British Association« i Liverpool og for at gøre sig bekendt med Indretningen af engelske Hønsfarme.

2. Laboratoriets Driftsudgifter

har udgjort 172.934 Kr. 32 Øre, nemlig:

1. Lønninger til Direktører og ekstraordinær Forstander	30.970 Kr. 00 Ø.
2. „ „ Funktionærerne	41.617 Kr. 85 Ø.
3. „ „ Betjeningen	24.549 Kr. 50 Ø.
4. Andre Udgifter vedrørende Personalet	4.239 Kr. 68 Ø.
5. Laboratoriets Bygninger, fast Inventar, Haverne	25.978 Kr. 99 Ø.
6. Biblioteket	2.802 Kr. 92 Ø.
7. Løst Inventar og Instrumenter	10.846 Kr. 36 Ø.
8. Forbrug	20.560 Kr. 70 Ø.
9. Udgivelse af »Meddelelserne«	6.103 Kr. 84 Ø.
10. Uforudsete og ekstraordinære Udgifter	5.264 Kr. 48 Ø.

Af »Meddelelser fra Carlsberg Laboratoriet« udkom i Aarets Løb af Bd. 14 i den danske Udgave Nr. 19 og 20, af Bd. 15 Nr. 2 og 3 (ialt 6 Ark), i den franske Udgave Bd. 14 Nr. 18, 19 og 20, af Bd. 15 Nr. 1, 2 og 3 (ialt c. 17 Ark).

3. Lokaler og Inventarium

er i Aarets Løb ikke undergaaet nogen Forandring udover almindelig Vedligeholdelse.

4. Laboratoriets Virksomhed.

Den kemiske Afdeling (Professor Dr. S. P. L. SØRENSEN).

I det forløbne Aar har Professor SØRENSEN med Bistand af Afdelingens Assistenters fortsat sine Studier over Protein-stoffernes kemiske og fysisk-kemiske Forhold. Serumglobu-

linernes Opløseligheds- og Fældningsforhold er underkastet en indgaaende Undersøgelse; om de derved vundne Resultater er der givet en udførlig foreløbig Meddelelse paa det 17. skandinaviske Naturforsker møde i Gøteborg i indeværende Aar. Af Rækken »Proteinstudier« har Professor SØRENSEN sammen med Hr. S. PALITZSCH i Aarets Løb offentliggjort Nr. VI »Om krystallinske Ægalbuminsalte udskilte ved Hjælp af andre Salte end Ammoniumsulfat« (paa dansk og fransk i Meddelelsernes Bd. 15 Nr. 2, paa tysk i Zeitschrift für physiol. Chem. Bd. 130).

Hr. H. JESSEN-HANSEN har fuldført og offentliggjort det i Fjor paabegyndte Arbejde »Om den analytiske Bestemmelse af Blandinger af Rørsukker og Invertsukker eller Mælkesukker« (paa dansk og fransk i Meddelelsernes Bd. 15 Nr. 3). Endvidere har Hr. JESSEN-HANSEN med Bistand af Hr. Cand. polyt. HOLGER JØRGENSEN, der i Aarets første 7 Maaneder har arbejdet som Gæst paa Laboratoriet, fortsat sine Undersøgelser over Sammenhængen mellem Hvedemelets kemiske og fysisk-kemiske Egenskaber og dets Bageevne. Endelig har Hr. JESSEN-HANSEN efter Anmodning af Nationalmuseet udført en Række Forsøg paa Fremstilling af passende Materiale til Restaurering af Kirkemalerier.

Fru M. SØRENSEN har fortsat de i forrige Beretning omtalte Undersøgelser over Spaltningsprocessen ved Varmedenatureringen af Albuminer og Globuliner; en udførlig foreløbig Beretning om Resultaterne foreligger færdig udarbejdet.

Hr. C. OLSEN har udført det præparative Arbejde ved Fremstillingen og Fraktioneringen af Hesteserumglobulin. I Fortsættelse af sine »Studier over Jordbundens Brintionkoncentration og dens Betydning for Vegetationen« har Hr. OLSEN i »Dansk Skovforenings Tidsskrift« 1923 offent-

liggjort en Afhandling »Studier over Skovjordens Surhedsgrad« og i »Vort Landbrug« 1923 to Artikler om »Humleagtig Sneglebælg's Forhold til Jordens Surhedsgrad«.

Hr. LINDERSTRØM-LANG har fuldført det i forrige Beretning omtalte Arbejde over Saltes Indflydelse paa en Række Stoffers Opløselighed. Arbejdet, hvoraf et Uddrag forelagdes ved det 17. skandinaviske Naturforskersmøde i Gøteborg, foreligger færdigtrykt.

Hr. Direktør R. KØEFOED har som Gæst ved Afdelingen og med Bistand af Hr. G. HAUGAARD fortsat de i tidligere Beretninger omtalte Undersøgelser over det ved Ekspeditionen til det døde Hav indsamlede Materiale.

Dr. ERIK OHLSSON, Lund, har som Gæst ved Afdelingen i Aarets sidste to Maaneder fortsat sine ved tidligere Studieophold paabegyndte Studier over Maltens Enzymer; en foreløbig kort Meddelelse om disse Arbejder er i Aarets Løb offentliggjort i »Comptes rendus des séances de la Société de Biologie« tome 87 under Titlen: »Sur l'existence de deux ferments amylolytiques dans la diastase du malt«.

Ligeledes som Gæst ved Afdelingen har Hr. Dr. KIUSUKE KONDO, Japan, fortsat sine i Fjor paabegyndte Studier over Caseinets fysisk-kemiske Forhold.

Endelig har Frk. Cand. med. LESTER, København, Dr. G. WALLER, Delft, og Dr. VLADIMIR ULRICH, Prag, som Gæster gennemgaaet de ved Afdelingen udarbejdede Undersøgelsesmetoder.

Den fysiologiske Afdeling (Dr. phil. JOHS. SCHMIDT).

Arbejderne med Humle er fortsat i samme Omfang som sidste Aar, hvad der ogsaa gælder Dyrkningsforsøg med Ærter. Paa Grund af den meget ugunstige Sommer er kun enkelte Humlesorter blevne modne til Plukning.

Arvelighedsundersøgelserne og de variationsstatistiske Undersøgelser med Fisk (*Zoarcus viviparus*), Høns og Svin er fortsat omtrent i samme Omfang som sidste Aar.

I Arbejdernes Udførelse har foruden Afdelingens Direktør deltaget den ekstraordinære Assistent Hr. Mag. scient. VILH. EGE, Hr. Cand. mag. A. STRUBBERG og Frk. ESTHER HANSEN. Desuden har Hr. Professor, Dr. phil. Ø. WINGE fortsat sine Studier over Arvelighedsforholdene hos Fiskearten *Lebistes reticulatus*.

Om de Spørgsmaal, hvormed Afdelingen beskæftiger sig, er følgende Afhandlinger offentliggjorte i Laboratoriets Meddelelser paa dansk og paa engelsk: KIRSTINE SMITH: Fortsatte statistiske Arvelighedsundersøgelser med *Zoarcus viviparus* L. (Bd. 14, Nr. 19), Ø. WINGE: Overkrydsning mellem X- og Y-Kromosomet hos *Lebistes* (Bd. 14, Nr. 20); endvidere JOHS. SCHMIDT: Diallel crossings with the domestic fowl (i *Journal of Genetics*, Vol. XII, No. 3, Cambridge, December 1922).

Den ekstraordinære Forstander under den fysiologiske Afdeling, Hr. Cand. pharm. A. KLØCKER har foretaget de sædvanlige Fornyelser af Kulturerne.

Som et afsluttende Forsøg er der foretaget en Undersøgelse af de gamle Kulturer, som henstod til Livsprøve, dels i Ølurt, dels i Saccharose (10 og 20 procentholdig); det viste sig, at de fleste Kulturer var levende.

En Del Kulturer er udleveret til forskellige Institutioner i Ind- og Udlandet.

II.

Om **Fondets videnskabelige Understøttelser** (Afdeling B) indkom der i 1922—23 169 Ansøgninger om et samlet Beløb af c. 650.000 Kr. Der bevilgedes i alt 540.379 Kr. 85 Ø., herunder ogsaa Dyrtidstillæg til de faste Bevillinger.

I 1922—23 blev der udbetalt til videnskabelige Formaal 403.405 Kr. 3 Ø., heri indbefattet det statutmæssige Tilskud paa 10.000 Kr. til det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Resten af Beløbet fordeler sig saaledes (Bevillingens Datum er tilføjet i Parentes):

1. Dr. phil. ERIK ABRAHAMSEN til fortsatte Studier over dansk Musik 1.800 Kr. ($7/12$ 22 og $8/2$ 23).
2. Fru Dr. phil. ADA ADLER til kritiske Forarbejder til en Udgave af Suidas m. m. 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($7/12$ 22).
3. Samme til Medhjælp ved hendes Forberedelse af Udgaven af Suidas 205 Kr. 50 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 1.000 Kr. ($7/12$ 22).
4. Professor, Dr. phil. DINES ANDERSEN til fortsat Udgivelse af Professor Søren Sørensens efterladte Arbejder samt til Honorar for en fast Medhjælper 3.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($7/12$ 22).
5. Inspektør ved det nationalhistoriske Museum, Mag. art. OTTO ANDRUP til fortsatte Arkivstudier vedrørende dansk Kunsts og Kunstindustris Historie 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($7/12$ 22).
6. Samme, Museumsinspektør, Dr. phil. PETER HERTZ og fhv. Adjunkt FR. WEILBACH til Forarbejder til en ny Udgave af Weilbachs Kunstnerleksikon 2.400 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($7/12$ 22).
7. Professor, Dr. phil. ERIK ARUP til en Studierejse til Italien 1.500 Kr. ($13/4$ 23).
8. Fru Mag. art. NINA BANG, f. ELLINGER, til Trykning af Varetabeller paa Grundlag af Øresundstoldregnskaberne for 1562—1660 10.860 Kr. 55 Øre. Ottende Bidrag af samlede Bevillinger paa 57.500 Kr. ($25/2$ 03, $3/1$ 13, $16/12$ 19, $6/12$ 20 og $7/12$ 21).

9. Højskoleforstander HOLGER BEGRUP til Udgivelse af en Del af Grundtvigs efterladte Papirer 4.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 8.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
10. Professor, Dr. phil. EINAR BILMANN til fortsatte Undersøgelser over organiske Stoffers Brintning 1.600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
11. Stud. mag. TH. BJERRING PEDERSEN til en Ekspedition i Islands ubeboede Indre 1.000 Kr. ($\frac{8}{6}$ 23).
12. Professor, Dr. phil. J. E. V. BOAS til fortsat videnskabeligt Arbejde 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
13. Samme til Udgivelse af 2. Part af »The Elephant's Head« 3.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 12.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
14. Ordenshistoriograf, Lektor, Dr. phil. LOUIS BOBÉ til fortsatte litteratur- og kulturhistoriske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
15. Professor, Dr. phil. & scient. NIELS BOHR til lønnet Medhjælp og til Apparater ved Undersøgelser over Atomernes Bygning 18.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
16. Assistent ved Universitetets plantefysiologiske Laboratorium, Dr. phil. P. BOYSEN JENSEN til Undersøgelser angaaende Størrelsen af Stofproduktionen i Skov ud fra plantefysiologiske Synspunkter 1.750 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.500 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
17. Docent, Dr. phil. HANS BRIX til fortsatte videnskabelige Studier 1.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
18. Docent, Dr. phil. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til Dækning af Udgifter ved runologiske Rejser 124 Kr. Tredie Bidrag af samlede Bevillinger paa 2.000 Kr. ($\frac{6}{12}$ 20 og $\frac{7}{12}$ 22).

19. Samme til Forarbejder til en færøsk Ordbog 800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
20. Professor, Dr. phil. J. N. BRØNSTED til fortsatte Undersøgelser over Saltopløsninger 1.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
21. Samme til Anskaffelse af en hurtiggaaende Centrifuge 5.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
22. Direktør for Gradmaalingen, Kaptajn, Dr. phil. F. A. BUCHWALDT (†) til Assistance ved Beregningsarbejder 1.143 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
23. Professor emer., Dr. phil. & theol. FR. BUHL til Udarbejdelse og Udgivelse af Arbejder af historisk og religionshistorisk Indhold, specielt en Fremstilling af Muhammeds Lære 1.500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
24. Bibliotekar, Dr. phil. FR. BØRGESSEN til Fremstilling af Figurer til en Beskrivelse af Vegetationen paa forskellige Lokalteter paa de canariske Øer 126 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 500 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
25. Museumsinspektør, Mag. scient. CARL CHRISTENSEN til Udarbejdelse af et Værk om den danske Botaniks Historie 3.750 Kr. Fjerde Bidrag af samlede Bevillinger paa 15.000 Kr. ($\frac{16}{12}$ 19 og $\frac{7}{12}$ 22).
26. Cand. mag. J. CLAUSEN til fortsatte cytologisk-genetiske Undersøgelser indenfor Melanium-Sektionen af Slægten Viola 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
27. Lektor, Dr. phil. S. P. CORTSEN til etruskiske Studier i Italien 2.400 Kr. ($\frac{1}{8}$ 22).
28. Professor, Dr. phil. VERNER DAHLERUP som Honorar vedrørende »Ordbog over det danske Sprog« 1.000 Kr. ($\frac{8}{8}$ 22).
29. DANSK FOLKEMINDESAMLING til et Register til afd. Provst

- Jónas Jónassons Samlinger af islandske Folkeminder 400 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
30. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB til Udgivelse af 1) Johannes Ewalds samlede Skrifter, 2) Danske Folkebøger, 3) H. Weigeres Oversættelse af »Reineke Fuchs«, 4) Falsters »Amoenitates« i Oversættelse, 5) Ældste danske Grammatikere, 6) St. St. Blichers Skrifter, 7) Emil Aarestrups efterladte Manuskripter 12.000 Kr. Tolvte Bidrag af samlede Bevillinger paa 144.901 Kr. 44 Øre ($\frac{20}{12}$ 11, $\frac{13}{12}$ 13, $\frac{19}{12}$ 17, $\frac{16}{12}$ 19, $\frac{6}{12}$ 20, $\frac{7}{12}$ 21).
  31. Samme til Udgivelse af Danmarks gamle Landskabslove 7.500 Kr. Fjerde Bidrag af samlede Bevillinger paa 58.148 Kr. ($\frac{16}{12}$ 18, $\frac{16}{12}$ 19, $\frac{7}{12}$ 21).
  32. Samme til Udgivelse af den af Verner Dahlerup grundlagte Ordbog over det danske Sprog 39.373 Kr. 75 Øre. Ottende Bidrag af samlede Bevillinger paa 269.207 Kr. 76 Øre ($\frac{6}{9}$ 15, $\frac{3}{1}$, $\frac{16}{1}$ og $\frac{16}{12}$ 19, $\frac{6}{12}$ 20, $\frac{8}{8}$ og $\frac{7}{12}$ 22 og $\frac{9}{4}$ 23).
  33. Fru EMILIE DEMANT HATT til fortsat Bearbejdelse af etnografisk og folkloristisk Materiale, indsamlet i Lapland 300 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 1.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
  34. Amanuensis ved Universitetets zoologiske Museum, Mag. scient. HJ. DITLEVSEN til fortsatte Arbejder over Annelider og Nematoder 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
  35. Professor, Dr. phil. A. B. DRACHMANN, Professor, Dr. phil. & litt. & scient. & med. J. L. HEIBERG og Overbibliotekar, Dr. phil. H. O. LANGE til filologisk Hjælp ved fortsat Udgivelse af Søren Kierkegaards Papirer

- (ved Underarkivar P. A. Heiberg og Professor, Dr. phil. V. Kuhr) 1.600 Kr. ($\frac{21}{12}$ 14).
36. Dr. phil. & scient. J. L. E. DREYER som aarlig Lønning efter Statuternes § IX c 4.000 Kr. ($\frac{11}{5}$ 16) samt Dyrtidstillæg 3.200 Kr.
  37. Samme til Udgivelse af Tycho Brahes Originalobservationer af Fiksstjerner og Planeter 1.270 Kr. 20 Øre. Ottende Bidrag af en Bevilling paa 14.000 Kr. ($\frac{20}{1}$ 08).
  38. Assistent ved Universitetets fysiologiske Laboratorium, Dr. phil. R. EGE til videnskabeligt Arbejde 800 Kr. Første Bidrag af en toaarig Revilling ($\frac{7}{12}$ 22).
  39. Bibliotekar, Cand. mag. H. EHRENCRON-MÜLLER til fortsat Udarbejdelse af et fuldstændigt dansk-norsk Forfatterleksikon for Tiden indtil 1814 1.600 Kr. ($\frac{18}{12}$ 13).
  40. Samme til Udgivelse af samme Værk 4.650 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 80.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
  41. Bestyrer P. ELIASSEN til fortsatte Studier over Kolding Bys og Vejle Amts Historie 800 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 21).
  42. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, Mag. art. HANS ELLEKILDE til fortsatte folkloristiske Studier 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
  43. Professor, Dr. med. V. ELLERMANN til fortsatte Undersøgelser over Leukæmi, specielt Hønseleukæmi 1.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
  44. Kommunalærer P. ESBEN-PETERSEN til fortsat Studium af danske Neuroptera og Hymenoptera 500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
  45. Professor, Dr. phil. AAGE FRIIS til Medhjælp ved Studier

- vedrørende dansk-tysk Historie 1766—1799 3.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
46. Samme og Dr. phil. P. MUNCH til Afslutning af Udgivelsen af A. F. Kriegers Dagbøger, Bd. 3—5 4.500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 9.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
47. Adjunkt, Dr. phil. OLAF GALLØE til et større Arbejde over de danske Likeners Biologi 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
48. Fhv. Bibliotekar, Dr. phil. EMIL GIGAS til Assistance under hans Studier og videnskabelige Forfattervirksomhed 800 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
49. Underarkivar P. B. GRANDJEAN til Forarbejder til et Skrift om det danske Rigsvaaben 800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
50. Forfatter THORKILD GRAVLUND til fortsatte folkepsykologiske Undersøgelser i Danmark 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
51. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, Cand. mag. H. GRÜNER NIELSEN til Undersøgelser vedrørende danske Folkeviser og Folkevisemelodier 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
52. Samme til Trykning af »Færøske Melodityper til danske Folkevisetekster og deres Sammenhæng med danske, norske og svenske Folkemelodier« 3000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
53. Professor, Dr. phil. & theol. VILH. GRØNBECH til videnskabelig uddannet Medhjælp 2.000 Kr. Andet Bidrag af en treaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 21).
54. Læge H. J. HAGEDORN til fortsatte Forsøg med et selvregistrerende Respirationsapparat 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
55. Dr. phil. H. J. HANSEN til fortsat zoologisk Virksomhed 2.500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).

56. Docent, Dr. techn. JULIUS HARTMANN til fortsatte Undersøgelser over korte Lydbølger 1.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
57. Underinspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. GUDMUND HATT til fortsatte etnografiske og geografiske Studier 800 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
58. Professor, Dr. phil. & litt. & scient. & med. J. L. HEIBERG til videnskabelige Studier 2.000 Kr. ($\frac{4}{11}$ 13).
59. Rektor, Dr. phil. KARL HUDE til fortsat videnskabelig Virksomhed 1.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
60. Cand. mag. CARSTEN HØEG til sprogvidenskabelige Studier 1.600 Kr. ($\frac{1}{8}$ og $\frac{7}{12}$ 22).
61. INTERNATIONALT KATALOG ved en Komité 900 Kr. ($\frac{5}{4}$ 21).
62. Apoteker C. JENSEN til Udgivelse af 2. Del af »Danmarks Mosser« 8.300 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
63. Dr. phil. KNUD JEPPESEN til Udgivelse af en Afhandling »Palestrinastil med særligt Henblik paa Dissonansbehandlingen« 4.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
64. Professor, Dr. phil. & litt. OTTO JESPERSEN til fortsatte sprogvidenskabelige Studier 1.500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
65. Professor, Dr. med. & phil. & bot. et zool. W. JOHANNSEN til videnskabelige Arbejder 2.000 Kr. Andet Bidrag af en treaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 21).
66. Dr. phil. A. C. JOHANSEN til fortsatte biologiske og zoogeografiske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
67. Docent og Bibliotekar ved Kunstakademiet P. JOHANSEN til Udgivelse af en Bog om Fidias 2.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
68. Professor, Dr. phil. FINNUR JÓNSSON til Udarbejdelse

- af en ny Udgave af hans oldnorsk-islandske Litteraturhistorie 1.500 Kr. Fjerde Bidrag af en femaarig Bevilling ($^{16}/_{12}$ 19).
69. KOMITÉEN FOR JUBILÆUMSEKSPEDITIONEN NORD OM GRØNLAND til afsluttende Kortlægning i 1923 af det allernordligste Grønland 10.000 Kr. ($^{8}/_{6}$ 22).
  70. Professor, Dr. phil. C. JUEL til matematiske Arbejder 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  71. Underbibliotekar, Dr. phil. ELLEN JØRGENSEN til historiske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  72. Mag. art. JØRGEN FR. JØRGENSEN til fortsatte filosofiske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  73. Postmester C. KLITGAARD til Arkivundersøgelser vedrørende vendsysselske Købstadforhold i Tiden før Aar 1800 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  74. Cand. mag. GUNNAR KNUDSEN til Studier over Sproget i danske middelalderlige Haandskrifter 1.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  75. Cand. mag. JOHS. KNUDSEN til fortsatte kartografiske og nautiske Studier 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  76. Professor, Dr. phil. MARTIN KNUDSEN til fortsatte fysiske Undersøgelser 4.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($^{7}/_{12}$ 22).
  77. Professor, Dr. phil. L. KOLDERUP ROSENVINGE og Professor emer., Dr. phil. & scient. EUG. WARMING til fortsat Udgivelse af »The Botany of Iceland« 300 Kr. 10 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr. ($^{7}/_{12}$ 22).

78. Cand. theol. BJØRN KORNERUP til Studier over dansk Kirkehistorie 600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
79. Amanuensis ved Universitetets zoologiske Museum, Mag. scient. P. L. KRAMP til Bearbejdelse af de paa Dr. Johs. Schmidts Atlanterhavsekspedition indsamlede Meduser 1.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
80. Højskolelærer, Dr. phil. MARIUS KRISTENSEN til fortsatte Studier af nordiske Sprog og deres Folkemaal 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
81. Professor, Dr. phil. AUGUST KROGH til eksperimentalfysiologiske Undersøgelser 3.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
82. Museumsdirektør MARIO KROHN (†) til Udgivelse af et Værk om det 18. Aarhundredes franske Kunsts Forhold til Danmark 4000 Kr. ($\frac{8}{12}$ 17).
83. Lærer J. P. KRYGER til Ekskursioner til Indsamling af Insekter 500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
84. Mag. art. VILH. LA COUR til fortsatte Studier over Danmarks ældste Bebyggelse 800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
85. Botanisk Gartner AXEL LANGE til fortsat Indsamling af danske Plantenavne og Belysning af disses Betydning 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
86. Overbibliotekar, Dr. phil. H. O. LANGE til fortsat Fotografering af koptiske Haandskrifter, særlig af Samlingerne i Neapel og Paris, 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
87. Arkivar L. LAURSEN til Udgivelse af »Danmark-Norges Traktater 1523—1750«, 6te Bind 9.946 Kr. 87 Øre. Andet Bidrag af en Bevilling paa 19.500 Kr. ($\frac{6}{12}$ 20).
88. Professor, Dr. med. J. LINDHARD til fortsatte Under-

- søgelse angaaende Muskelarbejdet Fysiologi 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
89. Adjunkt, Dr. phil. VILH. LORENZEN til fortsat Studium af dansk Klosterarkitektur 1.800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
90. Samme til Udgivelse af 4. Bind af »De danske Klosters Bygningshistorie« (Brigittinerklostrene) 3.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
91. Museumsinspektør, Mag. scient. WILLIAM LUNDBECK til fortsat Studium af danske Diptera 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
92. Underbibliotekar, Mag. scient. C. E. LUPLAU JANSSEN til fortsat Udførelse af astronomiske Arbejder paa Urania-Observatoriet 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
93. Samme til Apparater til Modtagelse af traadløse Tids-signaler 600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
94. Professor, Dr. med. VILH. MAAR til en Rejse for at søge Oplysninger om Ole Borchs Studierejser i Udlandet 2.500 Kr. ($\frac{13}{4}$ 23).
95. Underinspektør ved Nationalmuseet, Mag. art. HUGO MATTHIESSEN til Udarbejdelse af et Skrift om København i Tiden 1728—1795 500 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
96. Statsgeolog V. MILTHERS og Afdelingsgeolog, Dr. phil. KNUD JESSEN til en geologisk Undersøgelse i Vest- og Sønderjylland 3.000 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 6.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
97. Musiklærer, Cand. phil. JOHAN M. MISKOW til fortsatte Undersøgelser om Sigøjnerfolket 500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
98. Museumsinspektør, Dr. phil. TH. MORTENSEN til fortsat zoologisk Arbejde 2.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).

99. Kontorchef, Forfatter NIELS MØLLER til Udarbejdelse af en samlet Verdenslitteraturhistorie 1.500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
100. Skuespiller ROBERT NEIENDAM til fortsat teaterhistorisk Virksomhed 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
101. Underbibliotekar, Dr. phil. DITLEF NIELSEN til Dækning af Merudgift ved Udgivelsen af 1. Del af »Der dreieinige Gott in religionshistorischer Beleuchtung« 328 Kr. 60 Øre ($\frac{7}{12}$ 22).
102. Samme til Udgivelse af 2. Bind af samme Værk 1.892 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 9.645 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
103. Samme til Deltagelse i Udarbejdelsen af en »Handbuch der südsemitischen Epigraphik« 2.000 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 21).
104. Docent, Dr. phil. JAKOB NIELSEN til matematiske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
105. Underbibliotekar, Dr. phil. LAURITZ NIELSEN til Forarbejder til et Værk om Danmarks Bibliografi og den danske Bogtrykkerkunst 1551—1600 1.600 Kr. Femte Bidrag af en femaarig Bevilling ($\frac{16}{12}$ 18 og $\frac{16}{12}$ 19).
106. Professor, Dr. phil. NIELS NIELSEN til matematiske Undersøgelser 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
107. Samme til Regnehjælp i 1923 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
108. DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFTELSESKAB til Udgivelse af »Landnámabók« ved Professor, Dr. phil. Finnur Jónsson og af et Værk om jyske Lerkargrave fra den romerske Jernalder ved Museumsinspektør C. Neergaard i Anledning af Selskabets 100 Aars Ju-

- bilæum i 1925 4.700 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 14.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
109. Stabslæge GORDON NORRIE til Udgivelse af 2. og 3. Del af »Kirurgisk Akademis Historie« 1.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
110. Underarkivar, Dr. phil. WILLIAM NORVIN til fortsatte Studier over den græske Filosofis Historie 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
111. Underarkivar, Dr. phil. EILER NYSTRØM til fortsatte kulturhistoriske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
112. Professor, Dr. phil. N. E. NØRLUND til Studier over Differensregning 2.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
113. Professor O. OLUFSEN til en dansk Ekspedition til Sahara 5.000 Kr. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 15.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21 og $\frac{16}{12}$ 22).
114. Underbibliotekar, Dr. phil. SVEND AAGE PALLIS til Udarbejdelse af et Skrift om babylonisk Religion paa Grundlag af hidtil uudgivne Kileskrifttavler 600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
115. Kontorchef, Cand. polit. HENRIK PEDERSEN til Trykning og Udgivelse af et Værk om Landboforholdene i Danmark 1660—1730 1.863 Kr. 84 Øre. Syvende Bidrag af samlede Bevillinger paa 15.750 Kr. ($\frac{3}{1}$ 06, $\frac{6}{6}$ 21 og $\frac{9}{9}$ 22).
116. Lærer ved Frederikssund Realskole HOLGER PEDERSEN til fortsatte Studier over vore Trækfugles Rejseveje ved Hjælp af Ringmærkninger 500 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
117. Overlærer i Helsingør LAURITS PEDERSEN til Forarbejder til en Helsingørs Historie 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).

118. Professor ved den polytekniske Lærestalt P. O. PEDERSEN til Apparater og Assistance ved fortsatte Studier over elektriske Udladninger 3.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
119. Lærer SEVERIN PETERSEN til fortsatte Studier over danske Agaricaceer 300 Kr. Andet Bidrag af samlede Bevillinger paa 600 Kr. ($\frac{16}{12}$ 18 og $\frac{6}{12}$ 20).
120. Museumsinspektør, Dr. phil. FREDERIK POULSEN til Studier af græsk Kunst 1.800 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
121. Samme til en 3 Maaneders Studierejse til Grækenland i Foraaret 1923 1.500 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
122. Pens. Ingeniørkaptajn K. S. PRYTZ til Anskaffelse og første Opstilling af to selvregistrerende Regnmaalere og fire selvregistrerende Vandstandsmaalere m. m. i Store Vildmose 3.669 Kr. 72 Øre. Første Bidrag af en Bevilling paa 4.500 Kr. ($\frac{6}{1}$ 23).
123. Dr. phil. S. V. RASMUSSEN til en videnskabelig Rejse til Udlandet 4.000 Kr. ($\frac{15}{3}$ 23).
124. Professor emer. C. RAUNKJÆR til Undersøgelse af den freddede Nørholm Hede m. H. t. Planteverden og Jordbund 800 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 21).
125. Samme til fortsat videnskabelig Virksomhed 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
126. Dr. phil. ERNST V. D. RECKE til Forberedelse af Udgivelsen af en fuldstændig Tekstrecension af Danmarks gamle Folkeviser, ledsaget af tekstkritiske Noter 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
127. RHODOSEKSPEDITIONEN til Bearbejdelse af dens Materiale 9.399 Kr. 70 Øre.
128. Dr. phil. PAUL V. RUBOW til Udgivelse af en sproglig-

- litterær Undersøgelse »Saga og Pastiche. Bidrag til dansk Prosa-historie« 3.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
129. Direktør for Carlsberglaboratoriet, Dr. phil. JOHNS SCHMIDT til Udgivelse af 6. Hefte af »Report on the Danish Oceanographical Expeditions to the Mediterranean and Adjacent Seas 1908—10« 1.262 Kr. 40 Øre. Tredie og sidste Bidrag af samlede Bevillinger paa 16.262 Kr. 40 Øre ($\frac{16}{12}$ 19 og $\frac{6}{12}$ 20).
130. Samme til Udgivelse af 7. Hefte af samme Værk 5.000 Kr. Første Bidrag af samlede Bevillinger paa 15.000 Kr. ($\frac{6}{12}$ 20 og $\frac{7}{12}$ 21).
131. SELSKABET TIL UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE til Forberedelse af Udgivelsen af en Fortsættelse for Tiden 1451—1513 af »Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis« ved Dr. phil. William Christensen 2.500 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 7.500 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
132. Kst. Museumsdirektør VILH. SLOMANN til en Studierejse til Italien 3.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
133. Assistent ved Universitetets zoologiske Studiesamling og Laboratorium, Mag. scient. C. M. STEENBERG til fortsat Studium af Landsneglenes Anatomi 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22.)
134. Amanuensis ved Universitetets zoologiske Museum, Cand. mag. K. STEPHENSEN til fortsat Bearbejdelse af Krebsdyrmaterialet fra Dr. Johs. Schmidts Togter 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
135. Professor, Dr. phil. E. STRÖMGREN til Fortsættelse og Fuldførelse af et Arbejde over »problème restreint« 1.000 Kr. Første Bidrag af en Bevilling paa 3.000 Kr. ($\frac{24}{8}$ 23).
136. Docent, Cand. mag. WILLIAM THALBITZER til Afslut-

- ning af hans Værk om Østgrønlandernes (Ammassalikernes) Sprog og Kultur 870 Kr. Tredie og sidste Bidrag af samlede Bevillinger paa 6.400 Kr. ($\frac{6}{12}$ 20 og $\frac{7}{12}$ 21).
137. Samme til en engelsk Oversættelse af samme Værk, samt til Illustrationer 961 Kr. 80 Øre. Sjette Bidrag af samlede Bevillinger paa 4.620 Kr. ($\frac{20}{5}$ 15, $\frac{24}{5}$ 19, $\frac{10}{6}$ og $\frac{6}{12}$ 20, $\frac{7}{12}$ 21 og $\frac{2}{1}$ 23).
138. Frøken Cand. mag. MARGRETHE THIELE til Udarbejdelse af en fransk-dansk Ordbog 1.600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
139. Samme til Kartotekmateriel til Ordbogsarbejde 500 Kr. Andet Bidrag af en Bevilling paa 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
140. Professor emer., Dr. phil. VILH. THOMSEN som aarlig Lønning efter Statuternes § IX c 6.000 Kr. ($\frac{30}{6}$ 13) samt Dyrtidstillæg 4.800 Kr.
141. Samme, Professor emer., Dr. phil. & theol. FR. BUHL og Professor, Dr. phil. DINES ANDERSEN til Konservering og Katalogisering af gammel-iranske Haandskrifter i Universitetsbiblioteket 957 Kr. Niende Bidrag af en Bevilling paa 10.000 Kr. ($\frac{20}{12}$ 11).
142. Underinspektør ved den kgl. Kobberstiksamling V. THORLACIUS-USSING til Udgivelse af en kunsthistorisk Monografi over Billedskæreren Claus Berg 4.700 Kr. ($\frac{13}{5}$ 22).
143. Underbibliotekar, Dr. phil. POUL TUXEN til fortsatte indologiske Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
144. UDVALGET FOR FOLKEMAAL til fortsat Virksomhed 2.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
145. Højskolelærer ANDERS UHRSKOV til fortsatte Folke-mindeundersøgelser i Nordsjælland 800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
146. Lektor, Dr. phil. HENRIK USSING til Indsamling af

- gamle Folks Fortællinger om gammelt Bondeliv i Danmark 1.200 Kr. Andet Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 21).
147. Journalist, Forfatter SØREN VASEGAARD til fortsatte Studier over St. St. Blichers Liv og Digtning 800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
148. Docent, Mag. art. VILH. WANSCHER til fortsat Studium af Kunstens Historie 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
149. Samme til en Studierejse til Frankrig og England 1.000 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
150. Professor emer., Dr. phil. & scient. EUG. WARMING til Medhjælp ved et videnskabeligt Arbejde om Planternes Livsformer 1.000 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
151. Dr. phil. SOPHUS WEBER til Undersøgelser over Luftstrømmes Indflydelse paa et Legemes Varmetab, samt over Psychrometrets Teori 1.200 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
152. Proprietær H. WEIS til Udgivelse af et af afd. Forstkandidat Henning Weis efterladt Arbejde om de danske Kærhøgearter 3.600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
153. Professor, Dr. phil. C. WESEBERG-LUND til Ferskvandsundersøgelser 2.700 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
154. Samme til fortsatte zoologiske Arbejder 2.500 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).
155. Stiftsskriver, Cand. jur. C. W. WESTRUP til en Studierejse til Tyskland 600 Kr. ($\frac{7}{12}$ 21).
156. Professor, Dr. phil. ØJVIND WINGE til Assistance ved Arvelighedsundersøgelser over Tandkarpens *Lebistes reticulatus* 1.800 Kr. ($\frac{7}{12}$ 22).
157. Underbibliotekar, Dr. phil. KURT WULFF til sprog-

videnskabelige Studier 1.600 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).

158. Lektor, Mag. art. V. ØSTERBERG til fortsatte Undersøgelser over engelsk dramatisk Litteratur fra omkring 1600 med særligt Henblik paa Forholdet mellem Shakespeare og Kyd 1.200 Kr. Første Bidrag af en toaarig Bevilling ($\frac{7}{12}$ 22).

Desuden er der af Fondets Midler (udenfor Afdeling B) tilstaaet en dansk Videnskabsmand en Hjælp til Dækning af Udgifter ved en Sygdom, som han havde paadraget sig under en med Fondets Hjælp foretaget Studierejse.

III.

I Overensstemmelse med hvad der er fastsat ved Statutterne for Carlsbergfondet § XXII, lader Direktionen fremdeles medfølge den Beretning, den har modtaget fra Bestyrelsen for det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg, og som er Genpart af den Beretning, det paahviler denne Bestyrelse aarlig at afgive til Hs. Maj. Kongen om Museets Fremgang.

Allerunderdanigst Indberetning

fra

Bestyrelsen for det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg.

I Aaret 1. Oktober 1922 til 30. September 1923 har det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg forøget sine Samlinger paa følgende Maade:

A. Ved Køb:

1. Hertug Adolf af Slesvig-Holsten-Gottorp. Miniature.
2. Kong Christian den Fjerde til Hest. Legemsstort Maleri af Karel van Mander.

3. Kong Gustav Adolf af Sverige. Miniaturebillede, malet 1629 af Jacob van Doort.
4. Prins Christian, Christian IV.s Søn og udvalgte Tronfølger, med sin Gemalinde Prinsesse Magdalene Sibylle, født Kurprinsesse af Sachsen. Legemstort Maleri af Karel van Mander 1641.
5. Kong Frederik den Tredie som Prins. Maleri paa Træ af Karel van Mander.
6. Samme som Konge. Maleri i hel Figur paa Kobber.
7. Dronning Hedevig Eleonore af Sverige, født Prinsesse af Slesvig-Holsten-Gottorp, som Enke. Miniaturebillede med hendes Segl, udført af Pierre Signac.
8. Dronning Ulrikke Eleonore af Sverige, født Prinsesse af Danmark. Emailleminiature, signeret: Prieur 1680.
9. Kong Christian den Femte. Emailleminiature.
10. Samme. Emailleminiature, signeret: J. Barbette 1694.
11. Kong Frederik den Fjerde. Miniature paa Pergament, udført af A. E. de Willars i 1721.
12. Kong Christian den Sjette. Emailleminiature, signeret: A. Dencker.
13. Samme. Lille Miniature paa Papir.
14. Samme. Miniature paa Elfenben.
15. Dronning Sophia Magdalene, født Prinsesse af Brandenburg-Baireuth. Miniature paa Pergament i en Kapsel af Guld og Perlemoder.
16. Samme. Lille Miniature paa Papir.
17. Kong Frederik den Femte. Miniaturebillede, malet paa Fournier-Porcelain, formentlig af Jørgen Gylding.
18. Samme. Miniatureskitse paa Pergament.
19. Samme. Hel Figur. Miniature paa Papir, formentlig af Andreas Thornborg.
20. Dronning Juliane Marie, født Prinsesse af Brunsvig-

Wolfenbüttel, med sin Søn, Arveprins Frederik. Miniaturebillede af J. Brecheisen.

21. Samme Gruppe. Miniaturebillede med hele Figurer, af W. A. Müller.
22. »Begge Rigernes Glæde«; Gruppebillede af Kong Frederik V.s Børn. Miniaturebillede i hele Figurer paa Pergament, signeret: .C. Foltmar 1756.
23. Prinsesse Vilhelmine Caroline, Kurfyrstinde af Hessen-Cassel. Miniature paa Elfenben, formentlig af Cornelius Høyer.
24. Dronning Caroline Mathilde, født Prinsesse af Storbritannien. Miniatureskitse af W. A. Müller.
25. Edle Hardenberg til Hvedholm, Underadmiral Frands Billes Enke. Knæstykke, malet paa Træ, fra 1580.
26. Oluf Mouridsen Krognos, Rigsraad, og hans Hustru Anne Hardenberg. Maleri fra 1577.
27. Fru Birgitte Rosenkrantz Ottesdatter, Hr. Steen Brahes Hustru. Knæstykke. Kopi, udført 1594, efter Maleri fra 1585.
28. Hr. Steen Brahe, Rigsraad og Medlem af Regeringsraadet. Knæstykke. Malet 1594.
29. Fru Kirsten Holck Hansdatter, Hr. Steen Brahes anden Hustru. Knæstykke. Maleri fra 1593.
30. Hr. Steen Brahe og hans tredie Hustru, Fru Sophie Rostrup. Malet 1612.
31. Markvard Bille til Hvidkilde. Halv Figur. Gammel Kopi efter Maleri fra 1596.
32. Susanne Brockenhuus Eilersdatter, Markvard Billes Hustru. Halv Figur. Gammel Kopi efter Maleri fra 1596.
33. Henrik Gøye til Skjørringe. Knæstykke. Malet 1600.
34. Birgitte Brahe Akselsdatter, Henrik Gøyes Hustru. Knæstykke. Malet 1600.

35. Preben Gyldenstjerne til Vosborg, Rigsraad. Knæstykke. Samtidigt Maleri.
36. Mette Hardenberg Eriksdatter, Preben Gyldenstjernes Hustru. Knæstykke. Malet 1615.
37. Jomfru Anne Gøye, Bogsamlerske. Knæstykke. Malet 1641.
38. Eiler Bille til Nakkebølle. Knæstykke. Malet 1642.
39. Peder Schumacher, Greve af Griffenfeld, Storkansler. Emailleminiature, signeret: Prieur 1675.
40. Formentlig Sophie Amalie Moth, Grevinde af Samsøe. Emailleminiature, signeret: J. Barbette 1692.
41. Greve Christian Ditlev Reventlow, Overgeneral under Felttoget i Skaane 1709—10. Emailleminiature.
42. Greve Christian Lerche, General, Overkrigssekretær. Maleri af J. S. du Wahl 1743.
43. Muligvis Grev Ulrik Ahlefeldt, General. Miniatureskitse i Oliefarve paa Træ.
44. Greve Werner von der Schulenburg, Overkrigssekretær, Feltmarskalk, Gesandt. Miniature paa Pergament.
45. Greve Johan Ludvig Holstein-Ledreborg, Oversekretær i Danske Kancelli, Statsminister. Miniature paa Pergament.
46. Greve Frederik Ludvig Danneskiold-Laurvigen, General-lieutenant, Overstaldmester. Miniature paa Pergament.
47. Greve Christian Gustav Wedell-Wedellsborg, Oberst-lieutenant, Amtmand. Miniature paa Elfenben af Christoffer Foltmar.
48. Greve Hannibal Wedell-Wedellsborg, Amtmand, Hofmester hos Frederik V.s Døtre. Miniature af Christoffer Foltmar.
49. Conrad von Holstein, Oberst. Miniature paa Elfenben.

50. Mogens Scheel von Plessen, Overceremonimester. Miniature paa Elfenben af Christoffer Foltmar.
51. Formentlig Greve Ulrik Adolf Holstein, Overpræsident. Miniature paa Papir.
52. Formentlig Frk. Ida Sophie de Leth, Priorinde paa Vemmetofte. Miniature paa Elfenben, signeret: Høyer.
53. Jacob Lyngge, Bogholder i ostindisk Kompagni. Lille Maleri i hel Figur af C. A. Lorentzen 1791.
54. Otto Blome, Geheimeraad, Gesandt. Miniature paa Elfenben i Horndaase, malet 1795 af Cornelius Høyer som Kopi efter Roslins Maleri.
55. Formentlig Matthias Reinhold von Jessen, Stiftamtmand, Geheimekonferensraad. Maleri, signeret: Grøger 1812.
56. Maria Dorothea Magdalene Schinmeier, født Meyer, Bispinde, og hendes Barnebarn Ernst Heinrich Gustav Borries, Inspektør ved polyteknisk Lærestalt. Miniature paa Elfenben, signeret: Aldenrath 1815.
57. Baron Eggert Christoffer Løvenskiold, Overførster. Miniature paa Elfenben, signeret: Horneman.
58. Greve Otto Blome, Geheimestatsminister, Gesandt. Akvarel efter Henri Benner.
59. Christian Frederik Carl Holm, Dyre- og Bataillemaler. Knæstykke, signeret: F. V. Bendz 1826.
60. Peder Møller, Højesteretsagfører, Nationalbankdirektør. Pastel, signeret: Horneman 1828.
61. Greve Frederik Ditlev Reventlow, Gesandt. Miniature paa Elfenben, signeret: Johannes Møller 1850.
62. Christian Jürgensen Thomsen, Arkæolog, Museumsdirektør. Brændtlers-Skitse til Statuette af Th. Stein.
63. Carl Christian Hall, Konseilspræsident. Statuetteudkast i Gibs af Vilh. Bissen 1889.

64. Christian Ditlev Lüttichau, Finansminister, Kammerherre, Formand for Hedeselskabet. Broncestatuette af A. J. Bundgaard 1917.
65. Thomas Bredsdorff, Højskoleforstander, Patineret Broncebuste af Johs. Kragh.
66. Gustav Adolf Hagemann, Geheimekonferensraad, Ingeniør, Fabrikejer, Direktør for polyteknisk Lærestalt. Skitse, malet af Julius Paulsen.
67. Herman Martin Trier, Landstingsmand. Skitse, malet af Julius Paulsen.
68. Ministeriet Zahle forhandler om Grundloven af 5. Juni 1915. Maleri af Jul. Paulsen.
69. Fæstningen Christiansøe. Sølvstiftstegning af Cornelius Høyer 1797.
70. Affairen i Alssund 13. April 1849. Tegning med Pen og Sepia af Emanuel Larsen.

B. Ved Bytte:

71. Kong Frederik den Femte som Kronprins. Miniature paa Pergament.
72. Henrik Adam Brockenhuus, Stiftamtmand, Geheimekonferensraad. Maleri, signeret: U. F. Beenfeldt 1767.

C. Som Gave:

Fra Etatsraad Poul Andræ:

73. Hans Egede, Biskop, »Grønlands Apostel«. Malet af Johan Hørner.
74. Petronelle Egede, gift med Pastor Jørgen Saabye. Malet af Johan Hørner.

Fra Frk. T. F. V. M. von Meyeren, ifølge hendes Testamente:

75. Philip von Zingelmann, Generalmajor. Miniature paa Elfenben.
76. Ludvig Johan Zingelmann, Kopist i Kancelliet, som

Barn. Maleri, signeret: C. A. Lorentzen, samt et Guldspindelur, og en Æressabel, som i sin Tid blev skænket til Generalen.

Fra Konsul, Grosserer J. F. Erichsen:

77. Formentlig Grevinde Charlotte Frederikke Krag-Juel-Vind-Frijs, født de Roepstorff. Tegnet og farvelagt Miniature, signeret: Turretin 1825.

Fra Fru Johanne Deichmann, f. Lund:

78. Michael Pedersen Kierkegaard, Hosekræmmer, Søren Kierkegaards Fader. Miniature paa Elfenben af F. C. Camradt.
79. Ane Sørensdatter Lund. Foregaaendes Hustru og Søren Kierkegaards Moder. Miniature paa Elfenben af F. C. Camradt.

Fra Museumsdirektør Mario Krohns Bo:

80. Ludolph Johann Krohn, Generalauditeur. Statuette i bronceret Gibs af Frederik Christoffer Krohn 1828.

Fra Frk. Marie Thidemands Bo:

81. Odin Wolff, Professor, Literat, Arkivar. Maleri, samt et Sølvskrivetøj, som er skænket Provst Odin Wolff Thidemand af Lærerne i Slogs Herred.

Fra Museumsinspektør Georg Galster:

82. Christian Ditlev Lüttichau, Finansminister, Kammerherre, Formand for Hedeselskabet. Miniature paa Elfenben af H. L. Galster.

Fra Fru Geheimekonferensraadinde M. Hagemann:

83. Gustav Adolf Hagemann, Geheimekonferensraad, Ingeniør, Fabrikejer, Direktør for polyteknisk Lærestalt. Marmorbuste, udført af A. J. Bundgaard 1898—1923.

Fra Fru Etatsraadinde Agathe Lorenz's Bo:

84. Ludvig Valentin Lorenz, Dr. phil., Fysiker, Etatsraad. Kultegning af S. Spies 1899.

Fra en Komité:

85. Jens Christian Christensen, Konseilpræsident. Knæstykke, malet af N. V. Dorph 1910.

Fra en Komité:

86. Jørgen Berthelsen, Landstingsmand. Broncestatuette af A. J. Bundgaard.

Fra en Komité:

87. Hans Victor Clausen, Lektor. Malet af Sven Schou 1922.

Museet har endvidere i det forløbne Aar erhvervet en Række let karikerede Tegninger af de her omkring 1855 akkrediterede fremmede Diplomater. Desuden er ifølge Bestemmelse af Eksekutorerne i det Tietgenske Bo en Del af hans Papirer og Dokumenter af mere personlig Karakter overgivet Museet til Opbevaring sammen med Museets øvrige Tietgenske Efterladenskaber.

Af andre Genstande har Museet i det forløbne Aar erhvervet et Eksemplar af det Nye Testamente, som Christiern II hjemsendte fra sin Udlændighed, og som er forsynet med hans Billede efter Lucas Cranach; en broget Skærm fra ca. 1700 med lacque brillant, formentlig oprindeligt tilhørende Rosenborgs Inventarium, desuden et hvidmalet, rigt udskaaret Rococobord, en Rosentræs Kommode i Rococo, udført af Matthias Ortmann, et Mahogni Klavikord fra Begyndelsen af 19. Aarhundrede, udført hos Meincke Meyer & Pieter Meyer i Hamborg, men tidligt indført her til Landet, og som Gave fra Pastor emeritus Erh. Qvistgaard et dansk Porcelainskrus, som Fru Gyllembourg 1811 gav som »Juleklap« til Pastor Erh. Chr. Basse.

Enkelte af ovennævnte Genstande, samt de Malerier, som ovenfor er omtalte som Nr. 2, 4, 5, 6, 25—38, 42, 47—49,

53 og 59 er erhvervede under Lensaflysningen ved de respektive Lensnævns Mellemskomst.

Ved Imødekommenhed fra Likvidationen af de Glückstadtiske Samlinger har Museet, ifølge en det af afdøde Emil Glückstadt givet Forkøbsret, erhvervet de ovenfor under Nr. 1, 3, 7, 8, 10—13, 15, 16, 18—24, 39, 40, 43—46, 51, 52, 54, 56, 57, 61 og 69 opførte Miniaturebilleder.

Museets Samling af Portraitstik er i Aarets Løb forøget med et større Antal Træsnit af Personer fra Tiden mellem 1850—80. Desuden er Samlingen bleven kompletteret ved en Del enkelte Køb og ved Gaver fra Fru Dr. Axel Heine og fra Konsul, Grosserer J. F. Erichsen.

Museets Samling af Fotografier efter Portraiter er blevet noget udvidet, og en Gennemfotografering af Museets Kunstværker er paabegyndt. Endvidere har Museet, for at udbrede Kendskabet til dets Skatte, truffet en Ordning med Richters Lysbilledfirma, hvorved Skoler og Foredragsforeninger kan faa Diapositiver efter Museets Billeder til Leje.

Samlingen af Fotografier er forøget med en Del store Billeder af Kongehusets Medlemmer, en Gave fra Fotograf Schyberg.

Gobelinværket til Riddersalen er planmæssigt fortsat; Gobelinet til den trediesidste Vægspille er iaar afleveret, og Arbejdet med Vævningen af de sidste to store Hjørnegobeliner er paabegyndt.

Museet har i Aarets Løb været besøgt af 71,915 Personer.

København, den 22. November 1923.

F. BROCKENHUUS-SCHACK. M. MACKEPRANG. KR. ERSLEV

O. ANDRUP

IV.

Oversigt over Indtægt, Udgift og Status
for Afdelingerne A, B og C.

Indtægt.

Afdeling A (Laboratoriet).

Statutmæssig Andel i Afdelingernes Raadighedssum	142.000 Kr.	» Ø.
Rente af den med Fondet fælles Kassebeholdning i 1921—22	5.171 - 99 -	
Rente af Afdelingens Sparepenge (Krav paa Fondets Obligationsmasse) i 1922—23	36.572 - 76 -	
Afgift af Telefonstativ.....	30 - » -	
Salg af »Meddelelser« i 1922—23	232 - 68 -	
	<hr/>	
Samlet Indtægt....	184.007 Kr.	43 Ø.
Hertil Kassebeholdning 1. Oktober 1922	67.879 - 35 -	
	<hr/>	
Ialt...	251.886 Kr.	78 Ø.

Afdeling B (Fondets videnskabelige Understøttelser).

Statutmæssig Andel i Afdelingernes Raadighedssum	436.000 Kr.	» Ø.
Rente af den med Fondet fælles Kassebeholdning i 1921—22	6.549 - 71 -	
Rente af Afdelingens Sparepenge (Krav paa Fondets Obligationsmasse) i 1922—23	36.000 - » -	
	<hr/>	
Samlet Indtægt....	478.549 Kr.	71 Ø.
Herfra Underskud 1. Oktober 1922.....	511 - 09 -	
	<hr/>	
Ialt...	478.038 Kr.	62 Ø.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).

Statutmæssig Andel i Afdelingernes Raadighedssum	142.000 Kr.	» Ø.
Rente af den med Fondet fælles Kassebeholdning i 1921—22	3.289 - 93 -	
Rente af Afdelingens Sparepenge (Krav paa Fondets Obligationsmasse) i 1922—23	19.417 - 50 -	
Rente af egen Kassebeholdning	1.363 - 67 -	
Indtægter af Billelsalg og Forevisning	46.725 - 40 -	
Forskellige Indtægter	6.210 - » -	
	<hr/>	
Samlet Indtægt....	219.006 Kr.	50 Ø.
Hertil Kassebeholdning 1. Oktober 1922.....	63.048 - 91 -	
	<hr/>	
I alt...	282.055 Kr.	41 Ø.

Udgift.

Afdeling A.

Laboratoriets Driftsudgifter (foran S. 148).....	172.934	Kr. 32	Ø.
Forøgelse af Afdelingens Sparepenge.....	57.272	- 21	-
hvorefter Kassebeholdningen 30. Sept. 1923 udgør ...	21.680	- 25	-
	<hr/>		
	251.886	Kr. 78	Ø.

Afdeling B.

Understøttelser til videnskabelige Arbejder ¹	393.405	Kr. 03	Ø.
Tilskud til Videnskabernes Selskab.....	10.000	- »	-
Samlet Udgift...	403.405	Kr. 03	Ø.
hvorefter Kassebeholdningen 30. September 1923 udgør	74.633	- 59	-
	<hr/>		
	478.038	Kr. 62	Ø.

Afdeling C.

Administration.....	28.774	Kr. 90	Ø.
Museets Drift.....	48.214	- 42	-
Samlingens Forøgelse og Vedligeholdelse.....	111.044	- 96	-
Gobelinsvævningen.....	52.650	- 18	-
Litterær Virksomhed.....	2.197	- »	-
Forskellige Udgifter.....	15.398	- 17	-
Samlet Udgift...	258.279	Kr. 63	Ø.
hvorefter Kassebeholdningen 30. September 1923 udgør	23.775	- 78	-
	<hr/>		
	282.055	Kr. 41	Ø.

Status.

Afdeling A ejede

$\frac{1}{10}$ 1922: 880.607 Kr. 14 Ø. $\frac{1}{10}$ 1923: 891.680 Kr. 25 Ø.

Afdeling B ejede

$\frac{1}{10}$ 1922: 799.488 Kr. 91 Ø. $\frac{1}{10}$ 1923: 874.633 Kr. 59 Ø.

Afdeling C ejede

$\frac{1}{10}$ 1922: 494.548 Kr. 91 Ø. $\frac{1}{10}$ 1923: 455.275 Kr. 78 Ø.

¹ Af de givne Bevillinger (af hvilke er bortfaldet Kr. 27.437,90) henstod ved Aarets Udgang som endnu ikke udbetalt Kr. 532.243,79. Størstedelen af dette Beløb var dog heller ikke forfaldet til Udbetaling endnu.

V.

For **Ny Carlsbergfondets** Midler er der i Regnskabsaaret 1922—23 indkøbt efternævnte Kunstværker. Endvidere er der til de nedenfor angivne, andre kunstneriske Formaal af Fondet anvendt de vedføjede Beløb.

A. Kunstindkøb.

Ægyptisk Kunst:

Æ. I. Nr. 1615 ff. Samlet ægyptisk Gravfund fra Sakkarah, udgravet 1921 af Mr. Firth. Fundet bestaar af afdødes Kiste, Stele, Mumiemaske, Statuetter, Smykker og Brugsgenstande samt af adskillige Gravmodeller (Køkkenscene, Spinderi, Bryggeri o. s. v.). Herakleopolitansk Tid, IX—X. Dynasti, ca. 2400 f. Kr.

Babylonisk Kunst:

I. Nr. 2690. Fragment af et skægget Mandshoved. Slutningen af 3. Aartusinde f. Kr. Kalksten.

Græsk Kunst:

I. Nr. 2688. Senarkaisk Broncestatuette af en ung Mand, ca. 480 f. Kr.
 » » 2689. Portræthoved af den epikuræiske Filosof Hermarchos. Marmor.

Romersk Kunst:

I. Nr. 2687. Portræt af Kejser Caligula. Hoved. Marmor.

Moderne Kunst:

Efternævnte Malerier, erhvervede fra Ordrupgaardssamlingens franske Afdeling (de vedføjede Numre henviser til Museumsdirektør Karl Madsens Katalog over Samlingen):

1. David, Louis: Portræt af Comte de Turenne. Træ.
8. Corot, Camille: I Høsttiden. Lærred.

11. Samme: I Tanker. Lærred.
15. Delacroix, Eugène: Karl den Dristiges Død i Slaget ved Nancy. Lærred.
16. Samme: Ung Løvinde. Lærred.
26. Daumier, Honoré: Møde i Palais de Justice. Lærred.
31. Samme: For Dommeren. Akvarel.
35. Samme: Advokaten og hans Klient. Pen og Tuschtoner.
40. Millet, Jean François: Kaalen afskæres. Sortkridts-tegning.
41. Samme: Syende Bondekone. Pennetegning.
45. Courbet, Gustave: Kunstnerens Selvportræt. Lærred.
63. Manet, Édouard: Portræt af Madame Isabelle Lemonnier. Lærred.
73. Degas, Edgar: I Foyeren. Danseøvelser. Lærred.
74. Samme: Danserinder i røde Skørter. Lærred.
90. Cézanne, Paul: Selvportræt. Lærred.
92. Samme: Nature morte. Æbler i en Skaal og paa et Fad. Lærred.
115. Renoir, Auguste: Unge Piger. Lærred.
135. Toulouse-Lautrec, Henri de: I »Jardin de Paris«. Træ.
— Gogh, Vincent van: »Père Tanguy«. Lærred.

Endvidere har Fondet erhvervet:

Corot, Camille: Le manoir de Baune-la Rolande. Lærred.

De ovenangivne Arbejder af ægyptisk, babylonisk, græsk og romersk Kunst er skænket til Glyptoteket. Arbejderne af moderne Kunst er indtil videre deponeret i Glyptoteket.

B. Andre kunstneriske Formaal.

Ny Carlsberg Glyptotekets Drift 124.000 Kr.

Glyptotekets Bogsamling 1.962 Kr.

Værket »Carl Jacobsens Liv og Gerning« 14.000 Kr.

Dantesøjleens Rejsning. 1. Bidrag, 5.000 Kr., af et samlet Tilskud paa 15.000 Kr.

Foreningen »Hovedstadens Forskønnelse« 100 Kr. Aarsbidrag.

»Dansk Kunstflidsforening« 100 Kr. Aarsbidrag.

»Dansk Kunstmuseumsforening« 500 Kr. Aarsbidrag.

Kunsthistoriske Foredrag i Glyptoteket 1.676 Kr.

Ifølge Regnskabsoversigten for Ny Carlsbergfondet for 1922—23 andrager dets Indtægt, Udgift og Status følgende Beløb:

Indtægt:

1. Disponibel Andel i Carlsberg Bryggeriernes Over-			
skud for 1921—22	442.507	Kr. 89	Ø.
2. Rentekonto:			
a. Renter af Grundfondet:			
Renter af Obligationsbehold-			
ning	46.314	Kr. 50	Ø.
Renter af »Tilbageholdt til			
Drift og Nyanlæg«	115.529	- 34	-
b. Renter af Aktiver udenfor			
Grundfondet:			
Renter af Obligationer	230	- »	-
Renter af »Tilbageholdt til			
Drift og Nyanlæg«	139.929	- 51	-
Renter fra Carlsbergfondet.	64	- 76	-
Renter fra A/S »Valby Villa-			
kvarters Værn«	5.383	- 55	-
Renter paa Konto Kurant			
og Kontrabog	2.068	- 95	-
	309.520	- 61	-
3. Forskellige og tilfældige Indtægter	24.280	- 50	-
	776.309	Kr. »	Ø.
Kassebeholdning den 1. Oktober 1922	62.022	- 41	-
	838.331	Kr. 41	Ø.
Samlet Udgift	700.249	- 53	-
Kassebeholdning den 30. September 1923	138.081	Kr. 88	Ø.

Udgift.

1. Tilskud til Ny Carlsberg Glyptoteks Drift:			
a. Tilskud for 1922	71.000	Kr. » Ø.	
b. » » 1923	53.000	- » -	
			124.000 Kr. » Ø.
2. Hovedstandsættelser i Glyptoteket	7.312	- 47 -	
3. Kunstindkøb	64.007	- 18 -	
4. Andre fundatsmæssige Formaal	35.013	- 27 -	
5. Rente- og Afdragskonto:			
a. Renter af og Afdrag paa Gæld til Carlsbergfondet ..	358.395	Kr. 61 Ø.	
b. Renter af og Afdrag paa Gæld til D'Hrr. Helge og Vagn Jacobsen	80.000	- » -	
c. Refusion til Bryggerierne for udlagte Legatrenter.....	9.200	- » -	
			447.595 - 61 -
6. Administration:			
a. Lønninger	9.100	Kr. » Ø.	
b. Leje af Lokale for Direktionen	2.500	- » -	
c. Kontorhold og lign. Udgifter	1.870	- 53 -	
			13.470 - 53 -
7. Forskellige og tilfældige Udgifter	8.850	- 47 -	
			Samlet Udgift... 700.249 Kr. 53 Ø.

Ny Carlsbergfondets Status den 30. Sept. 1923.

Aktiver:

Krav paa Bryggerierne for: Tilbageholdt til Drift og Nyanlæg:

Grundfondet .....

Udenfor Grundfondet .....

3.040.000 Kr. » Ø.

Kreditforeningsobligationer:

Grundfondet .....

Udenfor Grundfondet .....

Aktier i »Selskabet til Oprettelse af Boliger for Arbejderklassen«, nominal Værdi .....

900 - » -

Panteobligation i »Aktieselskabet Valby Villakvarters

Værn«.....

Grundfondets Bankbøg.....

Kassebeholdning den 30. Septbr. 1923 .....

Summa... 4.283.265 Kr. 18 Ø.

Passiver:

Gæld til D'Hrr. Helge og Vagn Jacobsen ..... 185.841 Kr. 15 Ø.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet d. 14. Febr. 1924.

HELGE JACOBSEN.   A. P. WEIS.   FRANCIS BECKETT.

VI.

Om Fondets Indtægter og Udgifter i Aaret 1922—23 skal gives følgende Oplysninger:

Fondets Indtægt har været 2.421.685 Kr. 74 Ø.; deraf udgør Renter 772.880 Kr. 38 Ø. Til Administration, Fondets Bygning og Æresboligen paa Gamle Carlsberg er medgaaet 108.899. Kr. 32 Ø., saaledes at Fondets Overskud udgør 2.312.786 Kr. 42 Ø. Heraf er ekstraordinært henlagt til Reservefondet 150.000 Kr. til Erstatning for et Afdeling B særlig bevilget Beløb¹, og til Raadighed for Afdelingerne er stillet 750.000 Kr.; til Formueforøgelse er derefter 1.412.786 Kr. 42 Ø. Da Kursværdien for Fondets Obligationer imidlertid viser en beregnet Opgang af 522.958 Kr. 52 Ø., bliver der en regnskabsmæssig Formuefremgang af 1.935.744 Kr. 94 Ø., hvilket Beløb er fordelt med $\frac{2}{3}$ til Grundfondet og $\frac{1}{3}$ til Reservefondet.

Af det ovennævnte Tilskud til Afdelingerne er hvad der ligger mellem 300.000 og 600.000 Kr. efter Direktionens enstemmige Beslutning (jvfr. Statuternes § XII) fordelt med $\frac{1}{5}$ til Afd. A, $\frac{3}{5}$ til Afd. B og $\frac{1}{5}$ til Afd. C.

¹ Dette Beløb er paa Balancen optaget blandt Afdelingernes Tilgodehavende for det løbende Aar; først i næste Aar vil det indgaa blandt Afdeling B's Indtægter.

Balance den 30. September 1923.

Aktiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Gamle Carlsberg	5.665.708		Kr. 09 Ø.
Ny Carlsberg	4.337.647	-	09 -
Carlsbergs Aftapningsanstalt og andre Nyanlæg med Fradrag af Afskrivning	14.081.271	-	14 -
Ejendommen Matr. Nr. 1440 Udenbys Vester Kvarter	185.107	-	72 -
Bryggeriet Alliance	235.000	-	» -
Søndermarkshuset	37.337	-	05 -
Grunde ved Jerichausgade	219.162	-	18 -
Beholdninger	7.439.846	-	38 -
Kassebeholdning	1.990.248	-	39 -
Udestaaende Fordringer m. m.	3.966.945	-	35 -

38.158.273 Kr. 39 Ø.

Obligationer:

a. Børseffekter	17.444.800		Kr. » Ø.
b. Prioritetsobligationer	688.802	-	27 -

18.133.602 Kr. 27 Ø.

Ejendomskonto	1.666.818		- 10 -
Krav paa Bryggerierne for tilbageholdt Driftsoverskud	4.590.000	-	» -
Andet Tilgodehavende	41.131	-	55 -
Carlsberg Bryggeriernes Pensionsfonds Effekter	658.746	-	70 -
Kassebeholdning	3.167.717	-	93 -

Kr. 66.416.289 Kr. 94 Ø.

Passiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Pensionskasserne	1.110.933		Kr. 47 Ø.
Gældsbrevs-konto	28.236	-	33 -
Prioritets-konto	291.934	-	95 -
Tilbageholdt til Driftskapital og Nyanlæg af Ny Carlsberg	4.390.000	-	» -
At overføre	5.821.104	-	75 Ø.

Overført...	5.821.104	Kr. 75 Ø.		
Tilbageholdt til Driftskapital og Nyanlæg af Gamle Carlsberg.....	4.590.000	- » -		
Anden Gæld	4.844.054	- 67 -		
Ny Carlsbergs Legater..	205.000	- » -		
			15.460.159	Kr. 42 Ø.
Bryggeriernes Reserve- og Fornyelsesfond....	9.306.456	- 15 -		
Bryggeriernes Pensionsfond	2.293.490	- » -		
Afdelingerne:				
a. Laboratoriebygningen	531.096	Kr. 54 Ø.		
b. Afdelingernes Krav paa Fondet	2.221.589	- 62 -		
c. Tilgodehavende for Aaret	917.451	- 73 -		
			3.670.137	- 89 -
Ny Carlsberg-Sidens Tilgodehavende for Aaret....	1.634.151	- 68 -		
4 ¹ / ₂ % Laan af 1902	800.000	- » -		
Bryggeriernes Krav for Restindestaaende i Pensionskasserne for Tiden før 1901	177.728	- 41 -		
Fondets og Laboratoriets Pensionskasser	59.989	- 37 -		
Afdelingernes Pensionsfond	520.000	- » -		
Det Jacobsenske Familielegat	218.160	- 37 -		
Videnskabernes Selskabs Tilgodehavende	60.545	- 39 -		
Kursdifference Konto.....	2.255.000	- » -		
Kapitalkonto	29.960.471	- 26 -		
			Kr. 66.416.289	Kr. 94 Ø

Til Kapitalkonto svarer:

Fondets staaende Konto i Ny Carlsberg.....	5.269.631	Kr. 14 Ø.
Fondets Indestaaende i Gamle Carlsberg.....	6.952.692	- 14 -
Gamle Carlsbergs særlige Reservefond	4.790.000	- » -
Fondets Indestaaende i Fondets Bygning.....	838.791	- 07 -
Grundfondet	8.072.904	- 61 -
Reservefondet	4.036.452	- 30 -

Rigsarkivar KR. ERSLEV blev ved Aarets Begyndelse genvalgt til Formand for Direktionen for to Aar.

Direktionen, der har ønsket at sikre sig forretnings-

kyndig Støtte i sit Forhold til Carlsberg Bryggerierne, har oprettet et »Carlsbergfondets Bryggeriraad«, der bestaar af Direktionens Formand, et andet Direktionsmedlem og 3 forretningskyndige Mænd. Man anmodede Bankdirektør J. HASSING-JØRGENSEN, Højesteretssagfører A. MARTENSEN-LARSEN og Ingeniør HOLGER NEERGAARD om at indtræde i dette Raad, og de efterkom alle Direktionens Anmodning; af dens egne Medlemmer indtraadte Prof. DRACHMANN. Efter nogle Maaneders Forløb viste der sig for Direktør Hassing-Jørgensens Vedkommende en Kollision mellem hans Forhold til Bryggerierne og hans Stilling som Direktør for Københavns Diskontobank og Revisionsbank, og han traadte derfor tilbage. I hans Sted indtraadte senere Grosserer H. HENDRIKSEN.

Nationalbankdirektør MARCUS RUBIN, der har været Fondets Kvæstor siden 1914, afgik ved Døden 6. Marts 1923. I hans Sted overtog senere Nationalbankdirektør H. GREEN Hvervet som Kvæstor.

Direktionen for Carlsbergfondet 31. Marts 1924.

A. B. DRACHMANN.   KR. ERSLEV   VALD. HENRIQUES.
JOH. HJELMSLEV.   C. H. OSTENFELD.

IV.

Udvalget til Forsendelse af videnskabelig Litteratur til fremmede Bibliotheker.

Beretning 1. Maj 1923—30. April 1924.

Som i de foregaaende Aar, har 16 Bibliotheker faaet tilsendt de vigtigste i det forløbne Aar udgivne nye danske Bøger og — sammen med 58 andre Bibliotheker — Fortsættelser af Tidsskrifter og Subskriptionsværker, som de paa Grund af Tidernes Vanskeligheder ikke for egne Midler har kunnet abonnere paa efter Krigen.

Der er afsendt 1076 forskellige Bøger og Hefter i 6816 Eksemplarer til en samlet Bogladepris af 22.623,82 Kr. Bøger og Tidsskrifter til en Bogladepris af 8.800,00 Kr. er skænket Selskabet. Naar Gaverne er vokset saa stærkt i Forhold til forrige Aar (4.754 Kr.), skyldes det navnlig Carlsbergfondets, Ny Carlsbergfondets og Rask-Ørsted Fondets Beslutning om at overlade Selskabet 16 Exemplarer af alle vigtigere nyere Publikationer udgivne med deres Understøttelse. Selskabet har betalt ialt 6.281 Kr. i Boghandlerregninger, mens Forlæggernes Rabat har svaret til godt 7.500 Kr.

Antallet og Værdien af de Bøger, som er sendte de enkelte Bibliotheker siden Forsendelserne begyndte i April 1921, er meget forskellig. Fire Bibliotheker (i Berlin, Helsingfors, Kiel og Paris) har modtaget særlig store Sendinger, Helsingfors saaledes ialt 708 Bøger og Hefter til en Bogladepris af næsten 10.000 Kr. De tolv andre Hovedbiblio-

theker har gennemsnitlig modtaget Sendinger til ialt en Værdi af omkring 4000 Kr. hver.

Paa Selskabets Vegne vil Udvalget ved denne Lejlighed ligesom tidligere takke de store Fond, Bogforlæggerne, de publicerende Selskaber og Forfattere for den Støtte de i det forløbne Aar har ydet det. Kun takket være dette Samarbejde løses denne særlige Efterkrigsopgave i Danmark paa en i det hele fyldestgørende Maade, der har tjent som Forbillede i andre Lande.

Regnskab 1. Januar—31. December 1923.

Indtægter.

Kassebeholdning overført fra 1922	269, 62 Kr.
Rask-Ørsted Fondets Bidrag	9.000, 00 -
»Bellibria«	500, 00 -
Renter m.m.	335, 26 -
	10.104, 88 Kr.

Udgifter.

Bogindkøb	6.013, 56 Kr.
Lønning	2.400, 00 -
Transport og Emballage	997, 17 -
Kontorudgifter	314, 87 -
Balance, overført til 1924	379, 28 -
	10.104, 88 Kr.

Regnskabet er revideret af Selskabets Revisorer.

Maj 1924.

NIELS BJERRUM.

MARTIN KNUDSEN.

H. O. LANGE.

(Formand.)

VILH. SLOMANN.

FORTEGNELSE

OVER

VIDENSKABERNES SELSKABS PUBLIKATIONER

JULI 1923—JUNI 1924.

I. Oversigt

over Selskabets Forhandlinger Juni 1922—Maj 1923.

(Færdig fra Trykkeriet ²⁸/₇ 1923.)

II. Meddelelser.

A. Historisk-filologiske:

- Bd. VIII. Nr. 3: **Chr. Sarauw**: Das niederdeutsche Spiel von Theophilus. Kritische Ausgabe. (Færdig fra Tr. ¹⁰/₈ 23.)
— Nr. 4: **V. Østerberg**: Prince Hamlet's Age. (Færdig fra Tr. ²⁰/₂ 24.)
— Nr. 5: **Fr. Poulsen**: Delphische Studien I. (Færdig fra Tr. ¹⁰/₇ 24.)
Bd. IX. Nr. 1: **J. L. Heiberg**: Glossae medicinales. (Færdig fra Tr. ⁸/₇ 24.)
— Nr. 2: **Chr. Blinkenberg**: Le temple de Paphos. (Færdig fra Tr. ¹⁰/₇ 24.)

B. Filosofiske:

- Bd. I. Nr. 5: **Harald Høffding**: Platons Bøger om Staten. Analyse og Karakteristik. (Færdig fra Tr. ¹⁰/₇ 24.)

C. Matematisk-fysiske:

- Bd. V. Nr. 3: **H. N. Hansen, T. Takamine and Sven Werner**: On the Effect of Magnetic and Electric Fields on the Mercury Spectrum. (Færdig fra Tr. ⁹/₈ 23.)
— Nr. 5: **Niels Nielsen**: Sur le genre de certaines Équations de Lagrange. (Færdig fra Tr. ²⁸/₇ 23.)
— Nr. 6: **H. D. Kloosterman**: Ein Satz über Potenzreihen unendlich vieler Variablen mit Anwendung auf Dirichletsche Reihen. (Færdig fra Tr. ²²/₈ 23.)

- Bd. V. Nr. 7: **Niels Nielsen**: Notes supplémentaires sur les Équations de Lagrange. Étude de Niels Nielsen et Georg Rasch. (Færdig fra Tr. $\frac{8}{9}$ 23.)
- Nr. 8: **H. M. Hansen** and **S. Werner**: The Optical Spectrum of Hafnium. (Færdig fra Tr. $\frac{1}{12}$ 23.)
- Nr. 9: **J. K. Gjaldbæk**: Über das Potential zwischen der 0,1 n und 3,5 n Kalomelektrode. (Færdig fra Tr. $\frac{15}{2}$ 24.)
- Nr. 10: **Jul. Hartmann**: Undersøgelser over Gnisten ved en Kvægsølvstraalekommutator. (Færdig fra Tr. $\frac{13}{8}$ 24.)
- Nr. 11: **Niels Bjerrum**, **Augusta Unmack** and **László Zechmeister**: Die Dissoziationskonstante von Methylalkohol. (Færdig fra Tr. $\frac{14}{3}$ 24.)
- Nr. 12: **Jakob Nielsen**: Die Gruppe der dreidimensionalen Transformationen. (Færdig fra Tr. $\frac{13}{8}$ 24.)
- Bd. VI. Nr. 1: **Niels Nielsen**: Sur l'opération itérative des Équations de Lagrange. (Færdig fra Tr. $\frac{12}{6}$ 24.)
- Nr. 2: **H. C. Urey**: On the Effect of perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum. (Færdig fra Tr. $\frac{19}{6}$ 24.)
- Nr. 4: **P. O. Pedersen**: Om elektriske Gnister II. (Færdig fra Tr. $\frac{19}{7}$ 24.)
- Nr. 6: **Niels Nielsen**: Sur une Équation de Lagrange. Færdig fra Tr. $\frac{28}{7}$ 24.)

D. Biologiske:

- Bd. IV. Nr. 1: **P. Boysen Jensen**: Studien über den genetischen Zusammenhang zwischen der normalen und intramolekularen Atmung der Pflanzen. (Færdig fra Tr. $\frac{28}{7}$ 23.)
- Nr. 2: **P. E. Müller**: Bidrag til de jydskes Hedesletters Naturhistorie. Karup Hedeslette og beslægtede Dannelser. En pedologisk Undersøgelse. (Færdig fra Tr. $\frac{7}{7}$ 24.)
- Nr. 3: **J. Lindhard**: On the Function of Motor End-Plates in Skeletal Muscles. (Færdig fra Tr. $\frac{25}{2}$ 24.)

III. Skrifter.

Naturvidenskabelig og matematisk Afdeling:

7. Række. Bd. VII. Nr. 3: **L. Kolderup Rosenvinge**: The Marine Algae of Denmark. Part III. Ceramiales. 1924.

8. Række, Bd. IV. Nr. 3: **C. Wesenberg-Lund**: Contributions to the Biology of the Rotifera I. The Males of the Rotifera. 1923.
- Bd. IV. Nr. 4: **Ejnar Hertzsprung**: Effective Wavelengths of Stars in the Pleiades from plates taken at Mount Wilson. 1923.
- Bd. V. Nr. 4: **Axel Petersen**: Bidrag til de danske Simuliers Naturhistorie. 1924.
- Bd. VI. Nr. 3: **F. Børgesen**: Contributions to the knowledge of the Vegetation of the Canary Islands (Teneriffe and Gran Canaria). With an appendix: Lichenes Teneriffenses, scripsit Edv. A. Wainio. 1924.
-
-

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK

EXTRAITS DES PROCÈS-VERBAUX
DES SÉANCES

APERÇU DES TRAVAUX DE L'ACADÉMIE PENDANT L'ANNÉE JUIN 1923—MAI 1924

En juin 1923 l'Académie comptait 70 membres nationaux et 135 membres étrangers. Au cours de l'année 1923—1924, elle a perdu quatre membres nationaux, savoir HERMANN MÖLLER, professeur de langues germaniques à l'université de Copenhague; HERLUF WINGE, vice-inspecteur au musée zoologique de l'université; A. C. CHRISTENSEN, professeur à l'École de pharmacie; et EUG. WARMING, ancien professeur de botanique à l'université de Copenhague; — et quatre membres étrangers, savoir ROBERT TIGERSTEDT, ancien professeur de physiologie à l'université de Helsingfors, JOH. N. WILLE, professeur de botanique à l'université de Christiania, H. J. HAMBURGER, professeur de physiologie à l'université de Groningue; CORRADO SEGRE, professeur de géométrie à l'université de Turin.

Dans sa séance du 11 avril 1924, l'Académie a reçu, dans la section des Lettres, deux membres nationaux: MM. FRANCIS BECKETT, chargé de cours d'histoire de l'art à l'université de Copenhague; et JOHS. PEDERSEN, professeur de langues orientales sémitiques à l'université de Copenhague, — et quatre membres étrangers, savoir MM. EDW. G. BROWNE, professeur de langue arabe à l'université de Cambridge; ALAN H. GARDINER, égyptologue, (Londres); W. W. JAEGER, professeur de philologie ancienne à l'université de Berlin, et ALFRED STERN, professeur d'histoire à l'école polytechnique de Zurich; — et, dans la section des Sciences, à titre de membre étranger, M. G. HARDY, professeur de mathématiques à l'université d'Oxford.

L'Académie comptait donc, à la fin de l'année, 68 membres nationaux et 136 membres étrangers. Sur ces nombres, 29 membres nationaux et 60 membres étrangers ap-

partenaient à la section des Lettres, tandis que la section des Sciences comptait 39 membres nationaux et 76 membres étrangers.

M. VILH. THOMSEN a été réélu *président* de l'Académie pour les 5 ans à suivre.

M. DINES ANDERSEN a été réélu *rédacteur* pour le même espace de temps.

M. KR. ERSLEV a été réélu membre de la *Commission des fonds* pour les 4 ans à suivre.

M. P. K. PRYTZ a été élu *réviseur* pour les 2 ans à suivre.

M. VALD. HENRIQUES a été réélu membre de la *direction* de la fondation Carlsberg pour les 10 ans à suivre.

L'Académie a tenu 15 séances où ont été faites 35 communications scientifiques, savoir :

^{19/10} 23. M. W. JOHANNSEN présente la 4e édition de son ouvrage intitulé *Arvelighed i historisk og eksperimentel Belysning* (L'Hérédité, étudiée aux points de vue historique et expérimental).

— M. CHR. BLINKENBERG, Sur un type spécial de gorgone.

^{2/11} 23. M. NIELS NIELSEN présente son *Traité élémentaire des Nombres de Bernoulli* (Paris 1923).

— M. WILLIAM THALBITZER présente son ouvrage *The Ammassalik Eskimo*. Tome II.

^{16/11} 23. M. EJNAR HERTZSPRUNG présente par l'intermédiaire de M. N. E. Nøerlund son mémoire intitulé *Effective Wavelengths of Stars in the Pleiades from plates taken on Mount Wilson* (M*).¹

— M. FR. POULSEN fait une communication sur le Platon de Holkham Hall et présente un mémoire intitulé *Delphische Studien*. I (C*).

¹ L'apposition d'un (M) ou d'un (C) après le titre de la communication indique que son auteur l'a destinée à l'insertion aux *Mémoires* ou dans les *Communications* de l'Académie. Un astérisque (M* ou C*) désigne que la communication a été imprimée dans l'année courante.

- ³⁰/₁₁ 23. M. C. H. OSTENFELD, La Végétation de la côte nord du Grœnland.
- ¹⁴/₁₁ 23. M. NIELS NIELSEN présente un mémoire sur l'Opération itérative des équations de Lagrange. (C*).
- M. KR. SANDFELD présente son Lexique du Ræffuebog (Roman de Renard) de Weigere.
- M. ARTHUR CHRISTENSEN présente son ouvrage intitulé *Avesta* (Extraits des Livres sacrés des Zarthustriens, traduits en danois).
- ¹⁸/₁ 24. M. H. LANGE, Sur un nouveau Livre de la Sagesse de l'ancienne Egypte. (M).
- ¹/₂ 24. M. CHR. BLINKENBERG, Le temple de Paphos (C*).
2. Sur quelques-unes des antiquités de petites dimensions mises à jour par les fouilles de Lindos. (C).
- M. N. E. NÆRLUND présente une Note sur les Séries d'interpolation. (M).
- ¹⁵/₂ 24. M. J. L. W. V. JENSEN, Détermination asymptotique des points nuls de la fonction dite fonction Q de Prym. (C).
- M. FR. POULSEN présente son ouvrage intitulé: *Greek and Roman Portraits in English Country Houses*. Oxford 1923.
- M. J. L. HEIBERG présente son édition de *Glossae medicinales*. (C*).
- ²⁹/₂ 24. M. J. E. V. BOAS présente une nouvelle édition de son ouvrage intitulé *Dansk Forstzoologi* (Zoologie forestière du Danemark).
- M. DINES ANDERSEN présente un projet de dictionnaire critique du pâli, élaboré par D. ANDERSEN et HELMER SMITH d'après les matériaux laissés par V. TRENCKNER et y rattache un aperçu de la vie et l'activité de ce savant.
- M. N. BOHR présente un mémoire de H. C. UREY: *On the Effect of perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum*. (C*).
- ¹⁴/₃ 24. M. H. HÆFFDING présente un memoire: La République de Plato. Analyse critique et descriptive. (C*).

- ¹⁴/₃ 24. M. N. BJERRUM présente son travail *Die Dissoziationskonstante von Methylalkohol* (en collaboration avec Augusta Unmack et L. Zechmeister). (C*).
- ²⁸/₃ 24. M. A. B. DRACHMANN présente son édition d'un traité d'Isaak Tzetzes sur la Métrique de Pindare. (C).
- N. H. BOHR, Sur quelques fonctions subpériodiques.
- M. FR. POULSEN, Sur les portraits des rois de Numidie Juba et Ptolémée II.
- ¹¹/₄ 24. M. J. E. V. BOAS présente un mémoire: *Die verwandtschaftliche Stellung der Gattung Lithodes* en l'accompagnant de quelques remarques historiques relatives à son travail antérieur sur les relations des Décapodes. (C).
- M. P. O. PEDERSEN présente des Études sur les étincelles électriques. II* et III. (C).
- ²⁵/₄ 24. M. C. JUEL, Sur les surfaces à indice maximum. (C).
- M. L. KOLDERUP ROSENINGE présente un mémoire intitulé: *The Marine Algæ of Denmark. III. Ceramiales*. (M*).
- M. CHR. SARAUF présente un mémoire intitulé: *Niederdeutsche Forschungen. II*. (C).
- N. NIELS NIELSEN présente une Note sur *Une équation de Lagrange*. (C*).
- ⁹/₅ 24. M. KR. NYROP présente deux Notes sur Une rime de J. M. de Heredia et sur les Pronoms allocutoires. (C*).
- M. J. N. BRÆNSTED présente un mémoire de G. Hevesy intitulé: Recherches sur les propriétés du hafnium. (C).
- ²³/₅ 24. M. JOH. STEENSTRUP donne une communication sur l'Histoire telle qu'on l'écrivait dans le duché de Normandie et sur les affinités des ducs de Normandie. (M).
- M. J. L. HEIBERG présente le Tome II de son édition de Paulus Aegineta.
- M. OTTO JESPERSEN présente un ouvrage intitulé: *The Philosophy of Grammar*.

Il a été rendu hommage à la mémoire des membres décédés par des allocutions prononcées, le $^{14}/_{12}$ 1923, à la mémoire de HERMANN MØLLER, par M. HOLGER PEDERSEN; le $^{14}/_{3}$ 1924, à la mémoire de HERLUF WINGE, par M. TH. MORTENSEN; le $^{11}/_{4}$ 1927, à la mémoire de A. C. CHRISTENSEN, par M. N. BJERRUM; le $^9/_5$ 1924, à la mémoire de EUG. WARMING, par M. L. KOLDERUP-ROSENINGE.

L'Académie a admis à la publication dans ses *Communications* les travaux suivants:

- *V. ØESTERBERG, Prince Hamlet's Age;
- *J. LINDHARD, On the Function of Motor End-Plates in Skeletal Muscles;
- *H. M. HANSEN & S. WERNER, The Optical Spectrum of Hafnium;
- *J. K. GJALDBÆK, Ueber das Potential zwischen der 0,1 n und 3,5 n Kalomelektrode;
- *JUL. HARTMANN, Undersøgelser over Gnisten ved en Kvægsølvstraalekommutator (Recherches sur l'étincelle fournie par un commutateur à jet de mercure);
- *JACOB NIELSEN, Die Gruppe der dreidimensionalen Gitterformationen;
- *H. C. UREY, On the Effect of Perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum;
- G. HEVESY, Recherches sur les propriétés du hafnium; et, dans ses *Mémoires*. section des sciences:
- *F. BØRGESEN, Contributions to the Knowledge of the Vegetation of the Canary Islands (Teneriffé and Gran Canaria). With an Appendix: Lichenes Teneriffenses anno 1921 a F. Børgesen collecti. scripsit Edv. A. Wainio.

La question d'astronomie mise au concours en 1921 a suscité une réponse qui n'a pas été trouvée digne du prix proposé (medaille d'or de l'Académie).

L'Académie a délégué MM. J. L. HEIBERG & OTTO JESPERSEN pour la représenter aux assises de l'*Union Académique Internationale*, tenues à Bruxelles les 12.—14. mai 1924.

L'Académie a nommé pour la représenter à titre de Comités nationaux dans les *Unions du Conseil International de Recherches* auxquelles elle a adhéré, les membres suivants:

A l'*Union astronomique internationale*: MM. J. L. E. DREYER, E. HERTZSPRUNG, N. E. NØERLUND et M. le professeur E. STRØEMGREN, directeur de l'Observatoire de Copenhague.

A l'*Union internationale de physique pure et appliquée*: MM. P. O. PEDERSEN, P. K. PRYTZ, MARTIN KNUDSEN, VALD. POULSEN.

En outre l'Académie a adhéré à l'*Union géodésique et géophysique internationale*, ou elle se fera représenter par un comité national se composant de MM. MARTIN KNUDSEN, N. E. NØERLUND, C. H. OSTENFELD, JOHS. SCHMIDT et de M. D. LA COUR, directeur du Bureau central météorologique de Copenhague.

La *Commission nommée pour l'enregistrement des sources littéraires de l'histoire du Danemark* a adressé un Rapport sur son activité pendant l'année 1923 (voir les pages 141—142).

La *Commission nommée pour faire des recherches sur les sources de l'histoire du Danemark conservées dans les archives et bibliothèques privées* a adressé un Rapport sur son activité pendant l'année 1923 (voir les pages 143—146).

La Direction de la *Fondation Carlsberg* a adressé à l'Académie son Rapport sur l'emploi des fonds durant l'exercice 1922—1923 (voir les pages 147—186).

Le Budget de l'Etat pour l'année 1924—1925 accorde à l'Académie une subvention de 39000 couronnes.

La *Fondation Rask-Ørsted* a accordé à l'Académie des subsides se montant à 10000 couronnes, pour le maintien des relations internationales de l'Académie.

QUESTIONS MISES AU CONCOURS POUR L'ANNÉE 1924

SECTION DES LETTRES

SUJET DE PHILOLOGIE NORDIQUE

(PRIX : MÉDAILLE D'OR DE L'ACADÉMIE)

Depuis le mémoire de G. VIGFUSSON, en 1855, qui renouvelait à sa date la chronologie du contenu des sagas islandaises, on a vu les données relatives à la chronologie de l'histoire d'Islande et de Norvège aux IXe et Xe siècles se multiplier çà et là, ou dans des introductions aux éditions successives des sagas ou dans des mémoires originaux ou encore dans des recherches sur les anciennes annales islandaises. Il est donc très désirable qu'une étude critique d'ensemble reprenne entièrement la question en tenant pleinement compte comme il va sans dire des sources danoises et suédoises ainsi que des sources non scandinaves.

C'est pourquoi l'Académie Royale des Sciences et des Lettres de Danemark met au concours le sujet suivant :

Etude critique générale de la chronologie de l'histoire d'Islande et de Norvège dans la période comprise entre 850 et 1050. On devra étudier également l'origine des annales islandaises et la chronologie adoptée par elles dans la période indiquée.

Le délai accordé expire le 31 octobre 1925.

SUJET DE PHILOSOPHIE

(PRIX : MÉDAILLE D'OR DE L'ACADÉMIE)

Le domaine de la logique n'a cessé, au cours des 70 dernières années, de s'étendre et de se transformer et pendant ces derniers quarts de siècle des extensions et des

transformations ont changé radicalement la relation autrefois existante entre cette discipline et les autres branches de la philosophie. L'ancienne logique reposait essentiellement sur la classification et toute l'argumentation qu'elle était capable de fonder consistait à ranger une idée sous un concept spécifique rangé à son tour sous une notion générique. GEORGE BOOLE développa en 1854 une méthode d'après laquelle la logique formelle traditionnelle pouvait être considérée comme un cas spécial d'algèbre. Cette théorie devint la base d'une algèbre logique qui permit d'élaborer un système de combinaisons d'une portée bien plus générale que celles que l'ancienne logique parvenait à réaliser. Plus tard nouveau progrès ; on a abouti à une logique des relations par laquelle il est devenu possible de projeter la lumière d'une logique rigoureuse sur d'autres que les problèmes ayant trait directement au rapport classique de sujet à attribut. L'ancienne logique en vint ainsi à n'être plus qu'un cas spécial de la logique des relations.

Il y aurait intérêt, au point de vue de la théorie de la connaissance, à serrer de plus près l'étude du progrès historique de ces méthodes logiques et de leurs rapports réciproques et à préciser la position qu'occupe la logique vis-à-vis de la philosophie et des mathématiques selon qu'elle se formule comme de l'algèbre ou qu'elle s'exprime comme une doctrine de relations. On tiendra surtout à dégager nettement les données et les conséquences de ces nouvelles méthodes.

L'Académie met donc au concours la question suivante :

Etudier les formes principales qu'ont revêtues chez BOOLE et ses successeurs les théories de logique générales, montrer leur évolution historique et leurs rapports avec la logique classique et indiquer la place que la logique, par suite de ces théories, est susceptible de prendre à l'égard de la philosophie et des mathématiques.

Le délai accordé expire le 31 octobre 1925.

SECTION DES SCIENCES**SUJET DE MATHÉMATIQUES**

(PRIX: MÉDAILLE D'OR DE L'ACADÉMIE)

Les recherches entreprises par HURWITZ, FUJIWARA et d'autres savants ont montré qu'il est aisé d'un polynôme défini, c'est-à-dire d'un polynôme réel qui ne s'annule pour aucune valeur réelle de la variable, de déduire une infinité d'autres polynômes ayant la même propriété. Quant aux conditions nécessaires et suffisantes auxquelles doivent satisfaire les coefficients d'un polynôme de ce genre, elles n'ont pas, que l'on sache, fait l'objet, jusque-là, d'études générales. Sans doute, il ne sera pas difficile de donner la solution de ce problème au moyen de critères renfermant des déterminants; mais de telles solutions ne seraient, selon toute probabilité, d'aucune utilité en traitant de classes un peu générales de polynômes. L'Académie, estimant qu'une solution relativement simple du problème en question se prêterait à des applications très importantes, récompensera de sa médaille d'or la meilleure réponse satisfaisante à la question suivante :

Etablir les conditions nécessaires et suffisantes auxquelles doivent satisfaire les coefficients d'un polynôme pour que ce polynôme soit proprement *défini*. La solution devra être mise sous une forme telle qu'il soit relativement facile de décider si un polynôme, donné par ses coefficients, est ou non défini, et il sera nécessaire de montrer en particulier que la solution peut être réalisée sur des classes de polynômes satisfaisant à des conditions d'un caractère pas trop spécial.

Le délai accordé expire le 31 octobre 1925.

SUJET DE BOTANIQUE

(PRIX: MÉDAILLE D'OR DE L'ACADÉMIE)

La flore des cours d'eau du Danemark n'a jamais fait l'objet d'une étude d'ensemble comparée. Au point de vue floristique, les phanérogames et les mousses ont été étudiés

de préférence, tandis que les algues, celles du plankton aussi bien que celles du benthos, sont très peu connues. Pour ce qui est des algues du benthos, on a très peu de connaissance des espèces qui le composent et nous sommes moins amplement informés encore sur leur distribution et leur dépendance des conditions extérieures telles que la constitution chimique de l'eau qui les baigne, sa température, agitation, etc.

Aussi l'Académie a-t-elle décidé de proposer sa médaille d'or pour un travail qui rendrait compte des Algues que l'on rencontre, adhérant aux pierres, rochers ou autres substratums fixes: bois, coquillages, etc. dans les cours d'eau danois, — et qui contribuerait à notre connaissance de leur répartition et de leur dépendance du milieu ambiant.

Les réponses devront être accompagnées de préparations et de dessins des espèces en question.

Le délai accordé expire le 31 octobre 1926.

LEGS CLASSEN

(PRIX: 1200 COURONNES)

Le gisement de cryolite d'Iviglut (Grœnland) a fait l'objet d'études successives de JOHNSTRUP, STEENSTRUP, USSING et d'autres savants qui nous ont laissé sur ce sujet des notes, consignées dans des journaux et éclairées par des collections d'échantillons. Mais il n'existe pas, de la main des géologues susnommés, ni d'aucun autre, d'étude d'ensemble détaillée de la nature géologique ou pétrographique de cette localité intéressante, et pourtant il y a lieu de croire qu'une telle étude pourrait donner des résultats extrêmement précieux. Il va sans dire que, pour la mener à bien, les journaux et collections que nous venons d'indiquer seront très utiles mais, pour les mettre pleinement à profit, une exploration sur place s'impose, d'autant plus que des extractions récentes ont pu fournir des données jusqu'ici inconnues.

L'Académie met au concours, pour l'obtention du prix Classen, la question suivante :

Étude géologique et pétrographique du gisement de cryolite d'Iviglut.

Le délai accordé expire le 31 octobre 1926.

Les réponses aux questions de concours peuvent être rédigées en danois, en danois-norvégien, en suédois, en anglais, en allemand, en français ou en latin. Les mémoires ne porteront pas le nom de l'auteur, mais une devise, et seront accompagnés d'une enveloppe cachetée portant la même devise et renfermant le nom, la profession et l'adresse du concurrent. Les membres danois de l'Académie ne sont pas admis à concourir. Le prix accordé à une réponse satisfaisante, lorsqu'aucun autre prix n'est spécifié, est la médaille d'or de l'Académie, d'une valeur de 320 couronnes.

Avant l'expiration du délai indiqué pour chaque question, les mémoires devront être adressés au secrétaire de l'Académie M. M. KNUDSEN, professeur à l'Université et à l'École Polytechnique de Copenhague. Les décisions seront publiées dans le mois de février suivant, après quoi les auteurs pourront retirer leur mémoires.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- AFHANDLINGER AF IKKE-MEDLEMMER antages til Offentliggørelse, 22, 23, 24, 25, 30, 37.
- ALGERNE I DE DANSKE FARVANDE, Prisopgave derom for Selskabets Guldmedaille stilles, 27, trykt 138, fransk Overs. 203—204.
- AMERIKANISTKONGRES, 21. INTERNATIONALE, i Haag og Göteborg, W. Thalbitzer vælges som Selskabets Delegerede dertil, 22.
- ANDERSEN, DINES, fungerer som Sekretær, 24, giver en Oversigt over V. Trenckners Liv og Virksomhed, 29, planlægger (sammen med Helmer Smith) et kritisk Pålileksikon paa Basis af Trenckners Samlinger, 29, Udgivelsen deraf vedtages, 36, genvælges som Redaktør, 34. Se ogsaa: Redaktør.
- BECKETT, FRANCIS, Dr. phil., Docent, Direktør, opt. som indenl. Medl., 33.
- BJERRUM, N., genvælges som Selskabets Repræsentant i Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse, 21, Medlem af »Prisopgaveudvalget«, 27, forelægger Afhdl. »Die Dissoziationskonstante von Methylalkohol« (udarbejdet i Forening med Augusta Unmack og L. Zechmeister), 30, udk. i Medd., 190, taler Mindeord over A. C. Christensen, 32, trykte 105—110.
- BLINKENBERG, CHR., Medd. 1. »Om en særlig Gorgontype«, 21, 2. »Templet i Paphos«, 27 (udk. i Medd., 189), 3. »Om nogle af de mindre Oldsager, der er fundne ved Udgravningerne i Lindos«, 27.
- BOAS, J. E. V., forelægger »Dansk Forstzoologi«, 29, Medd. »Om Troldkrabbens (Lithodes') Slægtskabsforhold« med indledende historiske Bemærkninger, 32.
- BOHR, H., Medd. »Næsten-periodiske Funktioner«, 31.
- BOHR, N., forelægger Afhdl. af H. C. Urey, 29, 30.
- BOYSEN JENSEN, P., Lektor, Dr. phil., Afhdl. »Studien über den genetischen Zusammenhang zwischen der normalen und intramolekularen Atmung der Pflanzen«, udk. i Medd., 190.
- BROWNE, E. G., Prof., Oxford, opt. som udenl. Medl., 33.
- BRØNSTED, J. N. forelægger Afhdl. af G. Hevesy, 36, 37.
- BUDGET for 1924, vedtages, 25, trykt 131—133.

- BUHL, FR., leder Mødet, 24, 26, 28, 30, 32, 35, overrækker i Præsidentens Fraværelse den Madvigske Æresmedaille til J. L. Heiberg, 28. Se ogsaa: Klasseformænd.
- BYTTEFORBINDELSER indgaas, 24, 27.
- BØRGESEN, F., Bibliothekar, Dr. phil., Afhdl. »Contributions to the knowledge of the Vegetation of the Canary Islands (Teneriffe and Gran Canaria). With an appendix: Lichenes Teneriffenses, scripsit Edv. A. Wainio«, opt. i Skrifter, 25, udk., 191.
- CARLSBERGFONDETS DIREKTION, 20, aflægger Beretning om sin Virksomhed 1922—23, 36, trykt 147—186, V. Henriques genvælges som Medlem, 36.
- CHRISTENSEN, A. C., Selskabets Medl., død, 24, Mindeord af N. BJERUM, 32, trykte 105—110.
- CHRISTENSEN, ARTHUR, forelægger »Avesta, Zarathustriernes hellige Skrifter i Udvalg«, 25.
- CHRISTIAN X, HS. MAJ. KONG, overværer Mødet, 26.
- CLASSENSKE LEGAT, Prisopgave stilles, 27, trykt 138—39, fransk Overs. 204—205.
- CONSEIL INTERNATIONAL DE RECHERCHES, se: International Research Council.
- DEFINITE POLYNOMIER, Prisopgave derom for Selskabets Guldmedaille stilles, 27, trykt 137—138, fransk Overs. 203.
- DOBBELTSTJERNERS BANE, Besvarelse af Prisopgave derom, ikke belønnet, 27, Bedømmelse trykt 134.
- DRACHMANN, A. B., forelægger en Udgave af Isaak Tzetzes's Afhandling om Pindars Versemaal, 31.
- DRESDEN, Sächsische Landesbibliothek faar Selskabets Medd., 21.
- DREYER, J. L. E., bedømmer Prisopgave, 27, vælges til Medlem af Comité for den astronomiske Union, 36.
- ERSLEV, KR. vælges til Medlem af »Prisopgaveudvalget«, 27, genvælges som Medl. af Kassekommissionen, 35.
- FORSENDELSE AF VIDENSKABELIG LITTERATUR TIL FREMMEDE BIBLIOTHEKER, UDVALGET FOR, Beretning for 1923—24 trykt 187—88.
- GARDINER, ALAN H., Dr., London, opt. som udenlandsk Medl., 33.
- GJALDBÆK, J. K., cand. pharm. Apothekbestyrer, Afhd. »Über das Potential zwischen der 0.1 n und 3.5 n Kalomelelektrode«, opt. i Medd. 23, udk., 190.
- GRUPPE, SELSKABETS FYSISK-MATHEMATISKE, stiller Forslag om Valg af Comitéer for de af Selskabet tiltraadte Unioner, 36.
- GULDMEDAILLE, SELSKABETS, uddeles ikke, 27.
- GÆSTER tilstede ved Selskabets Møder, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 31, 37.
- GÖTEBORG, Amerikanistkongres August 1924, 22.
- HAAG, Amerikanistkongres August 1924, 22.
- HAMBURGER, H. J., Selskabets udenl. Medlem, død, 26.
- HANSEN, H. M., Professor, Dr. phil., Afhdl. (i Forening med S.

- Werner) »The optical Spectrum of Hafnium«, opt. i Medd., 22—23, udk. 190. Afhdl. (i Forening med T. Takamine og S. Werner) »On the Effect of Electric and Magnetic Fields on the Mercury Spectrum« udk. i Medd., 189.
- HARDY, G. H., Prof., Oxford, opt. som udenl. Medl., 33.
- HARTMANN, JUL., Docent, Dr. techn., Afhdl. »Undersøgelser over Gnisten ved en Kvægsølvstraalekommutator«, opt. i Medd., 24, udk., 190.
- HEIBERG, J. L., vælges som Delegeret til Union Académique Internationales Møde 1924, 23, aflægger Beretning om Mødet, 37, faar overrakt den Madvigske Æresmedaille, 28, Medd. om medicinske Glosser, 28, Udg. deraf udk., 189, forelægger 2. Bd. af sin Udgave af Paulus Aegineta, 37.
- HENRIQUES, V., genvælges som Medl. af Carlsbergfondets Direktion, 36.
- HERTZSPRUNG, EJNAR, Afhdl. »Effective Wavelengths of Stars in the Pleiades«, forelægges af N. E. Nørlund, 23, udk. i Skrifterne. 191, vælges til Medlem af Comitéen for den astronomiske Union, 36.
- HEVESY, G., Prof., Afhdl., »Recherches sur les propriétés du Hafnium«, forelægges af J. N. Brønsted, 36, opt. i Medd., 37.
- HØFDDING, H., forelægger Afhdl. »Platons Bøger om Staten«, 30, udk. i Medd., 189.
- INDVALG AF INDENLANDSKE MEDLEMMER, Udvalg til Drøftelse af Reglerne derom nedsættes, 31.
- INTERNATIONALE VIDENSKABELIGE SAMARBEJDE, UDVALGET VEDRØRENDE DET, opløser sig, 36.
- INTERNATIONAL RESEARCH COUNCIL, (CONSEIL INTERNATIONAL DE RECHERCHES), Comitéer for derunder hørende Unioner, 19. Se ogsaa under de enkelte Unioner.
- JAEGER, WERNER W., Prof., Berlin, opt. som udenl. Medl., 33.
- JENSEN, J. L. W. V., forhindret i at give Medd., 24, Medd. »Asymptotisk Bestemmelse af Nulpunkterne af den saakaldte Prymske Q-Funktion«, 28.
- JESPERSEN, OTTO, vælges som Delegeret til Union Académique Internationale's Møde 1924, 23, aflægger Beretning om Mødet, 37, genvælges som Selskabets Repræsentant i Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse, 21, forelægger »The Philosophy of Grammar«, 37.
- JOHANNSEN, W., forelægger »Arvelighed i historisk og experimentel Belysning«, 21. Se ogsaa: Kasserer.
- JUEL, C., Medd. om Flader med Maximalindex, 34.
- KASSEKOMMISSIONEN, 17—18, forelægger Budget for 1924, 25, Formanden Medlem af »Prisopgaveudvalget«, 27, tiltræder Optagelse af Afhdl., 30, 36, forelægger Regnskab for 1923, 31, Kr. Erslev genvælges som Medlem, 35, stiller Forslag om Forhøjelse af det til Publikationer budgetterede Beløb, 37.

- KASSERER, Selskabets, 17. Se ogsaa: Johannsen, W.
- KLASSE, SELSKABETS HISTORISK-FILOSOFISKE, Indstilling om at tildele J. L. Heiberg den Madvigske Æresmedaille, 28, om Udgivelse af »A critical Pæli Dictionary«, 36.
- KLASSE, SELSKABETS NATURVIDENSKABELIG-MATHEMATISKE, forelægger Bedømmelse af Besvarelse af astronomisk Prisopgave, 27.
- KLASSEFORMÆND, 17, Medlemmer af »Prisopgaveudvalget«, 27.
- KLOOSTERMAN, H. D., Afhdl. »Ein Satz über Potenzreihen unendlich vieler Variablen mit Anwendung auf Dirichletschen Reihen«, udk. i Medd., 189.
- KNUDSEN, MARTIN, Selskabets Delegerede ved Union Internationale Physique's Møde i Paris, Dec. 1924, 22, aflægger Beretning om Mødet, 26, vælges som Medlem af Comitéen for den geodætiske Union, 33, Sekretær i samme, 35, vælges som Medlem af Comitéen for den fysiske Union, 36. Se ogsaa: Sekretær.
- KROGH, AUG., vælges som Medlem af »Prisopgaveudvalget«, 31.
- KRYOLITFOREKOMSTEN I IVIGTUT, Prisopgave derom for det Classenske Legat stilles, 27, trykt 138—39, fransk Overs. 204—205.
- KØBENHAVNS FOLKEBIBLIOTHEKER, faar »Hist.-fil. Medd.«, 26.
- LA COUR, D., Direktør, vælges som Medl. af Comitéen for den geodætiske Union, 33, som Delegeret til Unionens Møde i Madrid, 35.
- LANGE, H. O., Medd. »En ny gammelægyptisk Visdomsbog«, 26.
- LEVINSEN, G., Selskabets afdøde Medlem, efterladt Afhdl. »Bryozoen i de danske Kridtformationer«, opt. i Skrifterne, 36.
- LINDHARD, J., Prof., Dr. med., Afhdl. »On the Function of Motor End-Plates in Skeletal Muscles« opt. i Medd., 22, udk., 190.
- LOGIKEN, GEORGE BOOLE OG HANS EFTERFØLGERES UDFORMNING AF, Prisopgave derom for Selskabets Guldmedaille stilles, 27, trykt 136—137, fransk Overs. 201—202.
- LORD KELVIN CENTENARY, P. O. Pedersen vælges som Selskabets Delegerede derved, 32.
- MADRID, Møde i Union Géodésique et Géophysique Internationale, 35.
- MADSEN, TH., kan ikke fungere som Revisor, 29.
- MADVIGSKE ÆRESMEDAILLE, tildeles J. L. Heiberg, 28.
- MEDLEMMER, SELSKABETS, 1—16. afg. ved Døden, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 32, nyoptagne, 33.
- MORTENSEN, TH., taler Mindeord over H. Winge, 30, trykte 91—104.
- MÖLLER, HERMANN, Selskabets Medlem, død, 21, Mindeord af H. Pedersen, 25, trykte 47—90.
- MÜLLER, P. E., Afhdl. »Bidrag til de jyske Hedesletters Naturhistorie. Karup Hedeslette og beslægtede Dannelser. En pedologisk Undersøgelse« udk. i Medd., 190.
- NIELSEN, JAKOB, Docent, Dr. phil., Afhdl. »Die Gruppe der dreidimensionalen Gitterformationen«, opt. i Medd., 25, udk., 190.

- NIELSEN, NIELS, forelægger »Traité élémentaire des Nombres de Bernoulli«, 22, forel. Afhdl. »Sur l'opération itérative des Équations de Lagrange«, 25, udk. i Medd., 189, forel. Afhdl. »Sur une Équation de Lagrange«, 34, udk. i Medd., 190, Afhdl. »Sur le genre de certaines Équations de Lagrange«, udk. i Medd., 189, Afhdl. (i Forening med Georg Rasch) »Notes supplémentaires sur les Équations de Lagrange«, udk. i Medd., 190.
- NY CARLSBERGFONDETS DIREKTION skænker en Afstøbning af Buste af Platon til Opstilling i Selskabets Lokaler, 25.
- NORSK-ISLANDSK TIDSRUMMET 850—1050, Prisopgave derom for Selskabets Guldmedaille stilles, 27, trykt 135, fransk Overs., 201.
- NYROP, KR., Medd. 1. »Une rime de J. M. de Heredia«, 2. »Pronoms allocutoires«, 35.
- NØRLUND, N. E., forelægger Afhdl. af E. Hertzsprung, 23, forelægger Afhdl. »Sterlings Interpolationsrække«, 27, bedømmer Besvarelse af astronomisk Prisopgave, 27, vælges som Delegeret til Société Mathématique de France's Jubilæum, 32, vælges som Medlem af Comitéen for den geodætiske Union, 33, Formand for samme, 35, Delegeret ved Unionens Møde i Madrid, 35, vælges som Medlem af Comitéen for den astronomiske Union, 36.
- OSTENFELD, C. H., Medd. »Plantevæksten paa Grønlands Nordkyst«, 24, vælges som Medlem af Comitéen for den geodætiske Union, 33.
- OVERSIGT OVER SELSKABETS FORHANDLINGER, udk., 189.
- PARIS, Møde i Union Internationale de Physique, 22, 26, Société Mathématique de France fejrer 50 Aars Jubilæum, 32.
- PEDERSEN, H., Mindeord over Hermann Møller, 25, trykte 47—90.
- PEDERSEN, JOHS., Prof., Dr. phil. & theol., opt. som indentl. Medl.
- PEDERSEN, P. O., Delegeret ved Lord Kelvin Centenary, 32, forelægger Afhdl. »Om elektriske Gnister II og III«, 32, II udk. i Medd., 190, vælges som Medl. af Comitéen for den fysiske Union, 36.
- PETERSEN, AXEL, Stadsdyrlæge, Ringsted, Afhdl. »Bidrag til Simuliernes Naturhistorie«, udk. i Skrifterne, 191.
- PLATON, Afstøbning af antik Buste opstilles i Selskabets Lokaler, 25.
- POULSEN, FR., Medd. 1. »Platon fra Holkham Hall«, 23, 25, 2. Forelæggelse af »Delphische Studien I«, 23, udk. i Medd., 189, forelægger »Greek and Roman Portraits in English Country Houses«, 28, Medd. »Portrætterne af Numiderkongerne Juba og Ptolemaios II«, 31.
- POULSEN, VALD., vælges som Delegeret ved Union Internationale de Physique's Møde i Paris, 22, vælges som Medlem af Comitéen for denne Union, 36.
- PRISOPGAVER, Besvarelse af astronomisk Opgave indk., 22, Bedøm-

- melse af denne, 27, trykt 134, nye stilles, 27, trykte 135—140, fransk Oversættelse 201—205, Udvalg til Drøftelse af Reglerne derfor nedsættes, 27.
- PRISOPGAVEUDVALG, 27, 31.
- PRYTZ, P. K., fungerer som Revisor, 29, vælges til Revisor, 35, vælges som Medlem af Comitéen for den fysiske Union, 36. Se ogsaa: Revisor.
- PRÆSIDENT, Selskabets, 17, byder Velkommen, 21, Medlem af »Prisopgaveudvalget«, 27, Vilh. Thomsen, genvælges, 34, er fraværende 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37. Se ogsaa: Thomsen, Vilh.
- RASCH, GEORG, se: Nielsen, Niels.
- RASK-ØRSTED FONDET, O. Jespersen og N. Bjerrum genvælges som Selskabets Repræsentanter i Bestyrelsen, 21, giver Bevilling til Dækning af Udgifter ved Selskabets internationale Forbindelser, 25.
- REDAKTØR, SELSKABETS, 17, Dines Andersen genvælges, 35. Se ogsaa: Andersen, Dines.
- REGISTRERING AF LITTERÆRE KILDER TIL DANSK HISTORIE, KOMMISSIONEN FOR, 18, afgiver Beretning for 1923, 30, trykt 141—142.
- REGNSKAB forelægges, 31, Uddrag deraf trykt 127—130.
- REVISORER, SELSKABETS, 18, Stedfortræder vælges, 29, P. K. Prytz vælges, 34.
- ROSENVINGE, L. KOLDERUP, forelægger Afhdl. «The Marine Algæ of Denmark. III. Ceramiales», 34, udk. i Skrifterne, 190, taler Mindeord over Eug. Warming, 35, trykte 111—126.
- SANDBELD, KR., forelægger sin Ordbog til Herman Weigeres »Rævebog«, 25.
- SARAUW, CHR., forelægger Afhdl. »Niederdeutsche Forschungen II«, 34, Afhdl. »Das niederdeutsche Spiel von Theophilus« udk. i Medd., 189.
- SEKRETÆR, Selskabets, 17, 22, 23, 26, 27, 32. Se ogsaa: Knudsen, Martin.
- SMITH, HELMER, Docent, Lund. Se: Andersen, Dines.
- SOCIÉTÉ MATHÉMATIQUE DE FRANCE, Paris, Delegeret sendes til dets 50 Aars Jubilæum, 32.
- SOUTH KENSINGTON, Science Museum, faar Selskabets naturvidenskabelige Publikationer, 23.
- STERN, ALFRED, Prof., Zürich, opt. som udenl. Medl., 33.
- SÄCHSISCHE LANDESBIBLIOTHEK, Dresden, faar Selskabets Medd., 21.
- SØRENSEN, S. P. L., leder Mødet, 23, 26, 29, 31, 34, 37.
- STEENSTRUP, JOH., Medd. »Historieskrivningen i Hertugdømmet Normandie, de normanniske Hertugers ægteskabelige Forhold«, 37.
- STRØMGREN, ELIS, Prof., Dr. phil., vælges som Medl. af Comitéen for den astronomiske Union, 36.
- TAKAMINE, T., se: Hansen, H. M.
- THALBITZER, W., forelægger »The Ammasalik Eskimo, Second Part«, 22, Referat 38—46, vælges til Selskabets Delegerede ved 21. internationale Amerikanistkongres, 22.

- THOMSEN, VILH., genvælges som Præsident, 34. Se ogsaa: Præsident.
- THORODDSEN, TH., Selskabets afdøde Medlem, efterladt Afhdl. optages i Skrifterne, 30.
- TIGERSTEDT, R., Selskabets udenl. Medl., død, 25.
- TILLIDSHVERV, Selskabets, og Indehavernes Funktionstider, 17—20.
- TRENCKNER, V., Dines Andersen giver Oversigt over hans Liv og Virksomhed, 29. Se ogsaa: Andersen, Dines.
- UDVALG, KOMMISSIONER OG KOMITÉER, 17—20.
- UNDERVISNINGSMINISTERIET giver Meddelelse om Statstilskud til Selskabet, 33.
- UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE, KOMMISSIONEN TIL, 18, aflægges Beretning for 1923, 36, trykt 143—146.
- UNGARSK NATIONALMUSEUM, Budapest, Bytteforbindelse indgaas dermed, 24.
- UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE, Udvalget vedrørende, 18, Delegerede vælges til Mødet 1924, 23, Beretning om dette Møde, 37.
- UNION ASTRONOMIQUE INTERNATIONALE (ASTRONOMISK UNION), Comité vælges, 36, 18.
- UNION GÉODÉSIQUE ET GÉOPHYSIQUE INTERNATIONALE (GEODÆTISK UNION), tiltraadt af Selskabet, 33, Comité vælges, 33, 18, konstituerer sig, 35, Delegerede til Mødet i Madrid 1924 vælges, 35.
- UNION INTERNATIONALE DE PHYSIQUE PURE ET APPLIQUÉE (FYSISK UNION), Delegerede til Mødet Dec. 1923 vælges, 22, aflægges Beretning, 26, Comité vælges, 36, 19.
- UNMACK, AUGUSTA, se: Bjerrum, N.
- UREY, H. C., Dr., Afhdl. »On the Effect of perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum«, forelægges af N. Bohr, 29, optages i Medd., 30, udk., 190.
- VALG AF EMBEDSMÆND, 34—35.
- VORONESH, UNIVERSITETET I, Bytteforbindelse indgaas dermed, 27.
- VULKANOLOGISK UDVALG, 19—20, Indstilling om Optagelse i Skrifterne af efterladt Arbejde af Th. Thoroddsen, 30.
- WAINIO, EDV. A., Se: Børgesen, F.
- WARMING, EUG., Selskabets Medlem, død, 32, Mindeord af L. Kolderup Rosenvinge, 35, trykte 111—126.
- WERNER, S., cand. polyt., se: Hansen, H. M.
- WESENBERG-LUND, C., Afhdl. »Contributions to the Biology of the Rotifera I«, udk. i Skrifterne, 191.
- WILLE, N., Selskabets udenl. Medl., død, 28.
- WINGE, HERLUF, Selskabets Medlem, død, 23. Mindeord af Th. Mortensen, 30, trykte 91—104.
- ZECHMEISTER, L., se: Bjerrum, N.
- ØSTERBERG, V., Lektor, Afhdl. »Prince Hamlet's Age«, opt. i Medd., 30, udk., 189.

SKRIFTER

UDGIVNE AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB 1923—24:

	Kr. ø.
KOLDERUP ROSENVINGE, L.: The Marine Algæ of Denmark. Contributions to their natural history. Part III. Rhodophyceæ III (Ceramiales). With 3 plates. 1923-24. (7. Række, Naturvidensk. og mathem. Afd. VII, 3.)	14.25
WESENBERG-LUND, C.: Contributions to the Biology of the Danish Rotifera. With 15 plates and 18 textfigures. 1923. (Naturv.-math. Afd. 8. Række, IV, 3.)	21.25
HERTZSPRUNG, EJNAR: Effective Wavelengths of Stars in the Pleiades from plates taken at Mount Wilson. With 4 figures and 1 map. 1923. (Naturv.-math. Afd. 8. Række, IV, 4.)	4.75
PETERSEN, AXEL: Bidrag til de danske Simuliers Naturhistorie. Med 2 Tavler, 53 Figurer og 1 Kort i Texten. 1924. (Naturv.-math. Afd. 8. Række, V, 4.)	7.75
BØRGENSEN, F.: Contributions to the knowledge of the Vegetation of the Canary Islands (Teneriffe and Gran Canaria). With an appendix: Lichenes Teneriffenses, scripsit Edv. A. Wainio. 1924. (Naturv.-math. Afd. 8. Række, VI, 3.)	7.50

HISTORISK-FILOLOGISKE MEDDELELSER

8. BIND:

	Kr. ø.
3. SARAUW, CHR.: Das niederdeutsche Spiel von Theophilus. Kritische Ausgabe. 1923	2.00
4. ØSTERBERG, V.: Prince Hamlet's Age. 1924	2.10
5. POULSEN, FREDERIK: Delphische Studien. I. Mit 28 Tafeln. 1924	9.60

9. BIND:

1. HEIBERG, J. L.: Glossæe medicinales. 1924	3.00
2. BLINKENBERG, CHR.: Le temple de Paphos. 1924	1.25

FILOSOFISKE MEDDELELSER

1. BIND:

	Kr. ø.
5. HØFFDING, HARALD: Platon's Bøger om Staten. Analyse og Karakteristik. 1924	4.65

MATHEMATISK-FYSISKE MEDDELELSER

5. BIND:

	Kr. Ø.
3. HANSEN, H. M., TAKAMINE, T., and WERNER, SVEN: On the Effect of Magnetic and Electric Fields on the Mercury Spectrum. With 2 plates and figures in the text. 1923	2.25
5. NIELSEN, NIELS: Sur le genre de certaines Équations de Lagrange. 1923	2.25
6. KLOOSTERMANN, H. D.: Ein Satz über Potenzreihen unendlich vieler Variablen mit Anwendung auf Dirichletsche Reihen. 1923	1.00
7. NIELSEN, NIELS: Notes supplémentaires sur les Équations de Lagrange. Étude de NIELS NIELSEN et GEORG RASCH. 1923 ..	0.75
8. HANSEN, H. M., and WERNER, S.: The Optical Spectrum of Hafnium. 1923	0.60
9. GJALDBÆK, J. K.: Über das Potential zwischen der 0.1 n und 3.5 n Kalomelektrode. 1924	0.60
10. HARTMANN, JUL.: Undersøgelser over Gnisten ved en Kvægsølvstraalekommutator. 1924	1.25
11. BJERRUM, NIELS, UNMACK, AUGUSTA, and ZECHMEISTER, LÁSZLÓ: Die Dissoziationskonstante von Methylalkohol. 1924	1.10
12. NIELSEN, JAKOB: Die Gruppe der dreidimensionalen Gittertransformationen. 1924	1.00

6. BIND:

1. NIELSEN, NIELS: Sur l'opération itérative des Équations de Lagrange. 1924	3.10
2. UREY, H. C.: On the Effect of perturbing Electric Fields on the Zeeman Effect of the Hydrogen Spectrum. 1924	0.65
4. PEDERSEN, P. O.: Om elektriske Gnister. II. Eksperimentelle Undersøgelser over Gnistforsinkelse og Gnistdannelse. Med 7 Tavler. 1924	4.30
6. NIELSEN, NIELS: Sur une Équation de Lagrange. 1924	1.25

BIOLOGISKE MEDDELELSER

4. BIND:

	Kr. Ø.
1. BOYSEN JENSEN, P.: Studien über den genetischen Zusammenhang zwischen der normalen und intramolekularen Atmung der Pflanzen. 1923	1.10
2. MÜLLER, P. E.: Bidrag til de jydskes Hedesletters Naturhistorie. Karup Hedeslette og beslægtede Dannelser. En pedologisk Undersøgelse. Med 1 Kort. Avec un résumé en français. 1924	8.25
3. LINDHARD, J.: On the Function of the Motor End-plates in Skeletal Muscles. 1924	1.00